

NSV LIIDU KOHTUMINISTEERIUM

NSV LIIDU SEADUSANDLUSE KODIFITSEERIMISE JA SÜSTEMATISEERIMISE VALITSUS

Kolhooside tsiviilasjad kohtus

KÄSIRAAMAT RAHVAKOHTUNIKELE

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN

NSV LIIDU KOHTUMINISTEERIUM

NSV LIIDU SEADUSANDLUSE KODIFITSEERIMISE JA SÜSTEMATISEERIMISE VALITSUS

KOLHOOSIDE TSIVIILASJAD KOHTUS

KÄSIRAAMAT RAHVAKOHTUNIKELE

KOOSTAJAD

N. B. SVIRSKAJA JA V. V. KARGANOVA

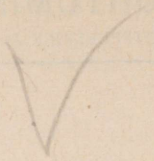
D. S. KAREVI

TOIMETUSEL

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

TALLINN 1950

Käesolev käsiraamat sisaldab tähtsamaid seadusandlikke akte, juhendmaterjale, NSVL Ülemkohtu pleenumi määrusi, mis on vajalikud rahva-kohtunikule kolhooside tsiviilasjade arutamisel.

Käsiraamat koosneb järgmistest jagudest: 1. Üldeeskirjad. 2. Maksmatiste ja trahvide sissenõudmise erimenetluse asjad. 3. Kolhooside varalised vaidlused. 4. Kolhoosipere.

Käsiraamatu materjalid on antud seisuga 1949. a. 1. jaanuariks.

Käsiraamatu kasutamise hõlbustamiseks on antud sisukord ühes akti nime-tuse ja väljaandmise kuupäevaga.

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

16762

Eessõna raamatu eestikeelsele väljaandele.

Raamat on ette nähtud praktilise käsiraamatuna rahvakohtunikele kolhooside tsiviilrajade arutamisel, kuid raamat on samuti praktiliseks käsiraamatuks asutistele, organisatsioonidele ja isikuile, kellel tekivad tsiviilvahekorrad kolhoosidega.

Kuna Eesti NSV-s ei ole kolhoosiõigus veel välja kujunenud, puuduvad paljudes küsimustes veel nõutavad teadmised ja kogemused. Seetõttu on raamatul aktuaalne iseloom ja selle väljaandmine eesti keeles on õigustatud.

Raamatu venekeelse väljaande puuduseks Eesti NSV oludest lähtudes on see, et ta ei sisalda Eesti NSV kolhooside kohta kehtivaid norme. Sellevastu aga sisaldab raamat terve rea eeskirju (lk. 53—109) teiste liiduvabariikide kolhooside kohta, mis Eesti NSV-s ei ole rakendatavad, kuna siin on kehtestatud omad eeskirjad.

Eeltoodut arvesse võttes ja selleks, et raamatu eestikeelne väljaanne oma ülesannet edukalt täidaks, otsustas kirjastus läbi viia raamatu eestikeelses väljaandes originaaliga võrreldes järgmised muudatused ja täiendused:

1. Välja jätta raamatu II jao 2. osast «Normikohustused» eeskirjad, mis puutuvad üksikute põllumajandussaaduste kohustuslikusse müügisse riigile NSV Liidu teiste liiduvabariikide kolhooside ja kolhoosiperede poolt, alates lk. 52 lõpust kuni lk. 109. Samuti eeskirjad Ukraina NSV, Valgevene NSV ja NSV Liidu üksikute oblastite metsade gruppidesse jaotamise kohta, mis ilmselt Eesti NSV-sse ei puutu (lk. 132—134).

2. Tekkiva tühiku katmiseks täiendada raamat lisaga, kus tuua ära Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede normikohustuste kohta antud eeskirjade, samuti tähtsamate õigusnormide, mis on antud Eesti NSV kolhooside arendamiseks ja kolhoosikorra tugevdamiseks, kui ka mõningate üldiste õigusnormide, mis puutuvad otseselt kolhoosidesse ja kolhoosiperedesse, loetelu. Nende õigusnormide teksti otsustas kirjastus käesolevas raamatus mitte trükkida, kuna need on suuremalt jaolt avaldatud ENSV Teatajas, samuti ka raamatus «Kolhoosiõigus», Eesti Riiklik Kirjastus, 1950.

3. Juhul, kui rööbiti mõne NSV Liidu riigiorganite poolt antud õigusnormiga on antud ka vastavad eeskirjad Eesti NSV riigi-

organite poolt, teha vastavais kohtades joonealused viited vasta-
vaile Eesti NSV õigusnormidele, mis hõlbustab raamatu kasuta-
mist.

*

Originaalis on käsiraamatu materjalid antud seisuga 1949. a.
1. jaanuariks. Eestikeelses väljaandes on joonealustes märkustes
ja lisa näidatud materjalid seisuga 1950. a. (12. mai).

Toimet us.

I J A G U.

ÜLDEESKIRJAD.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu konstitutsioon
(põhiseadus).

(Väljavõte.)

Paragrahv 5. Sotsialistlik omandus NSV Liidus esineb kas riikliku omanduse (kogu rahva vara) või kooperatiivse-kolhoosliku omanduse kujul (üksikute kolhooside omand, kooperatiivsete koondeste omand).

Paragrahv 7. Kolhooside ja kooperatiivsete organisatsioonide ühiskondlikud ettevõtted koos nende elusa ja eluta inventariga, kolhooside ja kooperatiivsete organisatsioonide poolt toodetavad saadused, samuti ka nende ühiskondlikud ehitised moodustavad kolhooside ja kooperatiivsete organisatsioonide ühiskondliku, sotsialistliku omandi.

Igal kolhoositalundil on peale põhisissetuleku ühiskondlikust kolhoosimajapidamisest isiklikuks kasutamiseks talundi juures väike maatükk ja isiklikuks omandiks abimajapidamine sellel maatükil, elumaja, tootlikud kariloomad, kodulinnud ja põllumajanduslik väikeinventar — vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale.

Paragrahv 8. Kolhooside käes olev maa kinnistatakse neile tasuta ja tähtajata kasutamiseks, see on igaveseks.

PÕLLUMAJANDUSLIKU ARTELLI TÕÜPPÕHIKIRI.

Vastu võetud teisel üleliidulisel kolhoosnikute-lööktööliste kongressil ja kinnitatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee poolt 17. veebruaril 1935. a. (LSKK 1935, nr. 11, art. 82).

I. Eesmärgid ja ülesanded.

I. .... rajooni ..... küla (staniitsa, huutori, kišk-laki, auuli) töötavad talupojad ühinevad vabatahtlikult põllumajanduslikuks artelliks, et ühiste tootmisvahendite ja ühise

organiseeritud tööga üles ehitada kollektiivne, s. t. ühiskondlik majapidamine, tagada täielik võit kulakute ja kõigi töötajate ekspluateerijate ning vaenlaste üle, tagada täielik võit viletsuse ja vaimse arenematuse üle, individuaalse väikemajapidamise maha-jäämuse üle, saavutada kõrge tööviljakus ja tagada sel viisil kolhoosnikule parem elu.

Kolhooside tee, sotsialistlik tee on ainuõige tee töötavaile talupoegadele. Artelli liikmed kohustuvad tugevdama oma artelli, töötama ausasti, jagama kolhoosi tulusid töö järgi, kaitsma ühiskondlikku omandust, hoidma kolhoosi vara, hoidma traktoreid ja masinaid, hoolitsemata hästi hobuste eest, täitma oma tööliste ja talupoegade riigi poolt antud ülesandeid, — ja sel viisil muutma oma kolhoosi bolševistlikuks ja kõik kolhoosnikud jõukaks.

II. Maa.

2. Kõik varem artelli liikmete maid jaotanud piirid kaotatakse ja kõik põllumaad muudetakse ühiseks artelli kollektiivselt kasutada olevaks maamassiiviks.

Artelli kasutuses olev maa (nagu iga muugi maa NSV Liidus) on üldrahvalik riigi omandus. Tööliste ja talupoegade riigi seaduste kohaselt kinnistatakse see artellile tähtajata kasutamiseks, s. o. igavesti¹, ja seda maad ei või osta, müüa ega artelli poolt välja rentida.

Igale artellile antakse rajooni nõukogude täitevkomitee poolt välja maa tähtajata kasutamise kohta² riiklik akt, kus on kindlaks määratud artelli kasutuses oleva maa suurus ja täpsed piirid, kusjuures nende maade vähendamine ei ole lubatav, lubatav on ainult nende suurendamine kas riikliku maafondi vabade maade arvel või üksiktalupidajate kasutada olevate maade ülejäägi arvel ning seda tingimusel, et ei tekiks eraldi asetsevaid põllulappe³.

Kollektiviseeritud põllumajanduslikest maadest eraldatakse igale kolhoosiperele isiklikult kasutada väike maatükk õue- ja aiamaaks (peenramaa, aed).

Kolhoosipere isiklikus kasutuses oleva õue- ja aiamaa suurus (arvestamata eluhoonete all olevat maad) võib kõikuda $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$ hektaarini, üksikuis rajoonides kuni 1 hektaarini, olenevalt oblasti ja rajooni tingimustest, mis on kindlaks määratud liidu-

¹ Vt. NSVL RKN-i määrus 2. juunist 1938. a. «Kolhoosidelt maa ära-võtmise korrast riiklikeks vajadusteks» (LMKK 1938, nr. 27, art. 177).

² Vt. NSVL RKN-i määrus 7. juulist 1935 «Põllumajanduslikele artellidele riiklike aktide väljaandmisest maa tähtajata (igavese) kasutamise kohta» (LSKK 1935, nr. 34, art. 300).

³ Maade eraldamise kohta Eesti NSV kolhooside ühiskondlikest maadest — vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 14. veebruarist 1949 nr. 86 «Maade eraldamise küsimuste läbivaatamise korrast» (ENSV Teataja 1949, 13, 89).

vabariikide põllutöö rahvakomissaride poolt NSV Liidu põllutöö rahvakomissari juhendite alusel¹.

3. Artelli ühine maamassiiv ei tohi mingil juhtumil väheneda. Artellist väljaastunud liikmeile maa jaotamine artelli maade arvelt on keelatud. Artellist väljaastunud võivad saada maad ainult riikliku maafondi vabadest maadest.

Artelli maad jaotatakse põldudeks vastavalt kinnitatud külvikorrale. Külvikorra põldudel kinnistatakse igale põllutöö brigaadile alaline põllutükk kogu külvikorra kestuseks.

Suuri loomakasvatusfarme omavais kolhoosides, kui seal on vaba maad, võib tarbe korral eraldada teatud maatükke, mis kinnistatakse farmi külge ja kasutatakse söödakultuuride külviks farmi karjale.

III. Tootmisvahendid.

4. Kollektiviseeritakse: kõik tööloomad, põllumajanduslik inventar (ader, külvimasin, äke, viljapeksumasin, niidumasin), seemnetagavarad, söödad kollektiviseeritud karja toitmiseks vajalikus ulatuses, artelli majapidamiseks tarviliikud majapidamishooned ning kõik põllumajandussaadusi ümbertöötavad ettevõtted.

Ei kollektiviseerita ja jäävad kolhoosipere isiklikku kasutusse: eluhooned, tema isiklik kari ja kodulinnud ning kolhoosipere isiklikus kasutuses oleva karja kasvatamiseks tarviliikud majapidamishooned.

Põllumajandusliku inventari kollektiviseerimisel jäetakse artelli liikmete isiklikku kasutusse õue- ja aiamaa harimiseks vajalik põllumajanduslik väikeinventar.

Kollektiviseeritud tööloomadest eraldab artelli juhatus tarbe korral mõned hobused artelli liikmete isiklike vajaduste teenindamiseks tasu eest.

Artell asutab tootliku iseloomuga sega-loomakasvatusfarmi või, kui karja on palju, asutatakse mitu tootliku iseloomuga spetsiaalset loomakasvatusfarmi.

5². Iga kolhoosipere teravilja-, puuvilla-, peedi-, lina-, kanepi-, kartuli-, juurvilja-, tee- ja tubakakasvatuse rajoonis võib omada isiklikuks kasutamiseks lehma, kuni kaks noorlooma, ühe emise põrsastega või, kui kolhoosi juhatus leiab tarviliiku olevat, kaks emist põrsastega, kokku kuni 10 lammast ja kitse, piiramatul arvul kodulinde ja küülikuid ning kuni 20 mesipuud.

¹ Eesti NSV-s on kolhoosiperede õue-aiamaa suurus kindlaks määratud Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 24. veebruarist 1948, nr. 159 «Eesti NSV kolhoositalude õue-aiamaa suuruse, kolhoositalude isiklikus kasutuses olevate loomade arvu ja kolhooside ning kolhoosnikute mõningate soodustuste kohta» (ENSV Teataja 1948, 8, 35). Toimetus.

² Vt. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 21. jaanuari 1939. a. määrust nr. 93.

Iga kolhoosipere arenenud loomakasvatusega põllumajanduslikes rajoonides võib omada isiklikuks kasutamiseks 2—3 lehma ja peale selle noorkarja, 2—3 emist põrsastega, kokku 20—25 lammas ja kitse, piiramatul arvil kodulinde ja küülikuid ja kuni 20 mesipuid. Niisuguste rajoonide hulka kuuluvad näiteks: rändrajoonidega mittekokkupuutuvad põllumajanduslikud rajoonid Kasahstanis, Valgevene metsarikkad rajoonid, Ukraina Tšernigovi ja Kiievi oblasti, Lääne-Siberi krai Barabini stepi rajoonid ja Altai mägede Altai-äärsed rajoonid, Omski oblasti rajoonide Išimi ja Tobolski grupid, Baškiiria mägine osa, Ida-Siberi idaosa, Kaug-Ida krai põllumajanduslikud rajoonid, Põhja krai rajoonide Vologda ja Holmogorõ grupid.

Iga kolhoosipere mitteränd- ja poolränd-loomakasvatuse rajoonides, kus põllumajandus on vähese tähtsusega, loomakasvatus aga etendab otsustavat osa majapidamises, võib omada isiklikuks kasutamiseks 4—5 lehma ja peale selle noorkarja, kokku 30—40 lammas ja kitse, 2—3 emist põrsastega, piiramatul arvil kodulinde ja küülikuid, kuni 20 mesipuid, samuti aga ka üht hobust või kumõssi mära või 2 kaamelit või 2 eeslit või 2 hobueeslit. Niisuguste rajoonide hulka kuuluvad näiteks: Kasahstani loomakasvatuserajoonid, Kasahstani rändrajoonide naabruses olevad rajoonid, Turkmeenia, Tadžikistani, Kara-Kalpaki ja Kirgiisia, Oirootia, Hakassi loomakasvatuserajoonid, Burjaat-mongoolia lääneosa, Kalmõki autonoomne oblast, Põhja-Kaukaasia Dagestani ANSV, Tšetšeeni-Inguši, Kabardiini-Balkaari, Karatšai ja Osseedi autonoomsete oblastite mägirajoonid, samuti Aserbaidžani, Armeenia ja Gruusia mägirajoonid.

Iga kolhoosipere rändloomakasvatuse rajoonides, kus põlluharimine ei oma peaaegu mingit tähtsust, loomakasvatus on aga kõikehõlmavaks majapidamisvormiks, võib omada isiklikuks kasutamiseks 8—10 lehma ja peale selle noorkarja, kokku 100—150 lammas ja kitse, piiramatul arvil kodulinde, kuni 10 hobust, 5—8 kaamelit. Niisuguste rajoonide hulka kuuluvad näiteks Kasahstani rändrajoonid, Nagai rajoon, Burjaat-mongoolia rändrajoonid.

IV. Artelli ja tema juhatuse tegevus.

6. Artell kohustub juhtima oma kollektiivset majapidamist plaani järgi, täpselt kinni pidades tööliste ja talupoegade valitsuse organite poolt määratud põllumajandussaaduste tootmisplaanist ja artelli kohustustest riigi vastu.

Artell kohustub täpselt täitma: külvi, künni, vaheltharimise, viljakoristamise, viljapeksu ja sügiskünni plaane, mis on koostatud kolhooside olukorda ja iseärasusi arvesse võttes, ning samuti riiklikku loomakasvatuse arendamise plaani.

Artelli juhatus ja kõik liikmed kohustuvad:

a) tõstma kolhoosi põldude viljakust õige külvikorra sisse-

seadmise ja sellest kinnipidamisega, läbi viima sügavkünni, umb-rohtude hävitamise, laialdase ja põhjaliku kesa- ja sügiskünni, tehniliste kultuuride õigeaegse ja hoolsa vaheltharimise, õigeaegse puuvilla muldamise, nii tootliku iseloomuga loomakasvatustehnikate kui ka kolhoosiperede loomade sõnniku väetiseks kasutamise, mineraalväetiste kasutamise, põllumajanduslike kahjurite vastu võitlemise, õigeaegse ja kadudeta viljakoristamise, niisutusseadeldiste kaitsmise ja puhastamise, metsade kaitsmise, põlde kaitsvate metsaribade istutamise ja kohalike maaorganite poolt kehtestatud agrotehnilistest eeskirjadest range kinnipidamise;

b) valima külviks kõige paremad seemned, puhastama need igasugusest prahist, hoolsalt hoidma neid varguse ja riknemise eest, hoidma neid puhtais tuulutatavais ruumides, laiendama sordi- vilja külvipinda;

c) laiendama külvipinda kogu artelli valduses oleva maa kasutamiselevõtmisega, söötijäänud maade ülesharimise ja parandamisega, uudismaa tegemisega ja kolhoosi sisemise maakorraldusega;

d) täies ulatuses ära kasutama kollektiivseil aluseil artellile kuuluvad kõik olemasolevad veojõud, kogu inventari, põllumajandusriistad, seemned ja muud tootmisvahendid ning samuti kõik traktorid, mootorid, viljapeksumasinad, kombainid ja muud masinad, mis antakse tööliste ja talupoegade riigi poolt masinatraktorijaamade kaudu kolhoosidele abiks, õigesti hoolitsema kollektiviseeritud elus- ja elutu inventari eest, püüdes saavutada seda, et kollektiivse majapidamise kari ja inventar oleksid heas seisukorras;

e) organiseerima loomakasvatustehnikas, seal aga, kus on selleks võimalusi, ka hobusekasvatustehnikas, suurendama kariloomade arvu, teostama tõuaretamist ja suurendama karjasaaduste toodangut farmides, abistama oma artellis ausasti töötavaid liikmeid lehma ja väikeloomade soetamisel, sugutama aretatud tõuloomadega mitte ainult farmide karja, vaid ka artelliliikmete isiklikus kasutuses olevat karja, täitma kehtestatud zootehnilisi ja veterinaarseid eeskirju;

f) laiendama sööda tootmist, parandama heina- ja karjamaad, abistama ühiskondlikus tootmises ausasti töötavaid artelliliikmeid, kindlustades neile, kus võimalik, kolhoosi karjamaade kasutamise ja andes samuti võimalust mõõda normipäevade arvel sööta nende isiklikus kasutuses oleva karja jaoks;

g) arendama kõiki põllumajanduse muid tootmisharusid vastavalt kohalikele looduslikele tingimustele ning kodutöönduse liike vastavalt rajooni oludele, hoidma ja puhastama olemasolevaid tiike, ehitama uusi ning kasvatama neis kalu;

h) organiseerima ühiskondlikel alustel majapidamis- ja ühiskondlike hoonete ehitamist;

i) tõstma artelli liikmete töö kvalifikatsiooni, abistama kolhoosnikuid nende seast brigadiride, traktoristide, kombainierite,

autojuhtide, veterinaarvõltskrite ja sanitaride, tallipoiste, sea- ja karjatalitajate, lamba- ja loomakarjaste ning kolhoosi laboratooriumi töötajate ettevalmistamisel;

j) tõstma artelli liikmete kultuurilist taset, juurutama ajalehti, raamatuid, raadiot, kino, asutama klubisid, raamatukogusid ja lugemistube, rajama saunu ja juuksetööstusi, sisse seadma valgeid ja puhtaid ajutisi eluruume põldudel, korrastama küla tänavaid, istutama nende äärde mitmesuguseid puid, eriti aga viljapuid, abistama kolhoosnikuid nende elamu paremaks muutmisel ja kaunistamisel;

k) kaasa tõmbama naised tootmistööle kolhoosis ja artelli ühiskondlikku ellu, edutades andekaid ja vilunud naiskolhoosnikuid juhtivale tööle, vabastades neid võimalust mööda kodustest tööd lastesõimede, laste mängumurude jne. asutamisega.

V. Liikmed.

7. Artelli liikmeks vastuvõtmine toimub artelli liikmete üldkoosolekul, kes kinnitab juhatuse poolt esitatud uute liikmete nimestikud.

Artelli liikmeks võivad astuda kõik töötajad, nii naised kui mehed, kes on saanud 16 aastat vanaks.

Artelli ei võeta kulakuid ja neid isikuid, kellelt on valimisõigused ära võetud.

Märkus: Erand sellest reeglist lubatakse:

a) õigused kaotanud isikute nendele lastele, kes rea aastate jooksul tegutsevad ühiskondlikult kasuliku tööga ja töötavad kohusetundlikult;

b) neile endistele kulakuile ja nende perekonnaliikmeile, kes, olles välja saadetud nõukogudevastaste ja kolhoosidevastaste esinemiste eest, on uutes elukohtades 3 aasta jooksul oma ausa tööga ja nõukogude võimu poolt ettevõetud abinõude toetamisega näidanud, et nad on ennast parandanud.

Üksiktalunikud, kes on müünud oma hobused 2 aasta jooksul enne artelli astumist ja kel pole seemneid, võetakse artelli vastu tingimusel, et nad kohustuvad tasuma hobuse hinna ja seemned natuuras oma tuludest 6-aastase järeelmaksuga.

8. Artellist väljaheitmine võib toimuda ainult artelli liikmete üldkoosoleku otsusega, millest võtab osa vähemalt $\frac{2}{3}$ artelli liikmete üldarvust. Artelli liikmete üldkoosoleku protokollis tuleb tingimata ära näidata koosolekust osavõtnud kolhoosnikute arv ja väljaheitmise poolt hääletanute arv. Juhul, kui artelli liige kaebab edasi tema väljaheitmise otsuse peale rajooni nõukogude täitevkomiteele, lahendab küsimuse lõplikult rajooni nõukogude täitevkomitee presiidium artelli juhatuse esimehe ja kaebaja juuresolekul.

VI. Artelli ressursid.

9. Artelli astujad peavad tasuma rahalise sisseastumismaksu 20—40 rubla ulatuses iga pere kohta, olenedes nende majapidamise jõukusest. Sisseastumismaksud arvatakse artelli jagamatusse fondi.

10. Artelli liikmete kollektiviseeritud vara väärtusest (tööloomade, inventari, majapidamishoonete jne.) arvatakse $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$ artelli jagamatusse fondi, kusjuures jõukamaile majandele kohaldatakse suuremat jagamata kapitali hulka arvamise protsenti. Ülejäänud vara arvatakse artelli liikme osamaksuks.

Artelli liikmega, kes artelli koosseisust lahkub, teeb juhatus lõpparve ja tagastab temale osamaksu rahas, kusjuures artellist lahkunut võib maaga varustada ainult väljaspool artelli maa-alala piire. Lõpparve tehakse reeglipäraselt majandusaasta lõpul.

11. Artelli poolt saadud viljasaagist ja loomakasvatuse saadustest artell:

a) täidab oma kohustused riigi vastu kohustuslike müüginormide ja seemnelaenu tagastamise alal, tasub natuuras masinatraktorijaamale viimase töö eest vastavalt sõlmitud lepingule, mil on seaduse jõud, ning täidab kontraktatsioonilepingud;

b) varub seemne külviks ja vajaliku sööda karja kogu aastaseks toitmiseks ning loob samuti iga aasta uuendatava seemne ja sööda puutumatu tagavara aastase tarbimise 10—15% ulatuses ikalduse ja söödapuuduse juhuks;

c) loob üldkoosoleku otsusel toetusfondid invaliididele, vanadele, ajutiselt töövõimetuile, puudust kannatavaile punaarmeelaste perekondadele, lastesõimede ja vaeslaste ülalpidamiseks, — kõik see ei tohi ületada 2% üldtoodangust;

d) eraldab artelli liikmete üldkoosolekul kindlaksmääratud ulatuses osa saadusi müügiks riigile või turul;

e) kõik ülejäänud artelli viljasaagi ja loomakasvatussaadused jaotab artell artelli liikmete vahel normipäevade järgi.

12. Artelli poolt saadud rahalistest tuludest artell:

a) tasub riigile seadusega kindlaksmääratud maksud, tasub esmajärjekorras kindlustusmaksud ja tagastab rahalised laenud;

b) teeb vajalikke kulutusi jooksvate tootmisvajaduste rahuldamiseks, näiteks põllutööriistade jooksev remont, karja ravimine, võitlus kahjurite vastu jne.;

c) katab artelli administratiiv-majanduslikud kulud, eraldades selleks mitte rohkem kui 2% rahalistest tuludest;

d) eraldab summasid kultuurilisteks vajadusteks, nagu näiteks kolhoosi kaadri ettevalmistamine, lastesõimede ja laste mängumurude organiseerimine, raadio sisseseadmine jne.;

e) täiendab artelli jagamatut fondi, et teha kulutusi põllutööriistade ja loomade ostuks, ehitusmaterjalide eest tasumiseks, ehitustöödeks väljastpoolt palgatud töölistele töötasu maksmiseks.

Jagamatute fondide täiendamiseks tehakse eraldamisi teravilja rajoonides mitte alla 12% ning mitte üle 15% ulatuses, tehniliste kultuuride ja loomakasvatuse rajoonides mitte alla 15%, kuid mitte üle 20% ulatuses artelli rahalistest tuludest;

f) artelli rahaliste tulude kogu ülejäänud summa jaotab artell oma liikmete vahel normipäevade järgi.

Kõik tulude laekumised kantakse tingimata artelli tulude arvele samal päeval, kui need laekuvad.

Nii tulude laekumise kui ka kulutamise kohta koostab artelli juhatus aasta-eelarve, mis jõustub alles pärast artelli liikmete üldkoosoleku poolt kinnitamist.

Juhatus võib summasid kulutada ainult eelarves ettenähtud punktide järgi; juhatus poolt omavoliline summade ülekandmine kulude eelarve ühe punkti alt teise alla ei ole lubatav ja summade ülekandmiseks ühe punkti alt teise alla on juhatus kohustatud nõutama üldkoosoleku loa.

Kolhoosnike üldkoosoleku poolt kinnitatud kolhoosi tootmisvajaduste kulude aasta-eelarvest võib juhatus kuni viljasaagi väljavaadete lõpliku selgumiseni kulutada mitte üle 70% eelarves ettenähtud kulutustest. Ülejäänud 30% jääb reservi ja kulutatakse alles pärast viljasaagi väljavaadete lõplikku selgumist ja pärast kolhoosnike üldkoosoleku otsust.

Oma vabad rahasummad hoiab artell jooksva kontol pangas või hoiukassas. Jooksvalt kontolt summade mahakandmine toimub ainult artelli juhatus korraldusel, mis on kehtiv ainult artelli esimehe ja arvepidaja allkirjaga. [NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 14. detsembri 1938. a. määruse redaktsioonis (LMKK 1938, nr. 55, art. 308).]

VII. Töö organiseerimine, töötasu ja töödistsipliin.

13. Kõik tööd artelli majapidamises tehakse artelli liikmete isikliku tööga vastavalt üldkoosoleku poolt vastuvõetud sisekorraeeskirjadele. Põllumajanduslikeks töödeks palga alusel on lubatud tööle võtta ainult erialaste teadmiste ja ettevalmistusega isikuid (agronoome, insenere, tehnikuid jne.).

Ajutiste tööliste palkamine on lubatav ainult erilistel juhtudel, kui kiireiseloomulisi töid pole võimalik täita nõutavaks tähtjaks artelli liikmete olemasolevate jõududega nende täiel koormusel ning samuti ehitustöödeks.

14. Artelli liikmeist moodustab juhatus tootmisbrigaade.

Põllutööbrigaadid moodustatakse vähemalt ühe külvikorra kestuseks.

Põllutööbrigaadile määratakse maatükid külvikorra põldudel külvikorra kestuseks.

Igale põllutööbrigaadile kinnistab kolhoosi juhatus erilise aktiga kogu temale tarviliku inventari, tööloomad ja majapidamis-
hooned.

Loomakasvatustbrigaadid moodustatakse vähemalt 3 aastaks.

Igale loomakasvatustbrigaadile kinnistatakse artelli juhatus
poolt tootlik kari, karja teenendamiseks vajalik inventar ja veo-
vahendid ning loomakasvatuseks vajalikud hooned.

Töö artelli liikmete vahel jaotab otseselt brigadir, kes on kohus-
tatud kasutama iga oma brigaadi kolhoosnikut kõige paremal vii-
sil, lubamata tööjaotusel mingit onupojapoliitikat või perekondlik-
kust ja rangelt arvestades igaühe töökvalifikatsiooni, kogemusi ja
füüsilist jõudu, rasedate ja imetavate naiste suhtes aga — vajadust
kergendada nende tööd, vabastades naisi töödest üheks kuuks
enne sünnitamist ja üheks kuuks pärast sünnitamist, säilitades
neile ülalpidamise selle 2 kuu eest nende poolt keskmiselt välja-
töötatud normipäevade pooles ulatuses.

15. Põllumajanduslikke töid artellis tehakse tükitöö alusel.

Artelli juhatus poolt töötatakse välja ja kinnitatakse kol-
hoosnikute üldkoosoleku poolt kõigi põllumajanduslike tööde töö-
normid ja iga töö tasuarvestus normipäevades.

Iga töö suhtes määratakse kindlaks töönormid, mis on jõukoha-
sed kohusetruult töötavale kolhoosnikule, arvestades tööloomade,
masinate ja pinnase seisukorda. Iga töö, näiteks hektaari üles-
küündmine, hektaari külvamine, hektaari puuvilla muldamine, tonni
teravilja peksmine, tsentneri peedi ülesvõtmine, hektaari lina kit-
kumine, hektaari lina kastmine, liitri piima lüpsmine jne. hinna-
takse normipäevades olenevalt töötajalt nõutavast kvalifikatsioo-
nist, töö keerulisusest, raskusest ja vajalikkusest artellile.

Vähemalt kord nädalas arvutab brigadir iga kolhoosniku poolt
tehtud töö ning vastavalt kindlaksmääratud tasuarvestusele mär-
gib kolhoosniku tööraamatusse tema poolt väljatöötatud normi-
päevade arvu.

Artelli juhatus paneb iga kuu välja artelli liikmete nimekirja,
kus on ära näidatud nende poolt kuu jooksul tehtud normipäevade
arv.

Iga kolhoosniku aasta töökokkuvõte ja tulu kinnitatakse peale
arvepidaja tingimata brigadiri ja artelli esimehe poolt. Iga artelli
liikme poolt tehtud normipäevade arvestusleht pannakse välja
üldiseks teadmiseks hiljemalt kaks nädalat enne üldkoosolekut,
millel kinnitatakse artelli tulude jaotus.

Kui põllutööbrigaad saab hea töö tulemusena temale kinnista-
tud maatükkidelt kolhoosi keskmisest suurema viljasaagi või looma-
kasvatustbrigaad parema töö tulemusena tagab lehmade suurema
piimaanni, karja hea toitumuse ja noorkarja täieliku alalhoidmise,
siis kõigile säärase brigaadi liikmeile määrab artelli juhatus lisa-
tasu kuni 10% ulatuses nende poolt tehtud normipäevade kogu-

arvust, brigaadi väljapaistvaile lööktöolistele — kuni 15% ulatuses, brigadirile ja farmi juhatajale aga kuni 20%.

Kui põllutööbrigaad halva töö tulemusena saab temale kinnistatud maatükkidelt kolhoosi keskmisest madalama viljasaagi või loomakasvatustööst brigaad halva töö tulemusena saavutab keskmisest vähema piimaanni, toidab karja halvasti ja hoiab vähem alal noorkarja, siis kõigi säärase brigaadi liikmete tuludest arvab juhatus maha kuni 10% nende poolt tehtud normipäevade koguarvust.

Artelli tulude jaotus liikmete vahel toimub ainult iga artelli liikme poolt väljatöötatud normipäevade arvu järgi.

16. Rahalist avanssi võib artelli liikmele välja anda aasta jooksul mitte enam kui 50% ulatuses tema töö eest saadaolevast summast.

Avansid natuuras annab juhatus artelli liikmeile välja alates viljapeksu algusest 10—15% ulatuses kolhoosi sisetarviduseks määratud pektud teraviljast.

Tehnilisi kultuure kasvatavas artellis antakse rahalist tasu artelli liikmeile ära ootamata riigile puuvilla, lina, kanepi, peedi, tubaka jne. andmise lõppu, vaid vastavalt saagi äraandmisele kord nädalas 60% ulatuses sellest rahast, mis artell saab äraantud toodangu eest.

17. Kõik artelli liikmed kohustuvad hoolikalt hoidma oma kolhoosi omandust ja kolhoosi põldudel töötavaid riigi masinaid, töötama ausalt, alluma põhikirja nõuetele, üldkoosoleku ja juhatuse otsustele, täitma sisekorra-eeskirju, korralikult täitma juhatuse ja brigadiri poolt neile määratud töid ja ühiskondlikke kohustusi, rangesti pidama töödistsipliini.

Ebaökonomse ja hooletu suhtumise eest ühiskondlikusse varasse, vabandavate põhjusteta töölt puudumise, halvakvaliteedilise töö ja teiste töödistsipliini ja põhikirja rikkumiste eest määrab juhatus süüdlastele karistused vastavalt sisekorra-eeskirjadele, näiteks ümber teha halvakvaliteediline töö normipäevi juurde arvamata, hoiatus, noomitus, laitus üldkoosolekul, mustale tahvlile panemine, ajutine töölt kõrvaldamine.

Neil juhtudel, kui kõik artelli poolt tarvituselevõetud kasvatus- ja karistusabinõud jäävad tulemusteta, esitab juhatus üldkoosolekule parandamatute artelli liikmete suhtes nende artellist väljaheitmise ettepaneku.

Väljaheitmine toimub põllumajandusliku artelli põhikirja punktis 8 ettenähtud korras.

18. Igasugust kolhoosi ühiskondliku ja riikliku omandi varastamist, kahjurlikku suhtumist artelli varasse, karjasse ning masinatraktori ja amade masinaisse loetakse artelli poolt kolhoosi ühise ettevõtte reetmiseks ja rahvavaenlaste abistamiseks.

Säärased kolhoosi põhialuste rikkumises süüdi olevad isikud antakse artelli poolt kohtu alla karistamiseks tööliste ja talupoegade riigi seaduste kogu rangusega.

VIII. Artelli asjaajamine.

19. Artelli asjaajamist juhib artelli liikmete üldkoosolek, koosolekute vaheajal aga üldkoosolekul valitud juhatus.

20. Üldkoosolek on artelli juhtimise kõrgeim organ.

Üldkoosolek:

a) valib artelli esimehe ja artelli juhatuse, samuti artelli revisjonikomisjoni, kusjuures revisjonikomisjon kinnitatakse rajooni nõukogude täitevkomitee poolt;

b) võtab vastu uusi liikmeid ja heidab artellist välja;

c) kinnitab aasta tootmisplaani, tulude ja kulude eelarve, ehitus-
tööplaani, töönormid ja tasuarvestuse normipäevades;

d) kinnitab lepingu masina-traktori jaamaga;

e) kinnitab juhatuse aasta-aruande koos revisjonikomisjoni kohustusliku otsusega ning samuti juhatuse aruanded tähtsamate põllumajanduslike hoogtööde kohta;

f) kinnitab igasuguste fondide suuruse ning saaduste ja raha hulga, mis kuulub väljaandmisele normipäevade eest;

g) kinnitab artelli sisekorra-eeskirjad.

Kõigis põhikirja käesolevas punktis nimetatud küsimustes on artelli juhatuse otsused ilma üldkoosoleku kinnitusega kehtetud.

Üldkoosolek on otsusevõimeline vähemalt $\frac{1}{2}$ artelli liikmete osavõtul kõigi küsimuste lahendamisel, välja arvatud artelli juhatuse ja esimehe valimise, artellist väljaheitmise ja mitmesuguste fondide suuruse määramise küsimused, mille otsustamiseks on nõutav liikmete üldarvust vähemalt $\frac{2}{3}$ liikmete osavõtt üldkoosolekust.

Üldkoosoleku otsused võetakse vastu liht-hääletenamusega lahtisel hääletamisel.

21. Artelli asjaajamise juhtimiseks valib artelli liikmete üldkoosolek 2 aastaks 5—9-liikmelise juhatuse, olenevalt artelli suurusest.

Artelli juhatus on artelli täidesaatev organ ja vastutab artelli liikmete üldkoosoleku ees artelli töö eest ja riigi ees artelli kohustuste täitmise eest.

22. Artelli ja tema brigaadide töö alatiseks juhtimiseks, samuti juhatuse otsuste täitmise pidevaks kontrolliks valib artelli üldkoosolek artelli esimehe, kes on ühtlasi ka juhatuse esimees.

Esimees on kohustatud juhatuse kokku kutsuma vähemalt 2 korda kuus jooksvate asjade arutamiseks ja vastavate otsuste vastuvõtmiseks.

Esimehe ettepanekul valib juhatus esimehele abiks juhatuse liikmete hulgast esimehe asetäitja.

Esimehe asetäitja allub kogu oma töös esimehe näpunäitele.

23. Brigadirid ja loomakasvatusfarmide juhatajad määratakse artelli juhatuse poolt vähemalt 2 aastaks.

24. Raamatupidamiseks ja varade arvestamiseks määrab juhatus artelli liikmete hulgast või palkab väljastpoolt arvepidaja. Arve-

pidaja peab raamatuid ja arvestust määratud vormide järgi ja allub täielikult artelli juhatusele ja esimehele.

Arvepidajal ei ole mingisuguseid õigusi artelli ressursside iseisvaks käsutamiseks, avansside väljaandmiseks ega naturaalfondide kulutamiseks. Need õigused on ainult artelli juhatusel ja esimehel. Kõik artelli rahalised kuludokumendid kirjutatakse alla peale arvepidaja artelli esimehe või tema asetäitja poolt.

25. Revisjonikomisjon kontrollib juhatuse kogu majanduslik-rahalist tegevust, kontrollib, kas kõik rahalised ja naturaalsesetulekud on kantud artelli tuludesse, kas peetakse kinni põhikirjas ettenähtud summade kulutamise korrast, kas hoitakse artelli vara küllaldase hoolsusega, kas ei esine artelli varade ja raha riisumisi ja raiskamisi, kuidas artell täidab oma kohustusi riigi vastu, kuidas tasub oma võlgu ja kuidas nõuab võlgu sisse võlgnikelt.

Koos sellega kontrollib revisjonikomisjon hoolsasti kõiki artelli ja selle liikmete vahelisi arveid, avastab iga väärarvestuse juhtumi, normipäevade ekslikud juurdearvestused, mitteõigeaegse tasumise normipäevade eest ja muud artelli ja tema liikmete huvide rikkumised.

Revisjonikomisjon toimetab revideerimist 4 korda aastas. Aastaruande kohta avaldab revisjonikomisjon oma arvamus üldkoosolekule, mille üldkoosolek kuulab ära vahetult pärast juhatuse aruannet. Revisjoniakti kinnitab üldkoosolek.

Oma tegevusest annab revisjonikomisjon aru artelli liikmete üldkoosolekule.

KAITSEABINÕUDEST KOLHOOSIDE ÜHISKONDLIKE MAADE ÄRAJAGAMISE VASTU.

**NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 27. maist 1939. a. (LMKK 1939,
nr. 34, art. 235).**

ÜK(b)P KK ja NSVL RKN konstateerivad parteipoliitika tõsiste moonutuste esinemist kolhoosimaade kasutamise alal. Need moonutused avalduvad põllumajandusliku artelli põhikirja teise punkti rikkumises kolhoosipere isiklikus kasutamises oleva õue-aiamaa kohta käivate normide osas nende maade ebaseadusliku laiendamisenä kolhoosi ühiskondlike maade ärajagamise ja omastamise teel kolhoosniku isikliku majandi kasuks.

Kolhooside ühiskondlike maade ärajagamine ja omastamine kolhoosnikute isiklike majandite kasuks toimub ebaseaduslike juurdelõigete andmise teel õue-aiamaadele üle põhikirjas ettenähtud normide perekondade fiktiivse jagamise tõttu, kusjuures kolhoosipere saab peetuse teel näilikult eri leibkonda moodustavate perekonnaliikmete arvel täiendavalt õue-aiamaad, või antakse kolhoosnikuile otseselt õue-aiamaad kolhoosi ühiskondlike põllumaade arvel.

Sellise kolhoosi- ja riigivastase tegevuse tulemusel kolhoosi ühiskondliku majanduse huvid, mille aluseks on ühiskondlik kolhoosimaa, tuuakse ohvriks eraomanduslikele ning saagiahneile elementidele, kes kasutavad kolhoose spekulatsiooni ja isikliku kasu saamise eesmärgil.

Reas kolhoosides on kujunenud selline praktika, et kolhoosniku õue-aiamaa on muutunud tegelikult kolhoosipere eraomandiks, mida ei käsuta kolhoos, vaid kolhoosnik omal äranägemisel: annab selle rendile, jätkab õue-aiamaa kasutamist sellest hoolimata, et ta enam ei tööta kolhoosis.

Kolhooside ühiskondlike maade ärajagamist ja omastamist soodustab segadus ja korralagedus kolhooside maakorralduses, kus õue-aiamaad ning kolhooside ühiskondlikud maad on segamini nii, et õue-aiamaad ei asetse kolhoosipere läheduses, vaid on kolhoosipõldude keskel, õue-aiamaad pole eraldatud põllumaast, puudub põllu- ja õue-aiamaade arvestus.

Kõik need ja nendetaolised põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumise ja kolhoosniku isikliku majapidamise paisutamise faktid toovad kaasa selle, et õue-aiamaa pidamine kaotab abimajandi iseloomu ja muutub mõnikord kolhoosniku põhiliseks tuluallikaks.

Selle tagajärjel leidub kolhoosides küllaltki suur osa näilikke kolhoosnikuid, kes kas üldse ei tööta kolhoosides või töötavad ainult kombe pärast, pühendades suurema osa ajast oma isiklikule majapidamisele.

Selline olukord, kus üks osa kolhoosnikuid ei võta osa ühiskondlikust tööst ja samal ajal kasutab kõiki kolhoosielu hüvesid, spekulleerides oma kolhoosnikuseisundiga ja kasutades kolhoosis olemise eeliseid isiklikuks rikastumiseks, pidurdab paratamata ühiskondliku töö tootlikkuse kasvu kolhoosides, õõnestab meie töödistsipliini, desorganiseerib ausaid kolhoosnikuid ja takistab sellega kolhooside tulukuse ja jõukuse edasist kasvu.

Olukord, kus osa kolhoosnikuid kolhoosides hoidub kõrvale ühiskondlikust tööst, toob kaasa kunstliku tööjõu puuduse tekkimise kolhoosides, kuna tegelikult enamikus NSV Liidu rajoonide kolhoosides leidub suur hulk ülearuseid töökäsi, mille ärakasutamine kolhoositöökäsi mitte ainult ei suudaks likvideerida näiliku tööjõu puuduse kolhoosides, vaid vabastaks ka suure hulga tööjõudu tööstuse jaoks ja ümberasustamiseks NSV Liidu maarikastesse rajoonidesse (Volgamaad, Omski oblast, Tšeljabinski oblast, Tškalovi oblast, Altai krai, Kaug-Ida, Kasahstan), kus tegelikult on töökäte puudus.

Kõik need parteipoliitika aluste moonutamised kolhooside ülesehituse alal on tekkinud kolhooside ebaõige, mittebolševistliku juhtimise tõttu kohalike rajoonide ja oblastite partei- ja nõukogude organisatsioonide poolt. Selle asemel, et olla valvel kolhoosi ühiskondliku majapidamise huvide eest ja kaitsta kolhoosikorra jõu ja kindluse põhi allikat — kolhoosi ühiskondlikku maad — eraomanduslike elementide rünnete eest, lasksid kohalikud partei- ja nõu-

kogude juhid kolhoosielu tähtsaimate küsimuste otsustamist minna isevoolu teed ja sageli, minnes kaasa saagiahnete elementidega kolhoosnikute hulgas, ise võtsid endile initsiatiivi põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumises.

Paljud meie partei- ja nõukogude juhid on nähtavasti unustanud, et kolhoosides leidub valdava enamiku ausate töötajate kõrval teatud osa kolhoosnikuid, kes katsuvad kiskuda endile rohkem ja anda kolhoosile võimalikult vähem, kes kasutavad iga võimalust selleks, et kolhoosnikute hulka kuuludes, kasutades samadel alustel ausate ja kohusetruude kolhoosnikutega kolhoosi maid, tööloomi, karjamaid, sööta jne., hoiduda kõrvale tööst kolhoosis ja jätta kõrvale ühiskondlik töö, tegeldes oma isikliku majapidamise paisutamisega.

Põllumajandusliku artelli põhikirja ülalloeeldud ja nendetaolised jämedad moonutused võisid laialdaselt levida ainult seetõttu et partei- ja nõukogude juhid selle asemel, et pidevalt kasvatada kolhoose ja kolhoosnikuid põhikirjast range kinnipidamise vaimus, soodustavad ise oma oportunistliku tegevusega põhikirja rikkumist ja suhtuvad kuritegeliku muretusega kolhoosikorrale vaenulike eromanduslike ja kodanlike tendentside tekkimisse kolhoosides, mis kantakse sisse purustatud kulakluse jäänuste poolt.

ÜK(b)P KK ja NSVL RKN, lugedes sellist praktikat bolševismile võõraks, põhiliselt oportunistlikuks praktikaks, nõuavad kõigilt kohalike partei- ja nõukogude organisatsioonidelt kolhooside ühiskondlike maade ärajagamise ja omastamise viivitamatut likvideerimist, õue-aiamaade suuruse kohaldamist põhikirjas ettenähtud normidega, kõige rangema kontrolli siseseadmist kolhoosi ühiskondlike maade puutumatus üle, kolhoosides leiduvate saagiahnete ja spekulantlike elementide otsustavat oheldamist.

ÜK(b)P KK ja NSVL RKN määravad:

1. Hukka mõista partei- ja riigivastase tegevusena rajoonide ja oblastite partei- ja nõukogude organisatsioonide, kolhooside juhatuste ja maa-organite tegevus, kes on rikkunud põllumajandusliku artelli põhikirja kolhoosimaade kasutamise alal, mis väljendub kolhooside ühiskondlike maade kuritegelikus omastamises kolhoosnikute isiklike majapidamiste kasuks.

2. Määrata, et kolhoosi ühiskondlikud maad on puutumatud ja nende suurust ei või mingil tingimusel vähendada ilma NSV Liidu valitsuse erilise loata, vaid neid võib ainult suurendada¹.

3. Igasugust katset kolhoosi ühiskondlike maade kärpimiseks kolhoosnikute isikliku majapidamise kasuks, samuti igasugust õue-aiamaade suurendamist üle normide, mis on ette nähtud põllumajandusliku artelli põhikirjas, vaadeldakse kui kriminaalkuritegu, süüdlased aga võetakse kohtulikule vastutusele.

4. Määrata, et partei rajoonikomiteede sekretärid, rajoonide täitevkomiteede esimehed, samuti teised partei- ja nõukogude töötajad,

¹ Vt. joonealune märkus 3 lk. 6.

kes võimaldavad kolhooside ühiskondlike maade ärajaotamist ja kolhoosnikute õue-aiamaade suurendamist üle põhikirjas ettenähtud normide, kuuluvad ametikohalt tagandamisele, parteist väljaheitmisele ja kohtu alla andmisele kui seaduserikkujad.

5. Kolhoosnikud, kes annavad õue-aiamaa rendile või annavad selle kasutamiseks edasi teistele isikutele, kuuluvad kolhoosist väljaheitmisele ja õue-aiamaast ilmajätmisele.

6. Kolhooside esimehed, kes võimaldavad kolhooside põldudel, aasadel ja metsades asuvate heinamaade andmist individuaalseks heinamaaks kolhoosnikuile või isikuile, kes ei kuulu kolhoosi, heidetakse kolhoosist välja ja antakse kohtu alla kui seaduserikkujad.

7. Kohustada liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid, liidu- ja autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogusid, kraide ja oblastite täitevkomiteesid 15. augustiks s. a. mõõtma üle kõigi kolhoosnikute isiklikus kasutuses olevad õue-aiamaad, kaasa arvates õue-aiamaast lahus asetsevad kolhoosnikute maad, mis asetsevad kolhoosnikute ühiskondlikel põllumaadel, ja kolhooside ühiskondlikel põldudel asetsevad kolhoosnikute talundimaad. Seejuures:

a) vastavalt ülemõõtmise tulemustele ära võtta kolhoosnikute õue-aiamaade küljest ja liita kolhooside ühiskondlike maadega kõik ülejäägid, mis ületavad põllumajandusliku artelli põhikirja teises punktis ettenähtud normid, millises punktis on öeldud: «Kolhoosipere isiklikus kasutuses oleva õue-aiamaa suurus (arvestamata eluhoonete all olevat maad) võib kõikuda $\frac{1}{4}$ hektaarist kuni $\frac{1}{2}$ hektaarini, üksikuis rajoonides kuni 1 hektaarini, olenevalt oblasti ja rajooni tingimustest, mis on kindlaks määratud liiduvabariikide põllutöö rahvakomissaride poolt NSV Liidu põllutöö rahvakomissari juhendite alusel»;

b) kõik kolhoosnikute isiklikus kasutuses olevad maad, mis asetsevad kolhoosipõldudel lahus õue-aiamaast (muruplatsid, juurviljaaiad, meloni- ja arbuusiväljad jne.), ära võtta isiklikust kasutusest ja ühendada kolhooside ühiskondlike maadega, kusjuures neil juhtudel, kui pärast sellist äraõikamist jääb kolhoosiperele isiklikuks kasutamiseks vähem õue-aiamaad, kui põhikirja normidega ette nähtud, peab kolhoos sellisele perele puudujääva osa maad andma õue-aiamaa fondist, mis on eraldatud uutele kolhoosiperedele õue-aiamaa andmiseks;

v) likvideerida kolhoositalust eraldi ühiskondlikel kolhoosipõldudel asetsevad kolhoosnikute õue-aiamaad, mida leidub mitme oblasti rajoonides, sealhulgas Valgevene NSV-s, Ukraina NSV-s, Smolenski, Kalinini ja Leningradi oblastis, ja ümber asustada need kolhoosnikud ühte kohta, varustades neid nende asukohas õue-aiamaaga vastavalt põhikirjas ettenähtud normidele. Lõpetada see töö 1. septembriks 1940.

8. Piirata üksiktalundi kasutuses oleva põllumaa suurust niisutust vajavais puuvillarajoonides kümne sajandiku hektaarini, niisutamist mittevajavais rajoonides poole hektaarini, puu- ja juurvilja-aedade ja peedikasvatuse rajoonides poole hektaarini, kõigis teistes rajoonides kuni ühe hektaarini, üksiktalundi kasutuses oleva õue-aiamaa suurust aga piirata niisutamist vajavais rajoonides kümne sajandiku hektaarini, kõigis ülejäänud rajoonides kahekümne sajandiku hektaarini, kaasa arvates ka hoonete all olev maa.

Kõik maa ülejäägid üksiktalunike põllu- kui ka õue-aiamaadest liita kolhoosimaadega ja kasutada peamiselt kolhoosi õue-aiamaafondi täienduseks.

Samuti tuleb kasutada kolhoosi õue-aiamaafondi loomiseks: a) nende näilike kolhoosnikute õue-aiamaad, kes on kolhoosielust ammu võõrdunud ja kolhoosi koosseisust tegelikult lahkunud, b) nende kolhoosnikute õue-aiamaad, kes pole välja töötanud säilitatud normipäevade miinimumi ja seetõttu loetakse kolhoosist lahkunuks, v) nende kolhoosnikute õue-aiamaad, kes on ümber asustatud vähese maaga rajoonidest maarikastesse rajoonidesse.

9. Punktis 7 (a ja b) ja punktis 8 ettenähtud abinõude rakendamise lõpetada hiljemalt 15. novembriks 1939.

10. Iga kolhoosi õue-aiamaad tuleb kolhoosi ühiskondlikest maadest piiritulpadega rangelt eraldada.

11¹. Sisse seada igas kolhoosis nii kolhoosi ühiskondlike maade kui ka iga kolhoosipere õue-aiamaa kohustuslik registreerimine, seades selleks sisse spetsiaalse nõõritud maaraamatu.

12. Sisse seada rajooni täitevkomiteede maaosakondades maade registreerimiseks riiklik maaraamat, kus pidada arvestust: a) iga kolhoosi ühtse maamassiivi kohta kooskõlas põlise kasutamise aktiga, b) kolhooside ühiskondlike maade kohta (eraldi), v) kolhoosnikute õue-aiamaade kohta (eraldi) ja g) maade kohta, mida isiklikult kasutavad üksiktalunikud ja teised isikud, kes pole kolhoosi liikmed.

13. Kolhooside ühiskondlike maade ja kolhoosnikute õue-aiamaade tegeliku suuruse perioodiliseks kontrollimiseks põllumajandusliku artelli põhikirjale vastavuse ja kolhoosimaade ja üksiktalunike ning teiste kolhoosi mittekuuluvate isikute käes kasutada olevate maade registreerimiseks sissesetatud riiklike maaraamatute andmeile vastavuse seisukohalt kohustada NSV Liidu põllutöö rahvakomissari ellu kutsuma liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide põllutöö rahvakomissariaatide ja oblastite ja kraide maaosakondade juures revident-maamõõtja ametikohad.

14. Arvesse võttes, et kolhoosides on mitte ainult ausaid töotajaid, kes töötavad aastas välja 200 kuni 600 normipäeva ja roh-

¹ Nõõritud maaraamat on kinnitatud Majandusnõukogu määrusega 19. oktoobrist 1939. a. (LMKK 1939, nr. 56, art. 577).

kem, ja kes moodustavad kolhoosnikute rõhuva enamiku ja kehas-tavad kolhoosiliikumise peamist jõudu, vaid ka teatud osa töö-võimelisi kolhoosnikuid, kes ei tööta aastas välja üle 20—30 normi-päeva, kuid kes jätkavad kolhoosnikuks olemist ja istuvad kolhoosi kaelas, tuleb pidada otstarbekaks, et 1939. a. alates määratakse kindlaks iga töövõimelise mees- ja naiskolhoosniku kohustuslik normipäevade miinimum aastas:

a) 100 normipäeva ulatuses puuvillarajoonides;

b) 60 normipäeva ulatuses Moskva, Leningradi, Ivanovo, Smolenski, Jaroslavl, Gorki, Kalinini, Vologda, Tuula, Rjazani, Arhangel'ski, Murmani, Kirovi, Permi, Sverdlovski, Tšita oblastis, Habarovski ja Primorje krais, Karjala, Komi, Mari ja Jakuudi ANSV-s, kõrgmägede teravilja- ja karjakasvatuse rajoonides vastavalt NSV Liidu põllutöö rahvakomissari nimekirjale;

v) 80 normipäeva ulatuses kõigis teistes NSV Liidu rajooni-des¹.

Soovitada kolhoosidel kindlaks määrata, et töövõimelised mees- ja naiskolhoosnikud, kes aasta jooksul töötavad ülaltoodud normi-dest vähem, loetakse kolhoosist lahkunuks ja nad kaotavad kolhoosniku õigused.

15. Arvesse võttes, et kolhooside ühiskondlikke maid ei või vähendada, kuid maareservid vähese maaga kolhoosides on juba ära kasutatud kolhoosnikute varustamiseks õue-aiamaaga põhi-kirja normide kohaselt, tuleb pidada vajalikuks kolhoosnikute ümberasustamist selliseist kolhoosidest maarikastesse rajoonidesse (Volgamaad, Omski oblast, Tšeljabin'ski oblast, Altai krai, Kasah-stan, Kaug-Ida jne.). Kolhoosnikute ülearuse osa ümberasustamise juhtimiseks maarikastesse rajoonidesse moodustada NSVL RKN-i juurde Ümberasustamise Valitsus koos selle organitega liiduvaba-riikides, oblasteis ja kraides.

16. Määrata, et kolhoosides elavate ja kolhoosidesse kuuluvate tööliste ja teenistujate perekondadele säilitatakse õue-aiamaa nor-midega ettenähtud ulatuses ainult sel juhul, kui mainitud pere-kondade töövõimelised liikmed töötavad kolhoosis, täites kindlaks-määratud normipäevade miinimumi.

17. Kutsuda 1939. a. sügisel kokku kolhoosnikute kongress, kus tõstatada küsimus põllumajandusliku artelli põhikirja paranda-mise kohta.

---

¹ Eesti NSV-s Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 16. juulist 1948 nr. 668 on iga töövõimelisele kolhoosnikule määratud kohustuslikuks miini-mumiks aastas 120 normipäeva, kolhoosnikute alaealiste perekonnaliikmete-le 12 kuni 16 aasta vanuses — vähemalt 50 normipäeva.

Kalurite-kolhoosnikute kohustusliku normipäevade miinimumi kohta — vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 20. juunist 1949 nr. 451 (ENSV Tea-taja 1949, 17, 111). Toimetus.

ABINÕUDEST PÕLLUMAJANDUSLIKU ARTELLI PÕHIKIRJA RIKKUMISTE LIKVIDEERIMISEKS KOLHOOSIDES¹.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK määrus 19. septembrist 1946. a. (LMKK 1946, nr. 13, art. 254).

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee on saabunud materjalide ja reas oblasteis tehtud revideerimiste põhjal teinud kindlaks põllumajandusliku artelli põhikirja tõsiseid rikkumisi kolhoosides.

Need rikkumised avalduvad normipäevade ebaõiges kulutamises, kolhooside ühiskondlike maade omastamises, kolhoosi omandi laialitassimises, rajooni- ja teiste partei- ja nõukogude töötajate kuritarvitustes, põllumajandusliku artelli juhtimise demokraatlike aluste — kolhooside juhatuste ja esimeeste valitavuse, nende aruandekohustuse kolhoosnikute koosolekuile — rikkumises.

Normipäevade ebaõige kulutamine.

Normipäevade ebaõige kulutamine kolhoosides esineb administratiiv- ja teeninduspersonali suurekspaisutamise liinil ja normipäevade ja rahaliste ressursside ülemäära suure kulutamise arvel administratiiv-juhtimiskuludeks.

Töö ebaõige kasutamine administratiiv- ja juhtivkoosseisude mitte millegagi põhjendatud ülemäära paisutamise tagajärjel on paljudes kolhoosides toonud kaasa selle, et töövõimelisi kolhoosnikuid ei piisa tööks põllul ja farmides, sellal kui teenindusametikohtadel on palju inimesi, kes midagi ei tee ja saavad kõrgemat tasu kui tootmistöödel.

Tarbetuil ning väljamõeldud kohtadel kolhoosides varjavad endid sageli omakasupüüdjad ja muidusööjad, kes hoiduvad kõrvalte tootmistööst, kulutavad kolhooside sääste ja elavad nende kolhoosnikute töö arvel, kes töötavad põllul või hoolitsevad karja eest.

Ebaõigete arvelduste tagajärjel kolhoosnikutega rikutakse põllumajandusliku artelli põhikirja paljudes kolhoosides sellega, et üks osa kolhoosnikuid ei saa neile kuuluvate normipäevade eest vastavat naturaaltasu ja raha, teine osa aga saab rohkem, kui neile kuulub väljateenitud normipäevade eest.

Laialdaselt on levinud kolhoosides kahjulik praktika, kus kolhooside esimeeste sedelite järgi antakse üksikuile kolhoosnikuile toiduaineid nende poolt väljatöötatud normipäevi arvestamata.

Selle kõrval peetakse paljudes kolhoosides kohalike võimuorganite nõudel kolhoosi normipäevade arvel ülal isikuid, kes ei

¹ Vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. novembrist 1948 nr. 1063 «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides». Toimetus.

töötä kolhoosides ja kel pole mingisuguseid suhteid kolhoosi tootmisega: külanõukogude korrapidajaid, valvureid ja käskjalgu, tuletõrjemeeskondade ülemaid, mitmesuguseid külanõukogude ja rajooniorganisatsioonide ülemääralisi töötajaid.

Peale selle peetakse kolhoosides sageli normipäevade arvel ülal juuksureid, kingseppi, rätsepaid ja teisi töötajaid, kes teenindavad kolhoosnikute isiklike vajadusi ja kellele seetõttu kolhoosnikud ise peaksid tasuma.

Samuti leiab aset normipäevade arvestamise kahjulik praktika tööde eest, mida tehakse mitmesugustele küla- ja rajooniorganisatsioonidele ning asutistele (hoonete ehitamine ja remont, puude ja ehitismaterjalide varumine, laadimistööd jne.).

Need normipäevade raiskamise faktid vähendavad normipäevade väärtust, vähendavad normipäeva kohta jaotamisele tulevaid tulusid, järelikult vähendavad ka kolhoosnikute huvi kolhoositöö vastu.

Ühiskondlike kolhoosimaade omastamine.

Nõukogude, partei- ja maaorganid on kohustatud rangelt kaitsma kolhooside ühiskondlikke maid omastamise eest, nagu selle eest hoiatasid NSVL RKN ja ÜK(b)P KK oma määruses 27. maist 1939. a. Faktid ja revideerimised aga näitavad, et paljud töötajad olid selle määruse tegelikult unustanud ja et kolhooside ühiskondliku maa omastamise faktid on uuesti võtnud massilise iseloomu.

See ühiskondliku maa omastamine toimub kolhoosnikute õueaiamaa suurendamise arvel kas omavolilise haaramise või seadusvastaste juurdelõigete andmise teel kolhooside juhatuste ja esimeeste poolt isikliku majapidamise suurekspaisutamise eesmärgil ja kahjuks ühiskondlikule majapidamisele.

Samuti toimub ühiskondlike maade omastamine maade seadusvastase jaotamise teel kohalike nõukogude ja maaorganite poolt, kuid ka kolhooside maade omavolilise äravõtmise teel mitmesuguste organisatsioonide ja isikute poolt kolhoosimaadel iga liiki abimajandite ja individuaal-juurviljaaedade loomise ettekäändel töölistele ja teenistujaile. Seejuures toimub selline ühiskondlike maade omastamine sageli kolhooside juhatuste, külanõukogude ja rajooninõukogude esimeeste mahitusel. Arusaadavalt vähendab kolhooside ühiskondlike maade seadusvastane äravõtmine iga liiki abimajandite alla kolhooside maafondi, õõnestab kolhooside ühiskondlikku majandust ja ergutab üksikuid ahnitsevaid elemente kolhooside ühiskondlikku maad enesele võtma.

Ühiskondliku maa omastamine, nagu sellele viitasid oma 27. mai 1939. a. määruses NSVL RKN ja ÜK(b)P KK, toob kaasa selle, et «kolhoosi, mille aluseks on ühiskondlik kolhoosimaa, ühiskondliku

majanduse huvid tuuakse ohvriks eraomanduslikele ning saagi-ahneile elementidele, kes kasutavad kolhoosi spekulatsiooni ja isikliku kasusaamise eesmärgil».

Kolhoosi vara laialikandmine.

On kindlaks tehtud kuritarvituste fakte, mis avalduvad kolhoosi omandi laialikandmises rajooni- ja teiste partei- ja nõukogude töötajate poolt. Kolhoosi vara laialikandmine toimub sel teel, et kolhoosidelt võetakse tasuta või madala tasu eest loomi, teravilja, seemneid, sööta, liha, piima, võid, mett, aedvilja, puuvilja jne. Mõned nõukogude ja parteitöötajad ja rajoonide maaosakondade töötajad, selle asemel et rangelt kaitsta ühiskondlikku omandit kui kolhoosikorra alust, rikuvad jämedalt nõukogude seadusi ja kuritarvitades oma teenistuslikku seisundit käsutavad seadusvastaselt kolhooside vara ja naturaali ning rahalisi sissetulekuid, sundides kolhooside juhatusi ja esimehi andma neile tasuta või madala tasu eest kolhoosidele kuuluvat vara, loomi ja toiduaineid.

Need faktid kõnelevad sellest, et mõned vastutavad töötajad on oma seisundit kuritarvitades asunud kolhooside suhtes omavoli ja ebaseaduslikkuse teele ning on hakanud ilma igasuguse häbita tikuma kolhooside vara kui oma tasku kallale.

On kergesti mõistetav, et need kuritarvitused õõnestavad kolhooside jõukust, laostavad kolhooside juhtivat kaadrit ja tõukavad viimast omakorda iga laadi seadusetuse teele.

Ühtlasi esineb praktikas rea riiklike ja muude organisatsioonide poolt vastutustundetut suhtumist arvepidamisse kolhoosidega sel teel, et kolhoosidele kuuluvat raha kolhooside poolt muretsetud ja müüdüd toiduainete või kolhooside poolt tehtud tööde eest ei maksta õigel ajal välja, mis kõigutab kolhooside majandust.

Kolhooside juhtimise demokraatlike aluste rikkumine.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee on kindlaks teinud põllumajandusliku artelli põhikirja tõsiseid rikkumisi kolhooside põllumajandusliku artelli juhtivate organite — juhatuse, kolhoosi esimehe, revisjonikomisjoni — valitavuse suhtes, kolhoosnikute üldkoosolekute regulaarse kokkukutsumise, kolhoosi juhatuse ja esimehe aruandekohustuslikkuse suhtes üldkoosoleku ees.

Need rikkumised avalduvad selles, et paljudes kolhoosides on lakatud kolhoosnikute üldkoosolekuid kokku kutsumast ja nii on kolhoosnikud kõrvaldatud osavõttust kolhoosi asjadest ja tegelikult otsustatakse kõik põllumajandusliku artelli asjad, sealhulgas ka tulude jaotamine ja kõigi materiaalsete ressursside käsutamine, ainult kolhoosi juhatuse või esimehe poolt, kolhoosi juhatuse või

esimees aga ei anna aru kolhoosnikute üldkoosolekule oma tegevusest.

Sellise demokraatia aluste rikkumise tagajärjel pole kolhoosnikute üldkoosolekuid kolhooside juhatuse, esimehe ja revisjonikomisjoni valimiseks mitmel aastal enam kokku kutsutud ega peeta kinni põhikirjas kindlaksmääratud kolhoosi juhatuse ja esimehe valimise tähtaegadest. Asi on läinud isegi sellise häbematuseni, et kolhooside esimehed määratakse ja tagandatakse partei- ja nõukogude organisatsioonide poolt ilma kolhoosnikute teadmata.

Selline olukord toob kaasa selle, et kolhooside esimehed lakavad vastutust tundmast kolhoosnikute ees, on neist sõltumatus olukorras, kaotavad seose kolhoosnikutega, mis osutub põllumajandusliku artelli aluste moonutamiseks, rikub demokraatlikke suhteid kolhoosi juhatuse ja kolhoosnikute vahel ning tekitab seega tõsist kahju kolhooside tugevdamisele.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee peavad eespool esitatud kuritarvitusi ja üleastumisi tõsiselt kahjulikuks kolhoosidele ja äärmiselt ohtlikuks kogu meie maa sotsialistlikule üleshitusele.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee on arvamusel, et säärasele leninismile kahjulikule ja võõrale partei ja valitsuse poliitika moonutamise ja põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumise praktikale tuleb teha otsustav ning jäädav lõpp.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määravad:

1. Hukka mõista käesolevas määruses toodud partei ja valitsuse poliitika moonutused kolhoositöös ja põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumised kui kolhoosivastased ning riigivastased ja võtta süüdlased vastutusele kui kriminaalkurjategijad.

2. Kohustada liiduvabariikide partei- ja nõukogude organisatsioonide juhte, samuti oblasti- ja kraioorganisatsioonide juhte kiirekorras likvideerima põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumised, taastama täiel määral põllumajandusliku artelli põhikirja kehtivus ja kaitsma kolhoose kolhoosi vara omastamiskatsete vastu.

3. Teha lõpp normipäevade omastamise praktikale kolhoosides ja kolhooside tulude ebaõigele jaotamisele.

Kahe kuu kestel kontrollida kõigis kolhoosides ja vähendada suureks paisutatud administratiiv- ja teeninduspersonali koosseise ja normipäevade kulutamist nendele tasumaksmiseks, administratiiv-majanduslikud kulud aga viia kooskõlla põllumajandusliku artelli põhikirjaga¹.

---

¹ Vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 27. oktoobrist 1948 nr. 1007 «Administratiiv- ja teenindava personali koosseisude vähendamise kohta kolhoosides ja neile töötasu maksmiseks normipäevade kulutamisest». Toimetus.

Kaotada tasumaksmine normipäevade järgi isikuile, kel pole tegemist kolhoosidega, ja keelata rajoonide nõukogudel ning parteiorganitel nõuda kolhoosidelt normipäevadena tasumaksmist tööde eest, mil pole midagi ühist kolhoosidega.

4. Kohustada liiduvabariikide partei- ja nõukogude organisatsioonide juhte, samuti krai- ja oblastiorganisatsioonide juhte taastama täiel määral NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee 27. mai 1939. a. määruse «Kaitseabinõudest kolhooside ühiskondlike maade ärajagamise vastu» (LMKK 1939, nr. 34, art. 235) kehtivus.

Kontrollida looduses hiljemalt 15. novembriks 1946 igas kolhoosis ja võrrelda sissekannetega nõõritud maaraamatuis ühiskondlike maade olemasolu ning õue-aiamaade suurust, ära võtta nii üksikute kolhoosnikute kui ka organisatsioonide ja asutiste poolt abimajandite jaoks endale võetud maa ja anda see tagasi kolhoosidele.

Taastada samaks tähtjaks kogu kolhooside maa sissekannete dokumentatsioon (aktid, nõõraamatud jne.).

Tühistada sõjaajal kehtinud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 7. aprilli 1942. a. määruse p. 2 sõjaajaks liidu- ja autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude, kraide ja oblastite täitevkomiteede poolt loa andmise õiguse kohta lasta ajutiselt külvata tööstusettevõttele, organisatsioonidel ja sõjaväeosadel kolhooside poolt mittekasutatavale maale viimaste nõusolekul juhul, kui puudub vaba linnamaa või riikliku maafondi maa, ning selle määruse alusel ajutiselt üleantud maa anda tagasi kolhoosidele hiljemalt 15. novembriks 1946.

5. Määrata, et nõukogude, partei- ja maaorganite töötajad ning kolhooside esimehed, kes on süüdi kolhoosi vara, ühiskondliku maa ja rahaliste ressursside omastamises ning ebaseaduslikus käsutamises, tagandatakse oma kohtadelt ja antakse kui seaduserikkujad ja kolhoosikorra vaenlased kohtu alla.

Kohustada vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite täitevkomiteesid, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid tagama kahekuiise tähtja jooksul kolhoosidele viimaseilt ebaseaduslikult äravõetud vara, karja ja rahaliste ressursside tagasiandmine ning ühekuise tähtja jooksul ette kandma NSVL Ministrite Nõukogule ja ÜK(b)P Keskkomiteele abinõudest, mis on rakendatud kolhoosi vara omastamise konkreetsete süüdlaste suhtes.

6. Keelata kriminaalvastutusele võtmise ähvardusel rajooni- ja teistel organisatsioonidel ning töötajail nõuda kolhoosidelt vilja, toiduaineid ja raha mitmesuguste organisatsioonide vajaduste katteks ning kongresside, nõupidamiste, pidustuste läbiviimiseks ja rajooni ehituste finantseerimiseks.

7. Kohustada liiduvabariikide partei- ja nõukogude organisatsioonide juhte, samuti krai- ja oblastiorganisatsioonide juhte kehtes-

tama vajalik kord mitmesuguste organisatsioonide arvete õiendamises kolhoosidega, likvideerima 3 kuu jooksul kogu võlgnevus kolhoosidele mitmesuguste organisatsioonide ja asutiste poolt ning edaspidiseks kehtestama õigeaegne ja kohusetruu arveteõiendamise kord kolhoosidele nende saaduste eest ja nende poolt tehtud töö eest.

8. Täastada paljudes kolhoosides rikutud demokraatlik, põhikirjas ettenähtud kord kolhoosnikute üldkoosolekute kokkukutsumise kohta kolhoosiküsimuste arutamiseks ja otsustamiseks, kolhooside juhatuste ja esimeeste valimine üldkoosolekute poolt, kolhooside juhatuste ja esimeeste aruandlus kolhoosnikute ees ja revisjonikomisjonide töö.

Keelata range vastutuselevõtmise ähvardusel partei rajoonikomiteedel, rajooninõukogudel ja maa-organitel määrata või tagandada kolhooside esimehi mööda minnes kolhoosnikute üldkoosolekuist.

Läbi viia 15. veebruariks 1947. a. kõigis kolhoosides kolhoosnikute üldkoosolekud kolhoosijuhataste aruannete ärakuulamiseks 1946. a. majandusliku tegevuse kokkuvõtete kohta ja läbi viia neil üldkoosolekuil kolhooside juhatuste, esimeeste ja revisjonikomisjonide valimised sel juhul, kui põhikirjas ettenähtud tähtajad on möödunud või kui kolhoosnikute üldkoosolek peab vajalikuks seda teha enne tähtaega.

9. Kohustada vabariikide ministrite nõukogusid, kraide ja oblastite täitevkomiteesid, liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteesid, partei krai- ja oblastikomiteesid esitama NSVL Ministrite Nõukogule ja ÜK(b)P Keskkomiteele aruanne käesoleva määruse täitmise kohta 1. jaanuariks 1947. a.

10. Range kontrolli sisseseadmise eesmärgil põllumajandusliku artelli põhikirjast kinnipidamise üle, kolhooside kaitseks põhikirja rikkumise katsete vastu ja samuti kolhoositöö küsimuste lahendamiseks luua NSVL valitsuse juures Kolhooside Nõukogu.

PUUDUSTE KÕRVALDAMISEST KOHTUTE TÖÖS TSIVIIL- ASJADE ARUTAMISEL HAGIDE PUHUL KOLHOOSIDELT IGA LIIKI VÕLGNEVUSE SISSENÕUDMISE KOHTA.

NSVL Kohtuministeriumi direktiivkiri 21. maist 1948. a. nr. D-16.

NSVL Kohtuministeriumil olevad andmed tunnistavad tõsistest puudustest kohtute töös tsiviilasjade arutamisel hagide puhul kolhoosidelt iga liiki võlgnevuse sissenõudmise kohta.

Real juhtudel tsiviilasjade arutamisel ei ilmuta kohtud nõutavat aktiivsust kolhoosi omandi ja kolhoosi varaliste õiguste kaitseks.

Kohtud venitavad kolhoosiasjade arutamisega, rikkudes VNFSV TsPK § 5 ja 118 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavaid paragrahve, jätavad tihti välja selgitamata poolte tõelised vastastiku-

sed suhted, kolhooside poolt sõlmitavate lepingute seaduslikkuse, real juhtudel põhjendamatult mõistavad kolhoosidelt välja suured summad ja tekitavad sellega määratud kahju kolhooside ühiskondlikule majapidamisele.

Mainitud asjade arutamisel kohtud tavaliselt ei tee erimäärusi kolhooside ja teiste organisatsioonide majandusliku tegevuse puuduste kohta, millised organisatsioonid lubavad endile kolhooside suhtes ebaõigeid tegusid, ega teata sellest täitevkomiteedele, nende maa-osakondadele ja teistele organeile.

Paljud kohtud ei kontrolli vajalikult otsuste täitmist kolhooside tsiviilasjus ega aita kolhoosidel sisse nõuda neile kuuluvat raha ja vara.

Sageli suhtuvad kohtud formaalselt seda liiki asjade arutamisse, tegutsevad puudulikult seda liiki asjade eelneva ettevalmistusega arutamiseks, rikuvad protsessinorme ja lahendavad asju sisuliselt ebaõigesti.

Näiteks kannab kolhoos NSVL KTK ja RKN-i 3. märtsi 1936. a. määruse järgi materiaalselt vastutust kolhoosnikute kõrvalehoidumise eest teedeehituse tööst ainult sel juhul, kui on olemas kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsus alatise teebrigaadi organiseerimise kohta, kes töötab kolhoosi eest ja kelle töö arvestatakse antud kolhoosi liikmeile teedeehitusest tööga osavõtuna. Kohtud aga mõistavad tihti kolhoosidelt välja suured summad teedeehituse tööde täitmata jätmise eest, kontrollimata, kas on olemas kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsus alatise teedebrigaadi organiseerimise kohta, kas arvatud rahaline makse vastab määratud hindede jne.

Seaduse järgi vastutab kolhoos metsarikkumise eest kümnekordses suuruses metsa kannult müügi hindade järgi, kohtud aga tihti määravad kolhoosidele trahvi metsarikkumise eest määral, mis on sätitud üksikuile kodanikele, s. o. tunduvalt suuremal määral, kui see on sätitud seadusega.

Normikohustuste maksuvõlgade sissenõudmise asjus kolhoosidelt juhinduvad mõned kohtud NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määrusest, mida, nagu teada, kohaldatakse ainult kolhoosiperedele ja üksiktalundeile, mitte aga kolhoosidele. Palju vigu teevad kohtud ka kahju tasumise asjus, mis kolhoosnikud on tekitanud kolhoosi varale, samuti mittekolhoosiliikmete hagides kolhooside vastu tasu nõudmise asjus töö eest kolhoosis.

Kohtuministeeriumid ja kohtuministeeriumide valitsused kraides ja oblasteis lepivad ülalloeeldud puudustega kohtute töös, ei omista neile tõsist tähtsust ega võta tarvitusele vastavaid abinõusid nende kõrvaldamiseks.

Juhtides teie tähelepanu efiti suurele tähtsusele, mis on nende tsiviilasjade õigel lahendamisel kohtute poolt, panen ette:

1. Tugevdada kontrolli kohtute töö üle kolhooside tsiviilasjade arutamisel. Revideerimistel hoolega kontrollida kohtupraktikat neis asjus.

2. 1948. a. kolmandas kvartalis uurida kohtupraktikat tsiviil-asjus kolhoosidelt iga liiki võlgnevuse sissenõudmise kohta ja võtta tarvitusele vajalikud abinõud seaduste rikkumise kõrvaldamiseks, mis kohtud teevad nende asjade arutamisel.

3. Tagada, et kõik kohtunikud õpiksid õigesti käsitlema järgmisi juhindavaid materjale:

a) NSVL RKN-i korraldus 27. juulist 1943. a. nr. 14284-r «Trahviraha suuruse kindlaksmääramine kahju eest, mis on tekitatud seadusvastase metsaraiumise või metsalaastamisega» (avaldatud NSVL Kohtu RK käskkirjas nr. 73, 11. oktoobrist 1943);

b) NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942 «Koh-
tupraktikast kolhooside tsiviilasjus»;

v) NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947 «Kol-
hooside poolt debitoorse võlgnevuse sissenõudmise asjade aruta-
misest»;

g) NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 12. juunist 1941 «Kol-
hoosidelt, kolhoosnikuilt ja üksiktalundeilt teedeehitusest tööga osa-
võtmisest kõrvalehoidmise eest rahaliste maksete katteks vara ära-
võtmise asjade kohtute poolt läbivaatamise korra kohta»;

d) NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 27. detsembrist 1946
«Kindlustatud loomade hukkumises süüdiolenvailt isikuilt kahju sisenõudmise asjade arutamise korrast»;

e) NSVL RKN-i määrus 9. jaanuarist 1944 «Kolhoosidele ja
sovhoosidele kuuluva karja hukkumises või riisumises süüdiolenvate
isikute materiaalsest vastutusest»;

ž) NSVL Kohtu RK juhend 1. veebruarist 1945 nr. 7 «Normi-
kohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksusta-
mise võlgade ja tähtjaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise
läbivaatamise korrast kohtute poolt».

4. Neil juhtudel, kui kohtupraktika materjalid tunnistavad mit-
mesuguste asutiste ja organisatsioonide ametiisikute ebaseaduslikest
nõudlustest kolhooside vastu, teha see teatavaks vastavaile kohali-
kele juhtivaile organeile ja nõuda süüdlaste karistamist.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U.

(Väljavõte.)

Kohtud teevad palju vigu protsessinormide rikkumisega. Palju
asju vaadatakse läbi tagaselja, kusjuures puuduvad andmed kohtu-
kutsete pooltele kätteandmise kohta.

Mõnikord jäävad kohtukutsed pooltele hoopis saatmata motiivi-
del, et hagi on vastuaidlematu; näiteks Altai krai Troitski rajooni
rahvakohus vaatas pooli välja kutsumata ühel kohtuistungil läbi 16
asja masina-traktorijaama hagides kolhooside vastu traktoritööde

eest tasumise kohta ja 7 asja Riigipanga hagides kolhooside vastu laenude sissenõudmise kohta, viidates sellele, et haginõuded neis asjus on vastuvaidlematud. Enamikul juhtudel kohtud eelnevat ettevalmistust ei tee ja arutavad asju hagi kinnitavate tõendite puudumisel. Kohtuotsused on motiveerimata ega sisalda viiteid seadustele, millest kohus juhindus asja arutamisel.

Eeltähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnõõrid:

13. Asjade arutamisel peavad kohtud rangelt kinni pidama TsPK eeskirjadest poolte kohtusse väljakutsumise, pooltele kohtukutsete kätteandmise, asja arutamiseks eelneva ettevalmistuse ja hageja nõudmist ja kostja vastuväiteid kinnitavate tõendite nõudmise kohta. Erilist tähelepanu peavad kohtud pöörama kolhooside esindajate kohtus esinemise volitustele ja eriti volitustele asja lõpetamiseks leppega, hagi õigeksvõtmiseks, haginõudeist osaliseks või täielikuks loobumiseks (VNFSV TsPK § 18 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid).

14. Kohtuotsus peab endas sisaldama kõik need elemendid, mis on tähendatud VNFSV TsPK § 176 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavais paragrahvides. Igas otsuses peavad kohuslikult olema esitatud tõendid ja motiivid, mille alusel kohus jõudis järeldusele hagi rahuldamise või tagasilükkamise vajaduse kohta, samuti peavad olema tähendatud põllumajandusliku artelli tüüppõhikirja, TsK ja teiste olemasolevate seaduste paragrahvid, mille alusel kohus tegi otsuse.

15. Kassatsiooniinstantsi määrus peab sisaldama ammendavad kaalutlused, mille alusel kõrgem kohus tühistab või muudab rahva-kohtu otsuse või mille alusel poole kaebus jäetakse tagajärjeta.

II JAGU.

MAKSMATISTE JA TRAHVIDE SISSENÕUDMISE ERIMENETLUSE ASJAD.

1. MAKSUD, MÄÄRALINE SUNDKINDLUSTUS.

A. Üldeeskirjad.

KOLHOOSIDE TULUMAKS.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 11. augustist 1948. a. (NSVL Ülemnõukogu Teataja 1948, nr. 34).

I. Üldeeskirjad.

1. Tulumaksu kolhoosidelt maksavad:

a) põllumajanduslikud artellid, kaluriartellid ja maa ühisharimise ühistud;

b) töenduslik-põllumajanduslikud segaartellid (töenduslikud kolhoosid, invaliidide kooperatsiooni artellid, kel on põllumajanduslike tulused).

Tulud kalapüügist, mis saadud saagi äraandmisel riiklikele varujaile ja kooperatsioonile, töenduslik-põllumajanduslike artellide (töenduslikud kolhoosid), kes kuuluvad töendusliku kooperatsiooni liitudesse, töenduslike ettevõtete tulud, samuti invaliidide artellide liitudesse kuuluvate artellide ettevõtete tulud ei kuulu maksustamisele kolhooside tulumaksuga, vaid maksustatakse vastavate seaduste alusel.

2. Maks arvutatakse eelneva aasta tulude järgi, mis on kindlaks tehtud kolhooside aasta-aruannetega pärast aruannete dokumentaalset kontrolli rahandusorganite poolt.

Kolhoosi juhatus on kohustatud iga aasta hiljemalt 1. märtsiks esitama vastavale rahandusosakonnale kolhoosi liikmete üldkoosoleku poolt kinnitatud eelmise aasta aruande koos kolhoosi revisjonikomisjoni kohusliku arvamusega.

II. Maksustatava tulu kindlaksmääramine.

3. Kolhoosi maksustatava tulu hulka kuuluvad rahalised ja naturaaltulud, välja arvatud need, mis tähendatud käesoleva seadluse 4. paragrahvis:

a) taimekasvatusest, loomakasvatusest, mesindustusest ja siidikute kasvatusest;

b) kolhooside abiettevõtete toodete müügist;

v) muud tulutoovad laekumised.

4. Kolhooside maksustatava tulu hulka ei arvata:

a) summad, mis saadud riigile kohustuslike normide andmise eest;

b) kolhoosi karja toitmiseks kulutatav sööt, sealhulgas ka sööda puutumatu kindlustusfond;

v) saadused, mis on eraldatud kolhoosi farmide lindude toiduks, piim — vasikate ja põrsaste jootmiseks, haudemunad, mesi — mesilaste söötmiseks;

g) toodang, mis on kulutatud masina-traktorijaama töö eest tasumiseks, samuti rahasummad, mis makstud masina-traktorijaamale tehtud töö eest;

d) summad, mis saadud töö- ja tootliku karja müügist (elusalt või tapasaadustena) ja arvatud kapitalimahutuste hulka parendatud ja tõukarja soetamiseks või karja taastamiseks ja suurendamiseks, samuti summad, mis saadud hobuste müügist Nõukogude armeele;

e) tootmiskulutused rahas ja natuuras kolhooside abiettevõtteis;

ž) kindlustustasu summad, mis saadud riikliku kindlustuse organeilt hävinud vara ja külvide eest.

5. Kolhooside naturaaltulude väärtuse kindlaksmääramisel hinnatakse toodang, mis kasutatakse majapidamise sisetarvidusteks (seeme, seemnelaenude tagastamine, eraldamised seemne puutumata kindlustusfondi, toiduainete kindlustusfondi, invaliidide abistamise fondi, lastesõimede, vaeslaste ülalpidamiseks ja muudeks naturaalfondideks) riigi varumishindade järgi, toodang aga, mis jaotatakse kolhoosnikute vahel, riigi kokkuostuhindade järgi.

III. Maksu määrad ja tasumise tähtajad.

6. Maks arvutatakse järgmiste määrade järgi:

a) kolhooside majapidamise sisetarvidusteks kasutatava toodangu tuludelt — 6% maksustatavast tulust;

b) tuludelt toodangu müügist kontraktatsiooni ja riiklike kokkuostude korras — 6% maksustatavast tulust;

v) tuludelt kolhoosnikute vahel jaotatud toodangust 12% maksustatavast tulust;

g) tuludelt saaduste, loomade ja lindude müügist kolhoosikaubanduse korras (müük turul kolhoosnikute poolt, müük koope-

ratiivseile ja muile organisatsioonidele turuhindadega ja muud müügid), kolhooside abiettevõtete mittepõllumajanduslike toodete müügist, kolhooside teenistuselt palga näol tehtud tööde ja osutatud teenuste eest ja muudelt kolhoosi rahalist tulu toovailt sissetulekuilt — 13% maksustatavast tulust.

7. Maa ühisharimise ühistuile tõstetakse arvatatud maksusummat 25% võrra. Maa ühisharimise ühistuil, kes on üle läinud põllumajandusliku artelli põhikirjale enne esimest maksmise tähtaega, maksusummat ei kõrgendata.

8. Kolhoosid maksavad maksu järgmistel tähtaegadel:

25. märtsiks — avansina 20% eelneva aasta maksumäärast;

1. juuniks — 30% jooksva aasta maksumäärast, võttes arvesse makstud avansi;

1. oktoobriks — 30% jooksva aasta maksust ja 1. detsembriks — 40% jooksva aasta maksust.

IV. Soodustused maksu alal.

9. Ümberasujate majandeist organiseeritud kolhoosidele, samuti kolhoosidele, kes oma koosseisu on vastu võtnud ümberasujaid, antakse soodustusi tulumaksu alal NSVL Ministrite Nõukogu erimääruste alusel.

10. Kolhoosidele, kes on kannatanud loodusõnnetuste tõttu, võidakse rajooni ja linna tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede otsuste alusel pikendada tasumise tähtaegu jooksva aasta piirides.

Oblastilise jaotuseta liiduvabariikide ministrite nõukogud, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud, kraide ja oblastite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed võivad üksikuile kolhoosidele, kes on kannatanud loodusõnnetuste tõttu, pikendada maksu tasumise tähtaega ühe aastani, arvates tasumise viimase tähtaja möödumise momendist.

11. Liiduvabariikide ministrite nõukogud võivad autonoomsete vabariikide ministrite nõukogude ja kraide või oblastite, linnade ja rajoonide tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede taotlusel vabastada üksikuid kolhoose, kes on kannatanud loodusõnnetuste tõttu, kas osaliselt või täielikult maksu tasumisest, olenevalt tekitatud kahju suuruselt.

12. NSVL Ministrite Nõukogul on õigus vabastada kolhoose tulumaksu tasumisest, samuti vajalikel juhtudel anda kolhoosidele maksusoodustusi üksikute rahvamajanduse harude arendamise stimuleerimise eesmärgil.

V. Vastutus maksu tasumata jätmise eest.

13. Aasta-aruande rahandusorganeile tähtjaks mitteesitamise eest määratakse kolhoosi juhatuse esimehele ja arvepidajale (raamatupidajale) kummalegi kuni 50 rubla trahvi rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsusel.

14. Teadvalt valeandmete esitamise eest aasta-aruandes, mis ei vasta dokumentidele ega raamatupidamise raamatute sissekandeile, võetakse kolhoosi juhatuse esimees ja arvepidaja (raamatupidaja) kriminaalvastutusele.

15. Tulumaksu tasuvad kolhoosid esmajärjekorras ja maksu mittemaksmise juhtudel seatud tähtjaks kantakse tasumata summad kolhooside jooksvailt kontodelt maha rahvakohtu otsuste järgi.

Maksmise viivituse puhul võetakse viivist 0,05% iga viitpäeva eest.

16. Avalduste ja kaebuste esitamine ei peata maksu sissenõudmist.

Neil juhtudel, kui otsus tehakse kolhoosi kasuks, tagastatakse ebaõigelt laekunud summad kolhoosile 10 päeva jooksul.

17. Käesolev seadlus kehtestada 1949. a.

18. Käesoleva seadluse kehtestamisega lugeda jõu kaotanuks Kolhooside tulumaksu seadus 1. märtsist 1941. a.

PÖLLUMAJANDUSMAKS¹.

Seadus 1. septembrist 1939. a. (NSVL Ulemnõukogu Teataja 1939, nr. 32).

I p e a t ü k k.

Üldeeskirjad.

§ 1. Põllumajandusmaksuga maksustatakse:

a) kolhoosnikute — põllumajanduslike artellide ja kommuunide, töönduslik-põllumajanduslike segaartellide (töönduskolhooside) ja kaluriartellide, samuti maa ühisharimise ühistute liikmete isikliku majapidamise tulud;

b) maal põllundusest, loomakasvatusest, aed- ja puuviljakasvatusest ning teistest põllumajanduse harudest saadavad üksiktalundite ja teiste mittekolhoosiliikmete tulud.

§ 2. Põllumajandusmaks arvutatakse igalt majandilt järgmistest allikaist saadava tulu alusel:

a) põllundusest, iga liiki kariloomadest, heinamaadest, aedviljade, melonite ja tubaka kasvatusest, tehniliste ja õlitaimekultuuride külvidest, puuvilja-, marja- ja viinamarjaaedadest ning muudest istandikest, mesindusest ja siidikutekasvatusest;

¹ Eesti NSV kolhoosiperede majandite maksustamine põllumajandusmaksuga on korraldatud NSV Liidu Rahandusministeeriumi juhendiga 22. juulist 1949 nr. 1085 ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 5. augustist 1949 nr. 581 põllumajandusmaksu läbiviimise kohta 1949. aastal (ENSV Teataja 1949, 24, 145). Toimetus.

b) kooperaerimata kodutööstusest ja käsitööst ning muust teenistusest väljaspool põllutööd, mida ei maksustata tulumaksuga.

Tulud kooperaerimata kodutööstusest ja käsitööst ning muust ülgtoöst väljaspool põllutööd maksustatakse tulumaksuga.

II p e a t ü k k.

Maksustatava tulu kindlaksmääramise kord.

§ 3. Põllumajanduslikest allikaist saadav maksustatav tulu määratakse kindlaks järgmiste keskmiste tulunormide järgi: (vt. tabel samal leheküljel).

Lubada NSVL Rahvakomissaride Nõukogule vajalikel juhtudel, seoses sõjalise olukorra muutumisega, muuta liiduvabariikide keskmisi tulukusnorme. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 3. juuni 1943. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1943, nr. 22).]

	VNFSV	Aserbaidžani NSV	Gruusia NSV	Armeenia NSV	Turkmeeni NSV	Usbeki NSV	Tadžiki NSV	Kasahhi NSV	Kirgisi NSV	Karjala-Soome NSV
Tulukus ühelt sajandikult hektaarilt (rublades):										
Teraviljade ja muude kultuuride külvid, välja arvatud allpool loeteldud	40	25	30	30	40	40	40	40	40	30
Kartulikülvid	120	100	100	100	110	130	110	110	120	100
Keeduviljad ja meloniväljad	160	170	170	170	200	200	180	160	200	150
Puuvilja- ja marjaaiad	160	200	200	200	220	220	200	180	220	—
Viinamarjaistandikud	180	220	220	220	240	240	220	200	240	—
Heinamaad	8	7	7	7	8	8	8	8	8	8
Tulukus ühelt produktiivselt kariloomalt:										
Lehmad	3500	2000	2000	2000	2500	2500	2000	3000	2500	2500
Lambad ja kitsed	350	300	250	250	300	350	300	300	300	300
Sead	1500	800	1000	800	800	800	800	1000	800	1000
Tulukus tööloomade kasutamisest oma majapidamises:										
Hobused, kaamelid, muulad	2500	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Härjad, pullid, pühvlid	1300	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000

§ 4. Oblastilise jaotusega liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudel, lähtudes liiduvabariigile määratud keskmistest tulukusnormidest, on õigus määrata tulukusnormid eri autonoomseile vabariikidele, kraidele ja oblasteile erinevate põllumajandusharude ja kultuuride järgi, suurendades või vähendades neid norme kuni

30% piirides, sõltuvalt autonoomsete vabariikide, kraide ja oblastite majanduslikest erinevustest.

Oblastilise jaotuseta liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudel, autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogudel, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedel, lähtudes vabariigile, kraile ja oblastile määratud keskmistest tulukusnormidest, on õigus määrata tulukusnormid eri rajoonide erinevate põllumajandusharude ja -kultuuride järgi, suurendades või vähendades neid norme kuni 30% piirides, sõltuvalt rajoonide majanduslikust erinevusest.

Oblastilise jaotuseta liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogud, autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogud, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed võivad erandjuhtudel rajoonile määratud tulukusnorme eri külade jaoks suurendada või vähendada kuni 30% piirides, sõltuvalt müügiturgude kaugusest ja põllumajandussaaduste turustamistulude suuruselt.

Tulukusnormid põdrakasvatuse, mesinduse ja siidikutekasvatuse alal määratakse liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogude poolt. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 3. juuni 1943. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1943, nr. 22).]

5. Maksustatavad tulud põllumajanduskultuuride külvist, mitmeaastastest istandikest ja heinamaadest määratakse igas majandis:

a) jooksva aasta lõikuseks tegelikult külvatud talv- ja suviviljakultuuride kogu pindalalt;

b) puuvilja- ja marjaaedade, viinamarjaistandike ja teiste mitmeaastaste kandeealiste istandike tegelikult pindalalt;

v) heinamaade tegelikult pindalalt. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 3. juuni 1943. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1943, nr. 22).]

6. Kariloomadest ja mesindust saadava maksustatava tulu kindlaksmääramisel kõigis majandis seisuga vastava aasta 1. juuliks arvestatakse:

a) produktiivseid kariloomi: lehma, ületalve peetud lambaid ja kitsi, samuti üle 6 kuu vanuseid sigu;

b) tööloomi: pulle, härgi ja põtru alates 2½ aasta vanusest; hobuseid, kaameleid, pühvleid ja muulasid alates 3 aasta vanusest;

v) raam- ja pakktarude arvu.

7. Koopereerimata kodutööstusest ja käsitööst ning muust teenistusest väljaspool põllutööd saadavate tulude määramisel, välja arvatud tulumaksuga maksustatavad tulud, arvestatakse kogu tulude summat, mis on saadud ajavahemikul eelmise aasta 1. juulist kuni jooksva aasta 30. juunini.

III peatükk.

Maksude arvutamise kord kolhoosnike isikliku majandi tuludelt.

8. Kolhoosnike majandeile, kes saavad tulu isiklikust abimajandist: õue-aiamaast, kariloomadest ja teenistusest väljaspool põllutööd, arvutatakse põllumajandusmaks majandi maksustatava tulu aastasummalt (§ 5—7) vastavalt järgmisele määrade tabelile:

Majandi maksustatava aastatulu suurus	Majandi maksu suurus
Kuni 2000 rubla	11 kop. igalt tulerublalt
Üle 2000 kuni 3000 rbl.	220 rbl. + 13 kop. igalt tulerublalt üle 2000 rbl.
Üle 3000 „ 4000 „	350 rbl. + 16 kop. igalt tulerublalt üle 3000 rbl.
Üle 4000 „ 5000 „	510 rbl. + 21 kop. igalt tulerublalt üle 4000 rbl.
Üle 5000 „ 6000 „	720 rbl. + 26 kop. igalt tulerublalt üle 5000 rbl.
Üle 6000 „ 8000 „	980 rbl. + 31 kop. igalt tulerublalt üle 6000 rbl.
Üle 8000 rbl.	1600 rbl. + 40 kop. igalt tulerublalt üle 8000 rbl.

Kolhoosidelt normipäevade eest rahas ja natuuras saadavaid kolhoosnike tulusid põllumajandusmaksuga ei maksustata. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 13. juuli 1948. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1948, nr. 30).]

§ 9. Maa ühisharimise ühistute liikmete majandeile kõrgendatakse arvutatud maksusummat 10% võrra.

§ 10. Kolhoosist lahkunud (väljaheidetud) majandid tasuvad põllumajandusmaksu üksiktalundele ettenähtud normide järgi, olenemata kolhoosist lahkumise (väljaheitmise) ajast.

Kui kolhoosiperes on üksikuid töövõimelisi perekonnaliikmeid, kes ei kuulu kolhoosiliikmete hulka või on kolhoosist lahkunud (väljaheidetud) ega tööta palgatööl, siis sellisele majandile arvutatud maksusummat kõrgendatakse 20% võrra. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1948. a. 15. juuli seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1948, nr. 31).]

IV peatükk.

Mittekolhoosiliikmete majandite maksustamine.

A. Maa-asulais põllumajapidamist omavate tööliste, teenistujate ja kooperatiivsete töндusartellide liikmete majandite maksustamine.

§ 11. Põllumajapidamist omavate tööliste ja teenistujate — mittekolhoosiliikmete, samuti kooperatiivsete tööndusartellide liikmete majandid tasuvad põllumajandusmaksu ühesugustel alustel kolhoosnikute majanditega tingimusel:

a) kui põhiline töövõimeline töötaja töötab jooksva aasta 1. juuliks palgatööl või kuulub mitte alla ühe aasta kooperatiivse tööndusartelli liikmete hulka, ülejäänud töövõimelised perekonnaliikmed aga, välja arvatud koduperenaine ja õpilased, töötavad samuti palgatööl või kuuluvad kooperatiivse tööndusartelli liikmete hulka;

b) kui kariloomade arv ei ületa põllumajandusliku artelli põhikirjas lubatud norme.

§ 12. Ühesugustel alustel kolhoosnikute majanditega maksustatakse mittekolhoosiliikmete majandid, mille põhiline töövõimeline töötaja või muu perekonnaliige teenib punaarmees, sõja-merelaevastikus või piirivalve- ja sisevägedes, kui need majandid vastavad seaduse § 11 tingimustele.

§ 13. Raudtee-, vee- ja maanteetranspordi liinitöötajate isiklik põllumajapidamine, mida peetakse transpordile antud maadel, kuulub maksustamisele põllumajandusmaksuga kolhoosnikute maksumäärade järgi, kui maatüki suurus transpordi maadel ei ületa NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt määratavaid norme ja kui nad muus täielikult vastavad käesoleva seaduse § 11 tähendatud tingimustele.

§ 14. Töötajad metsakaitse alal, kel on isiklik põllumajapidamine nende valve all olevail metsa-aladel või külas, kus nad elavad, kuuluvad maksustamisele põllumajandusmaksuga kolhoosnikute maksumäärade järgi, kui nende majandid metsa-aladel ja külas, välja arvatud neile kasutada antud metsaheinamaad, täielikult vastavad seaduse § 11 tähendatud tingimustele ja kui teenistussõitudeks metsavalve alal nende käsutuses olevat hobust ei kasutata kõrvalteenistuse saamiseks.

§ 15. Majandid, mis ei vasta käesoleva seaduse § 11—14 tähendatud tingimustele, kuuluvad maksustamisele põllumajandusmaksuga võrdselt üksiktalunditega.

B. Üksiktalundite maksustamine.

§ 16. Üksiktalundite maksustatav tulu põllumajapidamisest ja teenistusest väljaspool põllutööd määratakse käesoleva seaduse § 3, 5, 6 ja 7 seatud korras.

Üksiktalundite maksustatava tulu hulka arvatakse peale selle täiel määral tulu, mis saadakse põllumajandussaaduste müügist turul.

§ 17. Üksiktalundis, kus tuluallikate arvelevõtmise momendiks on neile kuulunud maksustatava vanusega kariloomad ära müüdnud või isiklikeks vajadusteks ära kasutatud, arvatakse maksustatava tulu hulka vastav summa määratud tulukusnormide ulatuses.

§ 18. Pärast maksukohuslaste nimestike koostamist kuni jooksva aasta 1. augustini üksiktalundis soetatud kariloomad võetakse majandis täiendavalt arvele ja suurendatakse vastavalt esialgselt arvutatud põllumajandusmaksu summat.

§ 19. Üksiktalundilt võetava põllumajandusmaksu arvutamine toimub käesoleva seaduse § 8 määratud määrade järgi, suurendades maksusummat 100% võrra. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1943. a. 3. juuni seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1943, nr. 22).]

§ 20. Enne põllumajandusmaksu tasumise esimest tähtaega kolhoosi astunud üksiktalundid maksustatakse kolhoosnike maksu määrade järgi.

Pärast põllumajandusmaksu tasumise esimest tähtaega kolhoosi astunud majandite maksu ümberarvutamine kolhoosnike maksu määrade järgi toimub ainult nende tähtaegade suhtes, mis kolhoosi astumise ajaks ei olnud veel saabunud.

V p e a t ü k k.

Põllumajandusmaksu tasumise tähtjad.

§ 21. Põllumajandusmaks tasutakse võrdseis osades kolmel tähtjal: 1. oktoobriks, 1. novembriks ja 1. detsembriks.

Liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogud võivad esimest maksutähtaega lühendada, kuid mitte üle ühe kuu.

VI p e a t ü k k.

Soodustused põllumajandusmaksu alal.

§ 22. Kolhoosnike ja üksiktalunike majandeile, kelle koosseisu kuuluvad 1. ja 2. invaliidisusegrupi sõja- ja tööinvaliidid, alandatakse maksusummat poole võrra, töövõimeliste puudumisel aga vabastatakse need majandid maksust täiesti.

§ 23. Arvutatud maksu tasumisest 50% suuruses vabastatakse kõrge vanuse tõttu töövõimetute kolhoosnike ja üksiktalunike (mehed 60-aastased ja vanemad, naised 55-aastased ja vanemad) majandid, kus pole töövõimelisi perekonnaliikmeid, kes võtavad isikliku tööga majapidamisest osa.

See soodustus laieneb ka mittekolhoosiliikmete majandeile, mida maksustatakse võrdseil alusel kolhoosnike majanditega. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1948. a. 13. juuli seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1948, nr. 30).]

§ 24. Maksust vabastatakse kolhoosnike ja üksiktalunike majandid, kust poeg või perekonnapea ise on tegelikus sõjaväeteenistuses töölis-talupoegade punaarmee, sõja-merelaevastikus või piirivalve- ja sisevägedes, kui perekonda ei ole jäänud muid töövõimelisi peale sõjaväelase naise, kel on kuni 8-aastasi lapsi.

§ 25. [Tühistatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 13. juulist 1948. a. (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1948. nr. 30).]

§ 26. Loodusõnnetuste läbi kannatanud majandid vabastatakse rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede esildusel oblastilise jaotuseta liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogude, autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt maksumust täiesti või osaliselt, olenevalt saadud kahju suurusest. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 3. juuni 1943. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1943, nr. 22).]

§ 27. Põllumajandusmaksuga maksustamisele ei kuulu õpetajad, agronomid, zootehnikud, maakorraldajad, meditsiin- ja veterinaararstid ning velskrid, ämmaemandad, maaparandajad ja põllumajandustehnikud, masina-traktorijaamade, masina-traktoritöökodade ja sovhooside insenerid, vanemmehaanikud ja direktorid, samuti rajoonide juhtivad töötajad arvult mitte üle 30 inimese rajooni kohta — oblastite (kraide) täitevkomiteede ja (oblastilise jaotuseta) vabariikide rahvakomissaride nõukogude poolt määratavate nimekirjade järgi, kui nende majandite põllumaadel ei ole täita külviülesandeid ja kui nende isiklikus kasutuses olevate kariloomade arv ei ületa põllumajandusliku artelli põhikirjaga vastava rajooni kolhoosnikuile ettenähtud arvu.

§ 28. Määratud korras ümberasuvate kolhoosiliikmete ja üksiktalundite majandid vabastatakse maksumust teatavaks ajaks vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu erimäärustele.

§ 29. Majandid, mis kuuluvad kulla- ja plaatinatööstuse väärismetalliotsijaile, inglüstina ja muude haruldaste metallide tootmis- ja töötlemisettevõtete väärismetalliotsijaile, kes tegelevad nende metallide leiukohtade avastamise ja uurimise alal, vabastatakse maksu tasumisest, kui nende põhituluallikaks on otsimistöödel saadav töötasu ja kui nad on ühinenud väärismetalliotsijate artelidesse.

Mainitud soodustust kohaldatakse nende maksumõtete suhtes, mis väärismetallide otsimisele asumise ajaks ei olnud veel saabunud.

§ 30. Maksumust vabastatakse nende isikute majandid, kes lepingu järgi on kohustunud või ise kinnistunud vähemalt ühe aasta töötama söetööstuses allmaatöödel.

Mainitud kohustuse mittetäitmisel nõutakse maks sisse üldalustel.

§ 31. NSVL Rahvakomissaride Nõukogul on õigus vabastada põllumajandusmaksuga maksustamisest nii kogu elanikkond kui ka üksikuid kodanike kategooriaid, kes asuvad NSV Liidu ääremail.

§ 32. Anda NSVL Rahvakomissaride Nõukogule õigus eri rahvamajandusharude arendamise stimuleerimise eesmärgil määrata tarbe korral soodustusi põllumajandusmaksu alal.

Maksukohuslaste vastutus.

§ 33. Tuluallikate varjamise eest võetakse maksukohuslased kriminaalvastutusele.

§ 34. Seatud tähtaegadeks maksu tasumata jätmisel võetakse maksuvõlgnike suhtes tarvitusele sissenõudmisabinõud:

a) maksete tasumise viibimisel võetakse viivist 0,2% suuruses iga viitpäeva eest;

b) maksu tasumise tähtaja möödumisel kirjutatakse maksuvõlgniku vara üles ja maksu tasumata jätmise asi antakse rahva-kohtusse, kelle otsusel võetakse mittemaksjalt vajalikul hulgal vara ära maksuvõlgade katteks;

v) korduval maksu tasumata jätmise juhtudel võetakse maksuvõlgnikud kriminaalvastutusele.

§ 35. Avalduste ja kaebuste esitamine ei peata maksu sissenõudmist.

Neil juhtudel, kui otsus on tehtud maksukohuslase kasuks, tuleb ebaõigelt sissenõutud summad ja äravõetud vara tagastada 10 päeva jooksul. Juhul, kui ei ole võimalik tagastada vara selle müügi tõttu, tuleb tasuda vara väärtus realiseerimisest tegelikult saadud summade ulatuses.

VALLALISTE, ÜSIKUTE JA VÄHELAPSELISTE NSV LIIDU KODANIKE MAKSUST.

Väljavõte NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadlusest

«Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime «Sangar-ema» sisseseadmise ja ordeni «Ema au» ning medali «Ema-medal» asutamisest» (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1944, nr. 37) ¹.

16. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1941. a. 21. novembri seadluse «Vallaliste ja lasteta NSV Liidu kodanike maksustamisest» muutmiseks määrata, et maksustamisele kuuluvad lasteta ning üht ja kaht last omavad kodanikud: mehed 20—50 aasta vanuseni ja naised 20 kuni 45 aasta vanuseni.

17. Maksu võtta järgmises ulatuses:

a) kodanikelt, kes maksavad tulumaksu, lastetuse puhul 6% sissetulekust, ühe lapse puhul — 1% ja kahe lapse puhul ½% sissetulekust;

b) kolhoosnikult, üksiktalupidajailt ja teistelt kodanikelt, kes kuuluvad majapidamise hulka, mis on maksustatud põllumajandus-

¹ Vt. Eesti NSV Teataja 1945, 4, 45. Toimetus.

maksuga, lastetuse puhul — 150 rubla aastas, ühe lapse puhul — 50 rubla aastas ja kahe lapse puhul — 25 rubla aastas;

v) teistelt kodanikelt lastetuse puhul — 90 rubla aastas, ühe lapse puhul 30 rubla ja kahe lapse puhul — 15 rubla aastas.

18. Maksust vabastada:

a) rea-, seersandi- ja vanemakoosseisu kuuluvad sõjaväelased;

b) tegevarmee ja tegevlaevastiku väeosade ja asutiste ohvitseride koosseisu kuuluvad sõjaväelased;

v) käesoleva paragrahvi punktis a ja b märgitud sõjaväelaste naised;

g) naised, kes saavad riigilt laste ülalpidamiseks abiraha või pensioni;

d) kodanikud, kelle lapsed on Isamaasõja rinnetel langenud või teadmata kadunud;

e) kesk- ja kõrgemate õppeasutiste õpilased — mehed ja naised kuni 25. eluaastani;

z) I ja II invaliidsusgrupi invaliidid.

MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTUSE KOHTA.

1940. a. 4. aprilli seadus (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1940, nr. 12).

I. Miiline vara kuulub kindlustamisele.

1. Kolhoosides kuuluvad määralisele sundkindlustamisele:

a) ehitised, inventar, seadmed, transpordivahendid, toodang, toorained ja materjalid;

b) põllumajanduslike kultuuride külvid (sealhulgas ka sõnniku- ja taimelavades ja kasvuhooneis olevad), puukoolid, puuvilja- ja marjaaedade ning viinamarjaistandike saagid;

v) veised, lambad, kitsed ja sead alates 6 kuu vanusest; hobused, kaamelid, eeslid, muulad ja põdrad 1 aasta vanusest; hobuste, kaamelite ja eeslite noored tõuloomad aga 6 kuu vanusest;

g) püügilaevad¹.

2. Kodanike majandeis kuulub määralisele sundkindlustamisele järgmine isikliku omandiõiguse põhjal neile kuuluv vara:

a) ehitised;

b) veised alates 6 kuu vanusest; hobused, kaamelid, eeslid, muulad, lambad ja kitsed 1 aasta vanusest; sead 9 kuu vanusest;

v) põllumajanduslike kultuuride põllukülvid.

¹ Eesti NSV kolhooside vara määraline sundkindlustus on korraldatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 4. septembrist 1947 nr. 659 «Määralise kohustusliku kindlustuse kohta» (ENSV Teataja 1947, 26, 222). Muudatused 1948 24. juuli määruses (ENSV Teataja 1948, 23, 148). Toimetus.

II. Milliseil juhtudel tasutakse kahjud.

3. Ehitiste kindlustamisel, kolhoosides peale selle ka inventari, seadmete, transpordivahendite, toodangu, toorainete ja materjalide kindlustamisel tasub Riiklik Kindlustus kahjud, mis on tekkinud tulikahjust, välgulöögist, plahvatusest (ehkki välgulöögile või plahvatusele ei järgnenud tulikahju), üleujutusest, maavärisemisest, tormidest, orkaanidest, lausvihmadest, rahest, maalibisemistest ja -lihetest.

Riiklik Kindlustus tasub kindlustajaile kahjud ka neil juhtudel, kui tulikahju levimise tõkestamiseks või järsu üleujutuse ohu puhul oli vaja ehitist lammutada või teise kohta üle viia.

4. Põllumajanduslike kultuuride kindlustamisel tasub Riiklik Kindlustus kahjud, mis on tekkinud:

a) rahest, lausvihmadest, tormidest ja kasvava vilja põlemisest;

b) liigveest, külmumisest, hautusest, öökülmadest ja üleujutusest.

5. Puuvilla, seesami, riitsinuspuu, tondipea, apteegitilli, safloori, koriandri, maapähkli, tubaka, mahorka, aniisi, sooja, riisi, gambokanepi, abutiloni, pelargooni, belladonna, palderjani, kampribasiilika, käsnnõõrvitsa, musta malvi, digitaalise, piparmündi, salvei, köömne, dalmaatsia kummeli, lutikliille, hiina nõgese, kalevi-ohaka, kautšukikultuuride, samuti humala ja kasanlõki roosi saakide kindlustamise alal tasutakse kahjud, mis on tekkinud rahest, lausvihmadest, tormidest, kasvava vilja põlemisest, liigveest, külmumisest, hautusest, öökülmadest, üleujutusest ja põuast.

6. Loomade kindlustamisel tasub Riiklik Kindlustus kahjud loomade lõppemisest haiguse, vanaduse ja õnnetusjuhtumi tõttu.

Riiklik Kindlustus tasub samuti kahjud loomade hädatapmisest:

a) kui tapmine toimus loomaarsti või loomavelskri korraldusel seoses abinõude tarvitusele võtmisega võitluseks loomataudidega;

b) kui tapmine toimus loomaarsti või loomavelskri korraldusel, nende puudumisel aga külanõukogu saadiku korraldusel, kui loomaga oli juhtunud õnnetus ja teda ähvardas paratamatu lõppemine;

v) kui tapmine toimus loomaarsti või loomavelskri korraldusel parandamatu haiguse tõttu, mis tegi võimatuks looma edaspidise kasutamise.

7. Püügilaevade kindlustamisel tasub Riiklik Kindlustus kahjud:

a) tulikahjust, välgulöögist, tormist, orkaanist, tuulepöörisest, marust;

b) laeva jooksmisest madalikule, kaljudele, veealuseile kividele ja igasuguseile liikumatuile või ujuvaile esemeile, kui otsasõitmine toimus tormi, orkaani, tuulepöörise, maru või udu tõttu;

v) laeva jooksmisest madalikule tormi, orkaani, tuulepöörise, maru või udu ajal;

g) mootori või aurukatelde lõhkemisest;

d) laeva vigastumisest jää läbi sõidul või seisul kohtades, mis NSVL Merelaevastiku või NSVL Jõelaevastiku Rahvakomissariaadi poolt on tunnistatud ohutuks laevadele talvitumisel;

e) laeva teadmata kadumisest tormi, orkaani, tuulepöörise või maru tagajärjel.

8. Vara määraline sundkindlustus (§ 1 ja 2) § 3, 4, 5 ja 6 loeteldud looduslike õnnetuste vastu toimub kõikjal.

Püügilaevu kindlustatakse § 7 loeteldud looduslike õnnetuste vastu kõigil meredel ja järgmistel järvedel: Laadoga, Onega, Beloje, Peipsi (ühes Lämmijärvega), Pihkva järv, Balhaš, Baikal, Ilmen, Paleostom ja Issök-Kul.

Kokkuleppel Riikliku Kindlustusega antakse liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele õigus laiendada püügilaevade kindlustamist ka teistele veealadele, kus toimetatakse töenduslikku püüki.

III. Mis määral makstakse välja kindlustustasu.

9. Kolhoosidele kuuluvate tule- või muude looduslike õnnetuste läbi hukkunud (§ 3) ehitiste, inventari, seadmete, transpordivahendite, toodangu, toorainete ja materjalide ja püügilaevade eest (§ 7) makstakse kindlustustasu vara täies väärtuses inventuurihinde järgi, isikliku omandiõiguse alusel kodanikele kuuluvate ehitiste eest aga ehitise täies väärtuses kindlustushinde järgi (linnades — kommunaalmajanduse rahvakomissariaadi organite poolt määratava hinde järgi).

10. Põllumajanduslike kultuuride hävimisel makstakse kindlustustasu järgmiste normide alusel (rublades 1 hektaari kohta):

Põllumajanduslike kultuuride nimetus	Kolhoosidele	Üksikmajandele
Nisu, kähar lina, seesam, riitsinuspuu, apteegitill, aniis, sooja, gambokanep, safloor ja koriander . . .	100	80
Rukis, kaer, hirss ja muud põllumajanduslikud teraviljakultuurid (peale nisu), kaunviljad, päevalill, silokultuurid:		
a) Armeenia NSV-s	100	80
b) Aserbaidžani, Gruusia, Turkmeeni, Usbeki ja Tadžiki NSV-s	90	70
v) Kasahhi NSV-s	60	50
g) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	80	65
Põldheinad (peale põldheinte seemnekasvanduste):		
a) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki, Tadžiki, Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	200	160
b) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	100	80

Põllumajanduslike kultuuride nimetus	Kolhoosidele	Uksik- majandeile
Keeduviljakultuurid ja nende kultuuride seemne- kasvandused, melonikultuurid:		
a) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki, Tadžiki, Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	1200	1000
b) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	800	650
Puuviljaaiad (sealhulgas tsitrusviljaliste istandi- kud), marjaaiad:		
a) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki ja Tadžiki NSV-s	1500	—
b) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	1000	—
Viinamarjaistandikud:		
a) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki ja Tadžiki NSV-s	2500	—
b) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	2000	—
Puuvill:		
a) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki ja Tadžiki NSV-s	1500	1200
b) Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	1000	800
v) Vene NFSV-s ja teistes liiduvabariikides	400	320
Kollane ja sigaritubakas:		
a) Gruusia ja Armeenia NSV-s	2000	1600
b) Vene NFSV-s ja Aserbaidžani NSV-s	1500	1200
v) Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	1200	1000
g) teistes liiduvabariikides	800	650
Humal (keskmiselt kõigi kasvuaastate kohta)	2800	2200
Palderjan, belladonna, pelargoon, kampribasiilika, kazanlõki roos, käsikõrvits, lutiklill, maapähkel, hiina nõges, tondipea, ...	500	400
kaleviohakas (kindlustatakse alates 2. kasvuaastast)	1000	800
Tubaka, kapsa, tomati ja teiste kultuuride istikud: viinamarja, viljapuude, humala, tee ja teiste kul- tuuride istikukasvandused	10 000	—
Juurviljad (peale suhkrupeedi), riis	250	200
Kartul, suhkrupeet, juurviljade ja põldheinte seemnekasvandused, kiulina, põhja ja lõuna kanep, bakuun-tubakas, mahorka, must malv, digitaalis, piparmünt, salvei, köömen, dalmaatsia kummel, kautšukitaimed ja muud kultuurid	400	320

[NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1942. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1942, nr. 28).]

11. Loomade hukkumisel makstakse kindlustustasu järgmiste normide järgi (rublades ühe looma eest):

Loomade liik	Kõigis liiduvabariikides	
	kolhoosidele	kodanike majandele (isiklik omand)
Veised, hobused, muulad, kaamelid	600	500
Eeslid	200	150
Lambad ja kitsed	100	80
Sead	150	110
Põdrad	200	—

Märkus 1. Hobuste, kaamelite, eeslite, muulade ja põtrade kindlustamisel alates 1 eluaastast (kolhoosidele kuuluvate tõuhobuste, tõukaamelite ja tõueeslite kindlustamisel aga alates 6 kuust) kuni 2 aastani, üle 18-aastaste hobuste, samuti veiste kindlustamisel 6 kuust kuni 1 aastani alandatakse kindlustustasu normi 50% võrra.

Märkus 2. Kolhoosidele kuuluvad üle 2 aasta vanused tõuhobused, -kaamelid ja -eeslid, samuti üle 1 aasta vanused tõuveised, -lambad, -kitsed ja -sead kindlustatakse täies väärtuses kindlustushinde järgi. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1942. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1942, nr. 28).]

12. Liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele anda õigus:

a) põllumajanduskultuuride (§ 10) ja loomade (§ 11) kindlustamisel kõrgendada või alandada kindlustusnorme mitte üle 20% võrra;

b) määrata kindlustusnormid loomade ja põllumajanduslike kultuuride kindlustamisel autonoomseile vabariikidele, kraidele ja oblastele, oblastilise jaotuseta liiduvabariikides aga rajoonidele.

ANSV-de rahvakomissaride nõukogudele, kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele antakse õigus määrata normid rajoonidele ja linnadele keskmiste kindlustusnormide piirides, mis on seatud ANSV-le, kraile ja oblastile.

13. Kindlustustasu § 10 ja 11 tähendatud kindlustusnormide järgi maksta kahjude eest, mis on tekkinud pärast 1. jaanuari 1943. a. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1942. a. seadluse redaktsioonis (NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1942, nr. 28).]

14. Kindlustussumma makstakse täies kindlustussummas ainult vara täieliku hävimise korral; vara osalisel rikkumisel makstakse vastav osa kindlustussummast.

Loomade hukkumise juhul makstakse kindlustustasu kindlustusnormi suuruses, kuid mitte üle nende loomade tõelise väärtuse terve olekus.

IV. Kindlustusmaksed.

15. Määrata järgmised kindlustusmaksete määrad (tariifid) (rublades kindlustussumma 100 rublalt):

Kindlustusobjektid	Kolhoosides	Kolhoosni- kute majan- deis	Üksik- talunike majandeis
1. Ehitised, toodang, toorained ja materjalid			
a) Vene NFSV ja Valgevene NSV maa-asulais	0,80	1,00	1,80
b) Ukraina NSV maa-asulais	0,60	0,90	1,40
Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki, Tadžiki, Kasahhi ja Kirgiisi NSV maa-asulais	0,50	0,70	1,00
Kõigi liiduvabariikide linnades, töölis- asulais ja linna tüüpi asulais	0,30	0,50	0,50
2. Inventar, seadmed ja transpordi- vahendid — kõigis liiduvabariikides	0,30	—	—
3. Hobused ja muulad — kõigis liiduvabariikides	6,00	8,00	14,50
4. Kaamelid ja eeslid — kõigis liiduvabariikides	5,00	7,00	9,00
5. Veised — kõigis liiduvabariikides	2,00	3,00	5,00
6. Lambad ja kitsed — kõigis liiduvabariikides	3,00	5,00	7,00
7. Sead — kõigis liiduvabariikides	4,00	6,00	8,00
8. Põdrad Vene NFSV-s ja Kasahhi NSV-s	6,00	—	—
9. Põllumajanduslikud kultuurid:			
a) kindlustamisel rahe, lausvihmade, tormide ja kasvava vilja põlemise vastu:			
Vene NFSV-s, Ukraina, Valgevene ja Kirgiisi NSV-s	1,25	—	2,50
Aserbaidžani, Gruusia ja Armeenia NSV-s	2,50	—	5,00
Turkmeeni, Usbeki, Tadžiki ja Kasahhi NSV-s	0,80	—	1,60
b) kindlustamisel liigvee, külmumise, hautuse, öökülmade ja üleujutuse vastu:			
taliviljakülvid ja mitmeaastased põldheinad — kõigis liiduvabariikides	3,50	—	9,00
muud põllumajanduslikud kultuurid — kõigis liiduvabariikides	1,70	—	5,00
10. Püügilaevad — kõigis liiduvabariikides	2,00	—	—

16. Käesoleva seaduse § 5 loeteldud põllumajanduslike kultuuride kindlustamiseks seada järgmised kindlustusmaksete määrad (tariifid) (rublades kindlustussumma 100 rublalt):

	Kolhoosides	Üksiktalunike majandeis
Puuvill:		
a) Vene NFSV-s ja Ukraina NSV-s	6,0	10,0
b) Usbeki NSV-s	2,5	4,5
v) Aserbaidžani, Gruusia, Armeenia, Turkmeeni, Tadžiki, Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	3,5	6,0
Tubakas (kollane, sigari ja bakuun):		
a) Gruusia NSV-s	10,0	15,0
b) Vene NFSV-s	8,0	12,0
v) Ukraina, Valgevene, Aserbaidžani, Armeenia, Turkmeeni, Usbeki, Tadžiki, Kasahhi ja Kirgiisi NSV-s	7,0	10,0
Mahorka — kõigis liiduvabariikides	6,0	9,0
Käesoleva seadluse § 5 loeteldud muud kultuurid — kõigis liiduvabariikides	8,0	12,0

17. Töölisele, teenistujaile ja koopereerunud kodutöondajaile kuuluva vara määralisel sundkindlustamisel kohaldada kolhoosnike majandeile (majandi ühistamata osale) seatud kindlustusmaksete määrasid (tariife), koopereerumata kodutöondajaile, käsitöölisele ja muile kodanikele kuuluva vara määralisel sundkindlustamisel aga kohaldada üksiktalunike majandeile seatud määrasid.

18. Suvi- ja taliviljakülvide kindlustusmaksed arvutada igalt majandilt külviplaani järgi, eelmistel aastatel külvatud mitmeaastaste põldheinte kindlustusmaksed heinasaagi plaani järgi, puuvilja- ja marjaaedade ning muude istandike viljasaagi kindlustusmaksed aga tegeliku pindala järgi.

Üle plaani külvatud pindalad kindlustada tasuta.

19. Anda õigus:

a) liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele määrata § 15 ja 16 tähendatud kindlustusmaksete keskmiste määrade piirides maksemäärad autonoomseile vabariikidele, kraidele ja oblasteile, oblastilise jaotuseta liiduvabariikides aga maksemäärad rajoonidele ja linnadele;

b) autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogudele, kraide ja oblastite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteedele määrata keskmiste maksemäärade piirides maksemäärad rajoonidele ja linnadele;

v) Vene NFSV Rahvakomissaride Nõukogule osaliselt või täiesti vabastada kindlustusmaksete tasumisest karjakasvatuse kolhooside ja kodanike majandid Kaug-Põhja piirkonnas.

20. Anda NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadile õigus:

a) kõrgendada või alandada mitte üle 30% keskmisi kindlustusmaksete määrasid ehitiste kindlustamisel, olenevalt ehitiste tulekindlusest;

b) hobuste kindlustamisel alandada üksiku is piirkondades maksemäärasid mitte üle 50%.

21. Määralise sundkindlustuse maksed arvutatakse Riikliku Kindlustuse organite poolt. Igale kindlustajale antakse allkirja vastu maksuteade Riikliku Kindlustuse poolt määratud vormi järgi. Makseid võtavad vastu kindlustusvõtjailt (välja arvatud kolhoosid) maa-asulais rajoonide rahandusosakondade maksuagendid, kolhoosidelt aga ja kindlustusvõtjailt linnades Riikliku Kindlustuse organid.

22. Juhul, kui avastatakse registreerimisel varjatud või kõrvaljäänud vara, mis kuulub määralisele sundkindlustamisele, võetakse kindlustusmaksed kogu aja eest, mille kestel vara oli arvestamata, kuid mitte rohkem kui kahe aasta eest.

23. Määralisele sundkindlustamisele kuuluv vara registreeritakse üks kord aastas. Kindlustusmaksed arvutatakse registreerimisel arvele võetud vara järgi. Pärast registreerimist kindlustusvõtja majandisse soetatud vara eest võetakse kindlustusmakseid alles pärast järgmist järjekordset vara arvestamist.

24. Kahjude eest makstavaist kindlustustasu summadest peetakse kinni ainult kindlustusmaksed ja maksuvõlad nende alal.

25. Määralise sundkindlustuse maksete tasumiseks määrata järgmised tähtajad:

a) kolhoosidele: 40% maksest iga aasta 15. septembriks, 30% — 1. novembriks ja 30% — 1. detsembriks;

b) kolhoosnikuile, töölistele, teenistujaile, üksiktalunikele ja teistele kodanikele: 50% maksest iga aasta 15. septembriks ja 50% — 1. novembriks.

Anda NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadile õigus määrata üksikuile piirkondadele teised kindlustusmaksete tasumise tähtajad.

26. Tähtajaks maksmata jäänud kindlustusmaksed loetakse maksuvõlak. Maksuvõlale arvutatakse viivist iga viitpäeva eest järgmises suuruses:

a) kolhoosidelt — 0,05%;

b) kodanike majandeilt — 0,1%.

27. Määralise sundkindlustuse alal laekunud maksete üldsummast arvatakse 15% tulikahjude ja kariloomade lõppemise vältimise ja nende õnnetuste vastu võitlemise kuludeks.

28. Massilise töö tegemiseks riikliku kindlustuse alal ja kindlustustöötajate aktiivi (ühiskondlike kindlustusinspektorite, kolhooside kindlustuspunktide liikmete jt.) premeerimiseks määrata 0,5% määralise sundkindlustuse alal laekunud maksete summast.

V. Soodustused.

29. Karjakasvatamise arenemisele kaasaaitamiseks antakse kolhoosidele järgmised soodustused:

a) tõuloomade kindlustamisel — kindlustusmaksed alandus 20% ulatuses;

b) müügitoodangufarmide kariloomade kindlustamisel kindlustusmaksed alandus 20% ulatuses;

v) kolhoosidele, kes ületavad riikliku karjakasvatuse arendamise plaani ja kel on parimad näitajad loomade eest hoolitsemise alal — alandus loomade kindlustamise eest arvutatud maksete summast kuni 25% ulatuses.

30. Kolhoosid, kel on parimad näitajad tulekaitse alal ja kes püstitavad tulekindlate katustega (katusekivi, plekk, kiltkivi jm.) ehitisi, saavad ehitiste, inventari, seadmete, transpordivahendite, toodangu, tooraine ja materjalide kindlustamisel arvutatud maksete summast alandust kuni 50% ulatuses.

31. § 29 p. v ja § 30 tähendatud maksualanduse suurus üksikuile kolhoosidele määratakse rajoonide tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede otsustega kolhoosides kindlustatud vara seisundi kontrollimise aktide alusel.

32. Veiste noorkari 6 kuust kuni 1 aasta vanuseni ja hobuste, kaamelite, eeslite, muulade ning põtrade noorloomad 1 kuni 2 aasta vanuseni (tõuhobuste, -kaamelite ja -eeslite noorloomad 6 kuust kuni 2 aasta vanuseni) kindlustatakse kindlustusmaksed võtmata.

33. Riikliku Kindlustuse organite esildusel võivad rajoonide ja linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed kodanike üksikuid majandeid kas osaliselt või täielikult vabastada määralise sundkindlustuse makseist.

34. Ümberasujad, samuti kolhoosid, kes on organiseeritud ümberasujaist või kes võtavad neid oma koosseisu, vabastatakse ümberasumiskohtadel kindlustusmaksed vastavalt NSVL KTK ja RKN-i 17. novembri 1937. a. määrusele nr. 115/2043 «Soodustustest põllumajandusliku ümberasustuse alal» (LSKK 1937, nr. 73, art. 352).

35. Enne vastava aasta 15. septembrit kolhoosidesse astunud majandite ühistamata vara kindlustamisel arvutatakse kindlustusmaksed kolhoosnikute majandele seatud maksumäärade (tariifide) järgi.

VI. Kindlustusvõtjate kohustused.

36. Kolhoosid ja teised kindlustusvõtjad on kohustatud hoidma vara ja külvid täies korras ja ranges vastavuses tuletõrje, agronoomilistele ja veterinaareeskirjadele, võtma tarvitusele kõik neist olevad abinõud tulikahjude, loomade haigestumise jne. vältimiseks.

37. Kindlustatud vara hävimisest või rikkumisest loodusõnnetuse läbi peavad kindlustusvõtjad teatama: kolhoosid külanõukogule ja kindlustusinspektorile, kolhoosnikud ja üksiktalunikud külanõukogule. Need avaldused tuleb esitada hiljemalt järgmistel tähtsajadel:

a) ehitiste ja muu vara hävimisel tulikahju, üleujutuse jne. puhul, samuti looma lõppemisel — hiljemalt ühe ööpäeva jooksul, arvates loodusõnnetuse või õnnetusjuhtumi päevast;

b) püügilaevade hukkumisel või vigastamisel — hiljemalt viie ööpäeva jooksul, arvates loodusõnnetuse päevast;

v) põllumajanduslike kultuuride hävimisel või rikkumisest — hiljemalt viie ööpäeva jooksul, arvates päevast, millal tehti kindlaks nende rikkumine või hävimine.

Kindlustusvõtjailt saadud avaldustest, välja arvatud avaldused loomade lõppemise kohta (§ 38), on külanõukogud kohustatud hiljemalt järgmisel päeval teatama rajooni kindlustusinspeksioonile.

VII. Kahjuaktide koostamise kord.

38. Kindlustatud loomade lõppemisel maa-asulais koostatakse aktid küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee esimehe või tema poolt volitatud külanõukogu saadikute poolt; linnades — kindlustusinspektorite või loomaarstide poolt. Aktide koostamisel peavad kohuslikult juures viibima: kolhoosis toimunud kahju puhul — juhatuse esimees või eriliselt volitatud juhatuse liige, kolhoosniku või üksiktaluniku majandis toimunud kahju puhul aga — majandi pea või täisealine perekonnaliige. Aktid koostatakse kahe tunnistaja juuresolekul.

39. Ehitiste, inventari, põllumajanduslike kultuuride, püügilaevade ja muu vara hävimisel või vigastamisel koostatakse aktid Riikliku Kindlustuse organite poolt. Aktid koostatakse kindlustusvõtja (§ 38), külanõukogu esindaja ja kahe tunnistaja kohuslikult juuresviibimisel, põllumajanduslike kultuuride hävimise puhul aga ka agronoomi juuresviibimisel.

40. Riiklik Kindlustus ei tasu kahjusid kõigil juhtudel, kui kindlustatud vara hävimine või vigastamine toimus kolhoosi juhatuse süü läbi, kodanike majandis aga kindlustusvõtja või tema täisealise perekonnaliikme süü läbi.

41. Riiklikul Kindlustusel on õigus esitada rahvakohtusse hagi väljamakstud kindlustustasu tagasinõudmiseks isikult, kes on süüdi kindlustatud vara hävimises või rikkumisest.

42. Riiklikul Kindlustusel on õigus keelduda kindlustustasu väljamaksmisest, kui kindlustusvõtja ei teatanud määratud ajaks (§ 37) kindlustatud vara hävimisest või rikkumisest, kuigi tal oli selleks võimalusi.

VIII. Määralise sundkindlustamise teostamise kord.

43. Määralist sundkindlustamist teostatakse vastavalt käesolevale seadusele ja selle alusel liidu- ja autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude poolt väljaantavaile määrustele ja kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede otsustele.

44. Panna ette liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele 10 päeva jooksul välja anda ja avaldada määrused sundkindlustuse kohta.

45. (On välja jäetud, kuna sisaldab ainult eelnevate määruste tühistamisi.)

B. Asjade arutamise kord.

KOLHOOSIDELT, KODUTÖÖNDUSARTELLIDELT JA ÜKSIKUILT KODANIKELT RIIGI- JA KOHALIKE MAKSUDE, MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTUSE, NORMIKOHUSTUSTE JA TRAHVIDE MAKSUVÕLGADE SISSENÕUDMISE ASJUS VARA ÄRAVÕTMISE ADMINISTRATIIVKORRA TÜHISTAMISE JA KOHTUKORRA SÄTTIMISE KOHTA ¹.

NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. aprillist 1937. a. (LSKK 1937, nr. 30, art. 120).

1. Tühistada käesoleval ajal kehtiv kord, mille järgi vara äravõtmine kolhoosidelt, kodutööndusartellidelt ja üksikuilt kodanikelt riigi- ja kohalike maksude, määralise sundkindlustuse, normikohustuste ja trahvide maksuvõlgade katteks toimub maksuorganite, varumisorganite, külanõukogude ja rajoonide täitevkomiteede administratiivkorralduste teel.

2. Määrata, et vara äravõtmine kolhoosidelt, kodutööndusartellidelt ja üksikuilt kodanikelt nende maksuvõlgade katteks riigi- ja kohalike maksude, määralise sundkindlustuse, normikohustuste ja trahvide alal võib toimuda ainult rahvakohtu otsuse järgi.

3. Määrata, et maksu- ja kindlustusinspektorid, samuti varumisinspektorid on enne maksuvõlglaselt maksuvõla sissenõudmise asja kohtusse andmist kohustatud andma maksuvõlglasle kirjaliku hoiatuse vähemalt 10 päeva enne tema asja kohtusse andmist.

Juhul, kui maksuvõlglane tasub maksuvõla enne kohtu, lõpetatakse kohtulik menetlus.

Juhul, kui pärast kohtuotsust vara äravõtmise kohta maksuvõlglane tasub maksuvõla 10 päeva jooksul pärast kohtuotsust, kaotab kohtuotsus vara äravõtmise kohta jõu ja maksuvõlglasle langevad kohtukulud 3 kuni 10 rublani.

¹ Vt. NSVL RKN-i määrust 24. novembrist 1942. a. nr. 1882, lk. 73 ja NSVL RKN-i määrust 28. aprillist 1944 «Maksude ja mittemaksunduslike maksuvõlgade sissenõudmise korra osalisest muutmisest» — LMKK 1944, nr. 6, art. 94.

4. Määrata, et kohtuotsuse järgi üksikuilt kodanikelt vara äravõtmise ja müümise kohta nende maksuvõlgade katteks riigi- ja kohalike maksude, määralise sundkindlustuse, normikohustuste ja trahvide alal ei või ära võtta järgmist vara:¹

a) elumaja ühes majapidamishoonetega või selle osad;

b) üks lehm või lehma puudumisel üks mullikas, kolhoosnikuult aga samuti kodulinnud, lambad, kitsed ja sead poole normi ulatuses, mis on sätitud põllumajandusliku artelli põhikirjaga, ühes söödaga nende jaoks;

v) riided, jalatsid, pesu, magamistarbed, köögiriistad, voodid, lauad, toolid, kohvrid, lambid, mis on maksuvõlgase ja tema perekonna isiklikus kasutuses, kõik lastetarbed;

g) toiduained, mis on vajalikud maksuvõlgasele ja tema perekonnale kuni uue lõikuseni;

d) vahendid, mis saadakse sotsiaalkindlustuse korras, samuti toetused lasterohkuse puhul;

e) tööriistad, mis on vajalikud maksuvõlgase kodutöönduse jätkamiseks.

Märkus. (Tühistatud NSVL RKN-i määrusega 24. novembrist 1942. a. nr. 1882.)

5. Määrata, et maksuvõlgase vara kirjutab kohtuotsuse alusel üles maksuinspektor, kindlustusinspektor või varumisinspektor ning selle juures peavad kohuslikult viibima üks maksuvõlgase täisealine perekonnaliige ja kaks tunnistajat; selle kohta koostatakse kindlaksmääratud vormis akt, millele mainitud isikud alla kirjutavad ning milles täpselt ära tähendatakse üleskirjutatud vara esemed ja nende hinne.

RIIGILÕIVUST.

NSVL Ulemnõukogu Presiidiumi seadlus 10. aprillist 1942. a. (NSVL Ulemnõukogu Teataja 1942, nr. 13).

(Väljavõtte.)

§ 3. Lõivu tasumisest vabastatakse:

ž) hagejad ja kostjad — võlgade sissenõudmises maksude ja mittemaksunduslike maksete alal riigi- ja kohalikesse eelarvetesse, määralise sundkindlustuse ja normikohustuste alal, masina-traktori- ja traktorite töö eest makstava naturaali- ja rahatasu ning trahvide alal.

¹ Eesti NSV suhtes vt. Eesti NSV RKN-i määrus 17. oktoobrist 1945, nr. 918 «Maksu- ja mittemaksuliste võlgade sissenõudmisel võlgade katteks kodanikelt äravõtmisele mittekuuluva varanduse liikide nimekirja kinnitamise kohta» (ENSV Teataja 1945, 35, 552).

TÄHTAJAKS TASUMATA MAKSUDE JA MITTEMAKSUNDUS- LIKE MAKSETE SISSENÕUDMISE KORRAST.

NSVL Rahanduse RK juhend 17. maist 1944, nr. 264.

(Väljavõte.)

V. Maksuvõlgade, viiviste ja trahvide sundsissenõudmise kord kolhoosidelt.

§ 37. Maksuvõlgade, viiviste ja tähtjaks tasumata trahvide sundsissenõudmine kolhoosidelt (sealhulgas töonduskolhoosidelt ja kaluriartellidelt) toimub maksude, määralise sundkindlustuse ja trahvide alal ainult rahvakohtu otsuse järgi.

§ 38. Organid, kes toimetavad maksuvõlgade sissenõudmist käesoleva juhendi § 37 tähendatud maksete alal, on kohustatud enne asja kohtusse andmist andma maksuvõlgasele kirjaliku hoiatuse (allkirja vastu) asja kohtusse andmise kohta juhul, kui maksuvõlga ei tasuta 10 päeva jooksul pärast hoiatuse kätteandmist. Hoiatus koostatakse vormi nr. 2-vz järgi.

§ 39. Avaldus kohtusse maksuvõla sissenõudmise kohta esitatakse kirjalikult rajooni (linna) rahandusosakonna juhataja või tema asetäitja ja maksu- (kindlustus-)inspektori allkirjaga.

Avaldus esitatakse rahvakohtusse kostja elukoha järgi.

Avalduses peab olema tähendatud:

a) kostja nimetus ja tema alaline asukoht;

b) seadus, mille alusel on kostja maksustatud või kohustatud tasuma arvatud määralise sundkindlustuse summa, samuti maksumussumma või määralise sundkindlustuse maksete summa ja nende tasumise tähtjad;

v) sissenõudmisele kuuluv maksuvõla summa ja aeg, mille eest seda nõutakse.

§ 40. Avaldusele maksuvõla sissenõudmiseks kolhoosilt peab olema lisatud:

a) maksuteate (kindlustustunnistuse) ära kiri või väljavõte kostja isiklikust kontost ühes maksuteate (kindlustustunnistuse) kätteandmise aja, maksustatavate või kindlustatavate objektide, maksude või kindlustusmaksete suuruse ja maksutähtaegade äranäitamisega;

b) kostjale kätteantud kirjaliku hoiatuse ära kiri asja kohtusse andmise kohta juhul, kui maksuvõlga ei tasuta 10 päeva jooksul pärast hoiatuse kätteandmist (ühes allkirjaga kätteandmise kohta).

§ 41. Pärast otsuse tegemist kohtu poolt nõuavad rahandusorganid maksuvõla sisse kolhoosi jooksvalt kontolt Riigipanga osakonnas korras, mis on ette nähtud NSVL RKN-i 27. märtsi

1935. a. määruse «Rahanduse ja arvestuse korrastamisest kolhoosides» (LSKK 1935, nr. 16, art. 125) ¹ p. 2.

§ 42. Sissenõudmine pööratakse samuti summadele, mis kolhoosil on saada tema deebitoridelt. Summadest, mis on saada kindlustustasuna kahjude eest, peetakse kinni ainult kohuslikud kindlustusmaksed ja maksuvõlad nende järgi.

Deebitoridelt sissenõutud summad arvatakse otseselt riigieelarve või Riikliku Kindlustuse kontole, neid kolhoosi kontole sisse kandmata.

Kui on olemas kohtuotsus kolhoosilt maksuvõla sissenõudmise kohta, võidakse see sisse nõuda riiklikelt, kooperatiivseilt (välja arvatud kolhoosid) ja ühiskondlikelt organisatsioonidelt, kes on kolhoosi deebitorid, vastuvaidlematus korras. Neil juhtudel aga, kui deebitoriks on teine kolhoos, toimub sissenõudmine temalt ainult kohtu korras.

Kolhoosi deebitorilt sissenõutud summad arvatakse kolhoosil oleva maksuvõla kustutamiseks ainult 70% ulatuses; ülejäänud 30% kantakse kolhoosi arveldus- (jooksvale) kontole.

§ 43. Kolhoosi jooksvalt kontolt, samuti tema deebitoride kontodelt mahakandmist toimetab Riigipanga osakond rahvakohtu täitelehtede alusel, mis saadud sissenõudvailt organeilt.

Kolhoosi kontolt lubatakse maha kanda mitte üle 70% mahakandmise päeval kontol olevaist summadest; ülejäänud 30% vahendeist sissenõudmist ei pöörata.

Kui 70% kolhoosi jooksva kontol olevaist summadest ei kata kogu maksuvõlga, siis edaspidine mahakandmine toimub samuti ainult 70% piirides kõigist kolhoosi kontole laekuvaist summadest kuni maksuvõla täieliku tasumiseni.

§ 44. Kui esineb mitme kreditori nõudlusi, tasutakse maksuvõlad järjekorras, mis tähendatud käesoleva juhendi § 30.

VI. Maksuvõlgade, viiviste ja trahvide sundsissenõudmise kord elanikkonnalt.

§ 45. Maksuvõlgade ja viiviste sundsissenõudmine elanikkonnalt toimub ainult rahvakohtu otsuse järgi.

Maksuvõlgade ja viiviste sundsissenõudmine elanikkonnalt vastuvaidlematus (administratiiv-) korras on keelatud.

Trahvide sundsissenõudmine üksikuilt kodanikelt toimub samuti ainult rahvakohtu otsuse järgi, välja arvatud trahvid, mis määratakse sanitaar- ja kaubandusinspeksiooni, tööinspeksiooni poolt, trahvid tulekaitse-eeskirjade rikkumise eest ja muud trahvid, mis nõutakse sisse ametiisikute palgast vastuvaidlematus (administratiiv-) korras NSV Liidu valitsuse erimääruste alusel.

¹ Vt. lk. 68.

§ 46. Asjad üksikult kodanikelt vara äravõtmise kohta nende poolt tähtajaks tasumata maksete katteks antakse sissenõudvate organite poolt rahvakohtusse maksuvõlglaste alalise elukoha järgi.

Maksuvõlgade sissenõudmise asjad kodukäsitöolistelt ja käsitöolistelt, kes töötavad ja keda maksustatakse väljaspool oma alalise elukoha rajooni, antakse rahvakohtusse maksuvõlglaste maksustamise koha järgi.

§ 47. Asjad vara äravõtmise kohta maksuvõlgade katteks riigi- või kohalike maksude ja määralise sundkindlustuse alal antakse rahvakohtusse rajooni või linna rahandusosakonna avaldusega, mis on alla kirjutatud selle osakonna juhataja või tema asetäitja ja vastava maksu- või kindlustusinspektori poolt.

Tähtajaks tasumata maa-elanikkonna enesemaksustamise asjad (NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. septembrist 1937. a. — LSKK 1937, nr. 60, art. 258) antakse rahvakohtusse külanõukogu esimehe kirjaliku avaldusega.

Administratiivkorras määratud trahvide, mis tähtajaks tasumata, sissenõudmise asjad antakse rahvakohtusse selle organi kirjaliku avaldusega, kes trahvi määras või kellele vahetult allub trahvi määranud ametiisik.

Avaldus koostatakse vormi nr. 3-vz järgi.

§ 48. Rajooni või linna rahandusosakonna avalduses peab olema märgitud:

a) kostja perekonnanimi, nimi ja isanimi ja tema alaline elukoht (alaline asukoht);

b) seadus, mille alusel kostja on maksustatud maksuga või kohustatud tasuma määralise sundkindlustuse summa, samuti maksu või kindlustusmaksete summa ja nende tasumise tähtajad;

v) sissenõudmisele kuuluva maksuvõla summa ja aeg, mille eest seda nõutakse.

§ 49. Rajooni või linna rahandusosakonna avaldusele peab olema juurde lisatud:

a) maksuteate (kindlustustunnistuse) ärakiri või väljavõte maksuvõlglaste isiklikust kontost ühes maksuteate (kindlustustunnistuse) kätteandmise aja, samuti maksustamise või kindlustamise objektide, arvutatud summade suuruse ja tasumise tähtaegade äranäitamiseega;

b) maksuvõlglaste vara üleskirjutusakt.

§ 50. Külanõukogu esimehe kirjalikule avaldusele peab olema juurde lisatud:

a) väljavõte kodanike üldkoosoleku otsusest enesemaksustamise kohta ja enesemaksustamise summa kohta, mis koosoleku poolt kinnitatud maksja majandile;

b) maksuvõlglaste vara üleskirjutusakt.

§ 51. Trahvi määranud organi avalduses peab olema tähen-
datud:

- a) trahvitu perekonnanimi, nimi ja isanimi ja tema alaline elukoht;
- b) seadus, seadlus või määrus, mille alusel trahv määratud;
- v) määratud trahvi suurus, tähtaeg, mis määratud selle tasumiseks, ja sissenõudmisele kuuluv summa;
- g) trahvitu töökoht või märkus selle kohta, et ta ei tööta palgalisena ega ole tööndus-kooperatiivi artelli liige.

Avaldusele peab olema juurde lisatud:

- a) trahvi määramise määruse ärakiri ja protokoll või akti ärakiri, mille alusel trahv määratud;
- b) trahvitu allkiri hoiatuse kättesaamise kohta, et asi antakse sissenõudmiseks kohtusse juhul, kui määratud trahvi ei tasuta 10 päeva jooksul, arvates hoiatuse kättesaamisest (NSVL Rahanduse RK 18. detsembri 1944. a. instruktiivkirja nr. 702 redaktsioonis).

§ 52. Neil juhtudel, kui maksuvõlglasel ei ole vara, millele võib seaduse järgi pöörata maksuvõla sissenõudmist, on maksu- (kindlustus-) inspektor kohustatud kontrollima, kas maksuvõlglane ei tööta kuski palgalisena ja kas tal ei ole muid rahasummasid saada üksikult kodanikelt, asutistelt, ettevõtelt ja organisatsioonidelt. Jaataval juhul koostab maksu- (kindlustus-) inspektor akti vara puudumise kohta maksuvõlglasel, millele seaduse järgi võib pöörata maksuvõla sissenõudmist, ja rajooni rahandusosakond saadab asja kohtusse selle aktiga, märkides avalduses, millistelt isikutelt ja organisatsioonidelt on maksuvõlglasel rahasummasid saada, millele seaduse järgi võib pöörata maksuvõla sissenõudmist.

Neil juhtudel peab kohtusse esitatavale avaldusele olema lisatud õiend maksuvõlglaste töökohalt või õiend organisatsioonidelt (üksikult kodanikelt) maksuvõlglasel neilt saadaolevate rahasummade kohta.

§ 53. Vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrusele 27. juulist 1942 nr. 13/M/9/U juhul, kui perekonnaliige on kutsutud tegevarmeesse või sõja-merelaevastikku, majandile langevate maksete maksuvõlgade sissenõudmise asjade menetlus kuulub peatamisele VNFSV TsPK § 113 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras, kui peale kutsutu majandisse ei jäänud teisi töövõimelisi perekonnaliikmeid ja kui ainukeseks töövõimeliseks majandis on kutsutu naine või ema alla seitsme aasta vanuste lastega.

Tegevarmeesse või sõja-merelaevastikku kutsutud kodanikule isiklikult langevate maksete maksuvõlgade sissenõudmise asjade menetlus kuulub peatamisele VNFSV TsPK § 113 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras, olenemata töövõimeliste arvust kutsutu majandis.

§ 54. Rahvakohus arutab tähtjaks tasumata maksete sissenõudmise asju korras, mis on seatud NSVL Kohtu RK vastavate juhenditega.

Maksu- (kindlustus-) inspektorid, varustatud vastavate kirjalike volitustega, on kohustatud esinema kohtus ja oma seletustega aitama kaasa asja kiirele, igakülgsel ja õigele arutamisele kohtu poolt.

§ 55. Sissenõudvad organid on kohustatud andma maksuvõlgaselt vara äravõtmise asja kohtusse ka sel juhul, kui maksuvõlglane on võetud arvatud summade tasumata jätmise eest kriminaalvastutusele.

§ 56. Oma otsuse täitmiseks annab rahvakohus sissenõudvale organile täitelehe.

Pärast kohtuotsuse täitmist on sissenõudev organ kohustatud sellest teatama vastavale rahvakohtule.

§ 57. Rahvakohtu otsuse peale võivad pooled edasi kaevata kõrgemale kohtule 10 päeva jooksul, arvates otsuse kuulutamise päevast.

Edasikaebus ei peata kaevatava kohtuotsuse täitmisele pööramist.

§ 58. Maksuvõlgade, viiviste ja trahvide sundsissenõudmist rahvakohtu otsuse järgi võidakse pöörata nii maksuvõlgase kui ka tema perekonnaliikmete, kel on temaga ühine majapidamine, varale, palgale ja muule töötasule, välja arvatud maksuvõlgase perekonnaliikmete, kes on töölised, teenistujad või ühistöökodades töötavad kooperatiiv-artelli liikmed, isiklik vara ja töötasu, samuti punaarmees või sõja-merelaevastikus viibivate perekonnaliikmete isiklik vara.

§ 59. Maksuvõlgade sissenõudmine kolhoosiperedelt ja nende perede liikmeilt pööratakse nende ühistamata varale.

Maksuvõlgade sissenõudmine maksete alal, mis on arvatud tervelt taluperele kui ka pere liikmeile isiklikult, pööratakse varale, mis kuulub perekonnapeale, ja varale, mis kuulub ülejäänud pere liikmeile. Keelatakse pöörata sissenõudmist kolhoosnikute varale, mis on ühistatud kolhoosis, samuti kolhoosnikul kolhoosilt normipäevade järgi saadaolevatele, kuid veel kätte saamata rahasummadele ja toiduaineile.

Samuti keelatakse taluperele või pere liikmele isiklikult arvatud maksete maksuvõlgade sissenõudmist pöörata isiklikule varale ja töötasule, mis kuulub kolhoosipere või üksiktalu pere teistele liikmeile, kes on töölised, teenistujad või ühistöökodades töötavad kooperatiiv-artellide liikmed, samuti majandi teistele liikmetele, kes on punaarmees või sõja-merelaevastikus.

§ 60. Hiljem jagunenud majandite maksuvõlad nõutakse sisse sellelt majandilt, kes kohustus need tasuma jagamisakti järgi.

Kui sellist kohustust jagamisaktis ei ole, nõutakse maksuvõlg sisse uuesti tekkinud majandeilt sissenõudva organi vastava arvestuse järgi.

§ 61. Sissenõudmist võib pöörata maksuvõlglaste varale, kelle asukoht pole teada, pärast seda, kui sellised kodanikud VNFSV tsiviilkoodeksi § 12 ja teiste liiduvabariikide tsiviilkoodeksite vastavate paragrahvide järgi on tunnistatud teadmata äraolijaks ja nende vara üle on seatud hooldamine.

§ 62. Maksuvõlglastel olevate maksuvõlgade, viiviste ja trahvide katteks ei või üles kirjutada ja ära võtta järgmist vara ja väärtusi: ¹

a) elumaja ühes kõrvalhoonetega või selle osad, välja arvatud need juhud, millal maksuvõlglast ja tema perekonnaliikmed tegelikult ei ela temale kuulavas majas, üürivad selle maja välja või kasutavad seda teisiti või üldse ei kasuta, vaid elavad alaliste üürnikena teises majas;

b) üks lehm või lehma puudumisel üks mullikas, kolhoosnikuil samuti kodulinnud, lambad, kitsed ja sead põllumajandusliku artelli põhikirja poolt lubatud normi pooles suuruses ja sööt nende jaoks.

M ä r k u s. Maksuvõlglaste katteks ei või ära võtta üht lehma või lehma puudumisel mullikat, olenemata muude loomade olemasolust majandis. Kui maksuvõlglastel on olemas lehm ja mullikas, võidakse sissenõudmine pöörata mullikale.

Kolhoosnikuil võidakse maksuvõlglaste sissenõudmine pöörata puduloomadele tingimusel, et majandisse jääb pärast sissenõudmist iga liiki puduloomi (lambaid, kitsi, sigu) mitte alla poole normist, mis on sätitud põllumajandusliku artelli põhikirjaga antud rajooni kolhoosnikuile.

Üksiktaluniku majandist, kus pole lehma ega mullikat, ei või maksuvõla tasumiseks ära võtta majandis olevat ainukest lamast, kitse või siga.

Hobuseid võidakse maksuvõlglaste katteks ära võtta sellest hoolimata, et maksuvõlglastel kasutavad neid veotööstuses;

v) emapõdrad ja noored põdrad, samuti sõidupõdrad hulgal, mis on majandile vajalik liiklemiseks Kaug-Põhja taiga- ja tundra-rajoonides;

g) riided, jalatsid, pesu, magamistarbed, köögiriistad, voodid, lauad, toolid, kohvid, lambid, mis on maksuvõlglaste ja tema perekonna isiklikuks kasutamiseks;

d) kõik lastetarbed;

e) toiduained, mis on vajalikud maksuvõlglastele ja tema perekonnale kuni uue lõikuseni;

¹ Vt. joonealune märkus lk. 53. Toimetus.

ž) sotsiaalhoolekande organeilt saadud summad; sõjaväelaste perekondade poolt saadavad toetused ja pensionid, samuti toetused lasterohkuse puhul;

z) tööriistad, mis on vajalikud kodutöönduse jätkamiseks maksuvõlglaste poolt;

i) Riikliku Kindlustuse organeilt saadavad kindlustustasu summad kahju tasumiseks, välja arvatud kohustuslikud kindlustusmaksed ja nende maksuvõlad, mis peetakse kinni kindlustustasust;

k) riigilaenu ja raha ja asjade loteriide võidusummad;

l) rahasummad, mis makstakse NSV Liidu ja liiduvabariikide ordenite eest;

m) maksuvõlglastele kuuluv kütteaine hulgal, mis on vajalik maksuvõlglaste elumaja kütmiseks kütteperioodi kestel;

n) massiliste riigilaenu obligatsioonid ja raha ja asjade loteriide piletid;

o) hoiused tööhoiukassades, välja arvatud hoiuste äravõtmise juhud maksuvõlglaste katteks kohtu- ja uurimisorganite määruste järgi kriminaalasjus;

p) posti teel saadetakse rahalised arveldused, olenemata sellest, kas saatja või adressaat on maksuvõlglane.

§ 63. Käesoleva instruksiooni § 62 p. g tähendatud koduse majapidamise esemete hulk, toiduainete hulk, mis on vajalik maksuvõlglastele ja tema perekonnale kuni uue lõikuseni, sööda hulk, mis on vajalik maksuvõlglastele kuuluvale karjale kuni uue sööda kogumiseni või karja karjamaale laskmiseni, sõidupõtrade hulk, mis on vajalik majandile liiklemiseks Kaug-Põhja taiga- ja tundraraajoonides, tööriistad, mis on vajalikud maksuvõlglastele kodutöönduse jätkamiseks, millele ei või pöörata maksuvõlglaste sissenõudmist, määratakse kindlaks liiduvabariikide seadustega.

§ 64. Maksuvõlglaste palgale võidakse sissenõudmist pöörata kohtuotsuse järgi ainult osas, mis ei ületa:

10% palga puhul mitte üle 100 rubla kuus;

20% palga puhul üle 100 rubla kuni 300 rublani kuus;

30% palga puhul üle 300 rubla kuus.

Sissenõudmist ei või pöörata kompensatsioonile tööriista amortiseerimise, riie kulumise eest, samuti vallandustoetusele.

Summadele, mis on maksuvõlglastel saada müüdüd toodete ja toiduainete eest, kaupade veo ja muude tööde eest, mida ei tehta palga eest, võidakse sissenõudmist pöörata maksuvõla katmiseks vajalikus suuruses.

§ 65. Seatud tähtjaks tasumata maksude, määralse sundkindlustuse ja enda maksustamise maksete sissenõudmisel kodanikelt peab maksuvõlglaste vara üles kirjutatama enne asja kohtusse and-

mist. (NSVL Rahanduse RK 18. detsembri 1944. a. instruktiivkirja nr. 702 redaktsioonis.)

§ 66. Vara üleskirjutamine toimub maksuvõlglaste või ühe tema täisealise perekonnaliikme ja kahe tunnistaja kohuslikul juuresviibilisel akti koostamisega selle kohta seatud vormis ülaltähendatud isikute allkirjadega ja üleskirjutatud vara täpse nimetamise ja hindamisega.

§ 67. Vara üleskirjutamisel on maksu- või kindlustusinspektoril, maaelanikkonna enesemaksustamise maksuvõlglaste sissenõudmisel aga isikul, kes on volitatud külanõukogu poolt sissenõudmiseks, õigus pääseda igasse ruumi, kus elab maksuvõlglane või kus on maksuvõlglaste vara, samuti õigus läbi vaadata kõik maksuvõlglaste panipaigad.

Vara üleskirjutava ametiisiku nõudmisel on maksuvõlglaste kohustatud avama suletud ruumid, samuti kohvrid, kapid ja muud panipaigad.

Juhul, kui maksuvõlglane takistab sissepääsu ruumidesse ja panipaikade läbivaatamist, peab vara üleskirjutav ametiisik kutsuma miilitsa esindaja või kohaliku (küla, alevi) nõukogu esindaja, kelle juuresolekul toimub ruumide ja panipaikade avamine, ja koostab vara üleskirjutusakti.

Maksuvõlglaste poolt osutatud takistuse kohta koostatakse akt tema vastutusele võtmiseks.

Maksuvõlglaste ja tema perekonnaliikmete isiklik läbiotsimine on keelatud. Samuti on keelatud avada suletud ruume ja panipaiku miilitsa või kohaliku (küla, alevi) nõukogu esindaja puudumisel.

§ 68. On keelatud võtta nimekirja vara, millele seaduse järgi ei või pöörata sissenõuet.

§ 69. Vara üleskirjutamine toimub erilistel trükitud blankettidel vara üleskirjutuse jaoks vorm nr. 4-vz.

Mainitud blankette tuleb hoida kui range aruandluse all olevaid blankette rajooni (linna) rahandusosakonnas, Riikliku Kindlustuse rajooni (linna) inspeksioonis ja külanõukogus.

§ 70. Vara üleskirjutusakt tuleb koostada selgelt ja loetavalt kolmes eksemplaris (läbi kopeerpaberi). Akti üks eksemplar antakse kohuslikult maksuvõlglastele, teine saadetakse rahvakohutusse, kolmas jääb rahandusosakonda, Riikliku Kindlustuse inspeksiooni või külanõukogusse kuuluvuse järgi.

§ 71. Vara üleskirjutusaktis peab olema tähendatud:

- a) akti koostamise kuupäev ja koht;
- b) akti koostaja amet, perekonnanimi, nimi ja isanimi;

v) maksuvõlglaste perekonnanimi, nimi ja isanimi, tema isikliku konto number, maksustamise kategooria ja perekonnaliikmete arv, kes on maksuvõlglaste ülalpidamisel;

g) tunnistajate perekonnanimed, nimed ja isanimed;

d) viivitatud makse nimetus ja maksuvõla summa;

e) üleskirjutusakti kantud vara täpne nimetus, näidates ära selle hulga või kaalu, samuti eristavad tunnused ja korrasoleku astme;

ž) üleskirjutusakti kantud iga vara liigi väärtus üksikult ja kogu üleskirjutatud vara väärtus;

z) maksuvõlglasel oleva üheliigilise vara hulk, mida ei kanta üleskirjutusakti, mis peab jäetama maksuvõlglastele ja tema perekonnaliikmeile (toiduained, kari, sööt jm.).

Vara üleskirjutavad ametiisikud on kohustatud plombeerima või pitseerima väärtesemed. Külgepandud plommid või pitserid peavad säilima kuni vara realiseerimiseni.

§ 72. Kui vara üleskirjutamisel esitatakse maksuvõlglaste või tunnistajate poolt suulisi avaldusi, märkusi või kaebusi üleskirjutusakti ebaõige koostamise kohta, kantakse need akti, kui aga esitatakse kirjalikke avaldusi, tuleb need aktis ära märkida, lisades juurde saadud kirjalikud avaldused. Akti koostaja on kohustatud avaldama oma arvamise maksuvõlglaste ja tunnistajate avalduste, märkuste ja kaebuste kohta.

Üleskirjutusaktile kirjutavad alla (kolmes eksemplaris) akti koostaja, maksuvõlglane (tema äraolekul tema täisealine perekonnaliige) ja üleskirjutuse juures olnud tunnistajad.

Üleskirjutusaktid nummerdatakse järjekorranumbritega aasta algusest iga makseliigi järgi eraldi.

§ 73. Üleskirjutatud vara, välja arvatud kari, linnud, põllumajanduslik toodang, ehitised ja valuutaväärtused, hinnatakse riikliku kaubanduse hindade järgi, arvesse võttes vara kulumust.

Kari, linnud ja põllumajanduslik toodang hinnatakse riiklike kokkuostuhindade järgi, ehitised — hinde järgi, mis oli aluseks kindlustusmaksete arvutamiseks möödunud aastal.

Eriti väärtuslike, haruldaste või tavalist hinda mitte omavate esemete hindamiseks kutsutakse välja asjatundjad — ekspertid.

§ 74. Valuutaväärtused (kuld, hõbe, plaatina ja plaatina rühma metallid asjades, murruna, kangides, müntides; kalliskivid ja pärlid, välisvaluuta müntides, pangatähtedes, tšekkides, väärtpabereis jne.) tuleb sisse kanda üleskirjutusakti, viibimata ära võtta, tehes selle kohta märkuse üleskirjutusaktis ja 24 tunni jooksul anda Riiqipanga kohalikku osakonda hoiule.

NORMIKOHUSTUSTE, MAKSUDE, MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTUSE, ENESEMAKSUSTAMISE VÕLGADE JA TÄHTAJAKS TASUMATA JÄETUD TRAHVIDE SISSENÕUDMISE ASJADE LÄBIVAATAMISE KORRAST KOHTUTE POOLT.

NSVL Kohtu RK juhend 1. veebruarist 1945. a., nr. 7.

(Väljavõtte.)

Üldeeskirjad.

1. NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määruse (LSKK 1937, nr. 30, art. 120) alusel vaatab rahvakohus käesolevas juhendis kindlaksmääratud korras läbi järgmised asjad:

a) riigile antavate põllumajandussaaduste kohustuslike normide võlgade sissenõudmine kolhoosidelt;

b) riigi- ja kohalike maksude ja määralise sundkindlustuse võlgade sissenõudmine kodanikelt ja kolhoosidelt;

v) enesemaksustamise võlgade sissenõudmine kodanikelt;

g) administratiivkorras määratud, kuid tähtajaks tasumata trahvide ja teedehitusest tööga osavõtu kohustusest kõrvalehoidumise eest määratud rahaliste maksete sissenõudmine kodanikelt ja kolhoosidelt;

d) metsarikkumised, mille eest on kindlaks määratud vastutus kohtu poolt määratava rahatrahvi näol.

M ä r k u s. Riigile antavate põllumajandussaaduste kohustuslike normide võlgade sissenõudmise asjad kolhoosiperedelt ja üksiktalundeilt vaadatakse rahvakohtu poolt läbi korras, mis on seatud NSVL RKN-i määrusega 24. novembrist 1942. a. nr. 1882 «Vastutusest kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt riigile antavate põllumajandussaaduste kohustuslike normide mittetäitmise eest» ja NSVL RKN-i poolt 24. novembril 1942. a. kinnitatud juhendiga selle määruse rakendamiseks.

2. Paragrahvis I loeteldud asjad, välja arvatud § 14 tähendatud asjad, võtab kohus oma menetlusse vastavate sissenõudvate organite juhatajate kirjaliku avalduse järgi.

Rahvakohtunik, võttes avalduse vastu, peab ennekohtuliku ettevalmistuse korras kontrollima, kas vastab avalduse sisu käesoleva juhendi nõudeile (§ 15, 23, 34, 40 ja 48) ja kas on avaldusele lisandatud kõik vajalikud dokumendid (§ 16, 24, 25, 26, 35, 41 ja 49).

Kui avaldus on nõudja poolt sisse antud kinni pidamata käesoleva juhendi nõudeist, teatab kohtunik sellest sissenõudjale ja määrab talle tähtaja puuduste kõrvaldamiseks (puuduvate dokumentide, teatiste jne. esitamiseks).

Kui kohtuniku poolt määratud tähtjaks nõudja poolt neid puudusi ei kõrvaldata, ei anta avaldusele käiku ja see loetakse mitte-esitatuks), millest kohtunik teatab kõrgemalseisva organi, kellele sissenõudja allub, juhatajale.

Kui nõudja täidab kõik nõudmised, mis on tähendatud käesolevas juhendis, määrab kohtunik asja arutamisele mitte hiljem kui viie päeva jooksul, arvates avalduse saabumisest või kohtu poolt nõutud täiendavate materjalide kohtule esitamise päevast.

3. Käesolevas juhendis ettenähtud korras arutatavate asjade puhul riigilõivu pooltelt ei võeta.

Kui sissenõudja poolt esitatud nõuded kohtu poolt rahuldatakse, võetakse kostjalt kohtukulu 3 kuni 10 rubla.

4. Asja arutamisele kohtus kutsutakse välja asja algatanud organi esindaja (nõudja) ja kostja.

Poolte, kellele on teatatud asja arutamise päev kohtus, mittemillumisel arutab kohus asja tagaselja. Kui aga kohtukutse on kätte andmata kas või ühele poolele, lükkab kohus asja arutamise edasi tähtjaks, mis on vajalik kohtukutse kätteandmiseks ja selle järgi väljakutsutava poole illumiseks.

Trahvide sissenõudmise asjus, mis algatatud miilitsaorganite poolt, ei ole miilitsa esindaja kohtusse illumine kohuslik.

5. Kui kuni asja arutamiseni kohtus kostja esitab kohtule dokumendi, mis tõendab võla või temale määratud trahvi tasumist, teeb rahvakohus määruse asja lõpetamiseks.

Kostja poolt esitatud dokument või kohtule esitatud algdokumendi tõestatud ärakiri lisandatakse toimikule.

6. Kui majandi liige on mobiliseeritud tegevarmeesse või sõjamerelaevastikku, asja menetlus kolhoosiperedelt ja üksiktalundeilt nõutava põllumajandusmaksu ja muude majandile langevate maksude, samuti määralise sundkindlustuse võlgade sissenõudmise kohta kuulub peatamisele Vene NFSV TsPK § 113 (ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide) korras, kui peale mobiliseeritu majandisse ei jäänud teisi töövõimelisi liikmeid või ainuke töövõimeline majandis on mobiliseeritu naine või ema kuni seitsmeaastaste lastega.

Tegevarmeesse või sõjamerelaevastikku mobiliseeritud kodanikule isiklikult langeva maksu (tulumaks, vallalistelt, üksikuilt ja väikese lastearvuga kodanikelt võetav maks, sõjamaks) võlgade sissenõudmise menetlus kuulub peatamisele Vene NFSV TsPK § 113 (ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide) korras, vaatamata mobiliseeritu majandisse jäänud töövõimeliste arvule (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 27. juulist 1942, nr. 13/M/d/U).

7. Punaarmeesse ja sõjamerelaevastikku mobiliseerituile määratud administratiivtrahvide kohtus läbivaatamata asjad kuuluvad lõpetamisele.

Ülalmainitud isikutele määratud administratiivtrahvide sissenõudmise kohta tehtud kohtuotsuste täitmine kuulub samuti lõpetamisele (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 11. oktoobrist 1941, nr. 42/24/U).

8. Käesolevas juhendis ettenähtud asjade arutamisel kohus ei aruta võlgade ja administratiivkorras määratud trahvide kustutamist, samuti kostjale võla või trahvi tasumise ajatamise või ositi maksmise küsimust.

9. Põllumajandussaaduste kohustuslike normide, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise ja teedehitusest tööga osavõtust kõrvalehoidumise eest määratud rahaliste maksete sissenõudmisele ei kohaldata aegumist.

Administratiivkorras ja metsarikkumiste eest määratud trahvidele kohaldatakse vastavail juhtudel aegumistähtaegu, mis on kindlaks määratud NSV Liidu ja liiduvabariikide kehtivais seadustes administratiivtrahvide määramise ja sissenõudmise kohta.

10. Kohtuotsus kostjalt vara äravõtmise kohta maksuvõlgade, määralise sundkindlustuse ja enesemaksustamise võlgade katteks pööratakse viibimata täitmisele.

Kohtuotsus kostjalt vara äravõtmise kohta trahvide katteks pööratakse täitmisele pärast kümnepäevast tähtaega, arvates otsuse kuulutamisest.

11. Käesolevas juhendis ettenähtud asjus tehtud rahvakohtu otsuste peale võivad pooled edasi kaevata kõrgemalseisvasse kohtusse kümne päeva jooksul, arvates otsuse kuulutamisest.

Edasikaebuse esitamine ei peata edasikaevatava otsuse täitmist.

12. Kaebused ametiisikute ebaõigete toimingute peale kohtuotsuste täitmisel esitatakse täitmiskoha järgsele rahvakohtunikule viie päeva jooksul, arvates kaevatava toimingu teostamisest, ja vaadatakse rahvakohtuniku poolt läbi vajalikel kordadel poolte väljakutsumisega.

Nende kaebuste puhul tehtud rahvakohtuniku määrustele võivad pooled edasi kaevata kõrgemalseisvasse kohtusse viie päeva jooksul, arvates määruse tegemisest.

III. Riigi- ja kohalike maksude ja määralise sundkindlustuse võlgade sissenõudmise kord.

22. Riigi- ja kohalike maksude ja määralise sundkindlustuse võlgade katteks vara äravõtmise asjad võtab kohus oma menetlusesse rajooni või linna rahandusosakonna kirjaliku avalduse järgi, mis on alla kirjutatud selle osakonna juhataja või tema asetäitja ja vastava maksu- või kindlustusinspektori poolt.

23. Rajooni või linna rahandusosakonna avalduses peab olema tähendatud:

a) maksuvõlglaste perekonnanimi, nimi ja isanimi ja tema alaline elukoht, kui aga võla sissenõudmine toimub kolhoosilt — kolhoosi nimetus ja tema juhatuse alaline asukoht;

b) seadus, mille järgi kostja on maksustatud või kohustatud sundkindlustamisele, maksu või kindlustusmaksete summa ja nende tasumise tähtajad;

v) sissenõudmisele kuuluvate maksuvõlgade summa ja aeg, mille eest see sisse nõutakse.

24. Kodanikelt maksuvõlgade sissenõudmise avaldusele peab olema juurde lisatud:

a) maksuteatise (kindlustustunnistuse) ärakiri või väljavõte maksuvõlglaste isiklikust kontost ühes temale maksuteatise (kindlustustunnistuse) kätteandmise aja, samuti maksustatavate või kindlustatavate esemete, maksu või kindlustusmaksete suuruse ja maksu tähtaja äratähendamisega;

b) maksuvõlglaste vara üleskirjutusakt.

25. Kui maksuvõlglastel puudub vara, millele seaduse järgi võib pöörata sissenõuet, võtab kohus asja oma menetlusse ainult tingimusel, kui avaldusele vara üleskirjutusakti asemel on lisandatud akt sellise vara puudumise kohta maksuvõlglastel ja teatis kolmandailt isikuilt (näit. töökohalt) maksuvõlglastel neilt saadaolevate rahasummade, eriti palga kohta.

Maksuvõlglastel vara puudumine ja seoses sellega vajadus pöörata sissenõudmine võlglastel kolmandailt isikuilt saadaolevatele rahasummadele peab olema eriti tähendatud rahandusosakonna avalduses.

26. Kolhoosidelt maksuvõlgade sissenõudmise avaldusele peab olema juurde lisatud:

a) maksuteatise (kindlustustunnistuse) ärakiri või väljavõte kostja isiklikust kontost ühes temale maksuteatise (kindlustustunnistuse) kätteandmise aja, maksustatavate või kindlustatavate esemete, maksu või kindlustusmaksete suuruse ja maksu tähtaja äratähendamisega;

b) kolhoosile antud kirjaliku hoiatuse ärakiri selle kohta, et asi antakse kohtusse juhul, kui maksuvõlga ei tasuta 10 päeva jooksul pärast hoiatuse kättesaamist (ühes allkirjaga kätteandmise kohta).

27. Asja arutamisel peab kohus kontrollima:

a) kas antud maksustamisviis (sundkindlustamine) on seaduses ette nähtud;

b) kas on seaduslikke aluseid kostjat maksustada antud maksuga;

v) kas rahandusorganite poolt on kinni peetud seaduses kindlaksmääratud korrast kostja maksustamisel antud maksuga;

g) kas rahandusorganite poolt on võetud arvesse soodustused juhul, kui kostjal on seaduse järgi õigus neile.

28. Kui kohus teeb kindlaks, et kostjat on ebaõigesti maksustatud (sundkindlustatud), keeldub kohus nõudja poolt esitatud nõudmise rahuldamisest.

Kui aga kohus kostja poolt esitatud tõendite varal või omal algatusel teeb kindlaks, et maksu (kindlustusmaks) määr on arvutatud ebaõigesti, peatab kohus asja menetluse ja saadab asja kohta käiva materjali rajooni (linna) rahandusosakonnale kontrollimiseks. Kui rahandusosakonna juhataja ei nõustu kohtumäärusega, võidakse asja uuesti algatada tingimusel, et sissenõudmise avalduse kinnitab oblasti (krai) rahandusosakonna juhataja või vastavalt liidu- või autonoomse vabariigi rahanduse rahvakomis-sar.

29. Kodanikelt maksuvõlgade sissenõudmisel kohus, tehes kindlaks maksu või kindlustusmaksete mittemaksmise kostja poolt, kes on seaduspäraselt maksustatud või sundkindlustatud, teeb otsuse:

a) üleskirjutatud vara äravõtmise kohta maksuvõlglaselt vasta-valt kohtusse esitatud vara üleskirjutusaktile maksuvõla ja seadu-ses ettenähtud viivise katteks;

b) maksuvõlglaselt kohtukulude sissenõudmiseks 3 kuni 10 rub-lani.

Seejuures peab kohus kontrollima, kas koostatud vara üleskir-jutusakt vastab NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määruse §-le 4 (LSKK 1937, nr. 30, art. 120) ja NSVL Rahanduse RK 17. mai 1944. a. juhendi nr. 264 «Tähtjaks tasumata maksude ja mittemaksunduslike maksete sissenõudmise kord» § 62 ja 63. Kui osutub, et on üles kirjutatud vara, mis seaduse järgi ei või ära võtta, teeb kohus määruse ebaõigesti üleskirjutatud vara eralda-miseks nimestikust.

30. Maksuvõlgade sissenõudmisel kolhoosidelt kohus, teinud kindlaks maksu või sundkindlustuse maksete mittemaksmise kostja poolt, kes on seaduspäraselt maksustatud või sundkindlustatud, teeb otsuse, milles peab olema tähendatud:

a) vastava summa mahakandmine kolhoosi jooksvalt kontolt piirides, mis on ette nähtud NSVL KTK ja RKN-i 27. märtsi 1935. a. määruse §-s 2 (LSKK 1935, nr. 16, art. 125)¹ maksuvõla katteks koos seadusega sätitud viivise juurdearvamise-ga;

b) kohtukulude sissenõudmine kolhoosilt 3 kuni 10 rublani.

31. Kui asja arutamisel kohus avastab andmed, mis osutavad maksu või kindlustusmaks mittemaksmise kuritahtlikkusele, teeb kohus ühes otsusega maksuvõlglaste vara äravõtmise kohta mää-ruse saata asi prokurörile uurimiseks ja süüdlaste kriminaalvastu-tusele võtmiseks.

¹ Vt. lk. 68.

32. Kui prokuröri poolt on algatatud kriminaalvastutusele võtmine maksude või kindlustusmaksete kuritahtliku mittemaksmise eest enne kohtulikku asja arutamist kostjalt vara äravõtmise kohta maksuvõla katteks, otsustab kohus samaaegselt kriminaalasjaga ka küsimuse vara äravõtmise kohta.

33. Vara äravõtmine riigi- ja kohalike maksude võlgade katteks toimub maksuinspektorite poolt, määralise sundkindlustuse võlgade katteks — kindlustusinspektorite poolt.

RAHANDUSE JA ARVESTUSE KORRASTAMISEST KOLHOOSIDES.

NSVL RKN-i määrus 27. märtsist 1935. a. (LSKK 1935, nr. 16, art. 125).

(Väljavõtte.)

2. Vastavalt põllumajandusliku artelli tüüppõhikirja p. 12 kategooriliselt keelata Riigipanga ja Põllumajanduspanga osakondadel ja hoiukassadel kanda maha summased kolhooside jooksvailt kontodelt ükskõik kelle ülesandel, välja arvatud kolhoosi juhatuse käsud, mis on kehtivad kolhoosi esimehe ja arvepidaja allkirjaga. Keelata samuti aresti panemine kolhooside kontodele (kontode sulgemine) Riigipanga, Põllumajanduspanga osakondades ja hoiukassades.

Lubada sundmahakandmist kolhooside jooksvailt kontodelt ainult kolhooside eneste maksuliste maksete katteks neil juhtudel, kui maksu tähtajad on möödunud, samuti kolhooside selliste kohustuste puhul, mille kohta on seadusega sätitud korras tehtud kohtuotsus kolhoosilt saadaolevate maksete sundsissenõudmiseks.

Määrata, et neil juhtudel sundmahakandmine kolhooside jooksvailt kontodelt on lubatud ainult 70% ulatuses summast, mis on mahakandmise päeval kolhoosi jooksväl kontol, juhul aga, kui sellest ei piisa võla tasumiseks, mitte üle 70% järgnevaist laekumistest kuni võla tasumiseni.

Kategooriliselt keelata Riigipanga ja Põllumajanduspanga osakondadel ja hoiukassadel teha ükskõik milliseid mahakandmisi kolhooside jooksvailt kontodelt kolhoosnikuilt saadaolevate maksete alal.

2. NORMIKOHUSTUSED¹.

¹ Käesolevas osas on välja jäetud eeskirjad, mis puutuvad üksikute põllumajandussaaduste kohustuslikku müügisse riigile NSV Liidu teiste liiduvabariikide kolhooside ja kolhoosiperede poolt (normikohustused). Selle asemel on raamatut täiendatud lisaga, kus on toodud Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede normikohustuste kohta antud eeskirjade, samuti tähtsamate õigusnormide, mis on antud Eesti NSV kolhooside arendamiseks ja kolhoosikorra tugevdamiseks, kui ka mõnede üldiste õigusnormide loetelu, mis puutuvad otseselt ka kolhoosidesse ja kolhoosiperedesse. Nende õigusnormide tekstid on suuremalt jaolt avaldatud ENSV Teatajas, samuti ka raamatus «Kolhoosiõigus», Eesti Riiklik Kirjastus, 1950. Toimetus.

A. Üldeeskirjad.

MUUDATUSED PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE VARUMISE JA KOKKUOSTU POLIITIKAS.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 8. aprillist 1940 (LMKK nr. 9, art. 235).

ÜK(b)P KK ja NSV Liidu RKN märgivad, et põllumajandussaaduste varumise ja kokkuostu kehtiv kord on vananenud, takistab kolhooside ühiskondliku majapidamise edasist tõusu ja tugevnemist.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrustega 8. juulist 1939. a. «Abinõudest ühiskondliku loomakasvatuse arendamiseks kolhoosides» ja 30. jaanuarist 1940. a. «Kohuslikust villamüüginormist riigile» on likvideeritud kõige suuremad puudused kolhooside villa ja lina kohustuslike müüginormide süsteemis, mis seisnesid selles, et eesrindlikud kolhoosid seati ebasoodsasse seisukorda, hävis nende huvi ühiskondliku loomakasvatuse tõusu vastu ja, vastupidi, soodustatud olukorras osutusid mahajäänud kolhoosid, kel polnud loomakasvatustfarme või kelle farmides loomade arv ei tõusnud. Mainitud puudused kestavad edasi kolhooside kohustuslikes piima-müüginormides.

Sellise varumissüsteemi pahe seisneb selles, et kolhooside kohustuslikud liha, piima ja villa müüginormid seatakse sõltuvusse ühiskondliku karja suurusest kolhoosides. See toob kaasa selle, et kolhoosid, kel on rendatud ühiskondlik kari ja kes suurendavad seda aasta-aastalt, peavad andma riigile üha suuremal arvul liha, villa ja piima kohustuslike müüginormide järgi, kuna samal ajal kolhoosid, kel on nõrgad loomakasvatustfarmid, annavad riigile väheprodukte kohustuslike müüginormide järgi, kolhoosid aga, kel pole üldse loomakasvatustfarme ja kes ei taha neid organiseerida, on soodustatud olukorras, kuna nad ei anna riigile loomakasvatussaadusi kohustuslike müüginormide järgi.

Kolhooside liha, villa ja piima kohustuslike müüginormide arvutamine hektaaride järgi tagab mitte ainult mainitud puuduste likvideerimise varumissüsteemis, vaid on ka võimas hoob, mis viib edasi ühiskondlikku loomakasvatust.

Mainitud puudused esinevad ka selliste loomakasvatussaaduste varumises nagu nahk ja munad.

Kogu toornaha saagi riigile andmise kohustus õõnestab kolhooside huvi loomakasvatuse arendamise vastu ja võtab eesrindlikelt kolhoosidelt, kes annavad kõige suuremal hulgal toornahka riigile, võimaluse kasutada vajalikku hulka nahka oma tarvidusteks, seades nad ühesugusesse seisukorda kolhoosidega, kes ei аренда ühiskondlikku karja ega anna toornahka riigile.

Munade varumise ebaõige süsteem on peamisi ühiskondliku linnukasvatuse puudumise põhjusi valdavas enamikus kolhoosides, vaatamata kolhooside linnukasvatusfarmide arendamise määratuile võimalustele ja vaatamata linnukasvatusjaamade laiaulatusliku inkubaatorite võrgu olemasolule.

Kord, mille järgi kolhoosid, kellel on paremad hobused, annavad riigile riigikaitse vajadusteks kõik paremad hobused, kolhoosid aga, kel pole kõrgeväärtuslikku hobumaterjali, ei anna üldse hobuseid, võtab kolhoosidelt stiimuli hobuste koosseisu parendamiseks ja asetab ebasoodsasse olukorda kolhoosid, kel on saavutusi hobuste koosseisu parendamiseks, ergutades seejuures kolhoose, kes suhtuvad hooletult hobusekasvatuse arendamisse.

Kolhooside teravilja, riisi, päevalilleseemnete ja kartuli kohustuslike müüginormide arvutamise kehtiv kord kannatab selle olulise puuduse all, et normide suurus arvutatakse olenevalt nende kultuuride külviplaanist, mis ei loo kindlat baasi kohustuslike müüginormide, millel on maksu jõud, arvutamiseks, toob kaasa kolhooside püüded taotleda teravilja, päevalilleseemnete ja kartuli külviplaanide vähendamist, ergutab nende kultuuride külviplaanide kärpimist, ei stimuleeri uute maade ülesharimist uudismaade üleskündmist, soode kuivendamise ja võsastike juurimise teel.

Matimaks, millel varem oli tähtis koht riigi viljaressurssides, on juba kaotanud endise tähtsuse, on üle elanud ja esineb ainult pidurina kolhooside veskite arenemises, võttes kolhoosidelt huvi säilitada olemasolevaid veskeid, ehitada uusi ja loob liigseid raskusi kolhoosnikuile.

Kontraktatsioon kui selliste produktide nagu köögiviljad, õliseemned, heinaseemned, samuti hein, riikliku varumise vahend on kaotanud oma tähtsuse kui varumise eriline meetod, ei taga ülalmainitud põllumajandussaaduste tootmise küllaldast tõusu kolhoosides.

Suured puudused on nende varumisorganite, kes toimetavad selliste produktide nagu liha, köögivili jm. riiklikke kokkuoste ja detsentraliseeritud varumist, organisatsioonilises struktuuris. Need puudused seisnevad kõigepealt varumisorganite rohkuses; need ujutavad kauba tootmise rajoonid üle, häirivad riiginormide täitmist ja riiklike kokkuostude tegemist, kõnelemata juba sellest, et see tekitab liigseid riiklikke väljaminekuid.

ÜK(b)P KK ja NSVL RKN määravad:

1. Tühistada kolhooside teravilja, riisi, päevalilleseemnete ja kartulite kohustuslike müüginormide arvutamiseks nende kultuuride külviplaanide järgi ja köögivilja, õlikultuuri seemnete, heinaseemnete, samuti heina kontraktatsiooni kehtiv kord.

2. Määrata, et alates 1940. a. lõikusest määratakse kolhoosidele teravilja, riisi, kartuli, köögivilja (kapsas, söögipeet, porgand, sibul, kurgid ja tomatid), õlikultuuride seemnete (päevalill, käharlina,

riitsinuspuu, sooja, sinep, raps, seesam) ja heinaseemnete (lutsern, ristikhein, timut, karukaer, esparsett ja vikk) kohustuslikud müüginormid kolhoosile kinnistatud igalt põllumaa hektaarilt.

Põllumaa hulka, mille järgi arvutatakse ülalmainitud kultuuride kohustuslikud müüginormid, arvatakse köögiviljaaiad, samuti uued maad, mis kuuluvad ülesharimisele riikliku plaani järgi uudismaa üleskündmise, soode kuivendamise ja põõsastike juurimise teel, ülesharimise teisest aastast. Põllumaast, mille järgi arvutatakse ülalmainitud kultuuride müüginormid, arvatakse maha maa-alad, millele on külvatud puuvilla, suhkrupeeti, lina, kanepit, sigurit, tubakat, mahorkat, eetriõli- ja ravimkultuure, uuskiutaimi, safloori, koriandrit, aniisi, mooni, tutra, maapähklit, lallemantsiat, lutiklille, kautšukitaimi, samuti maa-alad mooruspuude, viljapuude, marja-põõsaste ja viinamarja ja troopiliste kultuuride all, millelt riiginormid tasutakse praegu kehtiva korra järgi.

3. Teravilja ja riisi kohustuslikud müüginormid määrata kindlaks, lähtudes vajadusest viia üldised teraviljanormid NSV Liidus kuni 925 miljoni puudani.

Päevalilleaseemnete, õlikultuuride, kartuli ja heinaseemnete normid määrata kindlaks, lähtudes nende kultuuride varumise ja kontraktatsiooni plaanist, köögiviljade suhtes aga — kontraktatsiooni ja detsentraliseeritud sisseostu plaanist, mis kinnitatud 1939. a. kohta oblastile (kraile, vabariigile) ja rajoonile.

Anda kraidele, oblasteile ja vabariikidele õigus vähendada või suurendada norme, mis tulenevad köögivilja müüginormi plaanist, üksikuile rajoonidele ja kolhoosidele müüginormide üldsumma piires kraie, oblasti, vabariigi kohta tervikuna, üksikud rajoonid ja kolhoosid aga täiesti vabastada köögivilja müüginormidest ja määrata köögivilja müüginormid rajoonidele ja kolhoosidele, kes ei münud köögivilja kontraktatsiooni ja detsentraliseeritud kokkusu korras 1939. aastal.

Habarovski ja Primorje kraie, Tšita ja Leningradi oblastis, Aserbaidžani, Usbeki, Turkmeeni ja Tadžiki NSV-s määrata mõnevõrra kõrgemad kartuli ja köögivilja müüginormid seoses sellega, et olemasolevad normid olid alandatud ega taganud suurenenud köögivilja vajadusi ja oblastitevahelise kartuliveo likvideerimise tõttu raudteel.

Lubada ühtede köögiviljade kultuuride asendamist teistega ekvivalendi järgi, mis kinnitatud NSVL RKN-i poolt.

4. Kehtestada 1940. aastast kohustuslikud heina müüginormid, arvutades normid põllumaa pindala järgi (vastavalt p. 2), samuti heinamaa pindala järgi, määrates seejuures erinevad normid põllumaalt, aru- ja luhahainamaalt.

Raud- ja veeteist kaugel asuvaile kolhoosidele lubada asendada heina teraviljaga, lihaga, piimasaadustega ja villaga kindlaksmääratud ekvivalendi järgi.

5. Tühistada kehtiv kord piima kohustusliku müüginormi arvu-
tamiseks kolhoosidelt lehmade arvu järgi ja kehtiv lambapiima-
juustu (brõnza) varumise kord ja, alates 1941. aastast, kehtestada
kolhoosidele kohustuslikud lambapiimajuustu müüginormid ja mää-
rata kolhoosidele kohustusliku piima ja lambapiimajuustu müügi-
normid kolhoosidele kinnistatud maatüki (põllumaa, sealhulgas
aiad ja köögiviljaaiad, heina- ja karjamaad) igalt hektaarilt.

Alates 1941. aastast lubada kolhoosidele, kelle loomade arv on
suurem nende jaoks seatud miinimumist, pärast oma kohustuste
täitmist riigile piimamüügi alal, anda piima kolhoosnikute eest ja
kolhoosnikute kohustusliku piima müüginormi katteks, vabastades
sellega kolhoosnikuid piimamüügi kohustuse täitmisest osaliselt
või täielikult.

6. Tühistada toornaha ja munade varumise kehtiv kord ja
määrata kolhoosidele, kolhoosiperele ja üksiktalupoegadele toor-
naha müügikohustus riigile alates 1940. aastast, munade müügi-
kohustus aga 1941. aastast normide järgi, mis arvutatakse kol-
hoosidele maapinna (põllumaa, sealhulgas aiad ja köögiviljaaiad,
heina- ja karjamaad) igalt hektaarilt.

Lubada kolhoosidele pärast oma kohustuste täitmist riigile
munade müügi alal anda mune kolhoosnikute eest ja kolhoosnikute
müügikohustuse täitmiseks, vabastades sellega kolhoosnikuid
munade müügikohustuse täitmisest osaliselt või täiesti.

7. Määrata kõigile kolhoosidele ilma erandita sõjaväele kõlb-
like kõrgeväärtuslike hobuste soetamise ja üleskasvatamise kohus-
tuslik miinimum vastavalt kolhoosidele kinnistatud maapinnale
(põllumaa, sealhulgas aiad ja köögiviljaaiad, heina- ja karjamaad).
Kehtestada 1941. aastast alates kohustuslik hobuste müügikohustus
riigikaitse vajadusteks normide järgi vastavalt hobuste arvu kind-
laksmääratud miinimumile.

8. Tühistada liha kokkuostu planeerimise kehtiv kord ja mää-
rata, et riiklik liha kokkuostu plaan vabariigi, oblasti, krai, rajooni
ja kolhoosi jaoks tervikuna arvutatakse, lähtudes kolhooside maa
suurusest, aastanormide järgi, mis on kinnitatud NSVL RKN-i ja
ÜK(b)P KK poolt proportsionaalselt riigile lihamüügi kohustuse
määradele. Kõik, mis ostetakse kokku üle riikliku kokkuostu plaani,
jätta vabariikide, kraide ja oblastite käsutusse kohalikuks varusta-
miseks, kõrvaldades varumisest kõik oblastivälised detsentralisee-
ritud varujad.

9. Toornahka osta riigile kokku nahasaaduste vastumüügiga,
lubades kolhoosidele, kes on täitnud toornaha ja liha kohustuslikud
müüginormid ja taganud riikliku loomakasvatuse arendamise
plaani, anda toornahka ümbertöötamiseks riiklikele ja koopera-
tiivseile ettevõtetele kasutamiseks oma näengu järgi.

10. Kõogivilja ja kartulite riiklikku kokkuostu korraldada põhi-varujate kaudu, kes korraldavad varumist kohustuslike müügi-normide alusel, kõrvaldades turult kõogivilja, kartulite ja puuvilja oblastivälised detsentraliseeritud varujad, jättes järele ainult koha-likud varujad.

Anda oblastiväliste detsentraliseeritud varujate aparaat ja teh-niline baas üle Kaubanduse RK-le kõogivilja tsentraliseeritud varu-mise tugevdamiseks.

11. Ühendada Kergetööstuse RK Nahavaru, Tekstiilitööstuse RK Villavaru ja Väliskaubanduse RK Karusnaha Peavalitsuse varumisaparaat (välja arvatud karusloomakasvatuse ja karakuli-kasvatuse sovhoosid) üheks riiklikuks varumisorganisatsiooniks toornaha, villa ja karusnahkade varumise alal Varumise RK koos-seisus.

ÜK(b)P KK ja NSVL RKN peavad vajalikuks edasist varujate, eriti detsentraliseeritud varujate koondamist põllumajandus-saaduste kõigi liikide alal.

12.¹ Tühistada 1940. a. 1. juulist matimaksu võtmine natuuras teraviljade, kaunviljade, tangu, riisi ja õlikultuuride ümbertöötamise eest kõigis riiklikes, kooperatiivseis ja kolhooside veskeis, kruubiveskeis ja õlitehaseis ja määrata mainitud kultuuride ümber-töötamise eest rahatasu.

B. Asjade arutamise kord.

VASTUTUSEST RIIGILE PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE MÜÜGIKOHUSTUSE MITTETÄITMISE EEST KOLHOOSI-PEREDE JA ÜKSIKTALUNDITE POOLT.

NSVL RKN-i määrus 24. novembrist 1942, nr. 1882.

Kehtestada sõjaajaks² järgmine vastutuse kord riigile põllu-majandussaaduste müügi kohustuse mittetäitmise eest:

1. Juhul, kui kolhoosipered³, üksiktalundid ja üksikute kodanike majandid ei täida tähtajaks riigile põllumajandussaaduste müügi kohustust, määrab rahvakohus Varumise Rahvakomissariaadi rajoonivoliniku avalduse järgi maksuvõlglastele rahatrahvi and-mata produktide kuni kahekordses väärtuses, arvatud turuhindade järgi.

¹ Matimaksu võtmine natuuras on ennistatud. (Vt. juhend matimaksu kohta, kinnitatud Põllutöö RK poolt 26. XI 1943. a.)

² Säilitanud jõu ka rahuajal.

³ Põllumajandussaaduste riigile müügi kohustuse maksuvõlgade kolhoosidelt sissenõudmise asjade arutamine toimub NSVL KTK ja RKN-i 11. aprillil 1937. a. määruse korras, vt. lk. 52.

Olenemata sellest kuulub tähtjaks täitmata kohustuse osa sissenõudmisele natuuras kohtuotsuse järgi ja teravili, liha, kartulid ja õlikultuuride seemned võetakse maksuvõlgnikelt ära vastuvaidlemata korras Varumise RK organite poolt, kusjuures teravilja ja kartulite alal nõutakse ennetähtajaliselt sisse kogu aasta kohustuse täitmata osa.

Maksuvõlgade sissenõudmisel vastuvaidlemata korras lihanormide alal ei või ära võtta ainukest lehma või lehma puudumisel ainukest mullikat, samuti kitse lehma puudumisel.

Kui Varumise Rahvakomissariaadi organid teevad kindlaks, et võimatu on maksuvõlga natuuras sisse nõuda, nõutakse maksuvõlgnikult sisse kohtuotsuse järgi, olenemata trahvist, tähtjaks andmata produktide väärtus, arvatud turuhindade järgi.

2. Süüdlased korduvas või kuritahtlikus riigile põllumajandussaaduste müügi kohustuse mittetäitmisel võetakse peale trahvi, mis neile määratakse käesoleva määruse § 1 põhjal, kriminaalvastutusele Vene NFSV KrK § 596 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi ¹.

3. Enne asja kohtusse andmist saadab Varumise Rahvakomissariaadi rajoonivolinik maksuvõlglasele kirjaliku hoiatuse selle kohta, et kui kümne päeva jooksul maksuvõlga ei tasuta, antakse asi rahvakohtusse. Samaaegselt hoiatuse kätteandmisega toimub maksuvõlglase vara üleskirjutus maksuvõla tasumise ja trahvi maksmise kindlustamiseks.

Kui maksuvõlglane tasub maksuvõla enne asja arutamist kohtu poolt, teeb kohus otsuse ainult trahvi määramise kohta kohustuse tähtjaks täitmata jätmise eest.

4. Kohtuotsus maksuvõla ja trahvi sissenõudmise kohta pööratakse täitmisele viibimata ².

5. (Tühistatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 2. augustist 1948. a. nr. 2910.)

6. Kinnitada NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK poolt esitatud juhend käesoleva määruse kohaldamise korra kohta.

7. Välja jäetud, kuna sisaldab ainult varem väljaantud määruste tühistamist.

¹ Vastavalt NSVL Ülemkohtu pleenumi määrusele 28. septembrist 1945. a. nr. 12/12/U riigile põllumajandussaaduste müügi kohustuse korduvat või kuritahtlikku mittetäitmist kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt rahujal tuleb kvalifitseerida, olenevalt asjaoludest, Vene NFSV KrK § 61 2. või 3. lõike ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi.

² Kohtuotsus maksuvõla natuuras, rahatrahvi ja, vastavalt juhtudel, tähtjaks andmata saaduste turuväärtuse sissenõudmise kohta pööratakse täitmisele Varumisministeeriumi rajoonivoliniku poolt normikohustuste agentide kaudu.

NSVL RKN-i 24. NOVEMBRI 1942. A. MÄÄRUSE «VASTUTU- SEST RIIGILE PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE MÜÜGIKOHUS- TUSE MITTETÄITMISE EEST KOLHOOSIPEREDE JA ÜSIK- TALUNDITE POOLT» KOHALDAMISE KORRAST.

NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK juhend,
kinnitatud NSVL RKN-i poolt 24. novembril 1942. a.

1. Varumise Rahvakomissariaadi rajoonivolinik vahetult ja oma agentide kaudu kontrollib hiljemalt viie päeva jooksul pärast iga tähtaja möödumist, mis kehtestatud müügikohustuse täitmiseks, isiklike kontode järgi nende kohustuste täitmist iga kolhoosipere, üksiktalundi ja üksikute kodanike majandite järgi eraldi, kellele on määratud põllumajandussaaduste müügikohustus.

2. Juhul, kui kolhoosipered, üksiktalundid või üksikute kodanike majandid pole seatud tähtajaks täitnud müügikohustust, Varumise RK rajoonivolinik või, tema ülesandel, normikohustuste agent annab maksuvõlglastele kirjaliku hoiatuse selle kohta, et kui kohustust ei täideta 10 päeva jooksul, antakse maksuvõla sissenõudmise ja maksuvõlglastele trahvi määramise asi rahvakohtusse, teravilja, liha, kartulite ja õlikultuuride seemnete alal aga toimub maksuvõla sissenõudmine vastuvaidlematus korras ühes asja kohtusse andmisega trahvi määramiseks kohustuse mittetäitmise eest.

3. Samaaegselt kohustuse kätteandmisega normikohustuste agent kirjutab maksuvõlglastele vara üles maksuvõla natuuras ja kohustuse tähtajaks täitmata jätmise eest määratava trahvi sissenõudmise kindlustamiseks. Neil juhtudel, kui üleskirjutamise ajal majandis ei ole produkte, mis kuuluvad sissenõudmisele natuuras, toimub üleskirjutamine tähtajaks andmata jäetud produktide turuväärtuse ja rahatrahvi sissenõudmise kindlustamiseks.

Trahvi sissenõudmise kindlustamiseks, mida kohus võib määrata, lähtub agent vara üleskirjutamisel kindlaksmääratud trahvi ülemmäärast.

Vara üleskirjutamine toimub maksuvõlglastele või ühe tema täiselise perekonnaliikme ja kahe tunnistaja juuresolekul. Üleskirjutusakt koostatakse seatud vormi järgi, mainitud isikute allkirjadega, üleskirjutatud vara täpse nimetamise ja hindamisega, 4 eksemplaris, millest üks jääb riiklike normide agendile, teine antakse maksuvõlglastele, kolmas ja neljas esitatakse rahvakohtule asja kohtusse andmise juhul.

3-a. Maksuvõlglastele üleskirjutatud vara hinnatakse järgmiselt:

a) põllumajandussaadused, loomad ja linnud — antud kohal kehtivate turuhindade järgi;

b) tööstuskaubad — riiklike kommertshindade järgi (arvesse võttes kulunust).

Eriti väärtuslike, haruldaste või kindlaksmääramata riikliku hinnata esemete hindamiseks kutsutakse eksperdid. (NSVL RKN-i 13. märtsi 1943. a. korralduse nr. 5476-r redaktsioonis.)

4. Kui hoiatuses märgitud tähtjaks maksuvõlga ei tasuta, siis Varumise RK rajoonivolinik:

a) teravilja, liha, kartulite ja õlikultuuride seemnete müügi-kohustuse alal — nõuab vastuvaidlematus korras sisse tähtjaks tasumata kohustuse osa natuuras, teravilja ja kartuli alal aga — nõuab ennetähtajaliselt sisse kogu aastakohustuse täitmata osa ja esitab rahvakohtule avalduse maksuvõlglasele trahvi määramiseks kohustuse tähtjaks mittetäitmise eest;

b) muude saaduste müügi kohustuse alal esitab rahvakohtusse avalduse maksuvõla sissenõudmiseks natuuras ja peale selle raha-trahvi määramiseks kohustuse tähtjaks täitmata jätmise eest.

5. Vastuvaidlematus korras teravilja, liha, kartulite ja õlikul-tuuride seemnete äravõtmine natuuras toimub Varumise RK rajoo-nivoliniku kirjalikul korraldusel normikohustuse agendi poolt. See-juures lihanormi maksuvõla katteks ei või ära võtta ainukest lehma või, lehma puudumisel, ainukest mullikat, samuti kitse lehma puu-dumisel.

6. Neil juhtudel, kui Varumise RK rajoonivolinik teeb kindlaks maksuvõla natuuras sissenõudmise võimatuse, palub ta kohtule esi-tatavas avalduses natuuras sissenõudmise asemel nõuda sisse kõigi tähtjaks andmata jäetud saaduste turuväärtus.

7. Varumise RK rajoonivoliniku avalduses, mis esitatakse koh-tule kohuslike normide maksuvõlgade sissenõudmise asjus, peab olema näidatud:

a) maksuvõlglase nimetus ja tema alaline elukoht;

b) valitsuse määrus, mille alusel on maksuvõlglase majandile määratud põllumajandussaaduste müügi kohustus;

v) müügi kohustuse määr ja selle täitmise tähtajad, mis kindlaks määratud antud majandile;

g) sissenõudmisele kuuluva maksuvõla määr ja aeg, mille eest see sisse nõutakse;

d) maksuvõlglasele kirjaliku hoiatuse kätteandmise aeg asja kohtusse andmise kohta.

8. Rahvakohtule esitatavale avaldusele peab olema juurde lisa-tud:

a) võlglasele kätteantud kohustuslehe ärakiri või väljavõte mak-suvõlglase isiklikust kontost, näidates ära maksuvõlglasele kirja-liku kohustuslehe kätteandmise aja, kohustuse täitmise määra ja tähtajad, maksuvõla suuruse;

b) maksuvõlglase allkiri temale hoiatuse kätteandmise kohta asja kohtusse andmisest;

v) maksuvõlglase vara üleskirjutusakt kahes eksemplaris;

g) Varumise RK rajoonivoliniku teatis vastavate põllumajan-dussaaduste turuhindade kohta, mis kehtisid rajoonis maksuvõlg-lase vara üleskirjutusakti koostamise ajal.

9. Kui avaldus esitati Varumise RK rajoonivolniku poolt käesoleva juhendi nõudeid silmas pidamata, teatab kohtunik sellest viibimata Varumise RK rajoonivolnikule ja annab talle tähtaja (mitte üle kolme päeva) puuduvate dokumentide ja andmete esitamiseks. Kui Varumise RK rajoonivolnik rahvakohtuniku poolt määratud tähtaja jooksul puuduvaid dokumente ja andmeid ei esita, siis rahvakohtunik jätab asja käiguta ja teatab sellest Varumise RK oblasti-, krai- või vabariiklikule volinikule.

Rahvakohtunik määrab asja kuulamisele hiljemalt viie päeva jooksul, arvates asja kohtusse saabumise või Varumise RK rajoonivolniku poolt puuduvate dokumentide ja andmete esitamisest.

10. Juhul, kui majandi liige kutsutakse tegevvarmeesse või sõjamerelaevastikku, menetlus müügikohustuse maksuvõla sissenõudmise asjas kuulub peatamisele Vene NFSV TsPK § 113 (ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide) korras, kui peale mobiliseeritu majandisse ei jäänud teisi töövõimelisi perekonnaliikmeid või kui ainsaks töövõimeliseks, kes tegutseb majandis, on mobiliseeritu naine või ema kuni seitsme-aastaste lastega.

11. Kui maksuvõlglane kuni asja arutamiseni kohtus esitab kohtule dokumendi, mis tunnistab maksuvõla tasumist, siis teeb kohus otsuse määrata maksuvõlglasele ainult trahv kohustuse tähtajaks mittetäitmise eest.

12. Kohus arutab asja kostja ja Varumise RK rajoonivolniku esindaja väljakutsumisega.

Poolte puudumisel, kellele on teatatud asja arutamisele määramisest, arutab kohus asja nende äraolekul. Kui kohtukutse on kas või ühele poolele kätte andmata, lükkab kohus asja arutamise edasi tähtjaks, mis on vajalik väljakutsutavale poolele kohtukutse kättemõistmiseks ja selle järel ilmumiseks.

13. Asja arutamisel peab kohus kontrollima:

a) kas antud müügikohustuse liik on seaduses ette nähtud;

b) kas on seaduslikke aluseid kostja majandile müügikohustuse määramiseks;

v) kas on kinni peetud seadusega sätitud korrast kostja majandile müügikohustuse määramisel;

g) kas varumisorganid on võtnud arvesse soodustused juhul, kui kostja majandil on õigus neid saada.

14. Kui kohus teeb kindlaks, et kostja majandile on ebaõigelt määratud müügikohustus, keeldub ta rahuldumast sissenõudja poolt esitatud nõuet. Kui aga kohus kostja poolt esitatud tõendite varal või omal algatusel teeb kindlaks, et müügikohustuse määr pole arvutatud õieti, peatab kohus asja menetluse ja saadab materjalid asja kohta NSVL Varumise RK rajoonivolnikule kontrollimiseks. Juhul, kui Varumise RK rajoonivolnik ei nõustu kohtumäärusega, võidakse asja uuesti arutada tingimusel, kui sissenõudmise avaldust kinnitab NSVL Varumise RK oblasti- (krai-, vabariiklik) volinik.

15. Kohus ei aruta küsimust maksuvõla kustutamise, samuti maksuvõlglasele võla tasumise pikendamise või ajatamise kohta.

16. Põllumajandussaaduste müügikohustuse maksuvõlgade sissenõudmisel aegumist ei kohaldata.

17. Teinud kindlaks müügikohustuse mittetäitmise fakti, kohus teeb otsuse:

a) maksuvõlg sisse nõuda natuuras (välja arvatud vastuvaidlematus korras sissenõutav maksuvõlg teravilja, liha, kartulite ja õlikultuuride seemnete müügikohustuse alal);

b) tähtjaks andmata toiduainete turuväärtuse sissenõudmise kohta neil juhtudel, kui maksuvõla sissenõudmine natuuras on võimatu (käesoleva juhendi § 6);

v) määrata maksuvõlglastele rahatrahv kohustuse mittetäitmise eest piirides, mis on sätitud NSVL RKN-i määrusega 24. novembrist 1942. a.

18. (Tühistatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 2. augustist 1948. a. nr. 2910¹.)

19. Vastavalt NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määruse §-le 4 ja NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse §-le 7 kohtuotsuste järgi müügikohustuse maksuvõlgade ja kohustuste tähtjaks mittetäitmise eest määratud trahvide sissenõudmisel kolhoosiperedelt, üksiktalundeilt ja üksikute kodanike majandeilt sissenõudmist ei või pöörata maksuvõlglaste järgmisele varale:

a) elamule ühes majapidamishoonelega või selle osadele;

b) riideile, jalatseile, pesule, voodiriideile, kööginõudele, voodile, laudadele, toolidele, kirstudele, lampidele, mida maksuvõlgnik või tema perekond isiklikult kasutab, kõigile lastetarbeile;

v) tööriistadele, mis on maksuvõlglastele vajalikud kodutöenduslikuks tegevuseks;

g) sotsiaalhoolekande korras saadud summadele, samuti toetusele lasterohkuse puhul.

19-a. Sissenõudmise pööramine üleskirjutatud varale toimub järgmiselt:

a) põllumajanduslik toodang, mis kuulub võla tasumiseks natuuras äravõtmisele, antakse üle vastavaile varumisorganisatsioonidele;

b) põllumajanduslik toodang, loomad ja linnud, mis kuuluvad müümisele trahvi sissenõudmiseks, samuti vastavilja juhtudel tähtajaks andmata produktide turuhinna sissenõudmiseks, antakse üle kolhoosile realiseerimiseks komisjoni alusel;

v) muu vara, välja arvatud valuutaväärtused, muinsus- ja kunstiesemed, antakse realiseerimiseks komisjoni alusel vastavaile riiklikele või kooperatiivsele kaubandusorganisatsioonidele;

g) valuutaväärtused antakse Riigipangale tema poolt kindlaksmääratud hinna järgi;

¹ Kohtuotsus maksuvõla natuuras, rahatrahvi ja vastavilja juhtudel tähtajaks andmata toiduainete turuväärtuse sissenõudmise kohta pööratakse täitmisele normikohustuste agentide poolt.

d) muinsus- ja kunstiesemed, millel on muuseumiline või teaduslik tähtsus, antakse sissenõudmisorganite poolt tasuta vastavate muuseumide ja teaduslike asutiste käsutusse, nende esemete hinde-summa aga, mis määratud ekspertiisi poolt, arvatakse sissenõudmise tasumiseks.

Vara realiseerimise eest komisjoni alusel tasutakse kaubanduslikule organisatsioonile või kolhoosile (käesoleva paragrahvi p. b) 15% piirides hinde-summast. Komisjonitasu summa tuleb arvesse võtta summa määramisel, millest lähtudes toimub vara üleskirjutus. (NSVL RKN-i 13. märtsi 1943. a. korralduse nr. 5467-r redaktsioonis.)

20. Kohtuotsuste järgi sissenõutud rahatrahvi ja vastavail juhtudel tähtajaks andmata produktide turuväärtuse summad laekuvad liidu eelarvesse.

21. (Tühistatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega nr. 2910, 2. augustist 1948. a.)

22. Juhul, kui kõrgem kohus tühistab või muudab rahvakohtu otsust ja vastavalt kohtu uuele otsusele sissenõutava maksuvõla või trahvi määr väheneb või kostja vabastatakse täiesti vastutusest, kuuluvad kohtuotsuse järgi ebaõigesti äravõetud vara ja ebaõigesti sissenõutud summad tagastamisele 10 päeva jooksul. Juhul, kui on võimatu vara tagastada selle müümise tõttu, tasutakse selle väärtus müügist saadud summa suuruses.

23. Kui põllumajandussaaduste vastuvaidlematu natuuras äravõtmine tunnistatakse Varumise RK kõrgema organi poolt ebaõigeks, siis kuuluvad need tagastamisele natuuras 10 päeva jooksul, arvates kõrgema organi otsuse saamise päevast.

24. Kui müügi kohustuse mittetäitmise asja arutamisel kohus avastab andmed, mis viitavad korduvale või kuritahtlikule normide mittetäitmisele, teeb kohus üheaegselt otsusega maksuvõla sissenõudmise ja trahvi määramise kohta määruse asja üleandmiseks prokurörile uurimiseks ja süüdlaste kriminaalvastutusele võtmiseks Vene NFSV KrK § 596 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi.

NSVL RKN-i 24. NOVEMBRI 1942. A. MÄÄRUSE «VASTUTUSEST RIIGILE PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE MÜÜGIKOHUSTUSE MITTETÄITMISE EEST KOLHOOSIPEREDE JA ÜKSIKTALUNDITE POOLT» KOHTA NSVL KOHTU RK, NSVL VARUMISE RK JA NSVL RAHANDUSE RK POOLT ANTUD JUHENDI TÄITMISEST.

(NSVL Kohtu RK instruktiivkiri nr. D-43, NSVL Varumise RK nr. 11/67 ja NSVL Rahanduse RK nr. 582-a 9. septembrist 1943. a.)

NSVL Varumise RK kohalike organite ja rahvakohtute töö praktikas NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse «Vastutusest riigile põllumajandussaaduste müügi kohustuse mittetäitmise

eest kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt» täitmisel nende poolt ei järgita alati NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK juhendit selle määruse kohaldamise kohta. See tekitab raskusi kohtu poolt määratud rahatrahvide ja vastavail juhtudel ka tähtajaks andmata produktide turuväärtuse sissenõudmisel maksuvõlglastelt.

Nii rahvakohtud, rikkudes juhendi § 8, võtavad arutamisele Varumise RK rajoonivoliniike avaldusi kohustuslike müüginormide maksuvõlglaste vastutusele võtmiseks ilma nende vara üleskirjutusaktita või vara üleskirjutusaktide asemel võtavad vastu normikohustuste agentide poolt koostatud akte vara puudumise kohta maksuvõlglasel, millele seaduse järgi võib pöörata sissenõudmist, või võtavad vastu selliseid vara üleskirjutusakte, mis on koostatud vara kohta, millele seaduse järgi ei saa pöörata sissenõudmist.

Rahvakohtud, võttes sellised asjad oma menetlusse, teevad nende kohta otsuseid, mida ülalmainitud põhjuste tõttu ei saa pöörata täitmisele. Sellised faktid mitte ainult ei diskrediteeri kohtuotsuste tähtsust, vaid toovad kaasa ka selliste summade määramise maksuvõlgade ja trahvide alal, mida juba ette teades on võimatu sisse nõuda.

Võib tähele panna juhtumeid, kus üleskirjutatud põllumajandussaadusi ja loomi hinnatakse kohustuslike müüginormide agentide poolt rikkudes juhendi § 3-a ettenähtud korda. Näiteks hinnatakse loomi ja põllumajandussaadusi riiklike varumis- või kokkuostuhindade järgi, tööstuskaupu aga riiklike jaemüügihindade järgi; mõnikord hinnatakse üleskirjutatud vara hindade järgi, mis tunduvalt ületavad riiklikud kommertshinnad ja isegi kohalikud turuhinnad, või jällegi osa üleskirjutatud varast jääb hoopis hindamata.

Rahvakohtud aga, sellele vaatamata, teevad selliste asjade puhul otsuseid, jättes seejuures arutamata, kas üleskirjutatud vara on õigesti hinnatud.

Esineb üleskirjutatud vara raiskamise juhtumeid maksuvõlglaste poolt vara säilitamiseks abinõude mittetarvitusele võtmise tõttu.

NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse nr. 1882 kohaldamiseks antud juhendi mainitud rikkumiste kõrvaldamise eesmärgil seletame:

1. Rahvakohtunikud on kohustatud Varumise RK rajoonivoliniikelt avalduste vastuvõtmisel põllumajandussaaduste riigile müügi kohustuse mittetäitjate vastutusele võtmise kohta rangelt kontrollima, kas Varumise RK organid on täitnud NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK 24. novembri 1942. a.

juhendiga kindlaksmääratud nõudmised ja NSVL RKN-i täiendava korralduse 13. märtsist 1943. a. üleskirjutatud vara hindamise korra kohta (§ 3-a), juhendis ettenähtud dokumentide lisamise kohta avaldusele (§ 8) ja kas maksuvõlglasel on üleskirjutatud vara, millele seaduse järgi võib pöörata sissenõudmist (§ 19).

Nende nõudmiste rikkumise juhul tuleb kõrvalekaldumatult rakendada juhendi § 9: jätta säärased asjad käiguta ja teatada sellest Varumise RK oblasti-, krai- või vabariiklikule volinikule.

2. Varem tehtud kohtuotsuste põhjal saadud täitelehed asjades, kus puudub maksuvõlglase vara üleskirjutusakt või kui on olemas ainult säärase vara üleskirjutusakt, millele ei või seaduse järgi pöörata sissenõudmist, või kui vara ei ole õieti hinnatud, peavad rajooni rahandusosakonnad tagastama rahvakohtule.

Rahvakohus peab neil juhtudel NSVL Varumise RK rajoonivolinikku kohustama vara üleskirjutusakti muutma või vara uuesti üles kirjutama ja seda hindama täpselt kooskõlas juhendi § 3-a.

Rahvakohus kontrollib kohtuistungil uuesti esitatud vara üleskirjutusakti koostamise õigsust ja teeb täiendava määruse asja kohta.

3. Juhtudel, kui maksuvõlglased on üleskirjutatud vara ära raisanud, on rajooni rahandusosakond kohustatud koostama vastavad aktid ja saatma need prokuratuuri asja uurimiseks ning süüdlaste kriminaalvastutusele võtmiseks, järelejäänud vara aga, vastavalt üleskirjutusaktile, realiseerima üldistel alustel.

4. Neil juhtudel, kui üleskirjutatud varast ei jätku maksuvõlglase kogu võla katteks, peavad rajooni rahandusosakonnad pärast rahvakohtu otsuse täitmist üleskirjutatud vara ulatuses sellest teatama NSVL Varumise RK rajoonivolinikule vara täiendavaks üleskirjutamiseks ja asja saatmiseks rahvakohtusse.

5. Et ära hoida võimalust asendada väärtuslikke esemeid vähemväärtuslikkudega, on normikohustuste agendid kohustatud maksuvõlglase vara üleskirjutamisel üleskirjutusaktis näitama üleskirjutatud esemete erilised tunnused.

6. Neil juhtudel, kui kõrgem kohus tühistab rahvakohtu otsuse ja vabastab kostja täielikult vastutusest, realiseeritud vara aga pole võimalik natuuras tagastada, kuulub tagastamisele summa, mis on saadud vara realiseerimisest ilma komisjonitasu mahaarvamiseta, mis on makstud kolhoosile või kaubandusorganisatsioonile selle vara realiseerimise eest.

7. Juhtudel, kui kolhoos omandab enda vajadusteks üleskirjutatud põllumajandussaadused ja loomad, mis talle olid üle antud realiseerimiseks komisjoni alusel, ei tule temale välja maksta tasu, mis on kindlaks määratud maksuvõlglase vara realiseerimise eest.

NORMIKOHUSTUSTE, MAKSUDE, MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTUSE, ENESEMAKSUSTAMISE VÖLGADE JA TÄHTAJAKS TASUMATA TRAHVIDE SISSENÖUDMISE KOHTULIKU ARUTAMISE KORRAST.

NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a.

(Väljavõte.)

II. Riigile põllumajandussaaduste kohustusliku müügi maksuvõlgade kolhoosidelt sissenõudmise asjad.

13. Asjad riigile põllumajandussaaduste müügikohustuse mittetäitmise kohta kolhooside poolt, välja arvatud § 14 näidatud erand, võtab kohus oma menetluse NSVL Varumise RK rajoonivoliniku kirjaliku avalduse alusel.

14. Asjad kolhooside poolt nende kohustuse mittetäitmise kohta teravilja, riisi, kartulite, köögivilja ja piima müügi kohustuse alal algatab rahvakohtus oblasti (krai, vabariigi) prokurör NSVL Varumise RK rajoonivoliniku esitusel.

15. NSVL Varumise RK rajoonivoliniku avalduses peab olema tähendatud:

- a) kolhoosi nimetus ja tema juhatuse alaline asukoht;
- b) NSVL Valitsuse määrus, mille alusel kolhoosile on määratud müügikohustuse täitmine;
- v) müügikohustuse määr ja selle täitmise tähtajad;
- g) sissenõudmisele kuuluva maksuvõla määr ja aeg, mille eest see sisse nõutakse;
- d) kolhoosile kirjaliku hoiatuse kätteandmise aeg asja kohtusse andmise kohta.

16. Avaldusele peab olema juurde lisatud:

a) kolhoosile kätteantud kohustuslehe ärakiri temale põllumajandussaaduste riigile müügi kohustuse määramise kohta kolhoosi esimehe allkirjaga või väljavõte kolhoosi isiklikust kontost, ära tähendades aja, millal kolhoosile anti kätte kirjalik kohustusleht müügikohustuse kohta, müügikohustuse suurus ja täitmise tähtajad, maksuvõla suurus;

b) kolhoosi esimehele kätteantud kirjaliku hoiatuse ärakiri (ühes allkirjaga kättesaamise kohta) asja kohtusse andmisest juhul, kui maksuvõlga ei tasuta 10 päeva jooksul, arvates hoiatuse kättesaamise päevast.

Asja algatamisel prokuröri poolt teravilja, riisi, kartulite, köögivilja ja piima müügikohustuse mittetäitmise kohta kolhoosi poolt peab olema juurde lisatud õiend vastavate põllumajandussaaduste riiklike kokkuostuhindade kohta antud rajoonis, mis on kinnitatud NSVL Varumise RK poolt.

17. Asja arutamisel peab kohus kontrollima:

a) kas NSVL Valitsuse määruses on antud müügikohustuse liik ette nähtud;

b) kas on kinni peetud valitsuse määrusega kindlaksmääratud korrast kolhoosile müügikohustuse määramisel;

v) kas varumisorganite poolt on arvesse võetud soodustused, kui valitsuse määruse järgi on kolhoosil õigus neid saada.

18. Kui kohus teeb kindlaks, et müügikohustus on kolhoosile määratud ebaõigesti, jätab ta sissenõudja poolt avaldatud nõudmise rahuldamata.

Kui kohus kolhoosi poolt esitatud tõendite alusel või omal algatusel teeb kindlaks, et müügikohustuse suurus on ebaõigesti arvu- tatud, peatab kohus asja menetluse ja saadab materjalid asja kohta NSVL Varumise RK rajoonivolnikule kontrollimiseks. Juhul, kui Varumise RK rajoonivolnik ei nõustu kohtumäärusega, võidakse asja uuendada tingimusel, et NSVL Varumise RK oblasti- (krai-, vabariiklik) volnik kinnitab sissenõudmise avalduse.

19. Teinud kindlaks seaduslikult määratud müügikohustuse mittetäitmise fakti kolhoosi poolt, teeb kohus otsuse, milles peab olema tähendatud:

a) maksuvõla sissenõudmine kolhoosilt natuuras, samuti kohtu- kulude sissenõudmine 3—10 rublani;

b) teravilja, riisi, kartulite, köögivilja ja piima müügikohustuse alal aga peale selle:

kolhoosile rahatrahvi määramine tähtjaks andmata saaduste riiklike kokkuostuhindade suuruses ja

kolhoosi jooksvalt kontolt pangas vastava summa mahakand- mine piires, mis on ette nähtud NSVL KTK ja RKN-i 27. märtsi 1935. a. määruse § 2 (LSKK 1935, nr. 16, art. 125)¹ kohtu poolt määratud trahvi tasumiseks, kui kümne päeva jooksul pärast kohtu- otsuse avaldamist kolhoos ei tasu maksuvõlga natuuras ega tasu kohtu poolt määratud trahvi.

20. Kui kolhoosi poolt müügikohustuse mittetäitmise asja aru- tamisel kohus avastab andmeid, mis viitavad kohustuse mitte- täitmise kuritahtlikule iseloomule, teeb kohus üheaegselt otsusega maksuvõla sissenõudmise kohta natuuras määruse asja üleandmise kohta prokurörile uurimise toimetamiseks ja süüdlaste kriminaal- vastutusele võtmiseks.

21. Kohtuotsus kolhoosidelt müügikohustuse maksuvõla natuu- ras ja rahatrahvi sissenõudmise kohta pööratakse täitmisele Varu- misministeeriumi rajoonivolnikute poolt riiklike normide normi- kohustuste agentide kaudu.

Sellele vastavalt annab kohus, pärast 10 päeva möödumist otsuse tegemisest, Varumisministeeriumi rajoonivolnikule täite- lehe. (NSVL kohtuministri 16. novembri 1948. a. käskkirja nr. 50 redaktsioonis.)

¹ Vt. lk. 68.

KOHTUPRAKTIKAST LIHA MÜÜGIKOHUSTUSE MAKSUVÕLGADE SISSENÕUDMISE ASJADES KOLHOOSNIKUILT, TÖÖLISTELT JA TEENISTUJAILT, KES ON ANDNUD KOLHOOSILE NOORKARJA KONTRAKTATSIOONILEPINGU ALUSEL.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 2. detsembrist 1944. a. nr. 17/10/U.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 13. aprilli 1943. a. määruses «Abinõudest kolhooside karja suurendamiseks ja selle toodangu tõstmiseks» soovitati kolhoosidele noorkarja kohta kontraktatsioonilepingute sõlmimisel kolhoosnikute, tööliste ja teenistujatega peale teiste ergutusabinõude võtta endale lihamüügi kohustuse täitmine mitte üle kolhoosipere kohta kehtiva aastanormi, kui antakse ära üle kuue kuue vasikas.

Kohtupraktikas võib tähele panna, et riigile lihamüügi kohustuse mittetäitmise asjus mõned kohtud (Altai krai Sipunovo, Pospelihha rajooni, Tškalovi oblasti Ak-Bulaki ja Kurmanajevka rajooni, Saraatovi oblasti Jeršovi rajooni jt.) määravad rahatrahve kolhoosnikuile, töölistele ja teenistujaile lihamüügi kohustuse mittetäitmise eest ka neil juhtudel, kui lihamüügi kohustuse maksuvõlg tekkis selle tõttu, et kolhoos ei täitnud noorkarja kontraktatsioonilepinguga endale võetud kohustust.

Pidades sellist kohtupraktikat ebaõigeks, määrab NSVL Ülemkohus anda kohtuile järgmised juhtnõod:

1. Kui kolhoosniku, töölise või teenistuja poolt riigile lihamüügi kohustuse mittetäitmise asjas on andmeid, et isikuga, kes on vastutusele võetud maksuvõlgnikuna, on sõlmitud kontraktatsioonileping, kusjuures kolhoos on võtnud endale kohustuse täita tema eest lihamüügi kohustuse, on kohtud kohustatud asjasse tõmbama kolhoosi kaaskostjana.

2. Neil juhtudel, kui kohus teeb kindlaks, et kolhoosile on antud kontraktatsioonilepingu järgi üle kuue kuue vasikas ja kolhoos pole täitnud endale lepingu järgi võetud lihamüügi kohustust, keeldub kohus kolhoosniku, töölise või teenistuja trahvimisest lihamüügi kohustuse mittetäitmise eest ja nõuab lihamüügi alal tekkinud maksuvõla sisse kolhoosilt ulatuses, mis on nähtud ette lepingus, kuid mitte üle kolhoosipere kohta kehtiva aastanormi.

VASTUTUSEST RIIKLIKELE VARUMISORGANISATSIOONIDELE TOORNAHA KOHUSTUSLIKUST MÜÜGIST KÕRVALEHOIDUMISE EEST, SAMUTI TOORNAHA ÜMBERTÖÖTAMISEKS VASTUVÕTMISE JA ÜLEANDMISE EEST NSVL RKN-I JA ÜK(b)P KK 20. APRILLI 1940. A. MÄÄRUST RIKKUKES.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 30. augustist 1941. a. nr. 38/19/U.

Seoses kohtuorganite järelepärimistega vastutuse korra kohta riigile toornaha müügi kohustusest kõrvalhoidumise, samuti toornaha ümbertöötamiseks vastuvõtmise ja üleandmise eest NSVL

RKN-i ja ÜK(b)P KK 20. aprilli 1940. a. määrust rikkudes otsustab NSVL Ülemkohtu pleenum anda kohtuile järgmised juhtnõõrid:

1. Vastutus riiklikele varumisorganisatsioonidele toornaha müügi kohustusest kõrvalehoidumise eest, mis on ette nähtud NSVL RKN-i 20. aprilli 1940. a. määruse «Abinõudest toornaha varumise parendamiseks» §-s 8, 9, 10 (LMKK 1940, nr. 10, art. 252), kolhoosiperede, üksiktalundite, tööliste, teenistujate, tööndus-, kalurija invaliidide kooperasiiooni artellide liikmete suhtes, samuti majandite suhtes, millele pole määratud lihamüügi kohustust, määratakse kindlaks vastavalt NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse nr. 1882 § 1 ja 2. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 29. juuli 1943. a. määruse nr. 14/M/9/U redaktsioonis.)

2. Välja jäetud NSVL Ülemkohtu pleenumi määrusega 29. juulist 1943. a. nr. 14/M/9/U.

3. Riiklike ja kooperatiivettevõtete direktorid, kes võtavad vastu toornahku ümbertöötamiseks NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 20. aprilli 1940. a. määruse § 19 ja 20 tähendatud tingimusi rikkudes, kuuluvad vastutusele võtmisele Vene NFSV KrK § 109 või 111 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi¹.

Samuti kuuluvad vastutusele võtmisele Vene NFSV KrK § 109 (ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide) järgi kolhooside esimehed, kes annavad toornahka ümbertöötamiseks NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 20. aprilli 1940. a. määruse § 19 nõudmisi rikkudes.

3. PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE KONTRAKTATSIOON.

KONTRAKTATSIOONILEPINGUTE SEADUSJÕULISEKS TUNNISTAMISEST JA VASTUTUSEST NENDE LEPINGUTE RIKKUMISE EEST.

NSVL KTK ja RKN-i määrus 21. septembrist 1935. a.

(LSKK 1935, nr. 51, art. 422)².

1. Kontraktatsioonilepinguil puuvilla, peedi, lina, kanepi, tubaka, mahorka ja riitsinuspuu kohta, mis sõlmitud varumisorganisatsioonide poolt kolhooside, kolhoosnikute ja üksiktalunikega vastavalt NSV Liidu Valitsuse määrusele ja NSV Liidu RKN-i

¹ Toornaha varumise kohta Eesti NSV-s — vt. Eesti NSV RKN-i määrus 11. nov. 1947 nr. 845 «Kergetööstuse jaoks toornahkade varumise parendamise ja toornahkade varumise materiaalse baasi tugevdamise kohta Eesti NSV-s» (ENSV Teataja 1948, 2, 6). Toimetus.

² NSVL RKN-i juures asuva Majandusnõukogu määrusega 21. veebruarist 1941 nr. 216 (LMKK 1941, nr. 7, art. 126) on see määrus laiendatud ka siidikute kontraktatsioonilepingute kohta.

juures asuva Põllumajandussaaduste Varumiskomitee juhendeile, on seadusjõud, mis kuulub kohuslikult täpsele ja tingimusteta täitmisele nii kolhooside, kolhoosnikute ja üksiktalunike kui ka varumisorganisatsioonide poolt. Nende lepingute järgsete kohustuste mingisugused rikkumised nii kolhooside, kolhoosnikute ja üksiktalundite kui ka varumisorganisatsioonide poolt ei ole lubatud.

Sellele vastavalt nende lepingute järgsete kohustuste mittetäitmine toob kaasa materiaalse ja kriminaalvastutuse vastavalt käesoleva määruse § 2—4.

2. Juhul, kui kolhoos või kolhoosnik ei täida kontraktatsioonilepingut, nõutakse temalt NSVL RKN-i juures asuva Varumiskomitee rajoonivolniku korraldusel ennetähtaegselt ja vastuvaidlemata korras külanõukogu kaudu sisse aastakohustuse täitmata osa natuuras.

Juhul, kui kontraktatsioonileping jääb täitmata kolhoosi poolt, võetakse kolhoosi esimees ja kolhoosi juhatuse liikmed peale selle kriminaalvastutusele kui ametiisikud, kes on hooletult ja pahatahtlikult suhtunud teenistuskohustesse, mis seadusega nende peale pandud, Vene NFSV KrK § 111 või 112 või teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi.

3. Juhul, kui kontraktatsioonilepingut ei täida üksiktalund, nõutakse temalt NSVL RKN-i juures asuva Varumiskomitee rajoonivolniku korraldusel ennetähtaegselt ja vastuvaidlemata korras külanõukogu kaudu sisse aastakohustuse täitmata osa natuuras ja lepingus ettenähtud leppetrahv.

Peale selle kontraktatsioonilepingu mittetäitmisel üksiktalundi poolt rakendatakse samadel alustel, nagu riiklike kohustuste ja ülesannete mittetäitmisel, Vene NFSV KrK § 61 või teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavaid paragrahve, ja nimelt:

a) lepingu esmakordsel mittetäitmisel ja raskendavate asjaolude puudumisel määrab NSVL RKN-i juures asuva Varumiskomitee rajoonivolnik külanõukogu kaudu majandile rahatrahvi kuni täitmata jäänud kohustuse osa turuväärtuse viiekordses suurus — Vene NFSV KrK § 61 esimese lõike või teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavate paragrahvide järgi;

b) kohustuse korduval mittetäitmisel või kuigi selle esmakordsel mittetäitmisel, kuid raskendavail asjaoludel, NSVL RKN-i juures asuva Varumiskomitee rajoonivolnik peale p. a tähendatud rahatrahvi määramise külanõukogu kaudu võtab majandi pea kriminaalvastutusele Vene NFSV KrK § 61 2. või 3. lõike või teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavate paragrahvide järgi.

NSVL RKN-i juures asuva Varumiskomitee rajoonivolniku poolt määratav rahatrahv koos summaga, mis on ette nähtud lepingus leppetrahvina, ei tohi ületada kontrahendi poolt täitmata jäänud kohustuse turuväärtuse viiekordset suurust.

4. Juhul, kui varumisorganisatsioon ei tasu kontrahendile (kolhoosile, kolhoosnikule või üksiktalundile) saadaolevat raha ega anna välja temale saadaolevaid kaupu natuuras, võetakse varumis-

organisatsiooni süüdi olevad töötajad kriminaalvastutusele nagu hooletu ja pahatahtliku suhtumise eest teenistuskohustesse, mis pandud nende peale seadusega, Vene NFSV KrK § 111 või 112 või teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavate paragrahvide järgi.

SEADUSJÕUDU OMAVATE KONTRAKTATSIOONILEPINGUTE JÄRGSETE MAKSUVÕLGADE SISSENÕUDMISE ASJADE ARUTAMISE KORRAST KOHTUTE POOLT.

NSVL Ülemnõukogu pleenumi määrus 9. juulist 1948, nr. 13/12/U.

NSVL KTK ja RKN-i määrusega 21. septembrist 1935. a. «Kontraktatsioonilepingute seadusjõuliseks tunnistamisest ja vastutusest nende lepingute rikkumise eest» on sätitud, et kontraktatsioonilepinguil rea põllumajanduslike kultuuride kohta (puuvill, siidikud, peedid, puuviljad, marjad, viinamarjad, kuivatatud puuviljad jm.), mis sõlmitud varumisorganisatsioonide ja kolhooside, kolhoosnike ja üksiktalundite vahel, on seadusjõud, mida on kohustatud täpselt ja tingimusteta täitma nii majand, mis kontrakteeris oma toodangu, kui ka kontrakteeriv organisatsioon; lepingu mittetäitmist mainitud põllumajanduslike kultuuride alal vaadeldakse kui seaduse rikkumist ja see toob endaga kaasa peale materiaalse ka kriminaalvastutuse.

NSVL KTK ja RKN-i selle määrusega oli ette nähtud, et maksuvõlgade ja trahvide sissenõudmine mainitud kontraktatsioonilepingute järgi toimub külanõukogude kaudu, kuid selles osas on antud seadus kaotanud jõu pärast NSVL KTK ja RKN-i 21. märtsi 1937. a. määruse «Külanõukogude vabastamisest kohustusest arvutada ja võtta rahalisi makse, kindlustusmaksid ja naturaals kaetavaid normikohustusi» ja NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määruse «Kolhoosidelt, kodutöendusartellidelt ja üksikuult kodanikelt riigi ja kohalike maksude, määralise sundkindlustuse, normikohustuste ja trahvide võlgade katteks vara äravõtmise administratiivkorra tühistamine ja kohtuliku korra sisseseadmine» väljandmist.

Seoses kohtupraktikas üleskerkinud küsimusega seadusjõudu omavate kontraktatsioonilepingute järgsete maksuvõlgade ja trahvide sissenõudmise korra kohta pöördus NSV Liidu kohtuminister NSVL Kohtu RK põhimääruse § 7 p. v korras NSVL Ülemkohtu pleenumi poole ettepanekuga anda kohtuile juhendavaid juhtnõore selles küsimuses.

NSVL Ülemkohtu pleenum määrab anda kohtuile järgmised juhtnõõrid:

Kuna NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määrusega pärast külanõukogude vabastamist normikohustuste, rahaliste mak-

sude ja kindlustusmaksete võtmisest on sätitud nende kohustuste alal maksuvõlgade ja trahvide sissenõudmise kohtulik kord, tuleb seadusjõudu omavate kontraktatsioonilepingute järgsete maksuvõlgade ja trahvide sissenõudmise asju arutada kohtute poolt erimenetluse korras, kohaldades NSVL Kohtu RK juhendit nr. 7, 1. veebruarist 1945. a.

4. MAAELANIKKONNA ENESEMAKSUSTAMINE.

MAAELANIKKONNA ENESEMAKSUSTAMISEST.

NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. septembrist 1937. a.
(LSKK 1937, nr. 60, art. 253).

Vastavalt NSVL KTK ja RKN-i 21. märtsi 1937. a. määruse «Külanõukogude vabastamisest kohustusest arvutada ja võtta rahalisi makse, kindlustusmakseid ja normikohustusi» (LSKK 1937, nr. 22, art. 85) §-le 4 kehtestada järgmine enesemaksustamise kord:

1. Enesemaksustamine võib toimuda maal ja suvituskohtades otsuse järgi, mis võetud vastu häälteenamusega antud asula või antud külanõukogusse kuuluva mitme asula kodanike üldkoosoleku poolt.

Enesemaksustamist ei viida läbi töölisasulais, mis asuvad ettevõtete, sovhooside, kaevanduste jne. territooriumil.

Enesemaksustamise viib läbi külanõukogu. Hiljemalt 10 päeva enne on külanõukogu kohustatud teatama kodanikele üldkoosoleku päeva, kus tuleb arutamisele enesemaksustamise küsimus.

Üldkoosolekul, kus otsustatakse enesemaksustamise küsimus, peab viibima antud asula (asulate grupi või suurema küla osa) elanike enamik, kel on Konstitutsiooni järgi nõukogudesse valimise õigus.

2. Enesemaksustamise teel kogutud summasid ei arvata külanõukogu eelarvesse, vaid kulutatakse külanõukogu poolt väljaspool eelarvet teede ehitamiseks ja parandamiseks, koolide, sildade, kaevude, ühiskondlike saunade ehitamiseks ja remontimiseks, haiglate, lugemistubade ja muude kultuur-asutiste remontimiseks.

Üheaegselt otsuse vastuvõtmisega enesemaksustamise läbi viimiseks määrab kodanike üldkoosolek, millisteks vajadusteks ja kui suures ulatuses tuleb kulutada enesemaksustamise summasid. Enesemaksustamise summade kulutamise eelarve kinnitab külanõukogu.

3. Keelata oblasti (krai) ja rajooni täitevkomiteedel ära võtta enesemaksustamise teel kogutud summasid.

4. Juhul, kui naaber-külanõukogud peavad vajalikuks enesemaksustamise summade arvel teostada mingi ühise ürituse (kooli-

maja ehitamine, silla parandamine või ehitamine, tee ehitamine jne.), lubatakse seda ainult vastavate külanõukogude otsuste alusel.

5. Jooksval aastal kasutamata jäänud enesemaksustamise summad jäävad külanõukogude kontole ja neid võidakse kasutada viimaste poolt järgmisel aastal.

6. Kodanike üldkoosolek külanõukogu ettekande järgi kinnitab:

a) enesemaksustamise määra üksikuile majandele piirides, mis on ette nähtud käesoleva määrusega;

b) enesemaksustamise tasumise tähtjad.

Üksikute kodanike ja majandite täielik või osaline vabastamine enesemaksustamise maksetest võib toimuda ainult üldkoosoleku poolt külanõukogu ettekande järgi.

7. Enesemaksustamise makseid ei või kodanike üldkoosolek määrata kõrgemana järgmistest ülemmääradest:

a) kolhoosnike ja alaliselt maal elavate tööliste, teenistujate, koopereerunud kodutööndajate ja käsitöölise majandele — mitte üle 20 rubla;

b) üksiktalundele, mil pole külvipõldu ega tööloomi, samuti koopereerumata kodutööndajate ja käsitöölise majandele, kes ei hari põldu, ja muude kodanike majandele, kes saavad töötulusid mittepalgalisest tööst — mitte üle 40 rubla;

v) üksiktalundele, millel on mitte tööst saadavaid tulusid (tulusid ostust-müügist, tööjõu palkamisest), sealhulgas ka kulaklikud majandid, samuti isikuile, kes ei hari põldu ja kel on mitte tööst saadavaid tulusid, mida maksustatakse tulumaksuga III kategooria järgi — 150 rubla suuruses.

Igas külanõukogus või asulas määratakse ühesugune kindel määr kõigile kolhoosnike, tööliste, teenistujate, koopereerunud kodutööndajate ja käsitöölise majandele.

Kodanike üldkoosolek peab igal juhul määrama üksiktalundite makse vähemalt 25% võrra suurema kui enesemaksustamise määr, mis on määratud üldkoosoleku poolt kolhoosnike, tööliste, teenistujate, koopereerunud kodutööndajate ja käsitöölise majandele.

8. Kodanike üldkoosoleku otsus enesemaksustamise kohta esitatakse külanõukogu poolt rajooni täitevkomiteele läbivaatamiseks hiljemalt 25. septembril.

Üldkoosoleku otsus enesemaksustamise kohta loetakse jõustunuks viie päeva möödumisel pärast selle tegemist, kui selle aja jooksul pole selle vastu protestinud rajooni täitevkomitee.

Rajooni täitevkomitee võib kodanike üldkoosoleku otsuse vastu enesemaksustamise kohta protesti avaldada ainult sel juhul, kui selle otsusega on rikutud käesolevat määrust.

9. Kodanike üldkoosoleku otsus enesemaksustamise kohta, mis on vastu võetud käesolevas seaduses ettenähtud korras, on kohuslik kõigile antud asula või asulate rühma, mis kuuluvad külanõukogu alla, kodanikele.

10. Enesemaksustamise maksed tasutakse kodanike poolt külanõukogule tähtaegadel, mis määratud üldkoosoleku poolt, kuid hiljemalt vastava aasta 1. detsembriks.

Tähtajaks tasumata jäänud enesemaksustamise summad nõutakse külanõukogu poolt sisse kohtu korras.

11. Kaebused enesemaksustamise ebaõige arvutamise kohta esitatakse külanõukogule 10 päeva jooksul, arvates maksuteate kättemisest.

Külanõukogu on kohustatud kaebused läbi vaatama viie päeva jooksul.

Külanõukogu otsuse peale võidakse edasi kaevata 10 päeva jooksul rajooni täitevkomiteele, kelle otsus on lõplik.

12. Külanõukogu on kohustatud kodanike üldkoosolekule aru andma enesemaksustamise summade kasutamise kohta.

Enesemaksustamise summade laekumist täpselt vastavalt kodanike üldkoosoleku otsusele kontrollib küla revisjonikomisjon, kes samuti revideerib dokumentaalselt nende summade õiget kulumist.

Rajooni täitevkomiteele pannakse järelevalve ja kontroll selle üle, et enesemaksustamine viidaks läbi täpselt vastavalt käesolevale määrusele.

13. (Välja jäetud, kuna sisaldab eelneva määruse tühistamist.)

NORMIKOHUSTUSTE, MAKSUDE, MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTAMISE, ENESEMAKSUSTAMISE VÕLGADE JA TÄHTAJAKS TASUMATA JÄETUD TRAHVIDE SISSENÕUDMISE LÄBIVAATAMISE KORRAST KOHTU POOLT.

NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a.

(Väljavõtte.)

IV. Tähtajaks tasumata enesemaksustamise maksete sissenõudmise asjad.

34. Tähtajaks tasumata enesemaksustamise maksete sissenõudmise asjad (NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. septembrist 1937 — LSKK 1937, nr. 60, art. 258) võtab kohus oma menetlusse külanõukogu esimehe kirjaliku avalduse järgi.

35. Avaldusele peab olema lisandatud:

a) väljavõtte kodanike üldkoosoleku otsusest enesemaksustamise ja enesemaksustamise summa kohta, mis on koosoleku poolt kinnitatud maksja majandile ja

b) kostja vara üleskirjutusakt.

36. Vara äravõtmise asjade arutamisel kohtu poolt enesemaksustamise tähtjaks tasumata maksete katmiseks kohaldatakse vastavalt eeskirju, mis on antud käesoleva juhendi § 27 ja 29¹.

37. Kui kohus teeb kindlaks, et kostjat on ebaõigelt maksustatud enesemaksustamise korras, keeldub ta sissenõudja nõudmise rahuldamisest.

Kui aga kohus kostja poolt esitatud tõendite järgi või omal algatusel teeb kindlaks, et enesemaksustamise summa on arvatud valesti, peatab kohus asja menetluse ja saadab asja kohta käivad materjalid külanõukogu esimehele. Juhul, kui külanõukogu esimees ei nõustu kohtumäärusega, võidakse asja uuendada tingimusel, et rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee kinnitab sissenõudmise avalduse.

38. Vara äravõtmine tähtjaks tasumata enesemaksustamise maksete katmiseks kohtuotsuse alusel toimub külanõukogu esimehe või tema volitusel täitevkomitee ühe liikme poolt.

5. TEEDE E HITUS.

MAAELANIKKONNA TÖÖGA OSAVÖTU KOHUSTUSEST MAANTEEDE JA KIVITAMATA TEEDE E HITAMISEST JA REMONTIMISEST².

NSVL KTK ja RKN-i määrus 3. märtsist 1936. a.
(LSKK 1936, nr. 11, art. 88).

Maaelanikkonna tööga osavõtu kohustuse parema organiseerimise eesmärgil maanteede ja kivitamata teede ehitamisest ja remontimisest ja kehtiva korra muutmiseks NSV Liidu Kesktäitevkomitee ja Rahvakomissaride Nõukogu määravad:

1. Panna maanteede ja kivitamata teede ehitamise, remontimise ja korrashoiu juhtimine maaelanikkonna kohustusliku tööga osavõtuga ja vastutus nende tööde õige organiseerimise eest, vastavalt kinnitatud plaanidele, maanteede peavalitsustele liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogude juures, maanteede valitsustele autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude juures ja maanteede osakondadele krai (oblasti) täitevkomiteede juures. [NSVL RKN-i 2. novembri 1938. a. määruse redaktsioonis (LMKK 1938, nr. 50, art. 281).]

2. Tööde plaanid maaelanikkonna tööga osavõtuga maanteede ja kivitamata teede alal koostatakse maanteede peavalitsuse poolt liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogude juures plaanide alu-

¹ Vt. lk. 66, 67.

² Kooskõlas selle määrusega on Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt antud uus määrus 12. maist 1950 nr. 385 «Eesti NSV maaelanike töökohustuse korras osavõtust maanteede ja kivitamata teede ehitamisest ning remondist». Toimetus.

sel, mis töötatakse välja vastavate teedeorganite poolt, ja esitatakse kinnitamiseks liiduvabariikide rahvakomissaride nõukogudele.

Maaelanikkonna tööga osavõtu plaanide koostamisel peavad teedeorganid lähtuma järgmistest seisukohtadest:

1) Maaelanikkond tuleb tööle mobiliseerida kahel tähtajal — kevadel ja sügisel, põllumajandustöödest vabal ajal.

2) Iga töötaja on kohustatud tööl viibima korraka kogu aja, mis on ette nähtud käesoleva määruse § 3. [NSVL RKN-i 2. novembri 1938. a. määruse redaktsioonis (LMKK 1938, nr. 50, art. 281).]

3) Kolhoosnikute ja üksiktalupoegade tööga osavõtt teetöödest väljendub:

a) vahetus tasuta isiklikus töös kuue päeva jooksul aastas;

b) neile kuuluvate veoloomade ja veokite, tööriistade ja inventari tasuta teedeorganite kasutusse andmises samaks tähtajaks.

Teedeehitusest tööga osavõtuks mobiliseeritakse kolhoosnikud ja üksiktalupojad vanuses: mehed — 18 kuni 45 aastani ja naised 18 kuni 40 aastani.

M ä r k u s. Kodanikud, keda maksustatakse põllumajandusmaksuga individuaalkorras või tulumaksuga nimestiku nr. 3 järgi, mobiliseeritakse tööga osavõtuks kõigi neil olevate tööloomadega, veokitega, inventariga ja tööriistadega 12 päevaks aastas.

4. Kolhooside tööga osavõtt teetöödest väljendub neile kuuluvate veoloomade, hobuveokite, veoautode, tööriistade ja inventari 6 päevaks aastas tasuta teedeorganite kasutusse andmises koos neid teenindavate kolhoosnikutega, kelle töö seejuures arvatakse teedeehitusest tööga osavõtuks.

5. Tunnistada, et nii kolhoosile kui ka riigile on kasulik, et mitte kõik kolhoosi liikmed ei teeks teetöid, vaid et kolhoos määraks alalise brigaadi, kes töötab kolhoosi eest ja kelle töö arvatakse antud kolhoosi liikmete teedeehitusest tööga osavõtu üldplaani.

6. Teedeehitusest tööga osavõtuks mobiliseeritakse kolhoosnikud ja üksiktalupojad 15-kilomeetrilises vööndis, veoloomad — 30-kilomeetrilises vööndis, veoautod — 60-kilomeetrilises vööndis mõlemal pool vastavat teed.

7. Teetöödeks elanikkonna tööga osavõtuga määratakse vastavalt vabariiklikes ja kohalikes eelarveis igal aastal summad vähemalt 10% suuruses elanikkonna tööga osavõtu maksumuse eelarvelisest summast seadmete ja inventari muretsemiseks, tehnilise personali ülalpidamiseks jne.

8. Teedeehitusest tööga osavõtust kõrvalehoidumise eest määratakse üksikuile kolhoosnikuile, üksiktalupoegadele ja kolhoosidele vastavate teedeorganite korraldusel liidu- ja autonoomsete vaba-

riikide rahvakomissaride nõukogude juures ja krai (oblasti) täitevkomiteede juures rahalised maksed nende poolt täitmata tööde kahekordses maksumuses.

Laekunud maksed kulutatakse eranditult teede ehitamise ja remontimise parendamiseks vastava vabariigi, krai või oblasti piires. [NSVL RKN-i 2. novembri 1938. a. määruse redaktsioonis (LMKK 1938, nr. 50, art. 281).]

KOLHOOSIDELT, KOLHOOSNIKIILT JA ÜKSIKTALUNDEILT TEEDEEHITUSEST TÖÖGA OSAVÕTMISEST KÕRVALEHOI- DUMISE EEST RAHALISTE MAKSETE KATTEKS VARA ÄRA- VÕTMISE ASJADE KOHTUTE POOLT LÄBIVAATAMISE KORRAST.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 12. juunist 1941, nr. 23/8/U.

NSVL kohtu rahvakomissar NSVL Kohtu RK põhimääruse § 7 p. v korras esitas NSVL Ülemkohtu pleenumile küsimuse kohtuile juhtnõrde andmise kohta kolhoosidelt, kolhoosnikiilt ja üksiktalundelt teedeehitusest tööga osavõtmise kohustusest kõrvalehoidumise eest rahaliste maksete katteks vara äravõtmise asjade kohtute poolt läbivaatamise korra kohta.

Seoses sellega NSVL Ülemkohtu pleenum, juhindudes NSVL KTK ja RKN-i 3. märtsi 1936. a. määrusest «Maaelanikkonna tööga osavõtu kohustusest maanteed ja kivitamata teede ehitamisest ja remontimisest» otsustab anda kohtuile järgmised juhtnõrid.

1. Asjad kolhoosidelt, kolhoosnikiilt ja üksiktalupoegadelt vara äravõtmise kohta rahaliste maksete katteks teedeehitusest tööga osavõtust kõrvalehoidumise eest tuleb kohtute poolt läbi vaadata NSVL KTK ja RKN-i määrukses 11. aprillist 1937. a. (LSKK 1937, nr. 30, art. 120) seatud korras.

2. Kui teedeehituse tööd tehakse kolhoosi poolt, kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsusel, alalise brigaadi organiseerimise teel, kes töötab kolhoosi eest ja kelle töö arvatakse antud kolhoosi liikmete teedeehituse töödest osavõtu üldplaani, siis kannab vastutust kõrvalehoidumise eest teedeehitusest tööga osavõtmisest kolhoos tervikuna ja sellepärast pööratakse sissenõudmine rahaliste maksete katteks kohtuotsuse järgi kolhoosi varale.

3. Teedeorganite õigus pöörduda kohtute poole seda liiki asjades tekib tööde täitmise tähtaja lõppemise hetkest, mis on näidatud vastava teedeorgani teatelehes.

4. Teedeorganite hagide lahendamisel peavad kohtud täpselt järgima kõiki eeskirju, mis on kindlaks määratud maksuvõlgade ja

trahvide sissenõudmise asjade lahendamiseks 11. aprilli 1937. a. seaduse alusel, pidades seejuures silmas, et teedeehituse tööde kahekordne hind määratakse teedeorganite poolt hinnakirja järgi, mis kehtivad antud kohas nende tööde tegemisel.

NORMIKOHUSTUSTE, MAKSUDE, MÄÄRALISE SUNDKINDLUSTUSE, ENESEMAKSUSTAMISE VÕLA JA TÄHTAJAKS TASUMATA JÄETUD TRAHVIDE SISSENÕUDMISE LÄBIVAA-TAMISE KORRAST KOHTUTE POOLT.

NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a.

(Väljavõte.)

VI. Teedeehitusest tööga osavõtu kohustusest kõrvalehoidumise eest määratud ja tähtajaks tasumata rahaliste maksete sissenõudmine.

47. Kolhoosidelt, kolhoosnikuilt ja üksiktalupoegadelt teedeehitusest tööga osavõtu kohustusest kõrvalehoidumise eest määratud rahaliste maksete sissenõudmise asjad (NSVL KTK ja RKN-i määrus 3. märtsist 1936. a. — LSKK 1936, nr. 11, art. 88; LMKK 1938, nr. 50, art. 281) võtab kohus oma menetlusse rajooni teedeosakonna ülema kirjaliku avalduse järgi.

48. Rajooni teedeosakonna ülema kirjalikus avalduses peab olema tähendatud:

a) kostja perekonnanimi, nimi ja isanimi ja tema alaline elukoht või teedeehitusest osa võtma kohustatud kolhoosi nimetus ja tema juhatusel alaline asukoht;

b) tööga osavõtu kohustuse teatise kätteandmise aeg ja aeg, mille jooksul ülesanne pidi olema täidetud;

v) mis osas jäi ülesanne täitmata ja rahaliste maksete summa, mis kuulub sissenõudmisele.

49. Avaldusele peab olema lisandatud:

a) kostjale kätteantud teedeehitusest tööga osavõtu ülesande ärakiri;

b) tööga osavõtu kohustuse tööde hinde teatis iga päeva kohta;

v) kostja allkiri, et temale on kätte antud hoiatus asja andmise kohta kohtusse sissenõudmiseks, kui kostja ei tasu temale määratud rahalisi makseid kümne päeva jooksul, arvates hoiatuse kätteandmisest.

50. Kui kostjaks asjas on kolhoos, siis peab avaldusele olema lisandatud samuti väljavõtte kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsusest alalise teedeehituse brigaadi organiseerimise kohta, kes töötab kolhoosi eest ja kelle töö arvatakse antud kolhoosi liikmete teedeehituse töödest tööga osavõtu katteks.

51. Asja arutamisel kohus kontrollib:

- a) kas kostja kuulus teedeehitusest tööga osavõtule;
- b) kas tööülesandes määratud tähtaeg, mille jooksul ülesanne tööga osavõtu alal oleks pidanud täidetama, on möödunud;
- v) missugune osa ülesandest jäi täitmata;
- g) kas vastab määratud rahaliste maksete summa kindlaksmääratud hindele.

52. Teinud kindlaks kostja poolt, kes oli seaduslikult kohustatud teedeehitusest tööga osa võtma, temale kätteantud ülesande mittetäitmise ja sellega seoses temale määratud rahaliste maksete mitteraksumise fakti, teeb kohus otsuse, milles peab olema tähendatud:

- a) et kostja vara kirjutatakse viivitamata üles temale määratud rahaliste maksete sissenõudmiseks;
- b) et kostja üleskirjutatud vara võetakse temalt ära pärast kümnepäevase tähtaja möödumist, arvates otsuse kuulutamisest, kui selle aja jooksul kostja ei tasu temale määratud rahalisi makseid;

v) et kostjalt nõutakse sisse kohtukulud 3 kuni 10 rublani.

53. Kohtuotsuses rahaliste maksete sissenõudmise kohta kolhoosidelt kohus tähendab:

a) et kolhoosi jooksvalt kontolt pangas kantakse maha vastav summa piirides, mis on ette nähtud NSVL RKN-i 27. märtsi 1935. a. määruse § 2 (LSKK 1935, nr. 16, art. 125)¹, rahaliste maksete sissenõudmiseks, kui 10 päeva jooksul, arvates kohtuotsuse kuulutamisest, kolhoos ei tasu temale määratud rahalisi makseid ja

b) et kolhoosilt nõutakse sisse kohtukulud 3 kuni 10 rublani.

54. Üleskirjutatud vara võetakse kodanikelt kohtuotsuse järgi ära kohtutäituri poolt.

6. METSARIKKUMISE ASJAD.

JUHEND NSVL RIIKLIKU JA KOHALIKU TÄHTSUSEGA METSADES METSARIKKUJATE VASTUTUSELE VÕTMISE KORRA KOHTA ².

Kinnitatud NSVL RKN-i poolt 22. detsembril 1939. a. (LMKK 1940, nr. 2, art. 29).

1. Üldeeskirjad.

§ 1. Metsarikkumisteks, mida jälitatakse kriminaalkorras Vene NFSV KrK § 85 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi või mis vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK

¹ Vt. lk. 68.

² Kolhoosi metsades toimepandud metsarikkumiste eest vastutavad rikkujad vastavalt riikliku tähtsusega metsade kohta kehtivaile seadustele.

2. augusti 1937. a. määruse nr. 1261 §-le 17 toovad kaasa kohtukorras trahvi määramise, on:

a) kasvava või surnud metsa omavoliline raiumine, samuti metsa raiumine mitte selles kohas, mitte nendest liikidest ja mitte sellel hulgal, kui on märgitud metsaraiepiletis või muudes dokumentides, mis välja antakse metsamaterjalide valmistamiseks ja metsa väljaveoks;

b) metsast nii kännult raiutud kui ka tormi- ja tuulemurtud ning mahalangenud puude riisumine, välja arvatud väikesed raiumised, mida teevad möödasõitjad teel juhtunud murdumiste häda- vajalikuks parandamiseks;

v) omavoliline vaigu- ja mahialaskmine metsas;

g) omavoliline puidu töötlemine: tõrva ajamine, tõkati keetmine, potase valmistamine, süte põletamine jne.;

d) omavoliline heinaniitmine ilma vastava loata (piletita, orderita),

e) noormetsa, metsakultuuride, puukoolide ja loomuliku metsa- uenduse alla määratud maa-alade rikkumine nii keelatud kohtades loomade karjatamisega kui ka neis kohtades läbisõiduteede rajamisega, samuti ka nende maa-alade ümber ehitatud tarade rikkumine või hävitamine;

ž) metsamaa-ala omavoliline juurimine, puhastamine või üles- kündmine, laokohtade asutamine ja ehitiste püstitamine;

z) eriseaduste ja sundmääruste alusel seatud tuletõrje-eeskir- jadest mittekinnipidamine metsas.

§ 2. Metsapõlemiste kustutamise koormatise täitmisest keeldu- mise korral, metsaadministratsioonile vastupanu avaldamise kor- ral metsarikkujate poolt, telefonivõrgu, tulikahjuvastaste vaatetor- nide, piiri- ja muude metsamajanduslike märkide tahtliku hävi- tamise või rikkumise korral, metsa süütamise korral, valmis metsa- produktsiooni riisumise korral, jahipidamise korral keelatud kohta- des, keelatud aegadel või keelatud viisil või keelatud abinõudega, ametiisikute tegevusetuse ja hoolimatult oma ametikohuste täit- missis suhtumise korral, eriti metsalankide ülestöötamisel ja puhas- tamisel ning seatud tulikahjuvastaste abinõude tarvitusele võtmi- sel, — kannavad süüdlased vastutust liiduvabariikide kriminaal- koodeksite vastavate paragrahvide järgi.

§ 3. Metsamaterjali valmistamise organisatsioonid kannavad varalist vastutust (kahjude tasumine, leppetrahvi maksmine) all- järgnevate lepingurikkumiste või metsa väljaandmise normaalsete tehniliste tingimuste rikkumise korral:

a) metsa raiumine ja metsamaterjalide valmistamine metsaraie- piletit, orderit või muud seda asendavat dokumenti välja võtmata või pärast selles näidatud tähtaega;

b) puidu omavoliline äravedamine või parvetamine enne selle eest täieliku tasu maksmist (tasulise andmise juhtudel) või enne selle ülemõõtmist (ülevaatust);

v) metsast teede ja veoradade läbiajamine, laokohtade asutamine, ehitiste püstitamine, tõrva ajamine, tõkati keetmine, süte põletamine, potase valmistamine mitte nendes kohtades, mis on näidatud loas (orderis);

g) väljaandmata puude, samuti ka teist liiki, teises suuruses ja teiste omadustega puude, kui on näidatud piletis (orderis), raiumine või vigastamine (tüve täkkimised ja murdmine, juurte rikkumine, puude kõrvetamine tulega, koosse sisselõigete tegemine, okste maharaiumine, koore mahakiskumine jne.);

d) metsaraiepileti kehtivuse tähtaja kestel seemnepuude, spetsiaalpuude väljaraiumine või vigastamine ja samuti metsa raiumine ribadel, mis asuvad kõrvuti väljaantud metsaosaga, laiuses, mis metsa väljaandmise tingimustes on kindlaks määratud;

e) metsa ümbertöötamine, mis on välja antud hulga järgi arvestatult, enne ülevaatus metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni-metsamajandi) administratsiooni poolt, samuti metsa ebaratsionaalne liigitamine (tarbepuidu üleviimine küttepuude liiki);

ž) üle- või puuduraiumine võrreldes hulgaga, mis on märgitud metsaraiepiletis, orderis ja muudes dokumentides;

z) metsa väljaandmise tingimustes kindlaksmääratud kaitseabinõude tarvitusele võtmata jätmine tulikahjude ja kahjulikkude metsaputukate sigimise vastu, eriti: suvise valmistamise ja väljavedamise puhul — tuletõrjevalvurite väljapanemata jätmine, raie-lankide, metsamaterjali virnade ja raiejäänuste kuhjade ümber kaitsevööndite tegemata jätmine, metsaveoteede kõrval ribade puhastamata jätmine, suveks metsa jäetavate okaspuumaterjalide koorimata jätmine, okste maha raiumata jätmine suurte puude langetamisel noores metsas ja muud;

i) kindlaksmääratud metsakultuuriliste abinõude mittetäitmine, samuti ka noormetsa, alapuistu ja kultuuride rikkumine;

k) seatud tähtajal metsa väljaandmise kohta metsaraiepiletite (orderite ja muude dokumentide) võtmata jätmine, samuti ka metsa raiumine keelatud ajal;

l) kändude mittelubatud juurimine raieplatsidel, okaspuude juurtega mahalaskmise korral täisajamata aukude jätmine, üle kindlaksmääratud kõrguse ulatuvate kändude jätmine, lehtpuude kändude rikkumine või hävitamine ja puudelt märkide ja numbrite kõrvaldamine;

m) vaigu- ja mahlalaskmise, koore võtmise jm. eeskirjade rikkumine;

n) langi- ja jaotustulpade rikkumine ja hävitamine;

o) valmistatavate materjalide väljavedamine metsaraiepiletis (orderis ja muudes dokumentides) märkimata laoplatesidele, samuti nende juurdevedamine laoplatesile pärast seda, kui sellel on varem väljaveetud puit üle vaadatud, ja samuti valmistatud metsamaterjalide ilma loata äravedamine lankidelt ja laoplatesidelt;

p) lehtpuude keelatud langetamine juurtega;

r) raieplatsi puhastamise tööde tegemata jätmine üheaegselt metsamaterjali valmistamisega, samuti ka nende tööde mitterahuldav tegemine;

s) metsapõlemiskohtade täielikul ülestöötamisel mittelikviidsete ja peenemõduliste puude raiumata ja koristamata jätmine;

t) metsaraiumisel teede, kujade, sihtide, kraavide ja jõgede ummistamine;

u) kohuste täitmata jätmine valmistatavate materjalide hoiu alal enne nende eest täieliku tasu maksmist (kui väljaandmine on tasuline) või enne nende ülevaatust.

II. Metsarikkumiste uurimise ja metsarikkujate vastutusele võtmise kord.

§ 4. Riikliku metsakaitse või metsaadministratsiooni organid koostavad iga avastatud metsarikkumise kohta akti kindlaksmääratud vormi järgi (vt. lisa nr. 1). Kui metsarikkumine on toime pandud mitme isiku poolt, siis kõigi ühiselt tegutsenud metsarikkujate kohta koostatakse üks akt.

§ 5. Juhul, kui metsamaterjalide valmistamise organisatsioonide poolt rikutakse metsa väljaandmise normaalseid tehnilisi tingimusi, siis olenevalt asjaoludest kannavad kohtulikus korras vastutust metsamaterjalide valmistamise organisatsioonide ametiisikud, kelle süü tõttu rikkumine aset leidis, või jälle isikud, kes selle vahetult toime panid.

Olenemata sellest kannab metsamaterjalide valmistamise organisatsioon varalist vastutust normaalsete tingimuste rikkumisega tekitatud kahjude eest (lepingus ettenähtud leppetrahvi maksmine, kahju tasumine).

Akti koostamise juurde kutsutakse metsamaterjalide valmistamise organisatsiooni esindajad. Kuid nende isikute tähtajal ilmumata jäämine ei peata metsakaitse või metsaadministratsiooni toimetusi.

§ 6. Metsarikkumise aktile kirjutavad alla riikliku metsakaitse või metsaadministratsiooni töötaja, kes metsarikkumise avastas, ja metsarikkuja.

Metsarikkuja kohapeal mitteavastamise, samuti ka tema keeldumise korral aktile alla kirjutamast tehakse selle kohta aktis märge. Kirjaoskamatute eest kirjutavad nende palvel alla teised isikud, mis aktis tähendatakse. Kirjaoskamatute metsarikkujate eest riikliku metsakaitse ja metsaadministratsiooni ametiisikute poolt aktile allakirjutamine ei ole lubatud.

Paragrahvis 5 märgitud juhtudel kirjutavad aktile alla ka selle koostamise juures olnud metsamaterjalide valmistamise organisatsiooni esindajad.

§ 7. Kultuuride, noormetsa, puukoolide, niitude keeldkarjajamisel, metsaalade omavolilise üleskündmise või ülesjuurimise kor-

ral, maapõuevarade omavolilise kasutamise korral määratakse loeteldud metsarikkumiste ja tekitatud kahjude ulatus kindlaks metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi) komisjoni poolt külanõukogu esindajate ja ainult äärmisel juhul kõrvaliste kodanike osavõtul.

§ 8. Riiklik metsakaitse peab kinni kohapeal (metsas) või metsast väljaviival teel materjali, mis on metsarikkujate poolt ebaseaduslikult saadud, ja võtab selle hoiule või annab allkirja vastu üle teistele isikutele materjalide avastamise kohas, samuti ka metsarikkujale, kui materjal avastati viimase juures.

Neil juhtudel, kui metsarikkujate poolt ebaseaduslikult saadud metsamaterjal on toodud tarvitamise kohale või on ära kulutatud, ajavad tema vastutusele võtmise asja töölis-talupoegade miilitsa organid.

§ 9. Pärast koostamist esitatakse akt ühes kõigi lisadega viivitamata, hiljemalt 2 ööpäeva jooksul, metsnikule (metsamajandusjaoskonna juhatajale), kellele see antakse allkirja vastu.

§ 10. Pärast akti saamist on metsnik (metsamajandusjaoskonna juhataja) kohustatud ühe ööpäeva jooksul kontrollima selle koostamise õigsust ja raiutud või rikutud metsa või muid materjale hindama antud kohal kehtivate takside järgi ja viivitamata saatma akti metsamajandile (metsatööstuskeskusele, metsatranspordi-majandile, rajooni metsamajandile), kandes selle enne sisse metsarikkumiste arvestamise raamatusse.

§ 11. Metsamajand (metsatööstuskeskus, metsatranspordi-majand, rajooni metsamajand) märgib saadud aktile selle saabumise kuupäeva, kontrollib akti õigsust ja teeb metsarikkumiste raamatu ja tähestiku abil kindlaks, mitmendat korda antud isik metsarikkumise toime pani, mille kohta ta teeb kirjaliku teatise aktile. Metsamajandi direktor annab akti sisu kohta kirjaliku arvamuse.

§ 12. Akt, mis on õigeks ja seatud korras koostatuks tunnistatud, saadetakse 2 päeva jooksul ühes kõigi materjalidega ja metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi) direktori avaldusega:

a) rahvakohtusse trahvi määramiseks, kui metsarikkumine ei too kaasa kriminaalvastutust;

b) töölis-talupoegade miilitsa organitele uurimise toimepanemiseks neil juhtudel, mil metsarikkumine toob kaasa kriminaalvastutuse.

Aktid väikeste metsaraiumiste kohta veekaitsevööndi keelatud ribas, taksi järgi kuni 10 rubla suuruses summas, mis toovad kaasa kriminaalvastutuse, kuid ei nõua eriuurimist, saadetakse vahetult rahvakohtusse.

Süüdlaste mitteavastamise korral asjades, mis nõuavad kriminaaljälitamist, saadetakse aktid uurimisorganitele, asjad aga, mis ei nõua kriminaaljälitamist, lõpetatakse metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi) direktori korraldusega.

Akti saatmise aja ja iseloomu kohta teeb metsamajand (metsatööstuskeskus, metsatranspordi-majand, rajooni metsamajand) sissekande metsarikkumiste arvestamise raamatusse, kuhu edaspidi sisse kantakse andmed asja järgneva liikumise kohta.

M ä r k u s. Kõigist metsarikkumise juhtudest, mis on aset leidnud metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi) enda või territoriaalvalitsuse (trusti) tootmistegevuse tagajärjel ja mille kohta materjalid ei ole kohtuorganeile üle antud käesolevas juhendis kindlaksmääratud tähtaegadel, on territoriaalvalitsuse või metsamajandi metsakaitse ülem (inspektor), metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi või trusti metsamajandusliku sektori ülem kohustatud viivitamata teatama kõrgemale organisatsioonile.

§ 13. Neil juhtudel, mil metsamajand (metsatööstuskeskus, metsatranspordi-majand või rajooni metsamajand) asub mitme administratiivrajooni territooriumil, antakse territoriaalvalitsuse (trusti) ülema korraldusega mõnele metsnikule (metsamajandusjaoskonna juhatajale) õigus metsarikkumise akte vahetult edasi saata vastavalt § 12.

§ 14. Metsamajandite (metsatööstuskeskuste, metsatranspordi-majandite, rajooni metsamajandite) direktoritel on õigus lõpetada asju väikeste metsarikkumiste kohta, mis ei kanna tõenduslikku iseloomu ja on toime pandud esmakordselt, kui need seejuures ebaseaduslikult saadud materjali või tekitatud kahju summa poolest ei ületa veekaitsevööndi keelatud riba jaoks kehtivate takside järgi 3 rubla ja veekaitse- ning metsatööstusvööndi ülejäänud osa jaoks kehtivate takside järgi 5 rubla.

§ 15. Metsarikkumiste asjus peab uurimine (§ 12 p. b) olema lõpetatud 7 päeva jooksul. Pärast uurimise lõpetamist saadetakse asi prokurörile või vahetult rahvakohtusse kooskõlas liiduvabariigi kriminaalprotsessi nõuetega.

III. Metsarikkumistega tekitatud kahjude kindlakstegemise kord.

§ 16. Metsakultuuride rikkumisega tekitatud kahjud määratakse kindlaks lähtudes kunstliku metsauenduse ja kultuuride eest hoolitsemise kulude keskmisest väärtusest, mis arvutatakse täite-kalkulatsiooni alusel.

§ 17. Heinamaal keeldkarjatamise või omavolilise heinaniit-mise korral toimub kahjude kindlaksmääramine antud rajoonis heina kohta kehtivate turuhindade alusel, kooskõlas teatisega, mille annavad välja vastavad rajoonide täitevkomiteed, arvesse võttes vastavate heinamaade omadusi nende kindlaksmääratud produktiivsuse kategooria järgi.

Riikliku Metsafondi heinamaade kaitse, pärast nende üleandmist piletite (orderite) järgi kindlaile kasutajaile, pannakse viimaseile, ja igasugused taotlused keeldkarjatamise jm. pärast algatatakse nende poolt üldtsiviilkorras.

§ 18. Metsaraiumise ajal teede, kujade, sihtide, kraavide, jõgede ummistamise korral, jaotus-, kvartaali- või piiritulpade hävitamise või rikkumise korral, samuti omavolilise üleskündmise või ülesjuurimise korral toimub kahjude kindlaksmääramine tähendatud objektide uuendamisega ja nõutavasse seisukorda viimisega seotud tööde kulude tegeliku väärtuse alusel.

Neil juhtudel toimetab kahjude kindlaksmääramist enne uundustööde alustamist riiklik metsakaitse või metsaadministratsioon kohaliku võimu esindaja ja metsarikkuja osavõtul.

§ 19. Tulikahjuga tekitatud kahju kindlaksmääramisel võetakse arvesse:

- a) kahju, mis on tekitatud seisvatele puudele tulikahju hetkel;
- b) puidu kaotus valmistatud produktsiooni kujul;
- v) kahju, mis on tekitatud igasugustele seadeldistele, inventarile jms.;
- g) metsatulikahju kustutamiseks tehtud kulutused.

Neis rajoonides, kus tulikahju tagajärjel väljaraiumisele kuuluvale puidule ostjat ei leidu, tuleb tulikahjust tekkinud kahjude hulka arvata selle puidu täisväärtus ja selle koristamise maksimum; teistes rajoonides aga määratakse tulikahjust istutistele tekkinud kahju suurus kindlaks tarbe- ja küttepuidu enne- ja pealetulikahjuaegse taksiväärtuse vahe näol, antud kohas kehtivate takside järgi.

Neil juhtudel, kui tulikahjuga on hävitatud kultuurid olenemata nende vanusest, arvutatakse kahjud välja kultuuride soetamise ja nende eest hoolitsemise kulutuste alusel, arvates sellest summast maha täiskasvanud kultuuride puidu väärtuse, mida võib realiseerida metsapõlemiskohtade ülestöötamise korras.

Neil juhtudel, mil seisvad puud on tulest täiesti hävitatud või millal pärast tulikahju ei ole võimalik ülelugemise teel kindlaks määrata tarbe- ja küttepuidu endist tagavara, määratakse viimane kindlaks metsakorralduse andmete alusel.

IV. Metsarikkumisega tekitatud kahjude tasumise kohta hagide esitamise kord.

§ 20. Metsarikkumistega tekitatud kahju tasumise hagi summa koosneb:

1) Omavoliliselt raiutud, riisutud või hävitatud metsa taksiväärtusest, samuti teiste materjalide ja toodete väärtusest, kui viimased ei ole avastatud või on ära võetud metsarikkujalt.

2) Summadest, mis on vajalikud metsarikkuja poolt metsamajandile tekitatud kahju tasumiseks, ja nimelt:

a) metsarikkumise tagajärgede tehnilise likvideerimise maksumusest (vigastatud kultuuride ja alapuistu uuesti kultiveerimine, raiejäänuste koristamine, lõhutud tarade parandamine jm.);

b) metsarikkumise tagajärjel istutiste väärtusetuks muutumisega või ebamajanduslikult teostatud puiduraiumisega tekitatud kahjudest;

v) arestitud metsa või muude materjalide või toodete alalhoiu maksumusest;

g) metsarikkumisega metsamajandile tekitatud muudest kahjulikest.

§ 21. Kui metsarikkumise akt saadetakse miilitsaorganeile või rahvakohtusse (§ 12), siis metsamajand (metsatööstuskeskus, metsatranspordi-majand, rajooni metsamajand) väljendab oma hagitaotluse kriminaalvastutusele võtmise või trahvi määramise avalduses.

Muudel juhtudel esitab metsamajand (metsatööstuskeskus, metsatranspordi-majand, rajooni metsamajand) hagi vastavalt kindlaksmääratud kohtualluvusele: hagid riigiasutiste vastu summas kuni 1000 rublani, samuti hagid kolhooside ja eraisikute vastu — olenemata summast — rahvakohtusse; hagid riigiasutiste vastu summas 1000 rubla ja üle selle — Riiklikku Arbitraaži.

Kui metsarikkumisega tekitatud kahju summa ei ületa kehtivate takside järgi 10 rubla, siis tsiviilhagi ei esitata.

Aegumistähtaega hagi esitamiseks metsamaterjalide valmistajate vastu arvatakse lepingu tähtaja lõppemise hetkest, olgugi et üksikuid normaalingimuste rikkumisi leidis aset ka enne lepingu tähtaja lõppemist.

V. Metsarikkumiste asjade arutamise kord kohtus.

§ 22. Trahvi määramise asjad vaadatakse läbi kohaldades 11. aprilli 1937. a. seadust (LSKK 1937, nr. 30, art. 120), kusjuures aga metsakaitse organid ise mingisuguseid trahve ei määra ega mingisuguseid ettepanekuid trahvide vabatahtliku tasumise kohta ei tee.

Need asjad peab läbi vaatama hiljemalt 5 päeva jooksul, arvates nende kohtusse saabumise ajast. Kohtu poolt määratud trahvid nõutakse sisse kohtutäiturite poolt.

§ 23. Kohtud peavad rangelt kinni pidama tähtaegadest, mis liiduvabariikide seadustega on kindlaks määratud administratiivkorras trahvide määramise kohta, lõpetades tähendatud tähtaegade möödumisel selliste asjade menetluse.

§ 24. Neil juhtudel, mil kohus leiab, et on olemas alus metsarikkujate kriminaalvastutusele võtmiseks, saadab ta asja prokurörile uurimise toimepanemiseks korras, mis on kindlaks määratud vastava liiduvabariigi KrPK-ga, või võtab selle asja vahetult enda

menetlusse kriminaalkorras, kui ta leiab, et asja materjal on küllalt täielik.

§ 25. Hagitaotlused, mis on esitatud kooskõlas käesoleva juhendi § 21, vaatab kohus läbi üheaegselt trahvi määramise asjaga.

§ 26. Metsarikkumise kriminaalasjad peab kohus läbi vaatama hiljemalt 10 päeva jooksul, arvates nende saabumisest kohtusse.

Kohtuistungist on rahvakohus kohustatud aegsasti teatama vastavale metsamajandile (metsatööstuskeskusele, metsatranspordimajandile, rajooni metsamajandile).

§ 27. Et kergendada metsakaitse ilmumist kohtusse tunnistajatena ja metsaadministratsiooni ilmumist metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordimajandi, rajooni metsamajandi) esindajatena, peab metsarikkumise asjad arutamisele määratama võimalikult gruppides ühele kuupäevale.

§ 28. Metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordimajandi, rajooni metsamajandi) tsiviilhagi metsarikkumisega tekitatud kahju tasumise kohta peab kohus läbi vaatama üheaegselt kriminaalasjaga, kusjuures kriminaalotsuses peab täpselt ära näidatama väljamõistetud summa.

VI. Arestitud materjalide realiseerimise kord.

§ 29. Kui metsarikkumise avastamisel ei lähe korda kindlaks teha isikuid, kes selle on toime pannud, siis arestitud mets või muud materjalid realiseeritakse viivitamata metsamajandite (metsatööstuskeskuste, metsatranspordimajandite, rajoonide metsamajandite) korraldusel.

§ 30. Kui aga metsarikkujad on avastatud, siis võivad samad organid arestitud metsa ja muid materjale realiseerida enne asja kohtulikust korras otsustamist ainult sel juhul, kui arestitud metsa ja muude materjalide edaspidine hoidmine võib kaasa tuua nende riknemise.

Arestitud puidu realiseerimise kohta tuleb teha kohuslikult märke metsarikkumiste arvestamise raamatus.

NSVL RKN-i KORRALDUSE NR. 14284-r 27. JUULIST 1943. A. «SEADUSVASTASE METSARAIUMISE VÕI -RIISUMISEGA TEKITATUD KAHJU SISSENÕUDMISE ARVUTAMISEST» KOHALDAMISE KOHTA KOHTUTE POOLT.

NSV Liidu kohtu rahvakomissari käskkiri nr. 73, 11. oktoobrist 1943. a:

Avaldan juhendumiseks ja täitmiseks NSVL RKN-i 27. juuli 1943. a. korralduse nr. 14284-r punktid 1 ja 2.

«1. Kinnitada elanikkonna poolt riiklikus metsafondis seadusvastase raiumisega või riisumisega tekitatud kahju sissenõudmise arvutamise taks vastavalt lisale.

2. Määrata, et organisatsioonide ja ettevõtete poolt tekitatud kahjude sissenõudmine arvutatakse:

a) metsa raiumisel metsaorganitega sõlmitud metsamüügi lepingute korras — vastavalt neile lepinguile või majanduslik-tehnilistele tingimustele, mis kinnitatud autonoomsete vabariikide rahvakomissaride nõukogude või oblasti (krai) täitevkomiteede poolt;

b) omavolilisel (raiepiletita) metsaraiumisel — metsa kännult müügi hindade kümnekordses suuruses.»

NSVL RKN-i 23. septembri 1943. a. korraldusega nr. 18337-r on mainitud korralduse kehtivus laiendatud kõigile riikliku metsafondi metsadele, sealhulgas ka juurdekirjutatud, kohaliku tähtsusega ja alevite ja linnade metsadele.

Seoses sellega käsin:

1. Trahvirahade suuruse kindlaksmääramisel kahjude eest, mis on tekitatud seadusvastase metsaraiumisega või metsalaastamisega elanikkonna poolt, juhinduda taksist, mis on kinnitatud NSVL RKN-i korraldusega 27. juulist nr. 14284-r.

2. Metsarikkujate kriminaalvastutusele võtmise küsimuse lahendamisel juhinduda Vene NFSV KrK § 85 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavatest paragrahvidest.

Lisad: 1. Taks trahvide arvutamiseks elanikkonna poolt riigi metsafondi metsades tekitatud kahjude eest. 2. Väljavõte NSVL RKN-i 23. aprilli 1943. a. määrusest nr. 430.

TAKS

trahvirahade arvutamiseks elanikkonna poolt riigi metsafondi metsades ebaseadusliku metsaraiumisega või metsalaastamisega tekitatud kahjude eest¹.

Puude läbimõõt kännust sentimeetrites	Trahviraha suurus rublades		
	1. grupi metsad	2. grupi metsad	3. grupi metsad
	Iga maharaiutud või riisutud puu eest		
Kuni 4	100	50	25
5 kuni 8	150	75	35
9 „ 12	200	100	50
13 „ 16	250	125	63
17 „ 20	350	175	80
21 „ 24	450	225	110
25 „ 28	550	275	135
29 „ 30	600	300	150
Kui läbimõõt on üle 30 sentimeetri, arvatakse trahviraha suurus omavoliliselt maharaiutud või riisutud puu läbimõõdu iga sentimeetri pealt . .	20	10	5
Dekoratiivsete ja tehniliste kultuuride kõikide liikide iga pöosa eest . .	200	100	50

¹ Vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 16. juulist 1947 nr. 457 «Omavolilise metsaraiumise ja -rikkumise kahjutasutakside kinnitamise kohta» — ENSV Teataja 1947, 18, 171. Toimetus.

Märkus. Metsa gruppidesse liigitamine toimub vastavalt NSVL RKN-i määrusele 23. aprillist 1943. a. nr. 430.

Rohelise vööndi metsadeks tööstusettevõtete ja linnade ümber loetakse metsad, mis asuvad oblasti keskuste ümber kuni 30 km kauguses, rajooni keskuste ja üksikute tööstusettevõtete ümber kuni 10 km kauguses (välja arvatud need linnad ja ettevõtted, mille jaoks roheline vöönd on kindlaks määratud teistsuguses suuruses. NSVL RKN-i erimäärustega). Rohelisse vööndisse arvatud metsade nimekirja kinnitab autonoomse vabariigi rahvakomissaride nõukogu või oblasti (krai) täitevkomitee kuuluvuse järgi.

Veekaitsemetsade keeluribad kuuluvad riigi metsafondi 1. gruppi.

VÄLJAVÖTE

NSVL RKN-i 23. aprilli 1943. a. määrusest nr. 430 «NSV Liidu riigi metsafondi raielankide jaotamisest ja raielankide fondist 1943. a. jaoks».

«Riigi metsafondi metsade kasutamise korrastamise eesmärgil ja et ära hoida puiduvaru lõppemist metsavaestes rajoonides, NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Jaotada kogu NSV Liidu riigi metsafond kolme gruppi:

a) esimesse gruppi lugeda riiklikud kaitsemetsad, pinnasekaitse, põllukaitse ja suvituskohtade, tööstusettevõtete ja linnade ümber asuvad roheline vööndi metsad, samuti ribapalud Lääne-Siberis ja metsasalud steppides;

b) teise gruppi lugeda metsad, mis on järgmiste vabariikide ja oblastite territooriumil (välja arvatud esimesse gruppi arvatud metsad):

Kasahhi NSV (veekaitse vööndi metsamajandid), Usbeki, Tadžiki ja Turkmeeni NSV, Mordva, Tšuvaši, Baškiiri ANSV (Aurgazinski, Bakalinski, Bižbuljaki, Davlekanovo, Kananikolski, Belebei, Birski, Tanõpski, Tatõšlõ, Dortjulinski, Sterlitamaki, Tuimazõ, Ufa, Krasnokamski, Blagoveštšenski ja Tšismõ metsamajand), Tatari ANSV (Arski, Bavlõ, Buinski, Jelabuga, Isleitariski, Kaibitsõ, Kaasani, Kzõl-Julduski, Kaama, Krasnõi Bori, Kuibõševi, Laiševo, Lubjanski, Mamadõši, Menzelinski, Musljumovo, Pestretsõ, Sabõ, Tetjuši ja Volgaäärne metsamajand) ja Mari ANSV (Zvenigovo, Mušmarinski, Suslongerski, Kujarski, Vassil-Surski, Novõi Torjali ja Sernuri metsamajand) ja Rostovi, Saraatovi, Stalingradi, Voroneži, Tambovi, Tuula, Rjazani, Kuibõševi, Uljanovski, Penza, Moskva, Gorki (Volga paremal kaldal asetsevad metsad), Ivanovo (Gussevi, Kurlovski, Aleksandrovski, Koltšugino, Ivanovo, Prigorodnõi, Seredski, Vladimiri, Sobinka, Sudogda, Kovrovi, Seliganovi, Vjazniki ja Melenki metsamajand), Kalinini (Zavidovski, Kušalino, Kalašnikovi, Medveditski, Kaljazini ja Kalinini metsamajand), Jaroslavi (Breitovo, Danilovi, Kostroma,

Perejaslavi, Rostovi, Rõbinski, Tutajevi, Uglitši ja Jaroslavi metsamajand), Tšeljabiniski (Annenski ja Verhneuralski metsamajand), Kurgani (Okunevi ja Kurgani metsamajand) ja Tškalovi oblast;

c) kolmandasse gruppi arvata metsad, mis asetsevad NSV Liidu territooriumi ülejäänud osadel (välja arvatud metsad, mis on arvatud esimesse gruppi).

Määrata, et kõik riigi metsafondi pidajate taotlused metsade ümberjaotamise kohta gruppidesse vaadatakse läbi NSVL RKN-i juures asuva Metsakaitse Peavalitsuse poolt¹ ja esitatakse kinnitamiseks NSVL RKN-ile»².

Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise võlgade ja tähtajaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise läbivaatamise korrast kohtute poolt.

NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a.

(Väljavõte.)

VII. Metsarikkumiste asjad.

55. Metsarikkumiste asjad, mille eest on kindlaks määratud vastutus rahatrahvi näol, võtab kohus oma menetluse metsamajandi (metsatööstuskeskuse, metsatranspordi-majandi, rajooni metsamajandi) direktori kirjaliku avalduse järgi.

56. Avaldusele peab olema juurde lisatud metsarikkumise akt, mis on koostatud riikliku metsakaitse organite või metsa administratsiooni poolt ja milles peab olema tähendatud:

a) metsarikkuja perekonnanimi, nimi ja isanimi ja tema alaline elukoht;

b) metsarikkumise iseloom ja tekitatud kahju summa;

v) seadus või määrus, mille rikkumise eest metsarikkuja võetakse vastutusele.

57. Nende asjade arutamisel peab kohus juhinduma NSVL RKN-i poolt 22. detsembril 1939. a. kinnitatud juhendist «Riikliku ja kohaliku tähtsusega metsades metsarikkujate vastutusele võtmise korrast» (LMKK 1940, nr. 2. art. 29)³.

Seejuures tuleb silmas pidada, et NSVL KTK ja RKN-i 11. aprilli 1937. a. määruuses kindlaksmääratud korras alluvad rahvakohtule ainult üksikute kodanike poolt kordasaadetud metsa-

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 4. aprillist 1947. a. «NSVL Metsamajanduse Ministeeriumi moodustamise kohta».

² Vt. Eesti NSV Ülemnõukogu presiidiumi seadlus 12. juunist 1947 Eesti NSV Metsamajandusministeeriumi moodustamise kohta (ENSV Teataja 1947, 47, 163). Toimetus.

³ Vt. lk. 95.

rikkumised. Metsatöötlemisorganisatsioonide poolt kordasaadetud metsarikkumiste eest varalise vastutuse asjad vaadatakse kohtute poolt läbi tsiviilhagi korras üldistel alustel.

58. Teinud kindlaks vastutusele võetud isiku poolt metsarikkumise fakti, teeb kohus otsuse:

a) et metsarikkujale määratakse rahatrahv suuruses, mis on ette nähtud seaduses või määruses, mille alusel on metsarikkuja vastutusele võetud;

b) et temalt nõutakse sisse kahjud, mis rikkumisega tekitatud, kui need olid kohtule avaldatud;

v) et metsarikkuja vara kirjutatakse viibimata üles temalt väljamõistetud summa sissenõudmiseks;

g) et üleskirjutatud vara võetakse temalt ära, kui kümnapäevase tähtaja jooksul, arvates kohtuotsuse kuulutamisest, kostja ei tasu temalt väljamõistetud summat;

d) et nõutakse sisse kohtukulud 3 kuni 10 rublani.

59. Vara üleskirjutus ja vara äravõtmine kohtuotsuse järgi neis asjus teostatakse kohtutäituri poolt.

III J A G U.

KOLHOOSIDE VARALISED VAIDLUSED.

KOLHOOSIDE OMAVAHELISTE JA RIIKLIKE NING KOOPE- RATHIVORGANISATSIOONIDE VAHELISTE VARALISTE VAID- LUSTE KOHTUALLUVUSE MUUTMISEST.

NSVL KTK ja RKN-i määrus 27. augustist 1937. a. (LSKK 1937, nr. 57, art. 240).

1. Määrata, et kõik kolhooside vaidlused omavahel, samuti riiklike ja kooperatiivorganisatsioonidega, mis on tekkinud lepinguist ja muist varalistest õigussuhetest, kuuluvad arutamisele rahvakohituis, olenemata hagi summa suurusest neis vaidlustes.

M ä r k u s. Kolhooside vaidluste suhtes maa kohta säilib nende arutamise kehtiv kord, mis on kehtestatud NSV Liidu ja liiduvabariikide seadustega.

2. (Välja jäetud, kuna sisaldab varem väljaantud määruste tühistamist.)

RIIGILÕIVUST.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 10. aprillist 1942. a. («NSVL Ülem-
nõukogu Teataja», 1942. a., nr. 13).

(Väljavõte.)

3. Vabastatakse riigilõivu tasumisest:

a) hagejad-kolhoosnikud vaidlustes kolhoosidega normipäevade tasumise kohta.

RIIGILÕIVU MÄÄRADEST.

NSVL RKN-i määrus 29. aprillist 1942. a. (LMKK 1942, nr. 4, art. 71).

(Väljavõte.)

1. Kinnitada riigilõivu määrad järgmiselt:

M ä r k u s. Hagiavaldustelt kolhooside omavahelistes vaidlustes ja kolhooside vaidlustes riiklike ja kooperatiivorganisatsioonidega võetakse lõivu 1% hagi hinnast, kuid mitte alla 1 rubla.

VARA LOETELU KINNITAMISEST, MILLELE EI VÕI SISSE- NÕUET PÖÖRATA TÄITELEHTEDE JA NENDEGA VÕRDSUS- TATUD DOKUMENTIDE JÄRGI¹.

Vene NFSV Ministrite Nõukogu määrus 28. juulist 1947. a. (VMKK 1947,
nr. 11, art. 33).

(Välj avõte.)

Vene NFSV TsPK § 271 alusel (VSKK 1934, nr. 7, art. 44)
Vene NFSV Ministrite Nõukogu määrab:

1. Kinnitada vara loetelu, millele ei või pöörata sissenõuet täite-
lehtede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi (lisa).

2. (Välja jäetud, kuna sisaldab eelnevate määruste tühistamist.)

Lisa

*Vene NFSV Ministrite Nõukogu 28. juuli
1947. a. määruse juurde.*

Vara loetelu, millele ei või pöörata sisse-
nõuet täitelehtede ja nendega võrdsustatud
dokumentide järgi.

1. Täitelehtede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi ei
või sissenõuet pöörata järgmisele riigieelarvel olevate (liidu, vaba-
riiklikul, kohalikul) riigiasutiste, ettevõtete, kooperatiiv- ja ühis-
kondlike organisatsioonide varale:

1. Riigivarale, mis seaduse järgi ei kuulu võõrandamisele
(VNFSV TsK § 21).

2. Kooperatiiv- ja kolhooslike ettevõtete elamuile, tööstus- ja
kõrvalhoonetele, sisseseadeile ja tööriistadele.

3. Kolhooside jagamatuile fondidele (välja arvatud nende fon-
dide rahaline osa) ja töõndus-kooperatiivsete organisatsioonide
jagamatuile fondidele.

Kolhooside jooksvale kontole lubatakse sissenõuet pöörata
ainult 70% ulatuses summast, mis on sissenõudmise päeval jooksva
kontol.

4. Toorainele ja küttematerjalile, mis on ettevõtte tööks vajalik
kolme kuu kestel.

5. Tööloomadele ja põllumajanduslikule inventarile hulgal, mis
on vajalik antud majandi tootmisplaani täitmiseks.

6. Koristamata viljale.

7. Seemneile hulgal, mis vajalik külviks jooksva põllumajan-
dusaastal, karjakasvatustajadeis aga karjale hulgal, mis on
vajalik majandi tootmisplaani täitmiseks.

¹ Vt. Eesti NSV RKN-i määrus 12. jaanuarist 1945 nr. 28 «Vara liikide
loendi kinnitamise kohta, millele ei või pöörata sissenõuet täitelehtede ja
nendega võrdsustatud dokumentide järgi» (ENSV Teataja 1945, 4, 52).
Toimetus.

8. Karja söödale hulgal, mis on vajalik kuni uue sööda koristamiseni vastavalt antud majandi kinnitatud plaanidele.

9. Kolhooside toiduaineile ja rahasummadele, mis on tähendatud põllumajandusliku artelli põhikirja § 11 p. a, b ja c ja § 12 p. a, b, c ja d.

10. Kooperatiivorganisatsioonide osamaksudele kõrgemaile kooperatiivorganisatsioonidele.

11. Ametiühinguile ja muile ühiskondlikele organisatsioonidele kuuluvaile kultuur-hariduslikele fondidele, ehitistele ja seadmeile, mis on tunnistatud vajalikuks organisatsiooni normaalseks tööks.

12. Asutiste, ettevõtete ja organisatsioonide summadele, mis on vajalikud palga maksmiseks möödunud aja eest ja 15 päeva eest ette.

13. Võlgnikul sundkindlustuse järgi saadaolevale kindlustustasule.

14. Igasugusele varale, mis kuulub riigieelarvel olevaile riigi-asutistele.

II. Kooperatiiv- ja muude ühiskondlike organisatsioonide tegevuse lõpetamise juhul, nende asjade ja vara likvideerimisega, võidakse sissenõuet pöörata likvideeritavate organisatsioonide kogu varale ilma erandita.

1. SEEMNELAENUD.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a., nr. 14/M/15/U.

(Väljavõtte.)

Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 26. detsembri 1934. a. määrusele «Seemnevilja abist kolhoosidele» (LSKK 1935, nr. 1, art. 2) tuleb kolhoosidel riigilt saadud seemnelaen tagastada natuuras. NSVL RKN-i juures asuva Majandusnõukogu 20. veebruaril 1940. a. määrusega nr. 245 on ette nähtud ainult võimalus tasuda ristiku ja lutserni seemnelaenu teraviljaga, arvestades neli tsentnerit teri ühe tsentneri ristiku ja lutserni asemel, tasudes heinaseemne hinnavahe rahas. Kuid mõned rahvakohtud teevad otsuseid nõuda kolhoosidelt seemnelaenu väärtus sisse rahas (Tšeljabinski oblasti Njaze-Petrovski rajooni rahvakohus, Kasahhi NSV Põhja-Kasahstani oblasti Kelleri rajooni rahvakohus, Tšeljabinski oblasti Mostovski rajooni rahvakohus jt.).

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnöörid:

1. Hagide rahuldamise juhul seemnelaenu tagastamise kohta peavad kohtud tegema otsused, mis kohustavad kolhoose tagastama saadud seemnelaene natuuras. Seemnelaenu tagastamisest vabastamine, samuti laenu tasumine rahas või muudes produktides võib toimuda ainult Valitsuse erimääruse alusel.

2. ARVELDUSED MASINA-TRAKTORI- JAAMADEGA.

MASINA-TRAKTORIJAAMA TÜÜPLEPING KOLHOOSIGA¹.

Kinnitatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 27. jaanuarist 1948. a., nr. 161 (avaldatud ajakirjas «Социалистическое земледелие», 31. jaanuarist 1948. a., nr. 25/4898).

(Väljavõtte.)

I. Masina-traktori jaam kohustub:

3. Tasuma oma arvel traktoristide, traktoribrigaadide brigadiride ja nende abide palga rahaline osa tagatud miinimumi ulatuses vastavalt normipäevade arvule, mis on nende poolt antud kolhoosis välja töötatud.

4. Tasuma oma arvel kombainerite, peksumasinate masinistide ja kaalujate töö eest, samuti tagatud rahapalga miinimumi masinistidele, kes töötavad lina-kanepikoristamismasinail, lina ja kanepit peksvaile masinistidele, ristikuseemet peksvaile masinistidele, masina-traktori jaama linaropsimismasinate masinistidele.

5. Tasuma oma arvel kolhoosnikute-traktoristide töö eest, keda masina-traktori jaam rakendab traktorite, kombainide, põllumajanduslike masinate ja tööriistade remontimisele.

II. Kolhoos kohustub:

8. Tasuma õigeaegselt ja täielikult kolhoosile masina-traktori jaama poolt tehtud põllumajanduslikud tööd natuuras määrade järgi, mis on sätitud NSV Liidu Valitsuse poolt iga liiki traktoritööde jaoks olenevalt nende täitmise tähtaegadest ja viljakusest.

Kogu masina-traktori jaamal töö eest saadaoleva naturaaltasu, kätteantud arvete järgi, andma riigile üle korras ja tähtaegadel, mis sätitud NSV Liidu Valitsuse poolt.

Põllumajandussaadused naturaaltasu arvel andma üle kvaliteedis, mis vastab kohustuslike müüginormide või kontraheerimise kohta kehtestatud konditsioonidele.

9. Masina-traktori jaamal tööde eest (välja arvatud viljapeks ja koristamine kombainiga) saadaoleva naturaaltasu teraviljakultuuride alal (nisu, rukis, kaunviljalised, tatar ja hirss) andma

¹ Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 23. jaanuarist 1950 nr. 64, on võetud käsitlemiseks ja täitmiseks NSV Liidu Ministrite Nõukogu 19. detsembri 1949. a. määrusega nr. 5676 ja 10. juuni 1949. a. määrusega nr. 2288 kinnitatud traktori jaama ja maaparandusjaama tüüplepingud ja kokkulepped kolhoosidega. Need tüüplepingud ja kokkulepped on avaldatud raamatus «Kolhoosiõigus», Eesti Riiklik Kirjastus, 1950. Toimetus.

üle vastavalt nende kultuuride vahekorrale kolhoosi poolt riigile teravilja müügi kohustuse normidega.

Tööde eest muude kultuuride alal, samuti viljapeksu ja kombainiga koristamise eest tasuma natuuras sama kultuuriga vastavalt tehtud töödele.

10. Tooma oma veokitega ja oma arvel raudteejaamadesse, sadamaisse, elevaatoreisse ja tehasesse masina-traktorijaamal töö eest saadaolevad saadused.

11. Tasuma rahas masina-traktorijaama tööde eest, mille puhul toimub rahaline arveldus, hinnete järgi, mis on üksikute tööliikide kohta kindlaks määratud NSVL Põllumajandusministeeriumi ja NSVL Rahandusministeeriumi poolt.

Tasu maksma masina-traktorijaama arvete järgi järgmistel tähtaegadel . . . . .

21. Traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiridele, nende abidele, arvestajaile-tankijaile, samuti masina-traktorijaama lina-kanepimasinail töötajaile masina-traktorijaama poolt väljaantud õiendiste alusel antud kolhoosis väljatöötatud normipäevade kohta andma välja ja viima koju kõik toiduained, mis jaotatakse kolhoosnikuile normipäevade eest, hulgal, mis tuleb normipäeva kohta antud kolhoosis. Vilja anda normipäeva eest määral mitte alla tagatud miinimumi olenevalt viljakuse plaani täitmisest, tööde eest aga tulevase aasta lõikuseks olenevalt nende tööde täitmise tähtaegadest.

Andma lisatasu üleplaani viljakuse eest traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiridele, nende abidele, arvestajaile-tankijaile ja haakijaile vastavalt nende poolt väljatöötatud normipäevadele nende poolt haritavil põllulappidel võrdselt põllutööbrigaadi või -lüli kolhoosnikutega.

Üheaegselt kolhoosnikuile teravilja ja muude produktide avantsiks andmisega normipäevade naturaaltasu arvel andma avantsi ka kõigile traktoribrigaadide töötajaile.

Traktoribrigaadide töötajail saadaolev teravili garanteeritud miinimumi ulatuses anda välja hiljemalt jooksva aasta 31. detsembriks.

Lõpparve traktoribrigaadide töötajatega neil saadaoleva teravilja alal üle garanteeritud miinimumi teha üheaegselt kolhoosnikutega lõpparve tegemisega normipäevade eest tasumise alal.

Andma lisatasu masina-traktorijaama kombaineritele teraviljas vastavalt teravilja hulgale, mis on päeva jooksul pekstud; naturaallistasu andma kombaineritele välja viibimata pärast nende töö lõpetamist antud kolhoosis; andma kombainerite abidele normipäevade eest, mis on välja töötatud kombainiga koristamisel, raha ja naturaaltasu tagatud miinimum, samuti kõik muud produktid, mis jaotatakse kolhoosis normipäevade eest; tagatud miinimum kombainerite abidele anda välja olenevalt koristamise kvaliteedist.

22. Rahalise tulu ületamisel, mis tuleb kolhoosis normipäeva kohta üle tagatud miinimumi, kandma masina-traktorijaama arvele seatud tähtaegadel raha tasu maksmiseks traktoristidele, traktori-brigaadide brigadiridele, nende abidele ja lina-kanepimasinate masinistidele vastavalt normipäevade hulgale, mis neile arvatud töö eest kolhoosis.

IV. Masina-traktorijaama ja kolhoosi vastutus lepingu rikkumise eest.

28. Käesoleval lepingul on, vastavalt NSV Liidu Valitsuse määrusele, seaduse jõud, mida on kohustatud täpselt ja kõrvalekaldumatult täitma nii kolhoos kui ka masina-traktorijaam.

29. Lepingu rikkumise eest vastutab süüdlane pool teise ees järgmiselt:

a) kolhoosi poolt tähtjaks üleandmata naturaaltasu pealt arvatakse viivist ühe protsendi suuruses iga 10-päevase viivituse eest.

Masina-traktorijaama töö eest saadaolev kolhoosi poolt üleandmata naturaaltasu nõutakse kolhoosilt sisse rahvakohtu kaudu natuuras, olenemata hagi summast, juhul aga, kui esineb masina-traktorijaamale töö eest saadaoleva naturaaltasu kuritahtliku mitteüleandmise fakte, võetakse süüdlased peale selle kohtulikule vastutusele ja kolhoosile määratakse rahatrahv üleandmata naturaaltasu väärtuse pooles suuruses, arvatud riigile kohustuslike müüginormide hindade järgi;

b) kolhoosi rahaline võlg masina-traktorijaama töö eest nõutakse rahvakohtu kaudu sisse olenemata hagi summast; peale selle määratakse kolhoosile rahaliste maksete mitteõigeaegse tasumise eest viivist ühe protsendi suuruses võlguolevast summast iga 10-päevase viivituse eest;

v) tööde eest, mida masina-traktorijaam täitis hilinemisega lepingus ettenähtud tähtaegade suhtes, tasub kolhoos naturaaltasu madalamate määrade järgi kui tähtjaks täidetud tööde eest, arvestades samaaegselt viljakuse näitajaid.

Tööde eest, mille täitmisel masina-traktorijaam hilines kolhoosi süü tõttu, tasutakse kolhoosi poolt nagu tähtjaks täidetud tööde eest.

Traktoristide poolt alaväärtuslikult tehtud tööd prakeeritakse ega kuulu tasumisele traktoristidele;

g) juhul, kui traktorid, kombainid, viljapeksumasinad ja muud masina-traktorijaama masinad seisavad kolhoosi süü tõttu (põllulappide ettevalmistamatus, haakijate ja teiste masinaid teenindavate kolhoosnikute puudumine, seemnete, kütteenaine ja vee töökohale mittetoomine jne.), maksab kolhoos masina-traktorijaama tootmisfinantsplaanis ettenähtud traktoritööde väärtuse, mis oleks tehtud masinate seisu ajal, poolteisekordselt;

d) juhul, kui masina-traktorijaama või kolhoosi süü tõttu jäi tegemata üks või teine lepingus ettenähtud töö, tasub süüdlane pool teisele poolele poolteisekordses suuruses tekitatud kahjud; kahju suurus määratakse kindlaks komisjoni poolt koosseisus: riiklik inspektor traktoritööde kontrolli alal (komisjoni esimees), masina-traktorijaama esimees ja kolhoosi esimees, rajooni täitevkomitee järgneva kinnitamisega.

30. Masina-traktorijaam ja kolhoos kohustuvad säästlikult ja hoolikalt käitlema traktoreid, kombaine, elavat veojõudu, põllumajanduslikku inventari, kütteainet, seemneid ja muud masina-traktorijaama ja kolhoosi vara, rakendades masina-traktorijaama töötajate ja kolhoosi liikmete suhtes, kes on süüdi riigi ja kolhoosi vara hooletus hoidmises ja selle käitlemises, kõige rangemaid karistusi kuni masina-traktorijaama tööst kõrvaldamiseni, kolhoosist väljaheitmiseni, tekitatud kahjude sissenõudmiseni. Isikud, kes on süüdi kuritahtlikus suhtumises masina-traktorijaama ja kolhoosi varasse, võetakse kriminaalvastutusele nagu riigi ja ühiskondliku vara riisumise eest.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a., nr. 14/M/15/U.

(Väljavõtte.)

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 25. juuni 1933. a.¹ määruse alusel on masina-traktorijaama tüüplepingul kolhoosiga seaduse jõud ja see kuulub täpsele ja tingimusteta täitmisele. Tüüplepingu tingimuste järgi peavad kolhoosid masina-traktorijaama poolt tehtud tööde eest tasuma natuuras. Kolhooside kõrvalehoidumist selle kohustuse täitmise eest jälitatakse seaduse järgi, natuuras andmata töötasu aga kuulub, olenemata hagi aegumise tähtaegadest, kolhoosidelt sissenõudmisele kohtukorras. Kuid esineb asju, kus kohtud mõistavad naturaaltasu asemel välja selle rahalise väärtuse, mõnikord aga lükkavad masina-traktorijaama hagrid tagasi hagi tähtaja aegumise motiivil. Näiteks Usbeki NSV Fergana oblasti Kuibõševi rajooni 1. jaoskonna rahvakohus mõistis Kuibõševi masina-traktorijaama hagides rea Kuibõševi rajooni kolhooside vastu (Thälmani nimeline, «20 aastat oktoobrit», «Politotdel», Andrejevi nimeline jt.) kolhoosidelt natuuras saadava töötasu võla eest välja äraandmata puuvilla rahalise väärtuse. Mõned kohtud keelduvad masina-traktorijaama hagide rahuldamisest töötasu natuuras sissenõudmises sel alusel, et masina-traktorijaam on mööda lasknud hagi esitamise tähtaja. Samal ajal mõned rahvakohtud laiendavad põhjendamata masina-traktorijaama natuuras saadaoleva töö-

¹ Vt. Masina-traktorijaama tüüpleping kolhoosiga, kinnitatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 27. jaanuarist 1948. a. nr. 161.

tasu hagide aegumise eeskirju ka muudele masina-traktorijaama nõudmistele kolhooside vastu.

Masina-traktorijaama ja kolhoosi vahelise tüüplepingu § 25 kohaselt võib kohus määrata kolhoosile rahatrahvi kuritahtliku naturaaltasu andmatajätmise eest ainult sellise asja arutamisel, mis on antud kohtusse prokuröri poolt kolhoosi juhatuse vastutusele võtmiseks naturaaltasu andmatajätmise eest. Kohtud aga teevad mõnikord trahvi määramise otsuseid kolhoosi juhatuse liikmeile üheaegselt masina-traktorijaama hagide lahendamisega kolhoosi vastu naturaaltasu sissenõudmise asjus (Saraatovi oblasti Volski linna 3. jaoskonna rahvakohus — Volski masina-traktorijaama asi kolhoosiga «Kommunaar»).

Peale tüüplepingu mainitud rikkumiste võib tähele panna, et mõnikord kohtud tunnistavad kolhoosi või masina-traktorijaama kohustatuks sooritama üht või teist tegu vastuolus tüüplepingu tingimustega. Näiteks, jättes arvestamata tüüplepingu § 15, mis määrab kindlaks kolhooside kohustuse välja anda ja koju viia traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiridele ja nende abidele neile normipäevade järgi saadaolevad toiduained, mõistavad kohtud masina-traktorijaamalt välja traktoristide kasuks mitte ainult normipäevade rahalise, vaid ka naturaalosa (Altai krai Smolenski rajooni rahvakohus — Smolenski masina-traktorijaama asi Lapšini vastu).

Masina-traktorijaama tüüplepingu kohaselt kolhoosiga on süüdlane pool kohustatud tasuma teisele lepingu rikkumisega tekitatud kahjud poolteisekordselt kindlaksmääratud riiklike hindade järgi (NSVL RKN-i poolt 5. jaanuaril 1938. a. kinnitatud tüüplepingu § 24)¹. See eeskiri ei vabasta hagejat mingil juhul kohustusest tõestada reaalse kahju olemasolu, mis on kostja poolt hagejale tekitatud. Kohtud aga sageli ei kontrolli selliste hagide alust ja määra ja teevad otsuseid rahuldada ilmselt aluseta nõudeid.

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnõidid:

2. Natuuras tuleb välja mõista tasu, mis on masina-traktorijaamal saada kolhoosidelt tööde eest, mis on tehtud masina-traktorijaama ja kolhoosi vahelise tüüplepingu alusel. Masina-traktorijaama hagide esitamine kolhooside vastu andmata jäänud naturaaltasu sissenõudmise kohta ei ole piiratud mingisuguse aegumistähtajaga.

3. Masina-traktorijaama ja kolhooside vahelise tüüplepingu § 25¹ alusel võib kohus kolhoosi karistada rahatrahviga natuuras tasu andmata jätmise eest ainult prokuröri poolt alustatud kolhoosi rahatrahviga karistamise asja arutamisel.

4. Kõik vaidlused, mis tekivad masina-traktorijaama suhetest kolhoosidega tüüplepingus ettenähtud tööde puhul, tuleb lahenda

¹ Vt. 27. jaanuaril 1948. a. määrusega nr. 161 kinnitatud tüüplepingu § 29.

dada vastavalt tüüplepingu tingimustele, millel on seaduse jõud. Pooltele tüüplepinguga vastuolus olevate kohustuste pealepanemine on ebaseaduspärane.

5. Juhul, kui traktoristid esitavad hagi masina-traktorijaama vastu raha- ja naturaaltasu sissenõudmiseks normipäevade järgi või juhul, kui selline hagi esitatakse kolhoosi vastu, on kohus kohustatud asjasse kaasa tõmbama vastavalt masina-traktorijaama või kolhoosi ja lahendama hagi masina-traktorijaama ja kolhoosi vahelise tüüplepingu eeskirjade alusel (p. 3, 15 ja 16), s. o. tulude rahalise osa tasumise tagatud miinimumi ulatuses normipäeva eest panema masina-traktorijaamale, normipäevade naturaalosa ja selle rahalise osa, mis kuulub traktoristile üle tagatud miinimumi, tasumise panema kolhoosile.

KOLHOOSIDE ARVELDUSTE KORRAST MASINA-TRAKTORIJAAMA POOLT TEHTUD TÖÖDE EEST¹.

NSVL Põllumajanduse Ministeeriumi, NSVL Varumisministeeriumi, NSVL Rahandusministeeriumi juhend 17. juunist 1948. a. nr. 456, 11-0131, 375-a).

(Väljavõtte.)

I. Üldeeskirjad.

1. Masina-traktorijaam oma traktorite, põllumajandusmasinate ja -riistadega teeb kolhoosile tööd sõlmitava lepingu alusel, millel on seaduse jõud.

2. Masina-traktorijaama poolt tehtud tööde eest tasuvad kolhoosid natuuras või rahas:

a) natuuras tasutakse põllumajanduslikud tööd, mis on masina-traktorijaama poolt tehtud teraviljakultuuride, maisi, riisi, päevalille, viki teraviljaks, puuvilla, suhkrupeedi, kiu- ja seemnelina, tudra, seesami, kesk-vene ja lõuna kanepi, kartuli, riitsinuspuu, sinepi, saflori, rapsi, soja, talirapsi, gambokanepi, abutiloni, ristiku ja lutserni seemne harimisel ja heinakoristustööd;

b) rahas tasutakse põllumajanduslikud tööd, mis on masina-traktorijaama poolt tehtud köögiviljade, eeter-õli- ja ravikultuuride, tubaka ja mahorka harimisel, aedade, viinamarjaistanduste, metsakaitseribade ja muude mitmeaastaste istanduste rajamisel, vahelt-harimistööd viinamarjaistandustes ja aedades, kui vahelt-harimistööd ei tehtud põllumajanduskultuuride külviks, mille eest on määratud tasu natuuras, kannujuurimise ja põõsastest puhastamise tööd, uudismaa ülesharimine soo- või võsasahaga, turba lõikamine väetuseks, kombainiga viljakoristamisel kodus valmistatud õle-

¹ Naturaaltasu kohta masina-traktorijaama tööde eest vt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 24. aprillist 1948. nr. 434 ja Eesti NSV põllumajanduse ministri käskkirj 30. aprillist 1949 nr. 20-131. Toimetus.

kuhjanijate kasutamise eest, silo ja põhu lõikamise eest söödaks, puuvilla, suhkrupeedi, köögiviljade ja muude kultuuride kastmise eest, irrigatsiooni-, maaparandus- ja muude tööde eest, mille eest pole ette nähtud tasu naturas.

3. Masina-traktoriijaama direktor ja pearaamatupidaja vastutavad isiklikult riigi ees traktoritööde õige arvestuse, naturaal- ja rahatasu õige arvutamise, kolhoosidele arvetes õigeaegse kätteandmise, samuti kolhooside poolt neil tasuta oleva naturaaltasu seatud tähtaegadeks üleandmise ja rahaliste maksete õigeaegse arvelduse eest.

4. Varumisministeeriumi rajoonivolinik vastutab isiklikult riigi ees naturaaltasu täieliku sissenõudmise ja normikohustuste plaani täitmise eest.

II. Masina-traktoriijaama poolt tehtud tööde arvestus ja nende vastuvõtmise ja üleandmise kord.

5. Masina-traktoriijaama ja kolhooside vahelise tüüplepingu p. 25 kohaselt iga töö lõppemisel, kuid vähemalt kord viie päeva kestel on masina-traktoriijaam kohustatud üle andma ja kolhoos vastu võtma tehtud tööd kindlaksmääratud vormiga akti järgi.

Masina-traktoriijaama raamatupidamine on kohustatud kontrollima aktide vormistamise õigsust ja kandma need sisse tehtud tööde aktide registreerimisraamatusse (vorm nr. 28). Akte võrreldakse arvestuslehtedega.

Arvestuses peavad olema näha kõik tööd, nii masina-traktoriijaama ja kolhooside vahelise lepingu järgi tehtud kui ka üle lepingujärgsete kohustuste tehtud, märkides järgmiste tööde mahu, mis on tehtud masina-traktoriijaama ja kolhoosi vahelises lepingus ettenähtud tähtaegadeks:

- a) kevadküünd;
- b) külvieelne kultiveerimine;
- v) suviteraviljade, samuti tehniliste ja õlikultuuride, ristiku ja lutserni külv;
- g) kesa kultiveerimine;
- d) kesaküünd;
- e) taliviljade külvamine;
- ž) sügisküünd;
- z) viljakoristamine kombainidega;
- i) suhkrupeedi ülesvõtmine;
- k) puuvillaistanduste kultiveerimine;
- l) maisi ja päevalille vaheltharimine;
- m) kiulina kitkumine;
- n) kanepi koristamine ja peksmine;
- o) gambokanepi koristamine;

- p) kartuli panemine ja võtmise;
r) ristiku ja lutserni seemnepõldude koristamine, samuti nende kultuuride seemnete peksmine.

6. Pärast kevadiste põllutööde lõpetamist on masina-traktori-jaama direktor koos kolhooside esimeestega kohustatud kümne päeva jooksul igas kolhoosis kontrollima kõigi tööde arvestust, mis tehtud masina-traktori-jaama poolt käesoleva aasta lõikuseks, ja täpselt kindlaks määrama iga kultuuri alal eraldi (teraviljakultuurid, riis, mais, päevalill, puuvill, kartul jt.) tähtjaks, hilinemisega ja üle lepingujärgsete kohustuste tehtud tööde ulatuse.

VII. Naturaaltasu üleandmise kord.

57. Iga kolhoos on kohustatud täielikult riigile üle andma temalt saadaoleva naturaaltasu masina-traktori-jaama poolt jooksva aasta lõikuseks tehtud tööde eest ja võlgujäänud naturaaltasu eelmiste aastate eest sel määral ja neis kultuurides, mis on märgitud masina-traktori-jaama poolt kätteantud arveis ja teadaandis:

a) nisu, rukki, riisi, kaunviljalised, tatra, hirsi, maisi — ilma õigusega asendada neid teiste kultuuridega;

b) muud teraviljakultuurid (kaer, oder, polbnisu, sorgo ja džugaara) — õigusega anda ükskõik millist teravilja andja valiku järgi. Vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu määrusele 14. aprillist 1947. a. nr. 989 ja NSVL Varumisministeeriumi 25. aprilli 1947. a. käskkirja nr. 359 punktile 2 lubatakse leivavilja müüginormide arvel vastu võtta ja ühtesid teraviljakultuure asendada teiste teraviljakultuuridega järgmiste ekvivalentide järgi:

100 kilo nisu eest — 66,7 kilo tatart või 50 kilo riisi;

100 kilo rukki eest — 85 kilo nisu või 57,1 kilo tatart;

100 kilo hirsi eest — 66,7 kilo nisu või 80 kilo rukist või 44,5 kilo tatart;

100 kilo maisi eest — 80 kilo nisu või 85 kilo rukist või 53,3 kilo tatart;

100 kilo muude teraviljakultuuride eest — 57,1 kilo nisu või 66,7 kilo rukist või 38,1 kilo tatart või 85 kilo hirssi või 71,5 kilo maisi:

Kaunviljalised:

a) läätse, valget, rohelist, kollast hernel, nuuti, aeduba, mašši võetakse vastu: 66,7 kg 100 kg nisu eest, 57,1 kg — 100 kg rukki eest, 100 kg — 100 kg tatra eest, 44,5 kg — 100 kg hirsi eest, 53,3 kg — 100 kg maisi eest, 38,1 kg — 100 kg muude teraviljakultuuride eest;

b) peeneteralist läätse, halli hernel, põld-seahernel ja põlduba võetakse vastu: 100 kg — 100 kg nisu eest, 90 kg — 100 kg rukki eest, 150 kg — 100 kg tatra eest, 66,7 kg — 100 kg hirsi eest, 80 kg — 100 kg maisi eest, 57,1 kg — 100 kg muude teraviljakultuuride eest.

58. Naturaaltasu masina-traktorijaama tööde eest nisu, rukki, kaunviljade, tatra, hirsu ja muude kultuuride (kaer, oder, polbnisu, sorgo ja džugaara) harimisel, välja arvatud koristamine kombainiga, peksmine, sortimine ja tera vedu varumispunktidesse, jaotatakse üksikute teraviljakultuuride järgi vastavalt nende teraviljakultuuride protsendilisele vahekorrale kolhoosi poolt riigile teravilja müügi kohustuses.

59. Naturaaltasu avansina maksmine kolhooside poolt enne masina-traktorijaama arvete kättesaamist toimub sellise arvestusega, et iga kolhoos põllumajandussaaduste koristamise algusest peale võtaks iga päev osa produktide äraandmisest kuni kõigi kohustuste täieliku täitmiseni riigi vastu.

60. Kolhooside poolt naturaaltasu arvel antavad põllumajandussaadused peavad oma kvaliteedilt ja konditsioonilt vastama neile tingimustele, mis on sätitud vastavate kultuuride riiklike müüginormide või kontraktatsiooni kohta.

61. Teravili, mis antakse kolhooside poolt pärast laenude ja eelmiste aastate riiklike müüginormide ja masina-traktorijaamade naturaaltasu võlgnevuse tasumist, arvatakse riiklike müüginormide ja naturaaltasu katteks proportsionaalselt nende liikide sissetulekule riigi varumisplaanis, mis on sätitud antud rajooni kohta.

Õlikultuuride ja kartulite esimestest partiidest, mis kolhooside poolt antakse varumispunkti, kustutatakse esmajoones kolhoosi poolt saadud laenud, samuti kolhoosi möödunud aastate võlgnevus riiklike müüginormide ja naturaaltasu alal masina-traktorijaamale (juurde arvates viivise, § 68). Pärast seda kolhoosi poolt varumispunkti antavad õlikultuurid ja kartul arvatakse nende kohustuste (kohustuslik müüginorm või naturaaltasu) katteks, mis on märgitud kolhoosi saatelehtedel, kusjuures naturaaltasu katteks ei või arvata väiksemat osa kui riiklikus varumisplaanis ettenähtud vastav naturaaltasu, mis on sätitud antud rajooni kohta.

62. Neil juhtudel, kui kolhoos on ühe oma kohustuste liigi ületanud (riiklikud müüginormid, laenu tasumine või naturaaltasu), on Varumisministeeriumi rajoonivolinik kohustatud muude riiklike kohustuste mittetäitmisel kolhoosi poolt arvama liigselt antud põllumajandussaadused nende kohustuste täitmiseks.

63. Kolhoosid on kohustatud tasuma naturaaltasu jaama- või sadamalähedastesse varumispunktidesse arvete järgi viljakoristamise eest kombainidega, peksmise, puhastamise, kuivatamise ja terade veo eest viie päeva jooksul pärast arve väljakirjutamist masina-traktorijaama poolt, arvete järgi muude tööde eest aga andma naturaaltasu tähtaegadel, mis on määratud vastavate kultuuride riikliku müügi kohustuse täitmiseks.

64. Ainsaks dokumendiks, mis kinnitab naturaaltasu tasumist, on varumispunkti vastuvõtukviitung templiga «naturaaltasu».

Vastuvõtukviitung antakse kolhoosile varumispunkti poolt naturaaltasu äraandmise päeval.

65. Kõigi riiklike kohustuste täitmisel kolhoosi poolt on Varu-

misministeeriumi rajoonivolinik kohustatud kolhoosi nõusolekul hiljemalt 1. märtsiks arvama liigselt antud naturaaltasu masina-traktorijaama naturaaltasu avansiks tuleva aasta lõikuse eest.

66. Varumispunkt on kohustatud viie päeva jooksul pärast Varumisministeeriumi rajoonivolinikult loa saamist arvata riiklikke müüginorme ületavad saadused naturaaltasuks esitama kolhoosidele pretensiooni liigselt saadud summade tagastamise kohta. Riiklike müügikohustuste või muude kohustuste arvelt naturaaltasuks arvatud saaduste väärtus tuleb varumispunktide poolt kanda riigieelarvesse järgmisel päeval pärast saaduste naturaaltasuks ümberarvamist.

67. Kolhoosi poolt üleandmata naturaaltasu, mis masina-traktorijaamal on saada töö eest, nõutakse masina-traktorijaama direktori poolt kolhoosilt sisse rahvakohtu kaudu, olenemata hagi summast, juhtudel aga, kui esineb masina-traktorijaama töö eest naturaaltasu kuritahtliku mittetasumise fakte, võetakse süüdlased peale selle kohtulikule vastutusele ja kolhoosile määratakse rahatrahv tasumata jäänud naturaaltasu pooles väärtuses, arvatud riiklike müügikohustuste hindade järgi.

Mainitud hagit, NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 10. aprilli 1942. a. seadluse «Riigilõivust» § 3 p. ž alusel, esitatakse rahvakohtusse riigilõivu tasumata.

Rahvakohtu täiteleht kolhoosilt naturaaltasu sissenõudmiseks masina-traktorijaamale antakse NSVL Varumisministeeriumi rajoonivolinikule kolhoosilt võla sissenõudmiseks naturaaltasu alal põllumajandussaaduste esimestest saakidest.

Rahvakohtu täitelehe ärakirja rahatrahvi määramise kohta annab masina-traktorijaam sissenõudmiseks vastavale rahandusorganile. Sissenõutud trahvisummad arvatakse liidu eelarve tuludesse tulude klassifikatsiooni 12. jao, paragrahvi 2, artikkel 2 järgi.

68. Naturaaltasu üleandmata osalt, olenemata üleandmisega viivitamise põhjustest, arvab masina-traktorijaam viivist natuuras ja annab igale kolhoosile kätte teadaande arvutatud viivise suuruse kohta.

Maksuvõlalt, mille tasumine on pikendatud valitsuse poolt, arvatakse viivist selle maksuvõla tekkimise momendist kuni otsuse vastuvõtmiseni pikendamise kohta.

Viivist arvatakse 1% iga 10-päevase viivituse eest kogu naturaaltasu hulgal, mis on kolhoosi poolt andmata möödunud kuu eest või seatud tähtajaks, arvates üleandmise tähtpäevale järgmisest päevast.

Viivis tasutakse kolhooside poolt üheaegselt võla tasumisega nendes kultuurides, mis olid saada kätteantud arvete järgi.

69. Teravilja- ja muude kultuuride laekumist naturaaltasu arvel arvestatakse masina-traktorijaamas raamatus vorm nr. 59 iga kolhoosi kohta üksikute kultuuride järgi varumispunkti registrite (maksekäsundite) ärakirjade alusel, mis saadakse iga päev märkusega tasumise kohta Riigipanga osakondadelt.

IX. Rahaline tasu, arvutamine ja sissenõudmine.

76. Masina-traktorijaama tööde eest kolhoosides, mille eest naturaaltasu pole määratud, tasutakse rahas, lähtudes masina-traktorijaama ühe hektaari traktoritööde omahinnast, korrutatud nende tööde pehmele künnile üleviimise koefitsiendiga.

Tööde eest tasumine toimub tähtaegadel, mis on ette nähtud masina-traktorijaama lepinguis kolhoosidega, 3 kuu jooksul tööde üleandmise päevast arvates, kuid mitte hiljemalt kui saagi koristamise lõppemisel¹.

77. Rahas tasutavate tööde eest kirjutab masina-traktorijaam 3 päeva jooksul pärast vastuvõtu-üleandmisakti allakirjutamist kolhoosidele arved neljas eksemplaris, millest kaks eksemplari annab kolhoosile, ühe saadab Riigipanga osakonda ja ühe jätab masina-traktorijaama toimikusse.

78. Masina-traktorijaam esitab igadekaadiliselt rajooni rahandus-osakonnale kolhoosidele kätteantud arvete ja rahalise tasu teadaannete registrid iga kolhoosi kohta eraldi. Registreis märgitakse: kolhoosi nimetus, arve number ja kuupäev, arve summa ja tasumise tähtjad.

79. Endiste aastate rahalise võlgnevuse alal kontrollib masina-traktorijaam arveid kolhoosidega seisuga iga aasta 1. jaanuariks ja saadab neile teadaanded võla suuruse kohta masina-traktorijaama tööde eest ühes tasumise nõudega. Samaaegselt saadetakse võlguolevate kolhooside nimekirjad rajooni rahandusosakonnale.

80. Arvete ja teadaannete tasumine kolhooside poolt toimub lepingus tähendatud tähtaegadel. Kolhoos tasub masina-traktorijaama arved ja teadaanded kolhoosi juhatase käsuga (maksekäsundi või aktsepti kaudu arvel), mis on kehtiv, kui sellel on kolhoosi esimehe ja arvepidaja allkirjad ja pitser.

81. Riigipanga osakonnad kannavad kolhoosi jooksvalt kontolt maha ja kannavad maksekäsundis või aktseptitud arvel tähendatud summa eelarve tuldesse eelarve klassifikatsiooni vastava jao järgi, jaotades samaaegselt summa liidu, vabariikliku ja kohaliku eelarve vahel.

Juhul, kui kolhoosi jooksva kontol puuduvad summad, paigutab Riigipanga osakond kolhoosilt vastuvõetud maksekäsundid või aktseptitud arved kartoteeki nr. 2 ja tasub nende järgi järjekorras, mis on ette nähtud maksete jaoks eelarvesse.

Pärast summade mahakandmist kolhoosi kontolt saadavad Riigipanga osakonnad maksekäsundi ühe eksemplari masina-traktorijaamale, tasutud maksekäsundi või kolhoosi poolt aktseptitud arve teise eksemplari jätvavad Riigipanga osakonda kui kolhoosi jooksvalt kontolt summade mahakandmise aluse, kolmanda aga koos väljavõttega eelarve kontost saadavad selle rajooni rahandusosakonnale, kus rajoonis asub masina-traktorijaam.

¹ Tööde eest tasumine 1948. a. toimub lepinguis tähendatud tähtaegadel.

82. Masina-traktorijaama arvete ja teadaannete järgi rahaliste maksete tähtajaks mittetasumise eest kolhoosi poolt võetakse kolhoosidelt viivist 1% suuruses iga 10-päevase viivituse eest (vastavalt tüüplepingu p. 29).

Masina-traktorijaam kirjutab kolhoosile arved rahaliste maksete viiviste kohta. Viivise arvutamine toimub korras, mis on esitatud käesoleva juhendi § 68.

83. Kolhoosi rahaline võlgnevus masina-traktorijaama tööde eest nõutakse masina-traktorijaama direktori poolt sisse rahvakohtu kaudu, olenemata hagi summa suurusest.

Mainitud hagi esitatakse rahvakohtule NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 10. aprilli 1942. a. seadluse «Riigilõivust» § 3 p. g alusel riigilõivu tasumata.

Rahvakohtu täitelehe esitab masina-traktorijaam sissenõudmiseks vastavale rahandusorganile.

84. Riigieelarvesse liigselt makstud summad võidakse kolhoosi avaldusel ja masina-traktorijaama kinnitusel arvata kolhoosi jooksvate maksete katteks masina-traktorijaama tööde eest või tagastada kolhoosile eelarvest, kui nende laekumise päevast pole möödunud aastane aegumise tähtaeg.

M ä r k u s. Traktoritööde eest, mis masina-traktorijaamad on teinud teistele organisatsioonidele (välja arvatud kolhoosid), tasutakse hinnete järgi, mis on ette nähtud eri kokkuleppes, nende tööde plaanijärgse omahinna järgi (kaasa arvatud traktoristide tasu).

Neid töid võib masina-traktorijaam teha tingimusel, kui tellija annab kütteaine. Muud organisatsioonid tasuvad tööde eest hiljemalt nädala jooksul pärast nende tegemist summade ülekandmise teel masina-traktorijaama jooksvate arvete kontole muude operatsioonide alal¹.

VARUMISORGANISATSIOONIDELT VÕLA SISSENÕUDMISE KORRAST KOLHOOSIDE KASUKS VIIMASTE POOLT ANTUD SAADUSTE EEST.

NSVL RKN-i määrus 19. juulist 1936. a. (LSKK 1936, nr. 44, art. 381).

Määrata, et juhul, kui riiklike varumise algorganisatsioonide (varumisbaas, laod ja muud organisatsioonid) jooksvail kontodel summad puuduvad, sundsissenõudmist neilt organisatsioonidelt Riikliku Arbitraaži käskude ja kohtute täitelehtede järgi kolhoosidele võlgnevuse katteks nende poolt antud saaduste eest võidakse pöörata ilma Riikliku Arbitraaži ja kohtu täiendava otsuseta vastava varumissüsteemi vabariiklike, krai ja oblasti organisatsioonide summadele.

¹ Juhend on välja antud eribrošüürina 1948. a.

3. KOTITAARA VÄÄRTUSE TASUMINE.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a. nr. 14/M/15/U.

(Väljavõte.)

NSVL RKN-i juures asuva Majandusnõukogu määrusega 10. maist 1939. a. nr. 436 on sätitud kohuslik kotitaara tagastamine teravilja ostjate ja äraandjate poolt. Vastuoksa sellele määrusele piirduvad kohtud tihti kolhooside vastu esitatud hagide arutamisel kottide tagastamise asjus ainult nende väärtuse väljamõistmisega (Altai krai Mihhailovka rajooni rahvakohus).

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnöörid:

6. Hagide arutamisel kolhooside vastu kotitaara tagastamise kohta peavad kohtud juhinduma NSVL RKN-i juures asuva Majandusnõukogu määrusest 10. maist 1939. a., nr. 436, mille järgi kottide mitteõigeaegse tagastamise, samuti kottide tagastamise eest kahe liigi võrra madalamalt nõutakse trahvi uute kottide neljakordses väärtuses, kusjuures trahvi määramine ei vabasta kohustusest tagastada kotte natuuras¹.

4. HAGID NORMIPÄEVADE ARVESTUSE ALAL.

HAGIAEGUMISE TÄHTAEGADE LÜHENDAMISEST VAIDLUSTES KOLHOOSIDE JA KOLHOOSNIKUTE VAHEL NORMIPÄEVADE KOHTA.

NSVL KTK ja RKN-i määrus 26. juulist 1937. a. (LSKK 1937, nr. 47, art. 191).

Määrata kolhooside ja kolhoosnikute vahelistes vaidlustes normipäevade kohta hagiaegumise aastane tähtaeg, mida arvatakse antud kolhoosi tulude tegeliku jaotamise momendist.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a. nr. 14/M/15/U.

(Väljavõte.)

Kolhoosnikute hagides kolhooside vastu normipäevade tasumise asjus ei pea mõned kohtud kinni aastasest aegumistähtajast, mis on sätitud NSVL KTK ja RKN-i 26. juuli 1937. a. määrusega raha ja toiduainete sissenõudmise kohta normipäevade järgi kol-

¹ Vene NFSV RKN-i määrusega 28. detsembrist 1944. a. (VMKK 1945, nr. 1, art. 1) on sätitud, et tähtjaks tagastamata kotitaara väärtus ja trahv võidakse sisse nõuda täitepealdise saamise teel.

hoosnikute poolt (Altai krai Pavlovski rajooni 2. jaoskonna rahvakohus — Ratševi asi Kalinini nimelise kolhoosiga); ei nõua kolhoosidelt teatise hageja poolt töötatud normipäevade arvu ja normipäeva kohta arvatud raha ja toiduainete hulga kohta, vastavalt üldkoosoleku otsusele kolhoosi tulude jaotamise kohta normipäevade järgi, vaid otsustavad asja hageja poolt esitatud, tõenditega kinnitamata, avalduse alusel (Altai krai Pavlovski rajooni 2. jaoskonna rahvakohus — Serebrennikova asi kolhoosiga «20-letija Oktjabrja»); normipäeva tasumise hagide rahuldamisel ei märgi otsuses, milliseid nimelt toiduaineid tuleb hagejale anda normipäevade eest; näiteks Altai krai Pavlovski rajooni 1. jaoskonna rahvakohus Ossipova hagi kolhoosi «Stalnaja kolonna» vastu mõistis kolhoosilt Ossipova kasuks välja 120 kg vilja, aga millist vilja — ei tea.

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnöörid:

7. Vaidlused, mis on seotud töönormide kindlaksmääramisega kolhoosides, töö hindamisega normipäevades ja toiduainete ja rahasumma suuruse äramääramisega, mis tuleb normipäeva eest tasuda, otsustab põllumajandusliku artelli põhikirja järgi põllumajandusliku artelli liikmete üldkoosolek ja need ei kuulu kohtulikule arutamisele. Kolhoosnikute hagiavaldused normipäevade eest tasumise kohta kuuluvad kohtuorganite läbivaatamisele ainult sel juhul, kui kolhoosi juhatus keeldub kolhoosnikule arvestatud normipäevade eest toiduainete ja raha väljaandmisest, vaatamata põllumajandusliku artelli üldkoosoleku otsusele kolhoosi aastatulude jaotamise kohta.

8. Hagiasjade lahendamisel normipäevade eest tasumise kohta peavad kohtul olema tõendid normipäevade arvu kohta, mis hageja poolt kolhoosis tehtud, samuti antud kolhoosis normipäeva eest natuuras ja rahas makstava tasu suuruse kohta, mida kolhoos on kohustatud kolhoosnikule välja andma vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale ja Valitsuse erimäärustele kolhoosnikute töö eest lisatasu maksmise kohta. Seepärast peab rahvakohtunik asja eellettevalmistamise korras nõudma hagejalt, et nad lisandaksid toimikule kolhoosi teatise hageja poolt tehtud, kuid kolhoosi poolt tasumata jäänud normipäevade arvu kohta ja nende eest saadaolevate produktide arvu ja rahasumma kohta. Juhul, kui hagejal on raskusi nende dokumentide esitamisega, peab kohus ise need andmed kolhoosi juhatuselt välja nõudma.

9. Hagide rahuldamisel normipäevade eest tasumise kohta peavad kohtud sisse nõudma nii rahalise kui ka natuuras saadava tuluosa normide järgi, mis hagejale kuuluvad, täpselt otsuses ära tähendades, millised produktid nimelt ja missuguses kvantumis tuleb hagejale välja maksta normipäevade eest.

10. Kohtud on kohustatud jälgima NSVL KTK ja RKN-i

26. juuli 1937. a. määrusega (LSKK 1937, nr. 47, art. 191) sätitud üheaastasest aegumistähtajast kinnipidamist kolhoosniku poolt kolhoosi vastu hagi esitamise kohta normipäevade eest tasu nõudmises. Hagid, mis on esitatud pärast aasta möödumist, arvates kolhoosi tulude tegeliku jaotamise päevast, võidakse kohtute poolt rahuldada ainult neil juhtudel, kui on kindlaks tehtud, et hageja laskis tähtaja mööda mõjuvail põhjustel.

5. KOLHOOSI VARALE TEKITATUD KAHJU TASUMISEST.

ABINÕUDEST LOOMADE ARVU SUURENDAMISE KOHTA KOLHOOSIDES JA SOVHOOSIDES JA NENDE PRODUKTIIVSUSE TÕSTMISEST.

NSVL RKN-i ja UK(b)P KK määrus 13. aprillist 1943. a. («Pravda» 14. apr. 1943. a.).

(Väljavõtte.)

22. Tallimeeste, kolhoosnikute ja hobustega töötavate sovhoosi tööliste vastutuse tõstmise eesmärgil neile usaldatud hobuste eest peab tallimees kohuslikult iga hobuse üle vaatama ja vastu võtma selle töölt tagasitulekul. Löögijälgedele ja muude vigastuste avastamisel hobusel on tallimees kohustatud sellest viibimata teatama kolhoosi esimehele, sovhoosis aga osakonna, farmi juhatajale või sovhoosi direktorile. Kui tallimees võttis hobuse vastu vigastusega ega teatanud sellest kolhoosi esimehele, sovhoosi farmi juhatajale, vastutab ta koos süüdlase kolhoosniku või sovhoosi töölisega.

Hobuse seisuja eest, mis on tingitud hobuse töövõime kaotusest ebaõige toitmise, jootmise, peksmise või muude vigastuste tõttu tallimehe, kolhoosniku või selle hobusega töötanud sovhoosi tööliste süül, võetakse süüdlastelt kolhoosis maha kaks normipäeva hobuse iga seisupäeva eest, sovhoosides aga hobusepäeva hind hobuse iga seisupäeva eest kuni tema tervenemiseni.

23. Panna NSV Liidu prokurörile ette võtta kriminaalvastutusele isikud, kes on süüdi hobuste kuritahtlik-hooletus kohtlemises, mis tõi endaga kaasa hobuse hukkamise või tema töövõime kaotuse.

Panna kolhooside juhatustele ette ja kohustada sovhooside direktoreid esitama isikute vastu, kes on süüdi hobuste hukkamises, materiaalne hagi kahjude sissenõudmise kohta hobuse hinna kolmekordses suuruses varumishindade järgi.

Määrata, et kolhooside esimehed, sovhooside direktorid, farmide juhatajad, tootmisbrigaadide brigadirid, hobutranspordi juhatajad kuuluvad kriminaalvastutusele võtmisele hobuste hukkamises süüdi olevate isikute kohtu alla andmisest kõrvalehoidumise eest.

KOLHOOSIDELE JA SOVHOOSIDELE KUULUVATE LOOMADE HUKKUMISES VÕI RIISUMISES SÜÜDIOLEVATE ISIKUTE MATERIAALSEST VASTUTUSEST.

NSVL RKN-i määrus 9. jaanuarist 1944. a. nr. 31.

Kohustada NSVL Põllutöö RK, NSVL Sovhooside RK, oblastite täitevkomiteesid, kraide täitevkomiteesid, vabariikide rahvakomisaride nõukogusid seletama kolhooside juhatustele ja sovhooside direktoritele, et hagi esitamisel isikute vastu, kes on süüdi veiste, sigade, lammaste ja kitsede hukkumises, määrata kahjusumma loomade kolmekordses väärtuses piir-kokkuostuhindade järgi, tõuloomade hukkumisel aga loomade kolmekordses väärtuses tõuloomade hindade järgi, olenemata vajalikel juhtudel süüdlaste kriminaalvastutusele võtmisest.

Isikute vastu, kes on süüdi loomade riisumises, esitada hagi riisutud loomade turuhinna sissenõudmiseks.

VEENE NFSV TSIVIILKOODEKS.

(Väljavõtte.)

403. Igaüks on kohustatud tasuma kahju, mille ta on tekitanud teise isikule või varale. Ta vabaneb sellest kohusest, kui ta tõendab, et ta ei saanud kahju ära hoida, või et ta oli õigustatud kahju tekitama, või et kahju tekkis kahjusaaaja enda pahatahtluse või raske hooletuse tagajärjel.

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a., nr. 14/M/15/U.

(Väljavõtte.)

Kolhoosnikute poolt kolhoosile tekitatud kahju tasumise asjus kohtud ei märgi otsuses, millistel asjaoludel kahju tekkis, milles väljendus ja millised kolhoosniku ebaõiged teod või lohakus töid kaasa kolhoosile kahju tekitamise, sageli määravad tasumisele kuuluva kahju suuruse meelevaldselt. Nii Novosibirski oblasti Põškino-Troitski rajooni rahvakohus kolhoosi «Za vlast Sovetov» hagis kolhoosniku Timošenko vastu hukkunud hobuse väärtuse 1500 rubla sissenõudmises mõistis kostjalt välja ainult 750 rubla ilma iga-suguste motiivideta, mis oleksid selgitanud kahju väljamõistmist väiksemal määral, kui hageja nõudis. Baškiiri ANSV Utšalinski rajooni rahvakohus kolhoosi «Trud» hagis kolhoosniku Magafur Mahjanovi vastu hukkunud hobuse eest kahju tasumiseks ei selgitanud, milliseil asjaoludel hobune hukkus, kas kostja on selles süüdi, ja, jättes kindlaks tegemata hobuse tõelise väärtuse, mõistis kol-

hoosi kasuks välja 370 rubla, kuigi hageja nõudis 1500 rubla, bilansis aga oli hobuse väärtuseks märgitud 270 rubla.

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnöörid:

11. Kolhoosi hagide läbivaatamisel kolhoosniku poolt kolhoosi varale tekitatud kahjude tasumise kohta peab kohus hoolikalt asjaolud järele uurima ning kindlaks tegema, millistel asjaoludel kahju tekkis ja milles nimelt seisnevad kolhoosniku ebaõiged teod või hooletus, mis kutsusid esile kolhoosile kahju tekitamise.

Põllumajandusliku artelli põhikirja § 17. korras trahvi kohaldamine kolhoosnikule ebamajandusliku ja hooletu suhtumise eest ühiskondlikku varasse ei vabasta kolhoosnikut ainelisest vastutusest Vene NFSV TsK § 403 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide korras kahju eest, mis on tekitatud kolhoosi varale ebaõigete toimingutega või hooletusega töös.

Tasumisele kuuluvate kahjude suuruse kindlaksmääramisel peab kohus arvesse võtma mitte ainult tekitatud kahju, vaid ka selle konkreetse olukorra, milles kahju tekitati, ja kolhoosniku ainelise seisukorra.

KINDLUSTATUD LOOMADE HUKKUMISES SÜUDIOLEVAILT ISIKUILT KAHJU TASUMISE SISSENÕUDMISE ASJADE ARUTAMISE KORRAST.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 27. detsembrist 1946. a., nr. 16/10/U.

Seadus määralise sundkindlustuse kohta 4. aprillist 1940. a. (§ 41)¹ annab Riiklikule Kindlustusele õiguse esitada rahvakohtu kaudu hagnosisid väljamakstud kindlustustasu summade sissenõudmiseks isikuilt, kes on süüdi kindlustatud loomade hukkumises või vigastamises.

Vene NFSV TsK § 395 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide järgi lähevad Riiklikule Kindlustusele, kes on vabatahtliku kindlustuslepingu järgi kindlustatud vara eest maksnud kindlustustasu, selle summa piirides üle kõik taotlused ja nõudmised, mis on kindlustusvõtjal või kasusaajal kolmandate isikute vastu nende kahjude eest tasu saamise kohta, mille katteks kindlustussumma on välja makstud.

Ühes sellega on kolhooside juhatused omalt poolt samuti kohustatud esitama loomade hukkumises süüdlaste isikute vastu hagid kahjude tasumiseks.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 12. maist 1943. a. nr. 510 «Abinõudest hobuste arvu suurendamiseks kolhoosides ja sovhoosides ja nende eest hoolitsemise parendamiseks» kohustab kolhooside

¹ Vt. lk. 51.

juhatusi esitama hobuste hukkumises süüdlaste isikute vastu hagi-
sid kahjude tasumiseks hobuste kolmekordses väärtuses varumis-
hindade järgi.

NSVL RKN-i määrus 9. jaanuarist 1944. a. nr. 31 «Kolhoosidele
ja sovhoosidele kuuluvate loomade hukkumises või riisumises süüdi-
olevate isikute materiaalsest vastutusest» kohustab kolhooside
juhatusi esitama isikute vastu, kes on süüdi veiste, sigade, lam-
maste ja kitsede hukkumises, hagisid loomade kolmekordses väärtu-
tuses (piir-kokkuostuhindade järgi, tõuloomade puhul aga tõuloo-
made hindade järgi).

Seoses sellega esitas NSV Liidu kohtuminister NSVL Ülem-
kohtu pleenumile küsimuse anda kohtuile vastavad juhtnõõrid sel-
liste asjade arutamise kohta.

NSVL Ülemkohtu pleenum määrab anda kohtuile järgmised
juhtnõõrid:

1. Kolhooside hagide arutamisel kahjude tasumise kohta, mis
on tekitatud Riiklikus Kindlustuses kindlustatud loomade hukku-
misega, peavad kohtud asjasse kaasa tõmbama Riikliku Kindlustu-
tuse organid.

2. Riikliku Kindlustuse organid tõmmatakse asjasse kaasa nii
kolhooside poolt tsiviilhagi esitamisel kriminaalprotsessis kui ka
hagi esitamisel tsiviilkohtupidamise korras.

3. Neil juhtudel, kui Riiklik Kindlustus on kolhoosile välja maks-
nud kindlustuskorvuse võrdses või suuremas summas, kui on ette
nähtud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 12. mai 1943. a. määruses
nr. 510 ja NSVL RKN-i 9. jaanuari 1944. a. määruses nr. 31,
mõistetakse tasu looma hukkumisega tekitatud kahju eest täielikult
välja Riikliku Kindlustuse kasuks.

4. Kui aga Riikliku Kindlustuse poolt makstud summa on väik-
sem looma ülesantud väärtusest, mõistetakse Riikliku Kindlustuse
kasuks välja summa, mis ta on maksnud kolhoosile, vahe selle
summa ja looma väärtuse vahel aga mõistetakse välja kolhoosi
kasuks.

KOLHOOSIDE POOLT DEBITOORSE VÖLGNEVUSE SISSENÖUDMISE ASJADE ARUTAMISEST.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947, nr. 9/2/U.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK määrusega
19. septembrist 1946. a. «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhi-
kirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides»¹ on liiduvabariikide
ministrite nõukogusid, kraide (oblastite) täitevkomiteesid kohus-
tatud tagama kolhoosidelt äravõetud vara, loomade ja raha tagas-
tamise, samuti organisatsioonide, asutiste ja üksikisikute võlgne-
vuse likvideerimise kolhoosidele.

¹ Vt. lk. 22.

See võlgnevus tekkis peamiselt seoses sellega, et üksikisikud, riigiasutised, ettevõtted, ühiskondlikud ja kooperatiivorganisatsioonid ei tasanud õigeaegselt kolhoosidelt saadud põllumajandussaaduste, sööda, loomade ja muu vara väärtust.

Kohtupraktika tundmaõppimine näitab, et kohtud selliste kolhoosi hagide rahuldamisel lähenevad mitmesuguselt selle vara, loomade ja põllumajandussaaduste väärtuse kindlakstegemisele. Ühtedel juhtudel rahuldavad kohtud kolhooside hagid, lähtudes põllumajandussaaduste, sööda ja loomade keskmistest turuhindadest, teistel juhtudel — varumis-, kokkuostu- ja müügihindadest.

Eesmärgiga sättida ühtlast kohtupraktikat neis asjus NSVL Ülemkohtu pleenum, juhindudes NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK 19. septembri 1946. a. määrusest, Vene NFSV TsK § 117 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavaist paragrahvidest, otsustab anda kohtuile järgmised juhtnõod:

1. Kõigil üksikisikute poolt põllumajandussaaduste, loomade ja muu kolhoosi vara saamise juhtudel, mis on tasuta üle antud põllumajandusliku artelli põhikirja rikkudes, tuleb seadusvastaselt üleantud vara väärtus välja mõista keskmiste turuhindade järgi, mis kehtivad nende saaduste, sööda, loomade ja muu vara kohta antud kohal hagi kohtusse esitamise päeval.

Seejuures tuleb kohtuil hoolega kontrollida kolhooside poolt esitatud hagide põhjendatust, mitte lubades sõjaväelaste perekondadelt, Isamaasõja invaliididelt ja teistelt isikuilt tagasi nõuda vara, mis on neile antud artelli üldkoosoleku otsusel abistamise korras.

Neil juhtudel, kui põllumajandussaadused, loomad ja muu kolhoosi vara anti üksikuile isikuile üle ostu-müügitehingute järgi, mis sõlmitud seaduse ja põllumajandusliku artelli põhikirja rikkudes, on kohtud selliste hagide puhul kohustatud kontrollima antud tehingu seaduslikkust ja selle mitteseaduslikuks tunnistamisel kohustama kostjaid kas tagastama kolhoosile kõik lepingu järgi saadud natuuras või, kui natuuras tagastamine on võimatu, välja mõistma kostjalt vahe, mis on ostja poolt tasutud lepingujärgse hinna ja selle vara turuhinna vahel hagi esitamise päeval.

2. Riigiasutiste, ettevõtete, ühiskondlike ja kooperatiivorganisatsioonide võlgnevus nõutakse kolhooside kasuks sisse järgmiselt:

a) neil juhtudel, kui saadused, sööt, loomad ja muu vara saadi kolhoosilt laenuna, tingimusega tagastada see natuuras, samuti neil juhtudel, kui vara saadi kolhoosilt tasuta seadusvastaselt, peavad kohtud kolhoosi hagi rahuldades kohustama otsuses kostjaid tagastama kolhoosile saadud produktid, sööda, loomad ja muu vara natuuras, märkides täpselt tagastamise tähtaja. Vajalikel juhtudel lubatakse asendadaprodukte ja sööta teisega vastavas ekvivalendis, mis sätitud valitsuse poolt. Kui on täiesti võimatu tagastada natuuras, nõutakse produktide, sööda, karja ja muu vara väärtus sisse keskmiste turuhindade järgi, mis kehtivad antud kohal hagi esitamise momendil;

b) kui kolhoosidelt on ostetud põllumajandussaadusi, sööta, loomi riiklike ostude, detsentraliseeritud varumise korras, tuleb maksmata jäämise tõttu tekkinud võlgnevus välja mõista hinna järgi, milles pooled on kokku leppinud;

c) kui kolhooside poolt riikliku normikohustuse korras antud põllumajandussaadused, sööt ja loomad on jäänud tasumata, nõutakse võlgnevus sisse hindade järgi, mis seadusega määratud produktide, sööda ja loomade eest, mis kuuluvad riigile andmisele normikohustuse katteks.

3. Isikuil, kes pole kolhoosi liikmed, pole õigust nõuda kolhoosile tehtud tööde eest tasu normipäevades. Juhul, kui sellised isikud esitavad hagid kolhoosi vastu normipäevade tasumise kohta, peavad kohtud määrama neile töötasu rahas vastavalt antud kohal kehtivale vastava kategooria tööliste ja teenistujate palgale.

4. Asjade arutamisel peavad kohtud silmas pidama, et kuigi neile õigussuhteile laienevad aegumistähtjad, mis on sätitud Vene NFSV TsK § 44 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavais paragrahvides, kuid need tähtjad kuuluvad Vene NFSV TsK § 49 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide kohaselt pikendamisele, kui need lasti mööda seoses sõja olukorraga, mis tegi võimatuks hagi esitamise, või kui kohalikud organid on rikkunud kolhooside juhtimise demokraatlikke aluseid, kui arvepidamine ja vara arvestus kolhoosis pole rahuldav, kui on esinenud kolhoosi ametisikute kuritarvitusi ja muil põhjustel, mis tunnistatakse kohtu poolt mõjuvaks.

6. KOLHOOSI TÖÖL SAADUD KEHAVIGASTUSE EEST TASUMISEST.

VEENE NFSV TSIVIILKOODEKS.

(Väljavõtte.)

403. Igaüks on kohustatud tasuma kahju, mille ta on tekitanud teise isikule või varale. Ta vabaneb sellest kohusest, kui ta tõendab, et ta ei saanud kahju ära hoida, või et ta oli õigustatud kahju tekitama, või et kahju tekkis kahjusaaaja enda pahatahtluse või raske ettevaatamatuse tagajärjel.

404. Isikud ja ettevõtted, kellede tegevus on seotud suurema hädaohuga ümbruskonnale, nagu: raudteed, tramm, vabrikud ja tehased, põletusainetega kauplejad, metsikute loomade pidajad, isikud, kes püstitavad ehitisi või muid seadeldisi jne., vastutavad kahju eest, mis tekitatud suurema hädaohu allika poolt, kui nad ei tõenda, et kahju tekkis vääramatu jõu või kahjusaaaja enda pahatahtluse või raske hooletuse tagajärjel.

M ä r k u s. Riigiorganite vastu käesoleva paragrahvi alusel esitatavate hagide aegumistähtaeg on piiratud kahe aastaga ja seda arvatakse kahju tekitamise päevast.

Peale üldistel alustel aegumistähtaaja peatumise või pikenemise (§ 48 ja 49) peatub käesolevas paragrahvis mainitud aegumistähtaaja jooks veel arvates päevast, mil kannatanu või (tema surma korral) tema ülalpidamisel olnud isikud vastava sotsiaalkindlustusorgani poole pöörduvad, kuni päevani, mil neile pension määratakse või sellest keeldutakse. [27. detsembril 1926. a. (VSKK 1927, nr. 1, art. 3).]

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a., nr. 14/M/15/U.

(Väljavõtte.)

Kolhoosnikute hagides kolhooside vastu kahjutasumise kohta kolhoositööl saadud vigastuste eest kohtud ei selgita asjaolusid, mille puhul hageja sai vigastada, tasu vigastuste eest mõistavad välja normipäevades, jättes arvestamata tasu suuruse määramisel kolhoosniku töövõime kaotuse astme, tema varandusliku seisundi, samuti kolhoosi majandusliku tugevuse. On esinenud asju, kus kohus kolhoosnikule vigastusega tekitatud kahju eest mõistis tasu välja kolhoosi vastastikuse abistamise kassalt, mis on ebaõige, kuna vastastikuse abistamise kassa on kolhoosnikute ühiskondlik organisatsioon ega vastuta kolhoosi kohustuste eest (Voroneži oblasti Liski rajooni 2. jaoskonna rahvakohus — Krivoštšjevi asi Kirovi nimeelse kolhoosiga).

Tähendatud vigade kõrvaldamise eesmärgil NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda kohtuile järgmised juhtnõupid:

12. Kolhoositöö juures saadud kehavigastuse eest kahju tasumise asjus peab kohus välja selgitama, kas see tõi endaga kaasa kannatanu tööjõu kaotuse ning mil määral ja kui suur on hageja aineeline kahju saadud kehavigastusest.

Kui tehakse kindlaks, et hageja sai kehavigastuse kolhoosi ebaõigete toimingute tagajärjel, peab kohus Vene NFSV TsK § 403 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide põhjal panema kolhoosile kohustuse tasuda kannatanule tekitatud kahju.

Kahjutasu suuruse määrab kohus, lähtudes hageja poolt kehavigastuse tagajärjel kaotatud töötasust ja vastavalt töövõime kaotuse määrale, võttes arvesse kannatanu varalise seisukorra ja kolhoosi majandusliku võimsuse. Väljamaksmisele kuuluv kahjutasu mõistetakse välja kindlate perioodiliste maksete näol natuuras või raha, mitte aga normipäevades.

Kui kehavigastus oli kolhoosnikule tekitatud masinate või mootorite läbi, mille töö osutub kõrgendatud hädaohu allikaks lähedalolijatele (traktorid, kombainid jne.), siis kannab ainelist vastutust kannatanu ees Vene NFSV TsK § 404 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide kohaselt see ettevõtte või organisatsioon, kes on masinate või mootorite valdaja.

7. ISIKUTE, KES POLE KOLHOOSI LIIKMED, HÄGID TASU KOHTA KOLHOOSILE TEHTUD TÖÖDE EEST.

PÖLLUMAJANDUSLIKU ARTELLI TÕÜPPÕHIKIRI.

Vastu võetud teisel üleliidulisel kolhoosnikute-lööktööliste kongressil ja kinnitatud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK poolt 17. veebruaril 1935. a. (LSKK, 1935, nr. 11, art. 82).

(Väljavõtte.)

13. Kõik tööd artelli majapidamises teostatakse artelli liikmete isikliku tööga vastavalt üldkoosoleku poolt vastuvõetud sisekorraeeskirjadele. Põllumajanduslikeks töödeks palga alusel on lubatud võtta ainult erialaseid teadmisi ja ettevalmistust omavaid isikuid (agronoomid, insenerid, tehnikud jne.).

Ajutiste tööliste palkamine on lubatav ainult erilistel juhtudel, kui kiireiseloomulisi töid ei ole võimalik täita nõutavaks tähtjaks artelli liikmete olemasolevate jõududega nende täiel koormusel, ning samuti ehitustöödeks.

TULUDE EBAÕIGEST JAOTAMISEST KOLHOOSIDES.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 19. aprillist 1938. a. (LMKK 1938, nr. 18, art. 116).

(Väljavõtte.)

Põllumajandusliku artelli põhikiri nõuab, et kõik tööd kolhoosides tehtaks kolhoosi liikmete poolt ja ainult eriti erakordseil juhtudel lubatakse tööjõu ajutist palkamist. Tegelikult aga esineb küllalt fakte, kus töö halva organiseerimise tõttu kolhooside juhatused raiskavad suuri summasid rahas ja natuuras tööjõu palkamiseks väljastpoolt, mis toob kaasa kolhoosi summade mahasahkerdamise ja kolhoosi tulude vähenemise.

NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määravad:

6) Määrata, et vabapalgalise tööjõu palkamine kolhoosides erandjuhtudel, nagu see on ette nähtud põllumajandusliku artelli põhikirjas, võib toimuda ainult kolhoosnikute üldkoosoleku nõuolekul. Kohustada ÜK(b)P rajoonikomiteede sekretäre ja rajoonide täitevkomiteede esimehi mitte võimaldama kuritarvitusi ja põllumajandusliku artelli põhikirja p. 13 rikkumist, mis keelab kasutada mittekolhoosnikute palgalist tööd, välja arvatud juhud, mis on selles paragrahvis ette nähtud.

ABINÕUDEST PÕLLUMAJANDUSLIKU ARTELLI PÕHIKIRJA RIKKUMISTE LIKVIDEERIMISEKS KOLHOOSIDES.

NSVL Ministrite Nõukogu määrus 19. septembrist 1946. a. (LMKK 1946,
nr. 13, art. 254)¹.

KOLHOOSIDE POOLT DEBITOORSE VÕLGNEVUSE SISSE- NÕUDMISE ASJADE ARUTAMISEST.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947. a. nr. 9/2/U.

(Väljavõtte.)

3. Isikuil, kes pole kolhoosi liikmed, pole õigust nõuda kolhoosile tehtud tööde eest tasu normipäevades. Juhul, kui sellised isikud esitavad hagiid kolhoosi vastu normipäevade tasumise kohta, peavad kohtud määrama neile töötasu rahas vastavalt antud kohal kehtivale vastava kategooria tööliste ja teenistujate palgale.

---

¹ Vt. lk. 22.

IV JAGU. KOLHOOSIPERE.

I. KOLHOOSIPERE VARA JAOTAMINE JA OSASTAMINE.

Vene NFSV Maakoodeks.

VKTK määrus Maakoodeksi kehtestamise kohta, vastu võetud IX koosseisu 4. istungjärgul (VSKK 1922, nr. 68, art. 90).

(Väljavõtte.)

65. Pereks nimetatakse isikute perekondlikku töökoondist, kes peab ühiselt põllumajandit. Pere võib koosneda ka ühest perekonnata isikust (olenemata soost).

66. Pere liikmeks loetakse kõik tema kohalviibivad osalised (kaasa arvatud lapsealised ja elatanud), samuti ajutiselt mujale tööle läinud ja temast seaduslikus korras mitte välja astunud. Pere koosseis suureneb abiellumise ja manuluse (uute liikmete perre võtmise) juhtudel ja väheneb perest liikmete lahkumisel või surma puhul.

Märkus. Isikud, kes on astunud pere koosseisu abiellumise või manuluse tõttu, saavad õiguse kasutada maad ja üldkasutatavat vara antud pere koosseisus üldistel alustel ja kaotavad õiguse kasutada maad teise pere koosseisus.

72. Iga pere ja muutused selle koosseisus registreeritakse külanõukogu poolt perenimekirjades, märkides nimeliselt ära kõik pereliikmed ja perepea. Kaebused registreerimisest keeldumise kohta võidakse esitada 14 päeva jooksul valla maakomisjonile.

73. Põllumajandusliku majandi (pere) jaotamine seisneb pereliikmete vahel (olenemata soost ja east) kogu pere ühiskasutuses olevate maatükkide ja vara jaotamises eraldi kasutamiseks¹.

75. Pole õigust nõuda pere jaotamist isikuil, kes pole veel 18-aastased, samuti isikuil, kes üle kahe külvikorra, korrapärase külvikorra puudumisel aga üle 6 aasta järjest pole osa võtnud oma

¹ NSV Liidu konstitutsiooni § 7 kohaselt on igal kolhoosiperel isiklikus kasutuses väike õue-aiamaa ja isiklikus omandis abimajapidamine õue-aiamaal, elamu, tootlikud kariloomad, kodulinnud ja põllumajanduslik väikeinventar — vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale.

tööga või vahenditega pere ühismajandi pidamisest. [VKTK määrus 29. märtsist 1923. a. (VSKK 1923, nr. 26, art. 304).]

M ä r k u s. Käesoleva paragrahvi kehtivus ei laiene neile juhtudele, kui majapidamisest mitteosavõtmise põhjustas sõjaväeteenistusse kutsumine, mobiliseerimine, riigiteenistus valitaval kohal, haigus või õppeasutises viibimine. [VKTK ja Vene NFSV RKN-i määrus 4. oktoobrist 1926. a. (VSKK 1926, nr. 65, art. 511).]

76. Maa ja vara jaotamine toimub natuuras, kusjuures vara (aga mitte maa) suhtes lubatakse arvestada üht asja teise eest, samuti tasumist rahas või produktides, vastavalt saadaolevate osade suurusele.

77. Jagamisele kuulub ainult ühiselt kasutatav vara ja üksikute pereliikmete nõudmisel jäetakse jagamisest välja nende isiklikus kasutuses olev vara, mille kohta nad tõestavad, et see on omandatud nende isiklike summade eest, samuti see vara, mis tunnistatakse üksikute pereliikmete isiklikuks varaks kohaliku tava järgi.

78. Igal jagamisel esitavad jagajad külanõukogule jagamiskirja, milles peab olema tähendatud: a) millal ja milliste pereliikmete vahel toimus kokkulepe jagamise kohta, b) kus ja millised maakõlvikud (oma liigi, suuruse ja asukoha järgi) kuuluvad jagamisele ja kuidas need jaotatakse kokkuleppe osaliste vahel, v) milline vara kuulub jagamisele ja kuidas see jagatakse, g) jagamise tähtaeg ja kord, d) muud, seadusele mitte vasturääkivad tingimused, mis kokkuleppe osalised peavad vajalikuks sättida, e) kokkuleppe osaliste allkirjad. [Vene NFSV KTK ja RKN-i määrus 26. septembrist 1927. a. (VSKK 1927, nr. 105, art. 706).]

79. Külanõukogu võib keelduda jagamiskirja registreerimisest ainult sel juhul, kui jagamise tingimused on seadusega vastuolus. Kaebus registreerimisest keeldumise peale esitatakse 14 päeva jooksul valla (rajooni) maakomisjonile. [Vene NFSV KTK ja RKN-i määrus 26. septembrist 1927. a. (VSKK 1927, nr. 105, art. 705).]

81. Kui koos pere maade jagamisega nõutakse ka tema vara jagamist, siis vaidlused selliste jagamiste kohta alluvad täielikult maakomisjonidele; vaidlused aga vara jagamise kohta ilma maata lahendatakse rahvakohtu poolt.

KOLHOOSIPEREDE JA ÜSIKTALUNDITE VARA JAOTAMISE JA OSASTAMISE ASJADE ARUTAMISEST KOHTUTE POOLT NEIL JUHTUDEL, KUI MAJANDI LIIGE ON PUNAARMEES VÕI SÕJA-MERELAEVASTIKUS.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 29. juulist 1943. a., nr. 14/M/11/U.

Kuna kohtupraktikas on tekkinud küsimus kolhoosiperede ja üksiktalundite vara jaotamise ja osastamise arutamise korra kohta kohtute poolt neil juhtudel, kui majandi liige on punaarmee või

sõja-merelaevastikus, otsustab NSVL Ülemkohtu pleenum anda kohtuile järgmised juhtnõupid:

1. Neil juhtudel, kui kolhoosipere või üksiktalundi liige on kutsealusena või mobiliseerituna punaarmee või sõja-merelaevastiku ridades, järelejäänud majandi liikmete vahel aga on tekkinud kohtulik vaidlus majandi jaotamise kohta, peab kohus sellise vaidluse arutamise menetluse peatama, vastavalt Vene NFSV TsPK § 113 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavaile paragrahvidele ja NSVL Ülemkohtu pleenumi määrusele 30. augustist 1941. a., puudevate majandi liikmete punaarmees või sõja-merelaevastikus viibimise ajaks.

Neil juhtudel, kui järelejäänud majandi liikmete vahel on tekkinud kohtulik vaidlus majandi koosseisust lahkuvaile liikmeile majandi ühisvara osastamise kohta, siis majandi liikmeist ükskõik kelle viibimine punaarmee või sõja-merelaevastiku ridades ei pea olema aluseks menetluse peatamiseks ja kohtud peavad neid hagiisid arutama sisuliselt vastavalt hagiavaldusele.

Seejuures, kui hagiavaldus ei lähtu mitte sõjaväelase naiselt, võib ühisvara, mil on tähtsust majandile kui põllumajanduslikule ühikule (maja osa, kõrvalhooned, kari, seeme jne.), osastada ainult erandjuhtudel, kui kooselu ja ühine majapidamine on täiesti võimatu.

Kui aga hagiavaldus majandi ühisvara osastamise kohta lähtub sõjaväelase naiselt, peab kohus arvestama mitte ainult sõjaväelase enda, vaid ka tema osastavate perekonnaliikmete (naise, laste) huve.

2. Majandist lahkuvad sõjaväelaste naised võivad nõuda ühisvara osastamist ainult enda ja enda juures asuvate laste jaoks. Nõuda punaarmees või sõja-merelaevastikus olevale mehele kuuluva osa osastamist võib naine ainult sel juhul, kui tal on selleks vastav volitus sõjaväelasele, mis võib olla tõestatud peale notariaalorganite ka üksiku väeosa juhtkonna või haigla ülema poolt (NSVL RKN-i määrus 15. septembrist 1942. a. — LMKK 1942, nr. 3, art. 133).

3. Lahkuvale majandi liikmele osastamisel tuleb tema osa suurus määrata kohtu poolt vastavalt lahkuja osavõtu astmele tööga ja vahenditega talundi majapidamisest ja ühisvara kogunemisest, samuti arvestades vara, mis on tema poolt kaasa toodud majandisse astumisel.

4. Osastuvale majandi liikmele vara natuuras väljamõistmine peab toimuma sellise arvestusega, et mitte rikkuda talundi majandamist, kust hageja osastub, ja järelejäävaid majandi liikmeid mitte ilma jätta majapidamiseks vajalikest eluhooneist, majapidamishooneist, kariloomadest ja tootmisvahendeist; kui on võimatu osastuvat rahuldada varaga natuuras, tuleb temale välja mõista rahaline kompensatsioon temale kuuluva vara osa eest.

5. Kui asja arutamisel tekib poolte vahel vaidlus vara kohta, mis kuulub isikliku omandiõiguse alusel punaarmee või sõja-mere-laevastikus viibivale majandi liikmele, võib selle vara ära võtta isikult, kellele see jäeti hoida sõjaväelase enda poolt, ja üleandmine hagejale toimuda kohtu poolt mitte muidu, kui hageja poolt esitatud sõjaväelase volituse alusel hagi esitamiseks. Kui asjas tehakse kindlaks, et hagejal pole volitust sellise hagi esitamiseks ja samal ajal isik, kelle käes on sõjaväelase vara, ei suuda kindlustada selle vara puutumast, peab kohus asjasse kaasa tõmbama külanõukogu või kolhoosi esindaja ja tegema neile ettepaneku koostada sõjaväelase vara nimekirja ja anda vara üle külanõukogu või kolhoosi poolt nimetatud hoidjale.

2. ALIMENTIDE SISSENÕUDMINE KOLHOOSIPERE LIIKMEILT.

VNFSV ABIELU, PEREKONNA JA EESTKOSTE SEADUSTE KOODEKS.

(Väljavõtte.)

51-a. Ühe lapse ülalpidamiseks alimentide väljamõistmisel nõutakse sisse üks neljandik kostja töötasust, kahe lapse ülalpidamiseks — üks kolmandik ja kolme või rohkem lapse ülalpidamiseks — pool kostja töötasust.

Alimentide väljamõistmisel kolhoosnikuilt tehakse arvutus normipäevade alusel samade normide järgi.

Kui alimente saav ema-kolhoosnik töötab kostjaga ühes ning samas kolhoosis, kirjutab kolhoosi juhatus normipäevade arvestamisel vastava osa isa väljateenitud normipäevadest (olenevalt laste arvust) otseselt ema arvele. Kui ema töötab teises kolhoosis, siis kannab selle kolhoosi juhatus, kus töötab kostja, isa väljateenitud normipäevadest vastava osa ema arvele normipäevade lõplikul arvestamisel. [10. mai 1937. a. (VSKK nr. 6).]

56. Talundipere liikmel sündinud lapsed tunnistatakse selle pere liikmeiks, kelle koosseisu kuuluvad nende isa ja ema.

Kui vanemad kuuluvad eri talundiperede koosseisu, siis võidakse lapsed registreerida neist ühe talundipere liikmeiks vastavalt selle vanema valikule, kelle juures elavad lapsed.

Vaidluse lapse arvamise kohta ühe või teise talundipere koosseisu lahendab kohus, silmas pidades seejuures lapse huvisid. [25. jaanuaril 1930. a. (VSKK nr. 5, art. 53); Vene NFSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 16. aprillist 1945. a.¹.]

56-1. Talundipere liikmel sündinud lapsed (§ 56) omavad olemata neist õigustest, mis neil on talundipere liikmeina, õigust

¹ Vt. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945 — ENSV Teataja 1945, 26, 391. Toimetus.

saada ülalpidamist isa isiklikust ja ema isiklikust varast käesoleva koodeksi § 48 ja 50 ettenähtud üldistel alustel. [25. jaanuaril 1930 (VSKK nr. 5, art. 53); Vene NFSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 16. aprillist 1945. a.¹.]

Kohtupraktikast isaduse kindlaksmääramise ja laste ülalpidamiseks vahendite nõudmise asjus.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 15. novembrist 1939. a.

(Väljavõtte.)

10. Alimendid tuleb üldreeglina välja mõista alates hagi esitamise päevast... Neil juhtudel, kui hageja esitab tõendid, et enne hagi esitamist oli tarvitusele võtnud abinõusid kostjalt alimentide saamiseks, võib kohus, olenevalt asja konkreetseist oludest, välja mõista kostjalt alimendid ka möödunud aja eest kolmeaastase aegumistähtaja piirides.

11. Täitelehe alusel alimentide sissenõudmine möödunud aja eest ei või toimuda suuremas ulatuses kui kolme aasta piirides, mis on eelnenud täitelehe sissenõudmiseks esitamisele. Kohus ei või kostjat vabastada temal täitelehe alusel tekkinud võla maksmisest muidu kui kostja poolt hagi esitamise korras temal tekkinud võla kustutamise või vähendamise kohta, kui seejuures asjas tõeks tehakse, et kostjal puudub vara, millele seaduse järgi võib sissenõudmist pöörata, ja et alimentide mittemaksmine leidis aset kaaluval põhjusel (näiteks töolis-talupoegade punaarmeele või töolis-talupoegade sõja-merelaevastikku teenistusse kutsumine, haigus ja ajutise töövõimetuse päeval sissetuleku puudumine).

12. Aja eest, millal kostja on teenistusse kutsutuna punaarmee või sõja-merelaevastiku ridades, millal ta on haige ega saa toetust ajutise töövõimetuse korral, millal ta on vahi all, samuti teistel juhtudel, millal kostja on tööta, võib alimentide sissenõudmine toimuda ainult neil juhtudel, kui kostjal on vara, millele seaduse järgi võib sissenõuet pöörata. Seejuures sissenõudmisele kuuluvate alimentide määr tuleb välja arvutada mitte murdarvulises suhtes töötasuga ($\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$), mida kostja sai enne töö lõpetamist eeltoodud põhjustel, vaid kindla summa näol, mille kohus hageja palvel igal üksikjuhul kindlaks määrab, olenevalt kostja varalisest seisundist.

Juhul, kui kostjal puudub vara, millele seaduse järgi võib sissenõuet pöörata, võib hageja esitada hagi alimentide sissenõudmiseks vanaisalt või vanaemalt Vene NFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 55 ja teiste liiduvabariikide abielu, pere-

¹ Vt. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945 — ENSV Teataja 1945, 26, 391. Toimetis.

konna ja eestkoste seaduste koodeksite vastavates paragrahvides ettenähtud korras.

13. Laste ülalpidamise vahendite nõudmise asjade lahendamisel neil juhtudel, kui lapsed jäävad kummagi vanema juurde, määrab kohus kindlaks alimentide määra ühelt vanemalt teise, aineliselt vähem kindlustatud vanema kasuks kindla rahasumma näol, olenevalt poolte ainelisest seisundist.

ALIMENTIDE SISSENÕUDMISEST.

NSVL Kohtu RK ringkiri 28. augustist 1936. a. nr. 3.

(Väljavõte.)

6. Alimentide sissenõudmisel kolhoosnikuilt, kel peale töötasu normipäevade eest kolhoosis on töötasu ulgtööde eest, käsitöö eest jne., toimub alimentide arvutamine nii normipäevadelt kui ka neilt täiendavalt rahalistelt sissetulekutelt vastavalt käesoleva ringkirja p. 3 juhtnõõridele.

7. Isikute, kes ei ole kolhoosi liikmed, hagide puhul laste ülalpidamise asjus kolhoosnikuilt mõistab kohus ülalpidamise välja kas rahas või normipäevades, olenevalt hagejate endi soovist, mida kohus on kohustatud välja selgitama asja lahendamisel.

3. PÄRIMINE KOLHOOSIPERES JA ÜSIK- TALUNDIS.

VENE NFSV KOHTUMINISTEERIUMI JUHEND VENE NFSV RIIGINOTARIAADI MÄÄRUSTIKU KOHALDAMISE KOHTA 2. VEEBRUARIST 1948. A.

(Väljavõte.)

§ 119. Vara, mis kuulub isikliku omandiõiguse alusel kolhoosiperele (elumaja, tootlikud kariloomad, põllumajanduslik väikeinventar) või üksiktalundile, võib olla testamentaarse korralduse objektiks ainult sel juhul, kui pärandaja on pere ainuke ja viimane liige, mis märgitakse testamendi teksti.

§ 120. Viimase esindaja surma tõttu oma olemasolu lõpetanud pere vara suhtes kohaldatakse seadusjärgset pärimisõigust üldalustel, kui puudub pere viimse esindaja testamentaarne korraldus.

Pere ainukese ja viimse esindaja surma korral, kui testament ja pärijad puuduvad või kui pärijad loobuvad pärandist, annab notari-aalkontor rahandusosakonnale tunnistuse pere vara vaibeparaks muutumise kohta.

§ 121. Vara, mis isikliku omandiõiguse alusel kuulub pere üksikule liikmele, võib olla pärandamisobjektiks. Selle vara suhtes kohaldatakse pärimisõiguse norme, mis ette nähtud tsiviilkoodeksis.

4. SISSENÕUDMISE PÖÖRAMISE KORD KOLHOOSNIKUTE JA TEISTE KODANIKE VARALE TÄITELEHTEDE JÄRGI¹.

VARA LOETELU, MILLELE EI VÕI PÖÖRATA SISSENÕUDMIST TÄITELEHTEDE JA NENDEGA VÕRDSUSTATUD DOKUMENTIDE JÄRGI.

Vene NFSV Ministrite Nõukogu määrus 28. maist 1947. a. (VMKK 1947, nr. 11, art. 33).

(Väljavõtte.)

III. Sissenõudmist täiteletehede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi ei või pöörata kodanike järgmisele varale:

1. Põllumajandusega tegelevail isikuil — elamule kõrvalhoone-tega või selle üksikuile osadele, välja arvatud juhud, kus võlgnik ja tema perekond tegelikult ei ela neile kuuluvas majas, üürivad selle välja või kasutavad teisel teel või üldse ei kasuta, vaid elavad teises majas alaliste üürnikena, ja kui sisse nõutakse laen, mis on panga poolt antud hoone ehitamiseks või taastamiseks.

2. Isikuil, kes tegelevad põllumajandusega, — ainsale lehmale, lehma puudumisel aga ainsale mullikale; majandeis, kus pole ei lehma ega mullikat, — ainsale kitsale, lambale või seale.

2-a. Emapõtradele ja põdravasikaile, samuti sõidupõtradele kuni 25 loomani Kaug-Põhja taiga- ja tundrarajoonides asuvais majandeis (Vene NFSV Ministrite Nõukogu 3. juuni 1948. a. määruse redaktsioonis — VMKK 1948, nr. 8, art. 48).

3. Põllumajandusega tegeleva võlgniku kariloomade söödale (kui loomadele pole sissenõudmist pööratud) hulgal, mis on vajalik kuni uue sööda koristamiseni või loomade karjamaale laskmiseni, arvestades kuu kohta: lehmale 325 kg heinu, väikestele sarvloomadele — 48 kg heinu looma kohta või heinte asemel vastav kogus õlgi ühes vajalike kliidega või vastav kogus kontsentreeritud sööta.

4. Võlgniku ja tema perekonna koduse majapidamise esemeile:

a) rõivaile — ühele palitule, ühele ülikonnale (naistel kahele kleidile), ühele mütsile (kübarale) ja talimütsile, naistel kahele suvirätikule ja ühele soojale rätikule (või sallile) iga isiku kohta, peale selle ühele kasukale perekonna kohta, kes pidevalt tegeleb põllumajandusega;

b) ühele paarile nahk- ja ühele paarile viltjalatseile iga isiku kohta;

v) kahele vahetusele pesule iga isiku kohta;

¹ Vt. Eesti NSV RKN-i määrus 12. jaanuarist 1945 nr. 28 «Vara liikide loendi kinnitamise kohta, millele ei või pöörata sissenõuet täiteletehede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi» (ENSV Teataja 1945, 4, 52). Toimetus.

g) ühele voodile (madrats, padi, lina, padjapüür, vaip) ja kahele isiklikule käterätile iga isiku kohta;

d) köögiriistadele — teemasinale (või kannule vee keetmiseks), kahele ämbrile, kastruleile, padadele jne., priimusele või petrooleumkeetjale, kahele laudlinale, kahele teelinale, kahele köögirätile perekonna kohta, ühele laua komplektile (taldrik, kauss, nuga, kahvel, lusikas) ja ühele tee komplektile (klaas või tass) iga isiku kohta;

e) ühele kohvrile ja ühele lauale perekonna kohta, ühele toolile (või taburetile) ja ühele voodile iga isiku kohta, ühele lambile iga toa kohta, mida kasutab võlgniku perekond.

5. Kõigile lastetarbeile.

6. Toiduaineile, mis on vajalikud võlgniku ja tema perekonna ülalpidamiseks ühe kuu jooksul, põllumajandusega tegelevate kodanike kohta aga — kuni uue lõikuseni, arvestades kuus iga isiku kohta:

a) 9 kg jahu või 10 kg teravilja;

b) 16 kg kartuleid;

v) 2 kg tangu;

g) 1,25 kg soola;

d) 400 grammi võid või 1,5 kg õliseemneid;

e) 4 kg iga liiki köögivilju või 4 kg kala.

7. Võlgnikule kuuluvale kütteainele koguses, mis on vajalik toidu keetmiseks ja perekonna ruumide soojendamiseks 3 kuu kestel.

8. Tööriistadele, vahendeile ja raamatuile, mis on võlgnikule vajalikud oma kutselise tegevuse jätkamiseks.

1. Varguse, omastamise, raiskamise ja muu riisumisega riigi, ühiskonna ja kodanike isiklikule varale tekitatud kahjude sissenõudmine.

1. Varguse, omastamise, raiskamise või muu riisumisega riigi, kolhoosi, kooperatiivse või muu ühiskondliku, samuti kodanike isiklikule varale tekitatud kahju sissenõudmist võib pöörata süüdimõistetud kogu varale ja tema osale ühisvaras, samuti kogu varale, mida süüdimõistetud valdab koos teiste isikutega (sealhulgas talundi ühisvara, mille koosseisu kuulub süüdimõistetud) ja abikaasade ühisvarale, kui:

a) kohtu kaudu tehakse kindlaks, et ühisvara suurenes kuriteo tagajärjel, ja

b) kui raiskamise, omastamise või riisumise toimepanemise momendi ja kriminaaljälitamise algatamise momendi vahel ei olnud üle kahe aasta.

Sissenõudmise pööramine ühisvarale on lubatud ainult juhul, kui selle kohta on vastav märge kolituotsuses.

2. Sissenõudmist ei või pöörata:

a) kantavaile rõivaile: iga isiku kohta üks palitu, üks ülikond, üks müts (naistel rätik);

b) kahele vahetusele pesule iga isiku kohta;
v) ühele paarile jalatseile iga isiku kohta;
g) muile vajalikele koduse majapidamise esemeile: iga isiku kohta — ühele laua (taldrik, kahvel, lusikas, nuga) ja ühele tee (klaas või tass ja alustass) komplektile, ühele toolile, ühele voodile (madrats, padi, lina, padjapüür, vaip), isiklikule käterätile, iga perekonna kohta — teekannule või -masinale, priimusele või petrooleumkeetjale, lambile, lauale, kahele käterätile, kahele ämbrile ja kõige vajalikumaile köögiriistadele (kastrulid, pajad jne.).

Vara loetelu, mis ei kuulu kodanikelt äravõtmisele maksude ja mittemaksunduslike maksete katteks, on kindlaks määratud Vene NFSV RKN-i määrusega 28. märtsist 1945. a.¹ (VMKK 1945, nr. 3, art. 16); vara loetelu, mis ei kuulu kodanikelt äravõtmisele riigile põllumajandussaaduste müügikohustuse võlgade katteks, on kindlaks määratud NSVL KTK ja RKN-i määrusega 11. aprillist 1937. a. (LSKK 1937, nr. 30, art. 120) ja NSVL RKN-i määrusega 24. novembrist 1942. a. nr. 1882.

SISSENÕUDMISE PÖÖRAMISE KORRAST TULUDELE, MIDA KOLHOOSNIKUD SAAVAD NORMIPÄEVADE JÄRGI.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 13. augustist 1948. a. nr. 15/16/U.

NSVL kohtuminister esitas NSVL Kohtu RK põhimääruse § 7 p. v. korras NSVL Ülemkohtu pleenumile küsimuse täitelevõtte järgi sissenõudmise pööramise korra kohta tuludele, mida kolhoosnikud saavad normipäevade järgi.

Seoses sellega NSVL Ülemkohtu pleenum otsustab anda järgmise juhatause:

Sissenõudmise pööramine täitelevõtte järgi tuludele, mida kolhoosnikud saavad normipäevade järgi, sealhulgas ka avansile, toimub, kohaldades eeskirju, mis on sätitud tööliste ja teenistujate palgast sissenõudmise kohta (Vene NFSV TsPK § 289 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid).

Tarvitatud lühendid.

art. — artikkel

KK — Keskkomitee

KrK — Kriminaalkodeks

KrPK — Kriminaalprotsessi kodeks

KTK — Kesktäitevkomitee

LMKK — NSV Liidu Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu
(Sobranije postanovleni i rasporjaženi pravitelstva SSSR)

¹ Vt. Eesti NSV RKN-i määrus 17. oktoobrist 1945, nr. 918 «Maksu- ja mittemaksuliste võlgade sissenõudmisel võlgade katteks kodanikelt äravõtmisele mittekuuluva varanduse liikide nimekirja kinnitamise kohta» — Eesti NSV Teataja 1945, nr. 35, art. 552. Toimetus.

LSKK — NSV Liidu Töölis-Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu (Sobranije zakonov i rasporjaženi rabotše-krestjanskogo pravitelstva SSSR)
NSV — Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
NSVL — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
RK — Rahvakomissariaat
RKN — Rahvakomissaride Nõukogu
TsK — Tsiviilkoodeks
TSN — Tööraha Saadikute Nõukogu
TsPK — Tsiviilprotsessi koodeks
VKTK — Ülevenemaaline Kesktäitevkomitee
VMKK — Vene NFSV Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu
VNFSV — Vene Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik
VSKK — Vene NFSV Töölis-Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu
ÜK(b)P — Üleliiduline Kommunistlik (bolševikkude) Partei

LISA.

Loetelu

tähtsamaist õigusnormidest, mis on antud Eesti NSV-s kolhooside arendamiseks ja kolhoosikorra tugevdamiseks või mis puutuvad otseselt ka kolhoosidesse ja kolhoosiperedesse.

1947. a.

Metsarikkumiste kahjutasutaksid. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 16. juulist 1947 nr. 457 «Omavolilise metsaraiumise ja -rikumise kahjutasutakside kinnitamise kohta» — ENSV Teataja 1947, 18, 171.

Määraline kohustuslik kindlustus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 4. septembrist 1947 nr. 659 «Määralise kohustusliku kindlustuse kohta» — ENSV Teataja 1947, 26, 222.

Muudatused: ENSV Ministrite Nõukogu määrus 24. juulist 1948 nr. 699 — ENSV Teataja 1948, 23, 148; 11. maist 1950 nr. 384.

Kolhooside kaader.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P KK määrus 25. oktoobrist 1947 nr. 29 «Kolhooside kaadrite ettevalmistamise kohta».

Toornahkade varumine.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 11. novembrist 1947 nr. 845 «Kergetööstuse jaoks toornahkade varumise parendamise ja toornahkade varumise materiaalse baasi tugevdamise kohta» — ENSV Teataja 1948, 2, 6.

Toidu- ja tööstuskaupade kõrvaldamine.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 21. veebruarist 1948 nr. 143 «Toidu- ja tööstuskaupade kõrvaldamises ja puudu jääkide tekkimises süüdi olevailt isikuilt kahjude sissenõudmise kohta» — ENSV Teataja 1948, 8, 36.

Täiendus — Eesti NSV Ministrite Nõukogu korraldus 20. oktoobrist 1948 nr. 868-k.

Õue-aiamaa.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 24. veebruarist 1948 nr. 159 «Eesti NSV kolhoositalude õue-aiamaa suuruse, kolhoositalude isiklikus kasutuses olevate loomade arvu ja kolhooside ning kolhoosnikute mõningate soodustuste kohta» — ENSV Teataja 1948, 8, 35.

Teravili ja kartul.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. aprillist 1948 nr. 366 «Riigile teravilja ja kartuli kohustusliku müügi kohta Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede poolt» — ENSV Teataja 1948, 16, 93.

Liha ja piim.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. aprillist 1948 nr. 367 «Riigile liha ja piima kohustusliku müügi kohta Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede poolt» — ENSV Teataja 1948, 16, 94.

Kaluriartellid.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 17. aprillist 1948 nr. 379 «Eesti NSV kaluriartelli tüüppõhikirja kinnitamise kohta» — ENSV Teataja 1948, 15, 89.

Naturaaltasu määrad traktorijaama tööde eest kolhoosides.

Kinnitatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 27. aprillist 1948 nr. 434.

Kolhooside metsad.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 10. juunist 1948 nr. 562 «Kolhooside metsade kasutamise, korrastamise ning nende majandamise parandamise kohta» — ENSV Teataja 1948, 21, 136.

Kolhooside töökorraldus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 16. juulist 1948 nr. 668 «Abinõudest töö organiseerimise, tööjõudluse tõstmise ja töötasu maksmise korra parandamiseks Eesti NSV kolhoosides». Avaldatud eribrošüürina, samuti raamatus «Kolhoosiõigus», Eesti Riiklik Kirjastus, 1950.

Kolhoosi astunud talundite krediidi korraldamisest.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 26. oktoobrist 1948 nr. 1005 «Kolhoosi astunud talundite krediidi korraldamisest».

Kolhooside administratiiv-teenindav personal.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 27. oktoobrist 1948 nr. 1007 «Administratiiv- ja teenindava personali koosseisude vähendamise kohta kolhoosides neile töötasu maksmiseks normipäevade arvestamisest».

Põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumisest.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. novembrist 1948 nr. 1063 «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides».

Metsavarumisorganisatsioonide leping kolhoosidega ja kolhoosnikutega.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 31. detsembrist 1948 nr. 1195 «Metsavarumisorganisatsioonide lepingulistest vahekorradest kolhoosidega ja kolhoosnikutega».

1949. a.

Maade eraldamine kolhooside ühiskondlikest maadest.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 14. veebruarist 1949 nr. 86 «Maade eraldamise küsimuste läbivaatamise korrast» — ENSV Teataja 1949, 13, 89.

Kolhooside Ehitamise Valitsus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 26. märtsist 1949 nr. 186 Kolhooside Ehitamise Valitsuse põhimääruse kinnitamise kohta.

Soodustustest kolhoosi astujaile talundeile.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. maist 1949 nr. 332 «Soodustustest kolhoosi astujaile Eesti NSV talundeile» — ENSV Teataja 1949, 14, 98.

Munad.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. maist 1949 nr. 333 «Riigile munade kohustuslikust müügist Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede poolt» — ENSV Teataja 1949, 14, 99.

Vill.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. maist 1949 nr. 331 «Riigile villa kohustuslikust müügist Eesti NSV kolhooside ja kolhoosiperede poolt» — ENSV Teataja 1949, 14, 100.

Muudatus: Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 1. juulist 1949 nr. 480 — ENSV Teataja 1949, 18, 119.

Ühisloomakasvatus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. juunist 1949 nr. 423 «Eesti NSV kolhooside produktiivse ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaani (1949—1951) täitmise abinõudest» — ENSV Teataja 1949, 16, 109.

Hein.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 14. juunist 1949 nr. 440 «Eesti NSV kolhooside poolt riigile heinamüügikohustuse kohta» — ENSV Teataja 1949, 18, 118.

Kalurite-kolhoosnikute kohustuslik normipäevade miinimum.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 20. juunist 1949 nr. 451 «Kalurite-kolhoosnikute kohustusliku normipäevade miinimumi ja kalurikolhooside põllumajanduslikes abimajapidamistes töö organiseerimise kohta» — ENSV Teataja 1949, 17, 111.

Karusloomad.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 25. juulist 1949 nr. 468 «Karusloomade kasvatuse organiseerimisest ja töötasu arvestamisest kolhoosides» — ENSV Teataja 1949, 18, 120.

Soostunud maa-alade kuivendamine.

Eesti NSV Ülemnõukogu 1949. a. 2. augusti seadus «Soostunud maa-alade kuivendamise ja kasutuselevõtmise ning põldheina külvikordade rakendamise plaani kohta Eesti NSV kõrgete ja püsivate saakide kindlustamiseks ning loomakasvatusele kindla söödabaasi rajamiseks» — ENSV Teataja 1949, 23, 136.

Põllumajandusmaks.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 5. augustist 1949 nr. 582 põllumajandusmaksu läbiviimise kohta 1949. a. — ENSV Teataja 1949, 24, 145.

Kalurikolhooside normikohustused.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 24. augustist 1949 nr. 641 «Põllumajandussaaduste kohustuslikest müüginormidest Eesti NSV kalurikolhooside poolt» — ENSV Teataja 1949, 25, 149.

Aiandus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P KK määrus 1. oktoobrist 1949 nr. 28 aianduse arendamise kohta Eesti NSV-s aastail 1950—1955 — ENSV Teataja 1949, 26, 163.

Heinaseemnete kasvatus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 10. oktoobrist 1949 nr. 798 «Mitmeaastaste heinte seemnekasvatuse organiseerimisest Eesti NSV kolhoosides».

Posti vedu.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 17. oktoobrist 1949 nr. 825 «Sideministeeriumi maakonnakontorite ja kolhoosidevaheliste tüüplepingute kohta posti veoks ja kättetoimetamiseks maal — ENSV Teataja 1949, 27, 172.

Loomatõugude rajoniseerimine.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. jaanuarist 1950 nr. 22 «Loomatõugude rajoniseerimisest Eesti NSV-s».

Traktorijaama ja maaparandusjaama tüüplepingud kolhoosidega.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 23. jaanuarist 1950 nr. 64 on võetud käsitamiseks ja täitmiseks NSV Liidu Ministrite Nõukogu 19. detsembri 1949. a. määrusega nr. 5676 ja 10. juuni 1949. a. määrusega nr. 2288 kinnitatud traktorijaama ja maaparandusjaama tüüplepingud ning kokkulepped kolhoosidega. Need tüüplepingud ja kokkulepped on avaldatud raamatus «Kolhoosidõigus», Eesti Riiklik Kirjastus, 1950.

Teraviljaseemne kasvatamise kolhoosid.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 14. veebruarist 1950 nr. 116 «Teravilja seemnekasvatuse kolhooside organiseerimisest».

Kolhooside ja põllumajandusühistute telefoniseerimisest.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 13. märtsist 1950 nr. 174 «Kolhooside ja põllumajandusühistute telefoniseerimisest 1950. a. Eesti NSV-s Nõukogude võimu kehtestamise 10. aastapäevaks».

Põllumajandusühistute traktorite rakendamises kolhoosides.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 8. aprillist 1950 nr. 255 «Põllumajanduslike ühistute traktorite rakendamisest kolhoosides».

Teravilja-, õli- ja silokultuuride sordikatsetus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 10. aprillist 1950 nr. 261 «Abinõudest teravilja-, õli- ja silokultuuride ning hein- taimede riikliku sordikatsetamise ja rajoonimise parandamiseks».

Valge mesik.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 10. maist 1950 nr. 383 «Valge mesiku seemnekasvatuse arendamise kohta Eesti NSV kolhoosides».

Teede ehitus ja remont.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus 12. maist 1950 nr. 385 «Eesti NSV maaelanike töökohustuse korras osavõtust maanteede ja kivitamata teede ehitamisest ja remondist».

*   *
*   *

Peale käesoleva käsiraamatu käsikirja ladumist tühistati NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määrusega nr. 9/8/U 5. maist 1950. a. «Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus» NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määrus 12. juunist 1941. a. nr. 23/8/U «Kolhoosidelt, kolhoosnikuilt ja üksiktalundeilt teede ehitusest tööga osavõtmisest kõrvalehoidumise eest rahaliste maksete katteks vara äravõtmise asjade kohtute poolt läbivaatamise korrast» (vt. lk. 93); NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a. nr. 14/M/15/U «Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus» (vt. lk. 29, 110, 114, 123, 126 ja 131) ja NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947. a. nr. 9/2/U «Kolhooside poolt debitoorse võlgnevuse sissenõudmise asjade arutamisest» (vt. lk. 128).

Arvestades eeltoodut tuuakse käesoleva käsiraamatu lisa ära NSV Liidu Ülemkohtu pleenumi määruse nr. 9/8/U 5. maist 1950. a. «Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus» täielik tekst.

NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus nr. 9/8/U 5. maist 1950

KOHTUPRAKTIKAST KOLHOOSIDE TSIVIILASJUS.

NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK 1946. a. 19. septembri määrusega «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides» mõistsid hukka põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumised, mis väljendusid ühiskondlike kolhoosimaade omastamises, kolhoosi vara laialikandmises, normipäevade ebaõiges kulutamises ja kolhooside juhtimise demokraatlike aluste rikkumises kui riigi- ja kolhoosivastased valitsuse ja partei poliitika moonutamised kolhooside ülesehituses.

Partei ja valitsuse juhtnõõrid, mis antud selles määruses, kohustavad kohtuorganeid igakülgselt kaitsma kolhooside õigusi ja seadusega kaitstavaid huve, kiiresti ja õieti lahendama kolhooside varaliste vaidluste asju, aidates kohtuotsustega kaasa kolhoosidelt seadusvastaselt võetud vara, loomade ja rahasummade neile tagastamisele ja üksikute organisatsioonide ja isikute kolhoosidele võlgnevuse likvideerimisele.

NSVL Ülemkohtu poolt läbivaadatud kolhooside tsiviilasjust nähtub, et nende asjade lahendamisel kohtud üldjoontes on õieti kohaldanud partei ja valitsuse määrust kolhooside organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise ja kolhoosi omandi kaitsmise alal.

Kuid üksikuis asjus on mõned kohtud teinud jämedaid vigu ja ebaõigeid otsuseid, mis rikuvad kolhooside huve. Nii on esinenud kolhooside hagide tagasilükkamise juhtumeid hagiagumise motiividel, ilma et oleks põhjusi selgitatud, miks kolhoosid on lasknud mööda minna hagi esitamise tähtaja. Vaidluste lahendamisel, mis on seotud kolhoosimaade kasutamisega kõrvaliste organisatsioonide ja kodanike poolt, pole kohtud alati välja selgitanud, mis alusel kolhooside maatükid on sattunud selliste organisatsioonide või isikute kasutusse, pole algatanud küsimust kolhoosimaade omavolilises anastamises süüdi olevate isikute kriminaalvastutusele võtmise kohta ega pole alati kolhoosidele välja mõistnud saaki omavoliliselt anastatud maatükilt.

Arutades kolhooside vaidlusi riiklike organisatsioonidega, pole kohtud alati kooskõlastanud kolhooside huve üldriiklike huvidega, mille tõttu on esinenud kohtuotsuseid, millega kolhoose on alusetult vabastatud oma kohustuste täitmisest riigi vastu.

Vaidluste lahendamisel, mis tulenevad kolhooside ja kolhoosnikute vastastikustest suhetest, on kohtud jätnud mõnikord arvestamata kolhoosnikute huvid ja teinud üksikuil juhtudel otsuseid, mis riivavad kolhoosnikute õigusi.

Kohtud teevad suurel määral protsessuaalvigu nende asjade lahendamisel, sageli jätavad asja arutamiseks ette valmistamata, ei näita algatusvõimet vajaliku dokumentatsiooni nõudmisel, ei nõua isikuilt, kes esinevad kohtus kolhoosi või riigiasutise või organisatsiooni nimel, volitust asja ajamiseks. Kohtuotsused tehakse mõnikord viitamata seadustele, millest kohus juhindus, ja näitamata motiive, mille alusel kohus jõudis järeldusele hagi rahuldada või tagasi lükata. Harva teevad kohtud erimäärusi asja arutamisel avastatud puuduste kohta kolhooside töös ega signaalseeri neist vastavaile juhtivaile organeile.

Eesmärgil parendada kohtute tööd neis asjus NSVL Ülemkohtu pleenum määrab:

1. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et kolhoosi omandi igakülgne kaitsmine ja kolhooside varaliste õiguste kaitsmine on tähtsamaid kohtu ülesandeid, mille täitmisel on suur poliitiline tähtsus kolhooside organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise alal.

Juhtida koos sellega kohtute tähelepanu sellele, et kolhooside huvide igakülgset kaitset peavad kohtud kooskõlastama üldriiklike huvidega, mis nõuavad riikliku distsipliini tugevdamist kolhooside ja riiklike organisatsioonide vastastikustes suhetes ja riiklike ülesannete täpset täitmist kolhooside poolt.

2. Kolhooside kasuks võlgnevuse sissenõudmise asjus riiklikelt,

kooperatiivseilt ja ühiskondlikelt organisatsioonidelt, ettevõttele ja asutistelt ning üksikult isikult peavad kohtud silmas pidama järgmist:

a) Põllumajandussaaduste, sööda ja loomade hind, mis ostetud organisatsioonide poolt kolhoosidelt lepingute järgi, samuti muretses kolhoosi poolt kontraktatsiooni korras, tuleb sisse nõuda kolhooside kasuks hindade järgi, mis kindlaks määratud poolte kokkuleppes.

b) Seemned, sööt ja muu kolhoosi vara, mis antud kolhoosi poolt laenuks teistele kolhoosidele või riiklikele või ühiskondlikele organisatsioonidele, tuleb võlgnikult välja mõista natuuras. Ainult erandjuhtudel, kui pole võimalik tagastada võlga natuuras, on lubatud rahalise kompensatsiooni väljamõistmine, lähtudes tagastamata produktide väärtusest keskmiste turuhindade järgi, mis kehtivad antud kohal hagi esitamise päeval.

v) Toiduained, loomad ja muu vara, mis saadud organisatsioonide või üksikute isikute poolt kolhoosidelt tasuta või ilmselt alandatud hinnaga, rikkudes põllumajandusliku artelli põhikirja, tuleb kolhoosi kasuks välja mõista natuuras, kusjuures kolhoos tagastab kostjale vara eest saadud raha. Ainult neil juhtudel, kui tõestatakse, et on võimatu tagastada natuuras kõike kolhoosilt saadut, võib kohus kostjalt välja mõista produktide või vara rahalise väärtuse hindade järgi, mis kehtivad antud kohal turul hagi esitamise päeval.

3. Isikud ja organisatsioonid, kes omavoliliselt harisid kolhoosile kuuluvaid maid või omavoliliselt koristasid saaki või tegid heina kolhoosi maadel, kannavad olenemata kriminaalvastutusest ainelist vastutust kolhoosi ees tekitatud kahju eest ja kohtud peavad rahuldama kolhooside hagisid kolhoosimaadelt saadud saagi või heina natuuras sissenõudmise kohta, kui aga sissenõudmine natuuras on võimatu, mõistma välja nende väärtuse vastavate põllumajandussaaduste või sööda turuhindade järgi.

Isikuil ja organisatsioonidel, kes omavoliliselt kasutasid kolhoosimaid, ei ole õigust saada kolhoosilt tasu töö ja seemnete eest, mis on mahutatud maatükkidesse.

4. Hagide läbivaatamisel, mis tulenevad kolhooside poolt organisatsioonide või kodanikega sõlmitud lepinguist, on kohtud kohustatud kontrollima lepingu seaduslikkust ja juhul, kui see on sõlmitud vastuolus seadusega või rikkudes põllumajandusliku artelli põhikirja, tunnistama selle kehtetuks tagajärgedega, mis on tähendatud liiduvabariikide tsiviilkoodeksis. Nii otsesed kui varjatud lepingud kolhoosimaade üksikuile organisatsioonidele või isikuile tasu eest kasutamisele andmise kohta tuleb tunnistada Vene NFSV TsK § 30 ja 147 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide järgi kehtetuks, rentniku poolt kolhoosimaade kasutamisest saadud tulud aga, samuti kolhoosi poolt saadud rent tuleb sisse nõuda riigi tuludesse.

5. Seletada kohtuile, et kostjajks kolhooside hagides keeldkarjatamisega tekitatud kahjude tasumise asjus on loomade omanikud. Kolhoosi hagi rahuldamisel peavad kohtud kohustama kostjaid tasuma kolhoosi kahju natuuras, ja ainult siis, kui pole võimalik seda natuuras sisse nõuda, nõudma kahju sisse turuhindade järgi. Kui keeldkarjatati mitmele omanikule kuuluvat karja, siis vastutab iga omanik kolhoosi ees osaliselt.

Loomade omanikud võivad esitada karjaste vastu, kelle vastutusel olid loomad, hagi regressi korras kahjude sissenõudmiseks, mis tekitatud kolhoosile keeldkarjatamisega tehtud kahju tasumisega. Karjaste aineiline vastutus neil juhtudel tuleb määrata Vene NFSV TööK § 83—83⁶ ja teiste liiduvabariikide TööK vastavate paragrahvide järgi.

6. Seletada kohtuile, et sissenõudmise kohaldamine kolhoosniku suhtes põllumajandusliku artelli põhikirja p. 17 korras ei vabasta kolhoosnikut ainelisest vastutusest kahju eest, mis on tekitatud kolhoosile ebamajandusliku ja hooletu suhtumisega kolhoosi varasse, lohakusega töös või muu töödistsipliini rikkumisega. Tasumisele kuuluva kahju suurus tuleb neil juhtudel määrata, lähtudes kolhoosi otsesest kahjust ja arvestades konkreetset olukorda, mille puhul kahju tekitati, samuti kolhoosniku ainelist seisundit (Vene NFSV TsK § 410 ja 411 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragrahvid).

7. Kohtud peavad silmas pidama, et MTJ tüüplepingul kolhoosiga ja selle alusel sõlmitud lepinguil MTJ ja kolhooside vahel on seadusjõud, mida on kohustatud täpselt ja tingimusteta täitma nii kolhoos kui ka MTJ. Kui tüüplepingu järgi kolhoos on kohustatud MTJ tööde eest tasuma natuuras, siis selle andmata jätmisel riigile tuleb naturaaltasu võlgnevus kohtute poolt välja mõista ainult natuuras, kui pole olnud erilisi valitsuse otsuseid kolhooside naturaalvõlgnevuse kustutamise kohta.

Kolhooside võlgnevus rahas ja natuuras tasu alal töö eest, mis tehtud MTJ poolt tüüplepingu järgi, samuti kolhooside võlgnevus riigilt saadud seemnelaenude alal tuleb sissenõudmise korra suhtes võrdsustada maksudega ja muude kohuslike maksetega riigieelarvesse ja sellise võlgnevuse sissenõudmisele hagiaegumine ei laiene.

Rahatrahvi naturaaltasu mittemaksmise eest, mis MTJ-l on saada tüüplepingu järgi, võidakse määrata kolhoosile ainult sel juhul, kui kriminaalkorras on kindlaks tehtud kolhoosi ametiisikute süü MTJ poolt tehtud tööde eest naturaaltasu kuritahtlikus tasumata jätmises.

8. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu 9. veebruari 1950. a. määrusele «NSVL KTK ja RKN 3. märtsi 1936. a. määruse jämedaist rikkumistest» (LSKK 1936, nr. 11 ja 1938, nr. 50) avaldusi kolhoosidelt rahaliste maksete sissenõudmiseks teedeheitusest tööga osavõtust kõrvalehoidumise

eest võidakse kohtute poolt vastu võtta ainult siis, kui igal üksikul juhul on juures oblasti (krai) täitevkomitee otsus või vabariigi ministrite nõukogu määrus.

Kolhoosidelt rahaliste maksete sissenõudmise asjus kolhooside poolt täitmata jäetud tööde eest kohaldatakse üldist hagiaegumist, mis on sätitud liiduvabariikide tsiviilkoodekseis, mida arvatakse teetööde lõpetamise tähtaja momendist, mis on kohustuses tähen-
datud.

Vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu 9. veebruari 1950. a. mää-
ruse p. 8 kohtuotsuste täitmine, mis on kohtute poolt tehtud enne
1. märtsi 1950. a. kolhoosidelt rahaliste maksete sissenõudmise
kohta teedeehitusest tööga osavõtust kõrvalehoidumise eest, tuleb
lugeda peatatuks ja mainitud otsuseid võib täitmisele pöörata
ainult selle kohta kohtule oblasti (krai) täitevkomitee vastava
otsuse või vabariigi ministrite nõukogu määruse esitamisel.

Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et NSVL Ministrite Nõukogu
mainitud määrusega 9. märtsist 1950. a. on hukka mõistetud kol-
hooside ja kolhoosnikute teedeehitusest tööga osavõtu asendamise
praktika neilt rahasummade sissenõudmisega kui kahjulik kol-
hoosnikuile ja teedeehitusele. Sellise praktika avastamisel teede-
organite töös on kohtud kohustatud võtma süüdiolivad ametiisikud
kriminaalvastutusele.

9. Seletada kohtuile, et kolhoosil pole õigust sõlmida töölepin-
guid isikutega, kes pole kolhoosi liikmed, tingimusel tasuda nende
tööd normipäevades. Selliste isikute pöördumisel hagidega töötasu
kohta, mis tehtud kolhoosile, peavad kohtud juhul, kui hagi on
tõestatud, määrama tasu töö eest toiduainetes või rahas vastavalt
antud kohas kehtivale vastava kategooria tööliste ja teenistujate
töötasule, aga mitte normipäevades. Mainitud tasustamise korda ei
kohaldata neile isikuile, mitte kolhoosiliikmeile, kelle kohta tasu
normipäevades on seaduses otseselt ette nähtud.

10. Kahju tasumise asjus, mis on tekitatud kolhoosnikule kol-
hoosis tööl saadud kehavigastusega, on kohtud kohustatud hooli-
kalt välja selgitama, millistel asjaoludel õnnetusjuhtum toimus, kas
see tõi kaasa ja kui suurel määral tööjõukaotuse ja milline on
hageja aineiline kahju kehavigastusest. Kolhooside vastutus keha-
vigastuse eest, mis on kolhoosniku poolt saadud kolhoosi ebaõigete
tegude tõttu, tuleb määrata Vene NFSV TsK § 403 ja teiste liidu-
vabariikide TsK vastavate paragrahvide järgi. Tasumisele kuuluv
kahju mõistetakse neil juhtudel välja perioodiliste maksete näol
natuuras või rahas, aga mitte normipäevades. Maksete suurus
määratakse kohtu poolt, lähtudes töötasust, millest hageja jäi ilma
kehavigastuse tõttu, ja arvestades kannatanu majanduslikku sei-
sundit ja kolhoosi majanduslikku jõudu.

Kehavigastuse eest, mis kolhoosnikule tekitatud masinate ja
mootoritega, mille tegevus kujutab endast suurendatud hädaohu-
allikat ümbrusele, määratakse kahjutekitaja vastutus kannatanu

ees Vene NFSV TsK § 404 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragrahvide järgi ja pannakse asutisele, ettevõttele või organisatsioonile, kes on masinate või mootorite valdaja.

11. Kohustada kohtuid traktoristide poolt hagide esitamise juhtudel MTJ või kolhooside vastu neil saadaoleva töötasu sissenõudmiseks tõmbama asjasse kaasa nii MTJ kui ka kolhoosi ja vastavalt MTJ tüüplepingule kolhoosidega traktoristide töötasu rahalise osa välja mõistma MTJ-lt garanteeritud miinimumi ulatuses, ülejäänud osa töötasust aga välja mõistma kolhoosilt. NSVL KTK ja RKN-i 26. juuli 1937. a. määruse (LSKK 1937, nr. 47) alusel hagiagemist traktoristide poolt hagi esitamiseks töötasu saamiseks tuleb arvata kolhoosnikute üldkoosoleku poolt möödunud aasta aastaaruande kinnitamise päevast.

12. Kohtud peavad silmas pidama, et vaidlused, mis seotud töönormide kehtestamisega kolhoosides, tööde hindamisega normipäevades ja produktide ning raha hulga määramisega normipäevade eest, lahendatakse põllumajandusliku artelli tüüppõhikirjale vastavalt põllumajandusliku artelli liikmete üldkoosoleku poolt ega või need olla kohtuliku arutuse objektiks. Kolhoosnikute hagnosis produktide ja raha sissenõudmise kohta normipäevade eest võivad kohtuorganid arutada ainult neil juhtudel, kui normipäevad, mille tasumise kohta on hagi esitatud, on loetud tasutavaks kolhoosi juhatuse poolt, kuid viimane keeldub välja andmast normipäevade eest saadaolevaid produkte ja raha.

Nende asjade lahendamisel peab kohus omama tõendeid hageja poolt kolhoosis väljatöötatud normipäevade kohta ja normipäeva eest määratud naturaali- ja rahalise tasu suuruse kohta, mida kolhoos on kohustatud välja andma kolhoosnikule vastavalt põllumajandusliku artelli tüüppõhikirjale ja valitsuse erimäärustele kolhoosnikute töö lisatasustamise kohta. Seepärast peab kohus asja eeltevalmistusel nõudma hagejailt kolhoosi õiendi esitamist hageja poolt väljatöötatud normipäevade ja temal saadaolevate produktide ja raha kohta. Kui hagejal tekib raskusi nende dokumentide saamisega, on kohus kohustatud ise nõudma neid andmeid kolhoosi juhatusele.

Hagi rahuldamisel normipäevade tasustamise kohta peab kohus kolhoosilt välja mõistma nii rahalise kui ka naturaaltasu normide järgi, mis kostjal on saada, näidates kohtuotsuses täpselt ära, milliseid nimelt produkte ja kui suurel hulgal tuleb hagejale välja maksta normipäevade eest.

Kui asja arutamise ajaks kohtus produktide natuuras välja mõistmine kolhoosilt on võimatu, võib kohus kohustada kolhoosi hagejale produktid välja andma järgmise aasta lõikusest.

13. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et NSVL RKN-i ja UK(b)P KK määrusega 28. juulist 1939. a. ja NSVL RKN-i määrusega 23. novembrist 1945. a. on kolhoosile antud õigus võtta mitte kolhoosiliikmeilt, kes kasutavad lepingute järgi kolhoosidega

kolhooside karjamaid, rahalist maksu karjamaade ja joogikohtade korrashoiu kulude katteks. Selliste hagide arutamisel peavad kohtud välja selgitama, kas kolhooside poolt kostjailt haigetavad summad vastavad neile kuludele, nõudes vajalikel juhtudel asula nõukogult või rajooni täitevkomiteelt teatise kolhooside poolt karjamaade kasutamise eest määratud maksude õigsuse kontrollimise kohta (NSVL RKN-i määrus 23. XI 45. a. nr. 2962).

14. Kohtud ei pea võtma oma menetlusse kolhooside hagsid kolhoosnikuilt vara sissenõudmise kohta, mis kuulub ühistamisele põllumajandusliku artelli põhikirja järgi.

15. Kolhooside hagide arutamisel organisatsioonide, kolhooside ja isikute vastu kolhoosi vara tagastamise või võlgnevuse sissenõudmise kohta peavad kohtud silmas pidama, et kuigi neile õigusuhetele laienevad üldised hagiaegumise tähtajad, peab kohus siiski iga kord arutama hagi esitamise tähtaja aegumise põhjusi. Hagi esitamise tähtaja möödalaskmise mõjuvaks põhjuseks võidakse tunnistada ametiisikute ebaseaduslikku vahelesegamist kolhoosi asjusse, kolhoosi juhatuse esimehe või liikmete kuritarvitusi, hooletusse jäetud arvestust ja muid asjaolusid, mis kutsusid mitte kolhoosi süül esile viivituse hagi esitamises.

16. Panna kohtuile ette rangelt järgida TsPK eeskirju kohtusse väljakutsumise suhtes, kohtukutsete pooltele kätteandmise suhtes ja asja arutamiseks eelneva ettevalmistuse suhtes. Erilist tähelepanu tuleb pöörata kohtuil kolhooside esindajate volitustele kohtus esinemiseks.

Hagides, mis riivavad kolhoosi olulisi huve, peavad kohtud Vene NFSV TsPK § 12 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras tegema määruse prokuröri osavõtu kohta asjast.

Kohtuotsus peab kohuslikult sisaldama endas tõendite ja motiivide esitamise, mille alusel kohus jõudis järeldusele hagi rahuldada või tagasi lükata, ja viited TsK paragrahvidele, põllumajandusliku artelli põhikirjale ja teistele seadustele, mille alusel kohus tegi otsuse.

Kassatsiooniinstantside määrustes peavad olema esitatud purgivad kaalutlused, mille alusel kõrgem kohus tühistab või muudab kohtuotsuse või mille alusel kohus jätab kassatsioonikaebuse tagajärjeta.

17. Tühistada NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 12. juunist 1941 nr. 23/8/U «Asjade arutamise korrast kolhoosidelt, kolhoosnikuilt ja üksiktalundeilt teedehitusest tööga osavõtmisest kõrvalehoidumise eest rahaliste maksete katteks vara äravõtmise kohta»; NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a. nr. 14/M/15/U «Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus» ja NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947. a. nr. 9/2/U «Kolhooside poolt debitoorse võlgnevuse sissenõudmise asjade arutamist».

Sisukord.

	Lk.
Eessõna raamatu venekeelsele väljaandele	2
Eessõna raamatu eestikeelsele väljaandele	3

I jagu.

ÜLDEESKIRJAD.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu konstitutsioon (väljavõte)	5
Põllumajandusliku artelli tüüpõhikiri	5
Kaitseabinõudest kolhooside ühiskondlike maade ärajagamise vastu (NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 27. maist 1939. a.)	16
Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides (NSVL Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK määrus 19. septembrist 1946. a.)	22
Puuduste kõrvaldamisest kohtute töös tsiviilasjade arutamisel hagide puhul kolhoosidelt iga liiki võlgnevuse sissenõudmise kohta (NSVL Kohtuministeeriumi direktiivkiri 21. maist 1948. a. nr. D-16)	27
Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942. a., nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	29

II jagu.

MAKSMATISTE JA TRAHVIDE SISSENÕUDMISE ERIMENETLUSE ASJAD.

1. Maksud, määraline sundkindlustus.

A. Üldeskirjad.

Kolhooside tulumaks (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 11. augustist 1948. a.)	31
Põllumajandusmaks (seadus 1. septembrist 1939. a.)	34
Vallaliste, üksikute ja vähelapseliste NSV Liidu kodanike maksust (väljavõte NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadlusest)	41
Määralise sundkindlustuse kohta (1940. a. 4. aprilli seadus)	42

B. Asjade arutamise kord.

Kolhoosidelt, kodutöõndusartellidelt ja üksikuilt kodanikelt riigi- ja kohalike maksude, määralise sundkindlustuse, normikohustuste ja trahvide maksuvõlgade sissenõudmise asjus vara äravõtmise administratiivkorra tähistamise ja kohtukorra sättimise kohta (NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. aprillist 1937. a.)	52
--	----

	Lk.
Riigilõivust [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 10. aprillist 1942. a. (väljavõte)]	53
Tähtjaks tasumata maksude ja mittemaksunduslike maksete sissenõudmise korrast [NSVL Rahanduse RK juhend 17. maist 1944, nr. 264 (väljavõte)]	54
Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise võlgade ja tähtjaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise asjade läbivaatamise korrast kohtute poolt [NSVL Kohtu RK juhend 1. veebruarist 1945. a., nr. 7 (väljavõte)]	63
Rahanduse ja arvestuse korrastamisest kolhoosides [NSVL RKN-i määrus 27. märtsist 1935. a. (väljavõte)]	68

2. Normikohustused.

A. Üldeeskirjad.

Muudatused põllumajandussaaduste varumise ja kokkuostu poliitikas (NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 8. aprillist 1940)	69
--	----

B. Asjade arutamise kord.

Vastutusest riigile põllumajandussaaduste müügikohustuse mittetäitmise eest kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt (NSVL RKN-i määrus 24. novembrist 1942. a., nr. 1882)	73
NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse «Vastutusest riigile põllumajandussaaduste müügikohustuse mittetäitmise eest kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt» kohaldamise korrast (NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK juhend, kinnitatud NSVL RKN-i poolt 24. novembril 1942. a.)	75
NSVL RKN-i 24. novembri 1942. a. määruse «Vastutusest riigile põllumajandussaaduste müügikohustuse mittetäitmise eest kolhoosiperede ja üksiktalundite poolt» kohta NSVL Kohtu RK, NSVL Varumise RK ja NSVL Rahanduse RK poolt antud juhendi täitmisest (NSVL Kohtu RK instruktiivkiri nr. D-43, NSVL Varumise RK nr. 11/67 ja NSVL Rahanduse RK nr. 582-a 9. septembrist 1943. a.)	79
Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise võlgade ja tähtjaks tasumata trahvide sissenõudmise kohtuliku arutamise korrast [NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a. (väljavõte)]	82
Kohtupraktikast liha müügikohustuse maksuvõlgade sissenõudmise asjades kolhoosnikuilt, töolistelt ja teenistujailt, kes on andnud kolhoosile noorkarja kontraktatsioonilepingu alusel (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 2. detsembrist 1944. a., nr. 17/10/U)	84
Vastutusest riiklikele varumisorganisatsioonidele toornaha kohuslikust müügist kõrvalehoidumise eest, samuti toornaha ümbertöötamiseks vastuvõtmise ja üleandmise eest NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK 20. aprilli 1940. a. määrust rikkudes (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 30. augustist 1941. a., nr. 38/19/U)	84

3. Põllumajandussaaduste kontraktatsioon.

Kontraktatsioonilepingute seadusjõuliseks tunnistamisest ja vastutusest nende lepingute rikkumise eest (NSVL KTK ja RKN-i määrus 21. septembrist 1935. a.)	85
Seadusjõudu omavate kontraktatsioonilepingute järgsete maksuvõlgade sissenõudmise asjade arutamise korrast kohtute poolt (NSVL Ülemnõukogu pleenumi määrus 9. juulist 1948, nr. 13/12/U)	87

4. Maaelanikkonna enesemaksustamine.

Maaelanikkonna enesemaksustamisest (NSVL KTK ja RKN-i määrus 11. septembrist 1937. a.)	88
Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustamise, enesemaksustamise võlgade ja tähtjaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise läbivaatamise korrast kohtute poolt [NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a. (väljavõte)]	90

5. Teede ehitus.

Maaelanikkonna tööga osavõtu kohustusest maanteed ja kivitamata teede ehitamisest ja remontimisest (NSVL KTK ja RKN-i määrus 3. märtsist 1936)	91
Kolhoosideit, kolhoosnikult ja üksiktalundeit teedeehitusest tööga osavõtmisest kõrvalehoidumise eest rahaliste maksete katteks vara äravõtmise asjade kohtute poolt läbivaatamise korrast (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 12. juunist 1941, nr. 23/8/U)	93
Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise võla ja tähtjaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise läbivaatamise korrast kohtute poolt [NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945. a. (väljavõte)]	94

6. Metsarikkumise asjad.

Juhend NSVL riikliku ja kohaliku tähtsusega metsades metsarikkujate vastutusele võtmise korra kohta (kinnitatud NSVL RKN-i poolt 22. detsembril 1939)	95
NSVL RKN-i korralduse nr. 14284-r 27. juulist 1943. a. «Seadusvastase metsaraiumise või -riisumisega tekitatud kahju sissenõudmise arvutamisest» kohaldamise kohta kohtute poolt (NSVL kohtu rahvakomissari käskkiri nr. 73, 11. oktoobrist 1943)	103
Väljavõte NSVL RKN-i 23. aprilli 1943. a. määrusest nr. 430 «NSV Liidu riigi metsafondi raielankide jaotamisest ja raielankide fondist 1943. a. jaoks»	105
Normikohustuste, maksude, määralise sundkindlustuse, enesemaksustamise võlgade ja tähtjaks tasumata jäetud trahvide sissenõudmise läbivaatamise korrast kohtute poolt [NSVL Kohtu RK juhend nr. 7, 1. veebruarist 1945 (väljavõte)]	106

III jagu.

KOLHOOSIDE VARALISED VAIDLUSED.

Kolhooside omavaheliste ja riiklike ning kooperatiivorganisatsioonide vaheliste varaliste vaidluste kohtualluvuse muutmisest (NSVL KTK ja RKN-i määrus 27. augustist 1937)	108
Riigilõivust [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 10. aprillist 1942 (väljavõte)]	108
Riigilõivu määradest [NSVL RKN-i määrus 29. aprillist 1942 (väljavõte)]	108
Vara loetelu kinnitamisest, millele ei või sissenõuet pöörata täitehtede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi [Vene NFSV Ministrite Nõukogu määrus 28. juulist 1947 (väljavõte)]	109

1. Seemnelaenuid.

Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	110
--	-----

2. Arveldused masina-traktorijaamadega.

Masina-traktorijaama tüüpleping kolhoosiga [kinnitatud NSVL Ministrite Nõukogu määrusega 27. jaanuarist 1948. a., nr. 161 (väljavõte)]	111
Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	114
Kolhooside arvelduste korrast masina-traktorijaama poolt tehtud tööde eest [NSVL Põllumajanduse Ministeeriumi, NSVL Varumisministeeriumi, NSVL Rahandusministeeriumi juhend 17. juunist 1948, nr. 456, 11-0131, 375-a (väljavõte)]	116
Varumisorganisatsioonidelt võla sissenõudmise korrast kolhooside kasuks viimaste poolt antud saaduste eest (NSVL RKN-i määrus 19. juulist 1936)	122

3. Kofitaara väärtuse tasumine.

Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	123
--	-----

4. Hagid normipäevade arvestuse alal.

Hagiaegumise tähtaegade lühendamisest vaidlustes kolhooside ja kolhoosnike vahel normipäevade kohta (NSVL KTK ja RKN-i määrus 26. juulist 1937)	123
Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	123

5. Kolhoosi varale tekitatud kahju tasumisest.

Abinõudest loomade arvu suurendamise kohta kolhoosides ja sovhoosides ja nende produktiivsuse tõstmisest [NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 13. aprillist 1943 (väljavõte)]	125
Kolhoosidele ja sovhoosidele kuuluvate loomade hukkumises või riisumises süüdi olevate isikute materiaalsest vastutusest (NSVL RKN-i määrus 9. jaanuarist 1944, nr. 31)	126
Vene NFSV Tsiviilkoodeks (väljavõte)	126
Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	126
Kindlustatud loomade hukkumises süüdi olevailt isikuilt kahju tasumise sissenõudmise asjade arutamise korrast (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 27. detsembrist 1946, nr. 16/10/U)	127
Kolhooside poolt debitoorse võlgnevuse sissenõudmise asjade arutamisest (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947, nr. 9/2/U)	128

6. Kolhoosi tööil saadud kehavigastuse eest tasumisest.

Vene NFSV Tsiviilkoodeks (väljavõte)	130
Kohtupraktikast kolhooside tsiviilasjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 14. augustist 1942, nr. 14/M/15/U (väljavõte)]	131

7. Isikute, kes pole kolhoosi liikmed, hagid tasu kohta kolhooside tehtud tööde eest.

Põllumajandusliku artelli tüüppõhikiri (väljavõte)	132
Tulude ebaõigest jaotamisest kolhoosides [NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 19. aprillist 1938 (väljavõte)]	132
Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides (NSVL Ministrite Nõukogu määrus 19. septembrist 1946)	133

Kolhooside poolt debitoorse võlgnevuse sissenõudmise asjade arutamise- sest [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 20. juunist 1947, nr. 9/2/U (väljavõte)]	133
--	-----

IV jagu.

KOLHOOSIPERE.

1. Kolhoosipere vara jaotamine ja osastamine.

Vene NFSV Maakoodeks (väljavõte)	134
Kolhoosiperede ja üksiktalundite vara jaotamise ja osastamise asjade aru- tamisest kohtute poolt neil juhtudel, kui majandi liige on puna- armees või sõja-merelaevastikus (NSVL Ülemkohtu pleenumi mää- rus 29. juulist 1943, nr. 14/M/11/U)	135

2. Alimentide sissenõudmine kolhoosipere liikmeilt.

Vene NFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeks (välja- võte)	137
Kohtupraktikast isaduse kindlaksmääramise ja laste ülalpidamiseks vahen- dite nõudmise asjus [NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 15. novembrist 1939 (väljavõte)]	138
Alimentide sissenõudmisest [NSVL Kohtu RK ringkiri 28. augustist 1936, nr. 3 (väljavõte)]	139

3. Pärimine kolhoosiperes ja üksiktalundis.

Vene NFSV Kohtuministeeriumi juhend Vene NFSV Riiginotariaadi mää- rustiku kohaldamise kohta 2. veebruarist 1948. a. (väljavõte)	139
---	-----

4. Sissenõudmise pööramise kord kolhoosnikute ja teiste kodanike varale
täitelehtede järgi.

Vara loetelu, millele ei või pöörata sissenõudmist täitelehtede ja nendega võrdsustatud dokumentide järgi [Vene NFSV Ministrite Nõukogu määrus 28. maist 1947 (väljavõte)]	140
Sissenõudmise pööramise korrast tuludele, mida kolhoosnikud saavad normipäevade järgi (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 13. augus- tist 1948, nr. 15/16/U)	142

Lisa.

Loetelu tähtsamaist õigusnormidest	143
NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 5. maist 1950, nr. 9/8/U.	148

Vastutav toimetaja V. Tomberg.
Keeleline toimetaja M. Tedre.
Tehniline toimetaja E. Lellep.

Ladumisele antud 17. VII 1950. Trükkimisele antud 9. X 1950. Trükiarv 3000. Paber 60 × 92, $\frac{1}{16}$ Trükipoognaid 10. Arvutuspoognaid 12,99. MB-03129. Trükikoja «Tartu Kommunist», Tartu, Ülikooli 21/23. Tellimise nr. 1884.

На эст. иском языке.

Гражданские колхозные дела в суде.

Hind rbl. 5.30

Rbl. 5.30

A-18750

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00448677 7